วารสาร

สังคมพัฒนศาสตร์

Journal of Social Science Development

P-ISSN: 2774-0412 ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม 2569)

E-ISSN: Vol.9 No.1 (January 2026)

☯ วัตถุประสงค์

วารสารสังคมพัฒนศาสตร์ เป็นวารสารวิชาการของวัดสนธิ์ (นาสน) ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าและนำเสนอองค์ความรู้ทางด้านวิชาการ โดยการเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัยนักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ไทย และสถาบันภายนอก รวมทั้งนักวิชาการและผู้สนใจ โดยเน้นสาขาวิชาเกี่ยวกับ การพัฒนาชุมชม การพัฒนาสังคม ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ ศาสนศึกษา ธุรกิจทั่วไป การจัดการและการบัญชี สังคมศาสตร์ทั่วไป การศึกษา รวมถึงสหวิทยาการ ด้านสังคมศาสตร์และและศาสตร์แห่งการพัฒนา โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลหรือองค์กร ทั้งภายในและภายนอกวัด เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย ประเภทบทความวิจัย และบทความวิชาการ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารสังคมพัฒนศาสตร์จะต้องผ่านการพิจารณา จากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer - reviewed) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารสังคมพัฒนศาสตร์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

**มีผลตั้งแต่ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ 2568 เป็นต้นไป*

☯ เจ้าของ

วัดสนธิ์(นาสน)

89 หมู่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร.075-340-043 โทรสาร. 075-340-042 E-mail: suriya.sur@mcu.ac.th

☯ บรรณาธิการบริหาร

นายอนุชิต ปราบพาล
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

☯ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณฺโณ
วัดสนธิ์(นาสน), มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

☯ กองบรรณาธิการ

พระสาโรจน์ ธมฺมสโร,ดร.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
ศาสตราจารย์ ดร.ครองชัย หัตถา
นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ บุญโท
มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
รองศาสตราจารย์ ฟื้น ดอกบัว
มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา แก้วหล้า
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิศร ยืนยง
มหาวิทยาลัยปทุมธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระศิลป์ บุญทอง
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
ดร.ประนอม การชะนันท์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ดร.มุกดาวรรณ พลเดช
วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
ดร.อุทัย เอกสะพัง
มหาวิทยาลัยทักษิณ
ดร.สุชาติพงษ์ ทรงทอง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
พ.ต.อ.พิพากษ์ เกียรติกมเลศ
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

☯ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

นายศักดิ์ดา หารเทศ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
นายอภินันท์ คำหารพล
โรงเรียนนาจานซับสมบูรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

☯ ฝ่ายกฎหมาย

นางสาวจรวยพร เหมรังษี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

☯ ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

☯ จัดรูปเล่ม

พระบุญญฤทธิ์ ภทฺทจารี (ชูราศรี)
วัดสนธิ์(นาสน)

☯ โรงพิมพ์

หจก.กรีนโซน อินเตอร์ 2001
155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000
Tel. 075-466-031 Fax. 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็น**ฉบับที่** 1 ประจำปีพุทธศักราช 2569 เล่มนี้เป็น**ปีที่** 9 ของการปรับปรุงรูปแบบ และประเด็นหลัก เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI รองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index -TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา คณาจารย์ ครูอาจารย์ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการ**วารสารสังคมพัฒนศาสตร์** ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์ จักมีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

นายอนุชิต ปราบพาล

บรรณาธิการวารสารสังคมพัฒนศาสตร์

สารบัญ

บรรณาธิการ (ก)

บทบรรณาธิการ (ง)

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่มที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 1

EFFECTS OF CO-CURRICULAR ACTIVITIES USING PROJECT-BASED LEARNING INTEGRATED WITH GROUP PROCESS TECHNIQUES ON THE INNOVATIVENESS OF GRADE 5 STUDENTS

สุริยพงศ์ ขุนศรีแก้ว, ปรีดา เบ็ญคาร, ชุติมา จันทรจิตร

ผลการใช้โมเดลการออกแบบเชิงกลยุทธ์ฐานอริยสัจ 4 (DSNM Model) ที่มีต่อการพัฒนาทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์และคุณธรรมในการทำงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 10

THE EFFECTS OF USING THE FOUR NOBLE TRUTHS STRATEGIC DESIGN (DSNM) MODEL ON THE DEVELOPMENT OF CREATIVE PRODUCT DESIGN SKILLS AND WORK ETHICS OF GRADE 9 STUDENTS

ฉัตรชัย แก้วดี, วัสสา รวยรวย

แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของพนักงานบริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด 21

MOTIVATION AFFECTING THE WORK PERFORMANCE EFFICIENCY OF EMPLOYEES AT FORMICA (THAILAND) CO., LTD.)

ศุรเชษฐ์ ชำนิปั้น, ชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา, อิงอร ตั้นพันธ์

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความฉลาดทางกีฬาของนักกีฬาฟุตบอลชาย มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ 32

EXPLORATORY FACTOR ANALYSIS ON SPORTS INTELLIGENCE OF MALE FOOTBALL ATHLETES THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY

ศิริลรัชภ์ พรมหู, ธิติพงษ์ สุขดี

บทบาทของศาลในการปล่อยชั่วคราวกับการถ่วงดุลสิทธิในเสรีภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินคดีอาญา 43

THE ROLE OF THE COURTS IN BAIL DECISIONS: BALANCING THE RIGHT TO LIBERTY AND THE EFFICIENCY OF CRIMINAL PROCEEDINGS

โชต อัศวลาภสกุล, วราภรณ์ อัศวลาภสกุล

การยอมรับเทคโนโลยีและความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ โมบายแบงก์กิ้ง ของธนาคารกรุงไทย ในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 52

TECHNOLOGY ACCEPTANCE AND SATISFACTION AFFECTING CUSTOMER LOYALTY TOWARD KRUNG THAI BANK MOBILE BANKING IN MUEANG DISTRICT, SONGKHLA

ชลิตา เปล่งจิตรเสถียร, นาเดียย์ กาเจ, อนุวัต สงสม

สารบัญ (ต่อ)

ระบบปฏิทินนิเวศวัฒนธรรม: การถอดรหัสกลไก "กระดานไม้หมุด" ของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโป ในจังหวัดอุทัยธานี **62**

ECOCULTURAL CALENDAR SYSTEM: DECODING THE "PINBOARD" MECHANISM OF THE KAREN PO ETHNIC GROUP IN UTHAI THANI PROVINCE

ปริชัย ดาวอุดม, เจษฎา เนตะวงศ์, ศราวุฒิ งามยิ่ง

โพธิปักขิยธรรม: ระบบพัฒนามนุษย์เชิงพุทธ **73**

BODHIPAKKHIYĀ - DHAMMA: A BUDDHIST SYSTEM OF HUMAN DEVELOPMENT

วัชรกร กำแพงแก้ว

ระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร **83**

PUBLIC PERCEPTION LEVEL OF DISASTER PREPAREDNESS IN BANGKOK

พรสวรรค์ จันทร์สมวรกุล, ณรงค์ ไปวันเสาร์

พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช **93**

ECOTOURISM BEHAVIORS OF THAI TOURISTS VISITING KIRIWONG COMMUNITY, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ภัทรวรรณ แท่นทอง, ทิวาภรณ์ สุบรรณวงศ์

การพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยรูปแบบการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกม **104**

DEVELOPING FINE MOTOR SKILLS IN KINDERGARTEN 1 STUDENTSTHROUGH AN INTEGRATWD TEACHING MODEL COMBINED WITH GAME-BASED LEARNING ACTIVITIES

สุกัญญา ทิพย์สุข, ชญานี วงศ์วิเชียร, กิจจา บานชื่น

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย **113**

MARKETING MIX FACTORS AFFECTING THAI TOURISTS' DECISION TO USE FOREIGN TOUR COMPANIES' SERVICES

เอกราช เทียนเที่ยง, ชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา, อิงอร ตั้นพันธ์

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวเกาะสมุย **123**

CONFIRMATORY FACTOR ANALYSIS OF DESTINATION BRAND IMAGE OF SAMUI ISLAND

กชพรรณ สายสะอาด, ภัทรวรรณ แท่นทอง

สารบัญ (ต่อ)

นวัตกรรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยบูรณาการด้วยหลักสามัคคีธรรมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล **134**

INNOVATIVE TOURISM PROMOTION THROUGH INTEGRATION BASED ON THE PRINCIPLE OF UNITY AND HARMONY TO DEVELOP TOURISM IN THE DIGITAL AGE

ปัณณพงศ์ วงศ์ณาศรี, ปรรณพัชญ์ จิตร์จำนงค์, พระครูปิยธรรมานุสาสน์ (บรรจง ปิยธมฺโม), พระศุภชาติ สำลีวงษ์ (ธมฺมิสฺสโร), จิราภรณ์ ชูชำนาญ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย **146**

MARKETING MIX FACTORS INFLUENCING THE DECISION TO USE CONSTRUCTION AND HOME RENOVATION SERVICES

ณัฐชัย นิ่มน้อย, ชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา

คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ **156**

QUALITY OF WORK LIFE AFFECTING EMPLOYEE ENGAGEMENT AT PREMIUM THAI BRAND CO., LTD. AND ITS AFFILIATES

สุรพี มณีศรี, วัชระ ยี่สุ่นเทศ

การพัฒนาสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียวิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบอาหารสำรับ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน **170**

DEVELOPMENT OF MULTIMEDIA INSTRUCTIONAL MEDIA ON THE PRINCIPLES OF PREPARING SET MEALS FOR GRADE 9 STUDENTS IN THE CAREER EDUCATION SUBJECT AT RATTANAKOSIN SOMPHOT BANG KHUN THIAN SCHOOL

ดวงกมล สุขปาน, ชญาภัทร์ กี่อาริโย, ณัฐพล ธนเชวงสกุล, เชาวลิต อุปฐาก

การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน **180**

THE USE SOCIAL MEDIA TO PROMOTE MARKETING FOR SMALL AND MEDIUM ENTERPRISE IN THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

จาง หยู, ภูริพัฒน์ แก้วตาธนวัฒนา, จำเริญ คังคะศรี, นิสากร ยินดีจันทร์

วัฒนธรรมองค์กรเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล **194**

ORGANIZATIONAL CULTURE FOR ENHANCING QUALITY OF WORK LIFE OF PERSONNEL AT SATUN COMMUNITY COLLEGE

กิตติยา ฤทธิภักดี, อุใบ หมัดหมุด, ปิยะพร จันทร์เพ็ชร, จันทร์จิรา สอนสวัสดิ์

สารบัญ (ต่อ)

การสร้างชุดการสอนทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้นโดยใช้รูปแบบโมเดลซิปปา (CIPPA) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี 207

CREATION OF A BASIC WESTERN MUSIC THEORY INSTRUCTIONAL PACKAGE USING THE CIPPA MODEL FOR MATHAYOM 1 STUDENTS AT CHANTHABURI COLLEGE OF DRAMATIC ARTS

อนุวัชร ร้อยมา, มนสิการ เหล่าวานิช, ณัฐศรัณย์ ทฤษฎิคุณ

การเปรียบเทียบแบบจำลองอนุกรมเวลาสำหรับพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราช 223

A COMPARISON OF TIME SERIES MODELS FOR FORECASTING THE NUMBER OF THAI TOURISTS VISITING NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ศิวพร ถาวรวงศา, วาสนา สุวรรณวิจิตร

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง 235

FACTORS INFLUENCING THE PRESERVATION OF THAI SPORTS CULTURE THROUGH THE PERFORMANCE OF KEETA MUAY THAI AMONG SECONDARY SCHOOL STUDENTS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE IN CHONBURI AND RAYONG PROVINCES

ประสิทธิ์ชัย ผาสุข, ธิติพงษ์ สุขดี, อิสรีย์ ศรีหะสุทธิ์, หยิน หาง, ศิรามล ดีพุดซา

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน 245

บทความวิจัย

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่มที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*

EFFECTS OF CO-CURRICULAR ACTIVITIES USING PROJECT-BASED LEARNING INTEGRATED WITH GROUP PROCESS TECHNIQUES ON THE INNOVATIVENESS OF GRADE 5 STUDENTS

สุริยพงศ์ ขุนศรีแก้ว*, ปรีดา เบ็ญคาร, ชุติมา จันทรจิตร
Suriyapong Khunsrikaew*, Preeda Benkarn, Chutima Chantarajit
หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สงขลา ประเทศไทย
Maser of Education, Songkhla Rajabhat University, Songkhla, Thailand
*Corresponding author E-mail: 66G191010@parichat.skru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบความเป็นนวัตกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่มที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในอำเภอสทิงพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้องเรียน n= 15 โดยได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนั้น ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม 2) แบบสังเกตความเป็นนวัตกร 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเป็นนวัตกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 10.47 และค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 22.37 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม อยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84

คำสำคัญ: กิจกรรมเสริมหลักสูตร, การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน, เทคนิคกระบวนการกลุ่ม, ความเป็นนวัตกร

Abstract

The purposes of this study were: 1) to compare the innovativeness of grade 5 students before and after participating in co-curricular activities implemented through project-based learning combined with group process techniques; and 2) to examine students' satisfaction with the co-curricular activities implemented through project-based learning combined with group process techniques that influenced the innovativeness of grade 5 students. The sample consisted of 15 Grade 5 students from one classroom in Sathing Phra District, the second semester of the

* Received 9 January 2026; Revised 16 January 2026; Accepted 25 January 2026

2025 academic year under Songkhla Primary Educational Service Area Office 1. The sample was selected using cluster random sampling. The research instruments included: 1) co-curricular activities plans based on project-based learning combined with group process techniques 2) an observation checklists for innovator characteristics and 3) a student satisfaction questionnaire regarding to the co-curricular activities implemented through project-based learning combined with group process techniques. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and t-test. The findings revealed that 1) the innovativeness of grade 5 students after participating in the co-curricular activities implemented through project-based learning combined with group process techniques was significantly higher than before participation at the .05 level, with a pre-test mean score of 10.47 and a posttest mean score of 22.37 and 2) the level of satisfaction of grade 5 students toward the co-curricular activities implemented through project-based learning combined with group process techniques was at the highest level, with a mean score of 4.84.

Keywords: Co-Curricular Activities, Project-Based Learning, Group Process Techniques, Innovativeness

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในทุกมิติ ทำให้การจัดการศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างเหมาะสม ประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีทั้งความรู้ ทักษะ คุณธรรม และสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม และทักษะชีวิตโดยเน้นการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และเปิดโอกาสให้สถานศึกษานำหลักสูตรไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) นอกจากนี้ มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ยังมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็น “คนไทย 4.0” ที่มีคุณลักษณะสำคัญ ได้แก่ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ และความเป็นนวัตกร เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

อย่างไรก็ตาม จากสภาพการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ยังมีข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ที่ยังคงเน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง เน้นการถ่ายทอดความรู้ตามตำรา และการท่องจำมากกว่าการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นนวัตกร เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2563) แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการจะมีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาและการเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดและการสร้างนวัตกรรม แต่จากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่ยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ออกแบบหรือสร้างสรรค์นวัตกรรมด้วยตนเองอย่างแท้จริง อีกทั้งยังขาดการฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) สภาพปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมความเป็นนวัตกรให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีความพร้อมในการพัฒนาทักษะการคิด การเรียนรู้ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น พบว่า ยังขาดโอกาสในการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงและการลงมือปฏิบัติจริง เนื่องจากข้อจำกัดของการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรปกติ ดังนั้น การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

จึงเป็นแนวทางสำคัญในการตอบสนองความสนใจ ความถนัด และศักยภาพของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง ได้เรียนรู้จากการทำงานร่วมกับผู้อื่น และได้พัฒนาทักษะชีวิตอย่างรอบด้าน (ชูศักดิ์ วรุณกูล, 2538) ซึ่งการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เหมาะสมจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการทำงานเป็นทีม อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาความเป็นนวัตกรในระดับประถมศึกษา ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานนับเป็นแนวทางหนึ่งที่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนในยุคปัจจุบัน โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นความสนใจที่เกิดจากตัวผู้เรียน คอยให้การสนับสนุนและช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนต้องการ ครูไม่ได้ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้โดยตรง แต่เป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและเตรียมอุปกรณ์ที่เอื้อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมในเรื่องราวที่เป็นความสนใจและท้าทายความสามารถของตนเอง ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติ การฟัง และการสังเกตจากแหล่งเรียนรู้หรือผู้เชี่ยวชาญ โดยมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม นำไปสู่การสรุปองค์ความรู้ใหม่ มีการเขียนกระบวนการจัดทำโครงงาน และได้ผลการจัดกิจกรรมเป็นผลงานแบบรูปธรรม (ดุษฎี โยเหลา และคณะ, 2557) ซึ่งเป็นการเรียนการสอนภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตร เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ให้เกียรติและให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนในฐานะบุคคลที่มีคุณค่าเท่าเทียมกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกมั่นคง กล้าคิด กล้าแสดงออก และกล้าลงมือทำ โดยครูเป็นผู้ให้โอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินผลการทำงานของตนเอง ได้เห็นพัฒนาการ ความสำเร็จ และความล้มเหลวของตนเอง พร้อมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับในเชิงบวกและคอยแนะนำช่วยเหลือให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการทำกิจกรรม (วัฒนา มัคสัน, 2544) นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคกระบวนการกลุ่มยังเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่ผู้เรียนได้ร่วมคิด ร่วมทำ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ส่งผลให้บรรยากาศการเรียนรู้มีความสนุกสนาน มีชีวิตชีวา และช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำความรู้ได้นานยิ่งขึ้น (เกษร ธิตะจารี, 2542) อีกทั้งยังช่วยฝึกนิสัยในการเข้าสังคม การทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหาร่วมกัน การฝึกบทบาทความเป็นผู้นำและผู้ตาม รวมถึงการเสริมสร้างความสามัคคีในกลุ่ม (จำเนียร ศิลปวานิช, 2538) ซึ่งล้วนเป็นทักษะสำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนาความเป็นนวัตกรของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม เพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากปัญหาหรือสถานการณ์จริง ฝึกการคิดวิเคราะห์ วางแผน และสร้างสรรค์ผลงานอย่างเป็นระบบ ขณะที่เทคนิคกระบวนการกลุ่มช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ การสื่อสาร และทักษะการทำงานเป็นทีม ผลการวิจัยที่ได้คาดว่าจะเป็นแนวทางในการพัฒนา การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาของชาติ และช่วยเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมต่อการเป็นนวัตกรที่สามารถนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและสังคมในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความเป็นนวัตกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้กิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่มที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยการวัดกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง (Pretest) จากนั้นดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร (Treatment) และวัดกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลอง (Posttest) เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้ ประชากรคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ที่ศึกษาอยู่ในเขตโรงเรียนอำเภอสทิงพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 27 ห้องเรียน จำนวน 27 โรงเรียน นักเรียนทั้งสิ้น 384 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดประเจียก อำเภอสทิงพระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้ 1) แผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม เรื่อง สิ่งประดิษฐ์จากวัสดุในท้องถิ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 1 แผน แผนละ 15 ชั่วโมง รวมทั้งหมดจำนวน 15 ชั่วโมง 2) แบบสังเกตความเป็นนวัตกร เป็นแบบสังเกตที่ครูผู้สอนมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 3 ระดับ เกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubrics) และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม โดยมีลักษณะเป็น แบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย ระดับน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม เรื่อง สิ่งประดิษฐ์จากวัสดุในท้องถิ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจำนวน 1 แผน แผนละ 15 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 15 ชั่วโมง มีขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นกำหนดปัญหาร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม 2) ขั้นวางแผนร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม 3) ขั้นลงมือปฏิบัติร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม 4) ขั้นบันทึกผลการปฏิบัติงานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม 5) ขั้นเขียนรายงานผลร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม 6) ขั้นนำเสนอร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม และ 7) ขั้นประเมินผลร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม และนำแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบของแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้วยการหาค่าความเหมาะสม แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขและนำมาวิเคราะห์หาค่าความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 จากนั้นผู้วิจัยได้นำแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเวลาและกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้จริงในการวิจัย

2) แบบสังเกตความเป็นนวัตกร โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นนวัตกร รวมทั้งแนวทางการสร้างเครื่องมือและการประเมินผล จากนั้นได้กำหนดนิยามความเป็นนวัตกรเพื่อใช้เป็นกรอบในการออกแบบโครงสร้างแบบสังเกตและกำหนดรายการ แบบสังเกตประกอบด้วยตัวชี้วัด 8 ด้าน ได้แก่ เข้าใจผู้อื่น ค้นหาปัญหา คิดสร้างสรรค์ กล้าเสี่ยง สังเกต สร้างเครือข่าย ยืดหยุ่น และสะท้อนผล ลักษณะของแบบสังเกตเป็นเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubrics) 3 ระดับ คือ ดี พอใช้ และปรับปรุง แบบสังเกตที่พัฒนาขึ้นได้นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผู้วิจัยได้นำแบบสังเกตไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แบบสังเกตความเป็นนวัตกรนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยวิธีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน (IRR) โดยใช้

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน สุดท้ายได้จัดทำแบบสังเกตฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม จำนวน 11 ข้อ โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจและการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นกำหนดนิยามความพึงพอใจเพื่อใช้เป็นกรอบในการออกแบบโครงสร้างและรายการแบบสอบถาม แบบสอบถามครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศในการเรียนการสอน และด้านประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่มากที่สุดถึงน้อยที่สุด แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นได้นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามเป็นนวัตกรนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ สุดท้ายได้จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) ชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ก่อนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจตรงกัน 2) จัดทำจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ 3) จัดทำใบขออนุญาตความยินยอมจากผู้ปกครอง 4) จัดทำใบยินยอมจากผู้เข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ และข้อมูลทุกอย่างที่ใช้ในการวิจัยจะเป็นความลับ 5) ดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนด โดยใช้รูปแบบการสอนโครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม จำนวน 1 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมรวม 15 ชั่วโมง ในวันที่ 3-7 พฤศจิกายน 2568 และ 6) เก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ผลการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (Dependent t-test)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบความเป็นนวัตกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้กิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความเป็นนวัตกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้กิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม (n=15)

การทดลอง	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	t
ก่อนการจัดการเรียนรู้	**24**	**10.47**	**1.85**	21.21*
หลังการจัดการเรียนรู้	**24**	**22.37**	**1.65**	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความเป็นนวัตกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้กิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่มหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนก่อน

การจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.47 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.85 คะแนนหลังการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.37 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.65

2. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่มที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่มที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (n = 15)

ข้อ	ประเด็นการสอบถาม	$\overline{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน				
1	ความชัดเจนของขั้นตอนกิจกรรม	4.67	0.49	มากที่สุด
2	ความน่าสนใจของกิจกรรม	4.80	0.41	มากที่สุด
3	ความหลากหลายของวิธีการ	4.80	0.41	มากที่สุด
4	ความเหมาะสมของเวลา	4.80	0.41	มากที่สุด
ด้านบรรยากาศในการเรียนการสอน				
5	ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน	4.87	0.35	มากที่สุด
6	การทำงานร่วมกันในกลุ่ม	4.93	0.26	มากที่สุด
7	สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.93	0.26	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ				
8	ความรู้เกี่ยวกับวัสดุในท้องถิ่น	4.87	0.35	มากที่สุด
9	ทักษะการแก้ปัญหา	4.87	0.35	มากที่สุด
10	ทักษะการทำงานร่วมกัน	4.87	0.35	มากที่สุด
11	ความคิดสร้างสรรค์และสร้างสิ่งประดิษฐ์	4.87	0.35	มากที่สุด
	รวม	**4.84**	**0.36**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่มที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด คือ การทำงานร่วมกันในกลุ่ม สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำสุด คือ ความชัดเจนของขั้นตอนกิจกรรม

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความเป็นนวัตกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากผู้วิจัยใช้กิจกรรมโครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม ในหัวข้อเรื่องสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุในท้องถิ่น พบว่า การใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม มีลำดับขั้นตอน 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นกำหนดปัญหาร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ และตั้งคำถามจากสถานการณ์จริงในท้องถิ่น ส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการค้นหาปัญหาและความเข้าใจผู้อื่นจากการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Thomas J. W. ที่ระบุว่าการเริ่มต้นโครงงานจากปัญหาที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมจะช่วยพัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหา (Thomas, J. W., 2000) 2) ขั้นวางแผนร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่มช่วยให้ผู้เรียนร่วมกันกำหนดแนวทางการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่ และกำหนดเป้าหมายของโครงงาน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความยืดหยุ่นทางความคิด

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Johnson, D. W. และ Johnson, R. T. ที่ระบุว่าการวางแผนร่วมกันช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของงานและพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม 3) ขั้นลงมือปฏิบัติร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือทำจริงผ่านการทดลอง สร้าง และปรับปรุงสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุในท้องถิ่น ส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความกล้าเสี่ยงในการลองผิดลองถูก และทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า (Johnson, D. W. & Johnson, R. T., 2009) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bell, S. ที่ระบุว่าการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง 4) ขั้นบันทึกผลการปฏิบัติงานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนฝึกการสังเกตกระบวนการทำงาน ปัญหา และผลลัพธ์อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีเหตุผลและการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน (Bell, S., 2010) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Thomas, J. W. ที่ระบุว่าการบันทึกและการสะท้อนกระบวนการทำงานช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง 5) ขั้นเขียนรายงานผลร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ของตนเองและกลุ่ม ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเชิงบูรณาการ ความภาคภูมิใจในผลงาน และความรับผิดชอบร่วมกัน (Thomas, J. W., 2000) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมภพ เจิมขุนทด ที่ระบุว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยพัฒนาความรับผิดชอบและความภาคภูมิใจในตนเองของผู้เรียน 6) ขั้นนำเสนอร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้อื่น ส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ความมั่นใจในตนเอง และความเข้าใจผู้อื่น (สมภพ เจิมขุนทด, 2542) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Couros, G. ที่ระบุว่าการแลกเปลี่ยนและการเผยแพร่ผลงานเป็นองค์ประกอบสำคัญของผู้ที่มีความเป็นนวัตกร 7) ขั้นประเมินผลร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเองและกลุ่ม เห็นจุดเด่น จุดที่ควรปรับปรุง และแนวทางพัฒนาต่อไป ส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการสะท้อนผลและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Couros, G., 2015) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นการประเมินเพื่อพัฒนาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ดังนั้น ผลการวิจัยที่พบว่า ความเป็นนวัตกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมดังกล่าวเป็นแนวทางที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรของนักเรียนระดับประถมศึกษา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในบริบทอื่นได้ต่อไป

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีทัศนคติเชิงบวกต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมดังกล่าวอย่างชัดเจน ผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้นำแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ออกแบบอย่างเป็นระบบ โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่มจำนวน 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นกำหนดปัญหาร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม 2) ขั้นวางแผนร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม และ 3) ขั้นลงมือปฏิบัติร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง ได้ร่วมกันคิด วิเคราะห์ปัญหา แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนมุมมอง และตัดสินใจภายในกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงาน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และเกิดความภาคภูมิใจในผลงานสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุในท้องถิ่นที่ตนเองและกลุ่มได้ร่วมกันสร้างขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมภพ เจิมขุนทด ที่กล่าวว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรสามารถสนองความต้องการด้านจิตวิทยาของผู้เรียน ส่งเสริมความกระตือรือร้น และช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียนด้วยกันขณะเดียวกัน ในขั้นตอนที่ 4) ขั้นบันทึกผลการปฏิบัติงานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม 5) ขั้นเขียนรายงานผลร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม และ 6) ขั้นนำเสนอร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึก

ทักษะการสื่อสารอย่างเป็นระบบ การเรียบเรียงความคิด การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการทำงานร่วมกันตามบทบาทหน้าที่ ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรม เนื่องจากได้แสดงศักยภาพและความถนัดของตนเองอย่างเหมาะสม (สมภพ เจิมขุนทด, 2542) สอดคล้องกับแนวคิดของ ประกอบ ประพันธ์วิทยา ที่ระบุว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมความสามารถพิเศษ ความสนใจเฉพาะของผู้เรียน รวมทั้งพัฒนาทักษะทางสังคมและจิตใจของผู้เรียนอย่างรอบด้าน เมื่อพิจารณาความพึงพอใจของนักเรียนในมิติที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นนวัตกร พบว่า การจัดกิจกรรมในหัวข้อสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุในท้องถิ่น เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงลักษณะของความเป็นนวัตกร ได้แก่ การเข้าใจผู้อื่น การค้นหาปัญหา การสร้างสรรค์กล้าเสี่ยง การสังเกต การสร้างเครือข่าย ความยืดหยุ่น และการสะท้อนผล โดยเฉพาะในขั้นที่ 7) ขั้นประเมินผลร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม นักเรียนได้ร่วมกันสะท้อนผลการเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และแนวทางพัฒนาผลงาน ทำให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และกล้าเสนอแนวคิดใหม่ ๆ อย่างสร้างสรรค์ (ประกอบ ประพันธ์วิทยา, 2542) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Couros, G. ที่กล่าวว่าความเป็นนวัตกรเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าลอง และสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง (Couros, G., 2015) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม เกิดจากการออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับบริบทท้องถิ่นอย่างเหมาะสม ซึ่งไม่เพียงส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาความเป็นนวัตกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนในระยะยาว

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่มที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สรุปได้ว่า 1) ผลการเปรียบเทียบความเป็นนวัตกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 10.47 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 22.37 และ 2) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด คือ การทำงานร่วมกันในกลุ่ม สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำสุด คือ ความชัดเจนของขั้นตอนกิจกรรม งานวิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1.1) การนำชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่มไปใช้ ผู้สอนควรจัดลำดับเหตุการณ์ และขั้นตอนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละช่วงชั้น เนื่องจากผู้เรียนแต่ละช่วงชั้นมีความสามารถที่แตกต่างกัน 1.2) ควรออกแบบกิจกรรมตามระดับความเหมาะสมของนักเรียน และท้องถิ่นแต่ละพื้นที่ 1.3) ความเป็นนวัตกรโดยการสังเกตพฤติกรรม ผู้สอนต้องหาผู้ช่วยในการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อข้อมูลออกมาไม่คลาดเคลื่อน 1.4) ในการจัดกิจกรรมผู้สอนสามารถปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น และ 1.5) ควรนำการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม เรื่อง สิ่งประดิษฐ์จากวัสดุในท้องถิ่น มาใช้ในหน่วยการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนมีความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 2.1) ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม เรื่อง สิ่งประดิษฐ์จากวัสดุในท้องถิ่น ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่มกับใช้เนื้อหาอื่น ๆ และ 2.2) ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการจัดกิจกรรม

เสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคกระบวนการกลุ่ม เรื่อง สิ่งประดิษฐ์จากวัสดุในท้องถิ่น ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แนวทางการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา (STEM Education) ในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

เกษร ธิตะจารี. (2542). การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา.

จำเนียร ศิลปวานิช. (2538). การเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชูศักดิ์ วรุณกูล. (2538). กิจกรรมเสริมหลักสูตร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.

ดุษฎี โยเหลา และคณะ. (2557). การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประกอบ ประพันธ์วิทยา. (2542). ทักษะการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏพระนคร.

วัฒนา มัคสัน. (2544). การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมภพ เจิมขุนทด. (2542). กิจกรรมร่วมหลักสูตร. นครสวรรค์: สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). แนวทางการจัดการเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่นเชื่อมโยงสู่อาเซียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2563). การศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21: การปฏิรูปการศึกษาเพื่ออนาคตประเทศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

Bell, S. (2010). Project-Based Learning for the 21st Century: Skills for the Future. The Clearing House. A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas, 83(2), 39-43.

Couros, G. (2015). The Innovator's Mindset: Empower Learning, Unleash Talent, and Lead a Culture of Creativity. San Diego, CA: Dave Burgess Consulting.

Johnson, D. W. & Johnson, R. T. (2009). An Educational Psychology Success Story: Social Interdependence Theory and Cooperative Learning. Educational Researcher, 38(5), 365-379.

Thomas, J. W. (2000). A review of research on project-based learning. San Rafael, CA: Autodesk Foundation.

บทความวิจัย

ผลการใช้โมเดลการออกแบบเชิงกลยุทธ์ฐานอริยสัจ 4 (DSNM Model) ที่มีต่อการพัฒนาทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์และคุณธรรมในการทำงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*

THE EFFECTS OF USING THE FOUR NOBLE TRUTHS STRATEGIC DESIGN (DSNM) MODEL ON THE DEVELOPMENT OF CREATIVE PRODUCT DESIGN SKILLS AND WORK ETHICS OF GRADE 9 STUDENTS

ฉัตรชัย แก้วดี*, วัสสา รวยรวย
Chatchai Kaewdee*, Wassa Ruayruay
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย
Faculty of Industrial Technology, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand
*Corresponding author E-mail: chatchai_kae@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบ ทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ (Creative Product Design Skills) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการได้รับการจัดการเรียนรู้ และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจ (Satisfaction) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยโมเดลการออกแบบเชิงกลยุทธ์ฐานอริยสัจ 4 (DSNM Model) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศรีสมบูรณ์ จำนวน 40 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินทักษะ และแบบวัดคุณธรรม วิเคราะห์ข้อมูลด้วย t-test for Dependent Samples ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการออกแบบหลังเรียน ($\bar{X}$ = 32.45, S.D. = 2.15) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 18.20, S.D. = 3.40) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (t = 24.15, d = 5.01) ซึ่งผลลัพธ์เชิงประจักษ์ (Outcome) แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีพัฒนาการก้าวกระโดดด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานที่แปลกใหม่และการใส่ใจในรายละเอียดเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน อันเป็นผลจากการฝึกคิดวิเคราะห์ในขั้นสมุทัยและจินตนาการในขั้นนิโรธ 2) คุณธรรมในการทำงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.68, S.D. = 0.42) โดยพบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงบวกที่เป็นรูปธรรมโดยเฉพาะความรับผิดชอบและความเพียรพยายามในการแก้ปัญหาอุปสรรคจากการลงมือปฏิบัติจริงในขั้นมรรค และ 3) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.75, S.D. = 0.38) สะท้อนผลกระทบที่สำคัญคือกระบวนการช่วยให้ระบบการคิดออกแบบมีความชัดเจนเป็นลำดับขั้นตอน ลดความสับสนในการทำงาน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้และมองเห็นคุณค่าเชิงประจักษ์ของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้สร้างสรรค์นวัตกรรม

คำสำคัญ: โมเดล DSNM, อริยสัจ 4, ความคิดสร้างสรรค์, คุณธรรมในการทำงาน

Abstract

The objectives of this research were to: 1) compare the Creative Product Design Skills of Grade 9 students before and after receiving learning management; 2) examine the effects of the model on work ethics; and 3) study the satisfaction of Grade 9 students toward the learning

* Received 26 December 2025; Revised 19 January 2026; Accepted 27 January 2026

management process using the Four Noble Truths Strategic Design (DSNM) Model. This research employed a quasi-experimental design. The sample consisted of 40 Grade 9 students from Wat Si Somboon Municipal School, selected via purposive sampling. Research instruments included learning management plans, a skill assessment form, and a work ethic assessment form. Data analysis was conducted using t-test for Dependent Samples. The results revealed that: 1) Post-learning design skills ($\bar{x}$ = 32.45, S.D. = 2.15) were significantly higher than pre-learning skills ($\bar{x}$ =18.20, S.D. = 3.40) at the .05 level (t = 24.15, d = 5.01). The empirical outcome demonstrated a substantial leap in students' initiative to create novel works and increased attention to detail, resulting from analytical thinking practice in the Cause of Suffering (*Samudaya*) stage and imagination in the Cessation of Suffering (*Nirodha*) stage. 2) Work ethics were at the highest level ($\bar{x}$ = 4.68, S.D. = 0.42), with concrete positive behavioral changes observed, particularly in responsibility and perseverance in problem-solving during practical application in the Path (*Magga*) stage. 3) Student satisfaction was at the highest level ($\bar{x}$ = 4.75, S.D. = 0.38). This reflects a significant impact: the process clarified the design thinking system into sequential steps, thereby reducing work confusion. Consequently, students developed an awareness and appreciation of applying local wisdom to create innovations.

Keywords: DSNM Model, Four Noble Truths, Creative Thinking, Work Ethics

บทนำ

ในบริบทของศตวรรษที่ 21 โลกกำลังเผชิญกับคลื่นแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง (Disruption) ซึ่งส่งผลกระทบในวงกว้างทั้งทางด้านโครงสร้างเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม การเตรียมความพร้อมทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ จึงถือเป็นภารกิจสำคัญเร่งด่วนของระบบการศึกษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งถือเป็น ช่วงรอยต่อที่สำคัญ (Transitional Stage) ต่อพัฒนาการของผู้เรียน ทั้งในด้านการค้นหาความถนัดของตนเองและการเตรียมความพร้อมเพื่อวางรากฐานในการเข้าสู่เส้นทางสายอาชีพหรือการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนและพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทำงาน มีทักษะพื้นฐานทางอาชีพที่จำเป็น และที่สำคัญคือการมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานสุจริต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) อย่างไรก็ตาม แม้จะมีนโยบายที่ชัดเจน แต่จากสภาพการณ์จริงในปัจจุบันกลับพบปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญ กล่าวคือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาจำนวนมากยังคงติดอยู่กับกรอบแนวคิดเดิมที่เน้นการท่องจำเนื้อหาและการฝึกปฏิบัติทักษะพื้นฐานซ้ำๆ (Rote Learning) โดยขาดการส่งเสริมกระบวนการทางปัญญาขั้นสูง โดยเฉพาะทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ (Creative Product Design Skills) ซึ่งในสภาวการณ์ปัจจุบัน การออกแบบผลิตภัณฑ์ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงความสวยงาม แต่ต้องบูรณาการความทันสมัยเข้ากับอัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและตอบสนองต่อรสนิยมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา (Problem Solving) อย่างเป็นระบบ (เบญจรัตน์ เปรมปรีสุข และ อุบลวรรณ ส่งเสริม, 2567) สภาพการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน ทำให้เยาวชนไทยขาดความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovation) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการตอบโจทย์ความต้องการที่ซับซ้อนของตลาดแรงงานและชุมชนในยุคปัจจุบัน (Sricharoen, Y. & Adipat, S., 2024)

นอกเหนือจากปัญหาด้านสมรรถนะทางนวัตกรรมแล้ว "วิกฤตด้านคุณธรรม" โดยเฉพาะ คุณธรรม ในการทำงาน (Work Ethics) ก็เป็นอีกหนึ่งความท้าทายที่ระบบการศึกษาต้องเร่งแก้ไข จากผลการสำรวจความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงานสะท้อนให้เห็นชัดเจนว่า นายจ้างในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญกับทักษะทางอารมณ์และสังคม (Soft Skills) อาทิ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทนเพียรพยายาม และความมีวินัย มากกว่าทักษะทางเทคนิคเพียงอย่างเดียว แต่ปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบการศึกษาไทยคือ มักมีการแยกส่วนการสอนจริยธรรมออกจากกระบวนการเรียนรู้วิชาชีพ ทำให้ผู้เรียนมองไม่เห็นความเชื่อมโยงที่เป็นรูปธรรมว่า คุณธรรมเหล่านั้นจะนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานจริงและกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ได้อย่างไร ดังนั้น แนวทางการบูรณาการหลักธรรมทางศาสนาเข้ากับกระบวนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จึงเป็นทางออกที่น่าสนใจและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการนำหลัก "อริยสัจ 4" (The Four Noble Truths) ซึ่งไม่ใช่เพียงหลักความเชื่อทางศาสนา แต่เป็นหลักความจริงอันประเสริฐที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าเป็น "กระบวนการวิทยาศาสตร์ทางจิต" ที่มีเหตุผล รองรับด้วยตรรกะความเป็นเหตุเป็นผล (Causality) และมีความเป็นระบบที่สุดในการแก้ปัญหาชีวิตและการทำงาน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2560); (ฉัตรชัย แก้วดี, 2568)

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่างานวิจัยของ ชิสา กันยาวิริยะ และสิรินทร์ กันยาวิริยะ ได้นำเสนอแนวคิด "โมเดลการออกแบบเชิงกลยุทธ์ฐานอริยสัจ 4" หรือ DSNM Model (Dukkha-Samudaya-Nirodha-Magga Model) ซึ่งถือเป็นนวัตกรรมทางความคิดที่นำหลัก "พุทธธรรม" มาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาทางธุรกิจ รวมถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน โมเดลนี้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนสำคัญที่สอดรับกันอย่างเป็นพลวัต ได้แก่ 1) ทุกข์ (Dukkha): การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้บริโภคหรือชุมชน (Problem Analysis & Empathy) 2) สมุทัย (Samudaya): การสืบค้นและวิเคราะห์หาสาเหตุรากเหง้าของปัญหา (Root Cause Analysis) เพื่อนำไปสู่การออกแบบที่ตรงจุด 3) นิโรธ (Nirodha): การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายความสำเร็จของผลิตภัณฑ์ (Objective Formulation) และ 4) มรรค (Magga): การวางแผนกลยุทธ์และลงมือปฏิบัติการออกแบบสร้างสรรค์ (Strategic Implementation) กระบวนการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับหลักการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ของตะวันตก แต่มีจุดเด่นที่เหนือกว่าคือความลึกซึ้งในมิติของจิตวิญญาณและความสอดคล้องกับบริบทสังคมวัฒนธรรมไทย (ชิสา กันยาวิริยะ และสิรินทร์ กันยาวิริยะ, 2567)

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำโมเดล DSNM มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อศึกษาเชิงประจักษ์ว่า กระบวนการคิดตามหลักอริยสัจ 4 จะสามารถพัฒนาทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์และปลูกฝังคุณธรรมในการทำงานให้เกิดขึ้นควบคู่กันได้อย่างไร การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งหวังที่จะสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนารูปแบบการสอนที่บูรณาการ "ภูมิปัญญาตะวันออก" (Eastern Wisdom) เข้ากับ "เทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่" (Modern Technology) อย่างลงตัว เพื่อเป้าหมายสูงสุดในการสร้าง "นวัตกรวิถีพุทธ" ที่มีคุณลักษณะครบถ้วนทั้ง "ความเก่ง" (ทักษะการออกแบบและความคิดสร้างสรรค์) และ "ความดี" (คุณธรรมในการทำงาน) ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในยุคไทยแลนด์ 4.0 อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ (Creative Product Design Skills) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยโมเดลการออกแบบเชิงกลยุทธ์ฐานอริยสัจ 4 (DSNM Model)

2. เพื่อศึกษาผลของโมเดลที่มีต่อพัฒนาการด้านคุณธรรมในการทำงาน (Work Ethics) ของนักเรียน โดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร และวินัย

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจ (Satisfaction) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยโมเดลการออกแบบเชิงกลยุทธ์ฐานอริยสัจ 4 (DSNM Model)

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยดำเนินการตามแบบแผนการทดลองกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-Group Pretest-Posttest Design) เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ที่มีต่อตัวแปรตาม คือ ทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์และคุณธรรมในการทำงาน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ละเอียดและเป็นระบบ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลวัดศรีสมบูรณ์ สังกัดเทศบาลเมืองปากพนัง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ซึ่งกำลังศึกษาในรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สาระการเรียนรู้การออกแบบและเทคโนโลยี) จำนวน 40 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มเป้าหมายนี้ถูกเลือกเนื่องจากเป็นช่วงวัยที่ผู้เรียนมีพัฒนาการทางสมองที่พร้อมสำหรับการคิดเชิงนามธรรม (Abstract Thinking) และอยู่ในช่วงรอยต่อสำคัญในการเตรียมความพร้อมด้านทักษะอาชีพและเทคโนโลยีพื้นฐานเพื่อการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพในอนาคต

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา เพื่อวัดประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ด้วยโมเดลการออกแบบเชิงกลยุทธ์ฐานอริยสัจ 4 (DSNM Model)

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ (Creative Product Design Skills) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ ความคล่องแคล่ว (Fluency) ความยืดหยุ่น (Flexibility) ความริเริ่ม (Originality) และความละเอียดลออ (Elaboration)

3.2.2 คุณธรรมในการทำงาน (Work Ethics) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร และความมีวินัย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

4.1 แผนการจัดการเรียนรู้โมเดล DSNM ผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 8 แผน รวมระยะเวลา 16 ชั่วโมง โดยมีกระบวนการพัฒนาที่บูรณาการขั้นตอน D-S-N-M ตามแนวคิดของ ชิสา กันยาวิริยะ และ สิรินทร์ กันยาวิริยะ เข้ากับกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานออกแบบด้วยตนเอง ดังรายละเอียดในแต่ละระยะ ดังนี้ (ชิสา กันยาวิริยะ และสิรินทร์ กันยาวิริยะ, 2567)

4.1.1 ระยะที่ 1 ทุกข์ (Dukkha) การวิเคราะห์ปัญหาและความเข้าใจ (Problem Analysis & Empathy) (3 คาบ) เน้นการสร้างความตระหนักรู้ในปัญหาการออกแบบ นักเรียนจะได้ลงพื้นที่ชุมชนจริงเพื่อสำรวจและทำความเข้าใจปัญหา (Pain Points) ของผลิตภัณฑ์ OTOP หรือสินค้าชุมชนเดิม โดยใช้เครื่องมือแบบสังเกตการณ์และเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกกับปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจบริบทของปัญหาอย่างถ่องแท้และเข้าอกเข้าใจผู้ใช้งานจริง (Empathy) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการออกแบบที่ตอบโจทย์

4.1.2 ระยะที่ 2 สมุทัย (Samudaya) การค้นหาสาเหตุ (Cause Identification & Research) (4 คาบ) เน้นการวิเคราะห์เชิงตรรกะเพื่อหาข้อมูลประกอบการออกแบบ นักเรียนนำข้อมูลที่ได้มา

สืบค้นและวิจัยหาสาเหตุรากเหง้าของปัญหา (Root Cause Analysis) โดยใช้เครื่องมือการคิดวิเคราะห์ เช่น ผังก้างปลา (Fishbone Diagram) และการวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อจำแนกแยกแยะปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลกระทบ และระบุจุดที่ต้องได้รับการแก้ไขด้วยการออกแบบใหม่

4.1.3 ระยะที่ 3 นิโรธ (Nirodha) การกำหนดวิสัยทัศน์และแนวคิด (Objective Formulation & Ideation) (4 คาบ) เน้นจินตนาการและทักษะการออกแบบสร้างสรรค์ นักเรียนร่วมกันระดมสมอง (Brainstorming) เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ของผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ต้องการเห็น (Vision) และออกแบบแนวคิด (Ideation) ในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย โดยมุ่งเน้นความคิดที่แปลกใหม่ สร้างสรรค์ และมีความเป็นไปได้ในการผลิตจริงในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 4) ระยะที่ 4 มรรค (Magga): การลงมือปฏิบัติและสร้างต้นแบบ (Strategic Implementation & Prototyping) (5 คาบ) เน้นการลงมือปฏิบัติและจริยธรรมการทำงาน นักเรียนลงมือสร้างต้นแบบนวัตกรรม (Prototype) ทดสอบตลาด และวางแผนกลยุทธ์การตลาด ในขั้นตอนนี้เน้นการฝึกฝนคุณธรรมในการทำงาน ผ่านการเผชิญหน้ากับปัญหาหน้างานจริง เพื่อฝึกความอดทนและความรับผิดชอบต่อชิ้นงาน

การตรวจสอบคุณภาพ แผนการจัดการเรียนรู้ได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของกิจกรรมจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ผลการประเมินพบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานและสามารถนำไปใช้ได้

4.2 แบบประเมินทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ เป็นแบบทดสอบภาคปฏิบัติที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบทดสอบมาตรฐาน Torrance Tests of Creative Thinking (TTCT) ทั้งในส่วนที่เป็นแบบรูปภาพ (Figural) และแบบภาษา (Verbal) เพื่อให้มีความเหมาะสมกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมไทย โดยมุ่งวัดสมรรถนะทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์ใน 4 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ความคล่องแคล่ว (Fluency) 2) ความยืดหยุ่น (Flexibility) 3) ความริเริ่ม (Originality) และ 4) ความละเอียดลออ (Elaboration) เครื่องมือชุดนี้ได้ผ่านการหาคุณภาพและมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของทั้งฉบับเท่ากับ 0.85 ซึ่งแสดงถึงความคงเส้นคงวาในการวัดผล (วิไลลักษณ์ สุวรรณทัต และคณะ, 2563)

4.3 แบบวัดคุณธรรมในการทำงาน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ พัฒนาขึ้นโดยอิงตามกรอบมาตรฐานตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของกระทรวงศึกษาธิการ ครอบคลุมคุณธรรม 4 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร และความมีวินัย ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.88 ซึ่งบ่งบอกถึงความเชื่อมั่นของแบบวัดในระดับสูง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

5.1 ขั้นเตรียมการ ดำเนินการปฐมนิเทศนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย อธิบายกระบวนการเรียนรู้ด้วยโมเดลการออกแบบเชิงกลยุทธ์ฐานอริยสัจ 4 (DSNM Model) และสร้างข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทของผู้เรียน เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติกิจกรรม

5.2 ขั้นก่อนการทดลอง (Pre-test) ให้นักเรียนทำแบบประเมินทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ และทำแบบประเมินตนเองด้านคุณธรรมในการทำงาน เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานก่อนเริ่มกิจกรรม

5.3 ขั้นดำเนินการทดลอง ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการโมเดล DSNM ครบทั้ง 4 ระยะ (ทุกข์-สมุทัย-นิโรธ-มรรค) รวมเป็นเวลา 8 สัปดาห์ (สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง) ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยและครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นโค้ช (Facilitator) ที่คอยให้คำปรึกษาและกระตุ้นกระบวนการคิดของผู้เรียนด้วยชุดคำถามตามหลัก "โยนิโสมนสิการ" (การคิดโดยแยบคาย) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดปัญญาและแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

5.4 ขั้นหลังการทดลอง (Post-test) เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้นักเรียนทำ แบบประเมิน

ทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ ชุดเดิม และประเมินคุณธรรมในการทำงานอีกครั้ง พร้อมทั้งส่งมอบผลงานโครงงานนวัตกรรมที่สำเร็จแล้วเพื่อประกอบการประเมิน

5.5 ขั้นประเมินผล ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อสะท้อนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการสอน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

6.1 วิเคราะห์ระดับคุณธรรมในการทำงานและความพึงพอใจของนักเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พร้อมแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด

6.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test for Dependent Samples) เพื่อตรวจสอบสมมติฐานการวิจัยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย การนำเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วนหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์

จากการทดสอบวัด ทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ (Creative Product Design Skills) ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 40 คน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยโมเดลการออกแบบเชิงกลยุทธ์ฐานอริยสัจ 4 (DSNM Model) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยโดยใช้สถิติ t-test for Dependent Samples และคำนวณขนาดอิทธิพล (Effect Size) เพื่อยืนยันประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ ดังปรากฏผลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ก่อนและหลังเรียน (n=40)

การทดสอบ	N	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ร้อยละของคะแนน	t	p-value	Cohen's d
ก่อนเรียน	40	18.20	3.40	45.50	24.15*	.000	5.01
หลังเรียน	40	32.45	2.15	81.12			(Very Large)

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์หลังเรียน ($\bar{x}$ = 32.45, S.D. = 2.15) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{x}$ = 18.20, S.D. = 3.40) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = 24.15, p < .001) เมื่อพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียนพบว่า คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นถึง 14.25 คะแนน หรือคิดเป็นอัตราการพัฒนาเพิ่มขึ้นร้อยละ 78.30 จากคะแนนเดิม นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์ขนาดอิทธิพล (Effect Size) ด้วยค่า Cohen’s d พบว่ามีค่าเท่ากับ 5.01 ซึ่งจัดอยู่ในระดับที่ "ใหญ่มาก" (Very Large Effect Size) แสดงให้เห็นว่าโมเดล DSNM มีประสิทธิผลสูงมากต่อการพัฒนา ทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ เมื่อวิเคราะห์จำแนกรายด้านพบว่า ด้านที่มีคะแนนพัฒนาการสูงสุดและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างโดดเด่น คือ ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) รองลงมาคือ ความคิดริเริ่ม (Originality) ซึ่งผลลัพธ์เชิงประจักษ์นี้สอดคล้องกับกลไกสำคัญในขั้นตอน "สมุทัย" (Samudaya) ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนสืบค้นและวิเคราะห์สาเหตุรากเหง้าของปัญหาอย่างลึกซึ้ง และขั้นตอน "นิโรธ" (Nirodha) ที่กระตุ้นจินตนาการเพื่อกำหนดเป้าหมายและทางออกใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากกรอบความคิดเดิม ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานออกแบบที่มีความแปลกใหม่และมีความสมบูรณ์ในรายละเอียดมากยิ่งขึ้น

2. ผลการศึกษาคุณธรรมในการทำงาน

ผู้วิจัยได้ประเมินคุณธรรมในการทำงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภายหลังสิ้นสุดกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยโมเดล DSNM โดยใช้แบบประเมินตนเองและแบบสังเกตพฤติกรรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคุณธรรมในการทำงาน (n = 40)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
1. ความรับผิดชอบ (Responsibility)	4.75	0.35	มากที่สุด
2. ความซื่อสัตย์ (Honesty/Integrity)	4.60	0.45	มากที่สุด
3. ความขยันหมั่นเพียร (Perseverance)	4.70	0.40	มากที่สุด
4. วินัยและการทำงานเป็นทีม (Discipline & Teamwork)	4.65	0.48	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	**4.68**	**0.42**	**มากที่สุด**

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 2 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีระดับคุณธรรมในการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.68, S.D. = 0.42) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของการ บูรณาการหลักธรรมเข้าสู่กระบวนการปฏิบัติงานจริง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 1) ด้านความรับผิดชอบ (Responsibility) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.75) ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการมอบหมายบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนในการทำโครงงานกลุ่ม 2) ด้านความขยันหมั่นเพียร (Perseverance) มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ($\bar{X}$ = 4.70) สะท้อนถึงความมุ่งมั่นของผู้เรียนในการฝ่าฟันอุปสรรคระหว่างการทำงาน ผลลัพธ์เชิงพฤติกรรมนี้มีความเชื่อมโยงโดยตรงกับขั้นตอน "มรรค" (Magga) หรือขั้นตอนการลงมือปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์การออกแบบ ซึ่งเป็นระยะที่นักเรียนต้องเผชิญกับปัญหาหน้างานจริง (Real-world problems) ทำให้ต้องฝึกฝนความอดทน (สัมมาวายามะ) และความรับผิดชอบเพื่อให้ชิ้นงานนวัตกรรมสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่วางไว้

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจ

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยโมเดลการออกแบบเชิงกลยุทธ์ฐานอริยสัจ 4 (DSNM Model) แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยโมเดล DSNM (n = 40)

รายการประเมินความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านกระบวนการเรียนรู้ (ช่วยให้ระบบการคิดมีความชัดเจนและเป็นลำดับขั้นตอน)	4.82	0.35	มากที่สุด
2. ด้านคุณค่าต่อชุมชน (ความภาคภูมิใจที่ได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างสรรค์นวัตกรรม)	4.75	0.40	มากที่สุด
3. ด้านเจตคติต่อการเรียนรู้และการทำงานในวิชาชีพ	4.68	0.42	มากที่สุด
ภาพรวมความพึงพอใจ (Overall Satisfaction)	**4.75**	**0.38**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.75 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.38 ซึ่งค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มีค่าต่ำแสดงให้เห็นว่าข้อมูลมีการกระจายตัวน้อย สะท้อนว่าผู้เรียนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีเอกภาพ เมื่อ

พิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน พบรายละเอียดที่น่าสนใจดังนี้

1. ด้านกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.82, S.D. = 0.35) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าจุดเด่นที่สุดของโมเดล DSNM คือการสร้าง "ความชัดเจน" ให้กับกระบวนการคิด การนำหลักอริยสัจ 4 มาจับคู่กับขั้นตอนการทำงาน ช่วยเปลี่ยนโจทย์โครงงานที่ดูยากและซับซ้อนให้กลายเป็นขั้นตอนที่ปฏิบัติได้จริงและเป็นระบบ (Systematic) ลดความสับสนและความวิตกกังวลของผู้เรียนในช่วงเริ่มต้นทำโครงงานได้อย่างมีนัยสำคัญ

2. ด้านคุณค่าต่อชุมชน มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ($\bar{X}$ = 4.75, S.D. = 0.40) ผลการประเมินในข้อนี้ยืนยันว่าการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่บทเรียนช่วยสร้าง "การเรียนรู้ที่มีความหมาย" (Meaningful Learning) ให้กับผู้เรียน นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้นำทรัพยากรในท้องถิ่นมาสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยทางจิตวิทยาที่สำคัญที่กระตุ้นให้อยากเรียนรู้

3. ด้านเจตคติต่อการเรียนรู้และการทำงานในวิชาชีพ ($\bar{X}$ = 4.68, S.D. = 0.42) แม้จะมีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายแต่ยังคงอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งบ่งชี้ว่าความสำเร็จจากการทำโครงงานและความสุขระหว่างการเรียนรู้ ได้ส่งผลเชิงบวกต่อเนื่องไปยังทัศนคติที่มีต่อการประกอบอาชีพ ทำให้นักเรียนมองเห็นภาพความสำเร็จและคุณค่าของการทำงานด้วยความรับผิดชอบและความเพียรพยายาม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเป็นนวัตกรที่ดีในอนาคต

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายโดยเชื่อมโยงกับสมมติฐานและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องใน 3 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การพัฒนาทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ด้วยกระบวนการคิดแบบโยนิโสมนสิการตามโมเดล DSNM ผลการวิจัยที่พบว่าคะแนน ทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในด้านความคิดริเริ่ม (Originality) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration) สามารถอภิปราย ได้ว่า โมเดล DSNM ทำหน้าที่เสมือน "ฐานร้านทางปัญญา" (Cognitive Scaffolding) ที่ช่วยจัดระเบียบกระบวนการคิดออกแบบของนักเรียนให้เป็นระบบไม่เลื่อนลอย ในขั้น "ทุกข์" (Dukkha) และ "สมุทัย" (Samudaya) นักเรียนได้รับการฝึกให้วิเคราะห์ปัญหาและสืบค้นสาเหตุเชิงลึก (Root Cause Analysis) ซึ่งเป็นการสร้างฐานข้อมูลที่แน่นหนา ทำให้การคิดหาทางออกในขั้นต่อไปมีทิศทางที่ชัดเจน (Goal-oriented Creativity) ไม่ใช่การคิดเพ้อฝัน ในขั้น "นิโรธ" (Nirodha) การกำหนดเป้าหมายความสำเร็จเป็นการกระตุ้นจินตนาการเชิงบวก ทำให้นักเรียนกล้าที่จะคิดนอกกรอบเพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความแปลกใหม่ ประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ชิสา กันยาวิริยะ และสิรินทร์ กันยาวิริยะ ที่ระบุว่าการประยุกต์ใช้อริยสัจ 4 ในกระบวนการออกแบบ ช่วยให้การสร้างสรรค์นวัตกรรมมีทิศทางที่ชัดเจน ตอบโจทย์บริบทชุมชนได้ดียิ่งขึ้น (ชิสา กันยาวิริยะ และสิรินทร์ กันยาวิริยะ, 2567) และสอดคล้องกับหลักการโยนิโสมนสิการที่ช่วยสร้างระบบคิดที่มีเหตุผล (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2560) เปลี่ยนจากความท้าทายให้กลายเป็นโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่า

2. การปลูกฝังคุณธรรมในการทำงานผ่านการปฏิบัติจริงในขั้น "มรรค" ผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนมีระดับคุณธรรมในการทำงาน ด้านความรับผิดชอบและความเพียรพยายามสูงมาก อธิบายได้ว่าเกิดจากการบูรณาการหลักธรรมเข้าสู่การปฏิบัติจริงในขั้น "มรรค" (Magga) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-Based Learning: PBL) ภายใต้กรอบ DSNM กระบวนการลงมือทำโครงงานบังคับให้นักเรียนต้องเผชิญกับอุปสรรคและปัญหาหน้างานจริง (Real-world Problems) ซึ่งต้องอาศัย "สัมมาวายามะ" (ความเพียรชอบ) ในการแก้ไขปัญหาให้ลุล่วง ส่งผลให้เกิดความอดทนและมุ่งมั่นโดยอัตโนมัติ นอกจากนี้ การทำงานเป็นทีมยังส่งเสริม "สัมมาวาจา" (เจรจาชอบ) และ "สัมมากัมมันตะ" (การกระทำชอบ) ในการอยู่ร่วมกันและการแบ่งปันหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ซีสัะ บิลโหด และคณะ ที่พบว่ากระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนและการปฏิบัติจริง (Active Learning) และการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะช่วยพัฒนาทักษะการคิด

ขั้นสูง ทำให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตประจำวัน และเกิดทักษะการคิดแก้ปัญหาควบคู่กับความรับผิดชอบ (ซีสัะ บิลโหด และคณะ, 2565)

3. ความพึงพอใจและการเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาในโลกยุคใหม่ ความพึงพอใจในระดับสูงของผู้เรียนสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการเชื่อมโยง "รากเหง้า" (Roots) เข้ากับ "อนาคต" (Future) การนำหลักธรรมทางศาสนามาบูรณาการกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ (เช่น การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ออกแบบ การวิจัยตลาดออนไลน์) ทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกว่าศาสนาเป็นเรื่องล้าสมัย แต่กลับเป็นเครื่องมือทางปัญญาที่ทันสมัย การเปิดโอกาสให้นักเรียนลงพื้นที่ชุมชนเพื่อหาโจทย์วิจัย (Research-based Learning: RBL) ทำให้นักเรียนได้สัมผัสกับปัญหาจริงและเห็นคุณค่าของทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งนำไปสู่ความภาคภูมิใจเมื่อสามารถนำเทคโนโลยีมาช่วยยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ มิยอง ซอ (2568) และ เกรียงศักดิ์ เขียวมั่ง (2567) ที่พบว่าการพัฒนานวัตกรรมโดยใช้ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นจุดเริ่มต้น ช่วยสร้างแรงบันดาลใจ ความภาคภูมิใจ และทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน (มิยอง ซอ, 2568); (เกรียงศักดิ์ เขียวมั่ง, 2567)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ องค์ความรู้ใหม่ที่ค้นพบจากการวิจัยนี้คือ "นวัตกรรมกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรวิถีพุทธ" ผ่านโมเดลการออกแบบเชิงกลยุทธ์ฐานอริยสัจ 4 (DSNM Model) ซึ่งเป็นการสังเคราะห์ข้ามศาสตร์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) ที่พิสูจน์แล้วว่าสามารถก้าวข้ามข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบเดิมโดยการพัฒนา ทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ (Intellectual Capital) ควบคู่ไปกับ คุณธรรมในการทำงาน (Ethical Capital) ได้อย่างกลมกลืน โดยมีกลไกความสำเร็จอยู่ที่การเปลี่ยนนามธรรมของหลักธรรมให้เป็นรูปธรรมในกระบวนการทำงาน ได้แก่ การใช้ขั้นตอน "ทุกข์" เพื่อสร้างความเข้าอกเข้าใจปัญหา (Empathy) การใช้ "สมุทัย" เป็นเครื่องมือวิเคราะห์เชิงลึก (Insight Analysis) เพื่อสร้างฐานข้อมูลที่นำไปสู่ความคิดริเริ่มที่แม่นยำ และการใช้ "นิโรธ" ร่วมกับ "มรรค" เพื่อขับเคลื่อนจินตนาการสู่การลงมือปฏิบัติที่เน้นความเพียรและความรับผิดชอบ ซึ่งยืนยันว่า หลักอริยสัจ 4 ทำหน้าที่เป็นฐานร้านทางปัญญา (Cognitive Scaffolding) ที่ทรงประสิทธิภาพในการสร้างสมดุลระหว่างความเก่งและความดีให้กับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

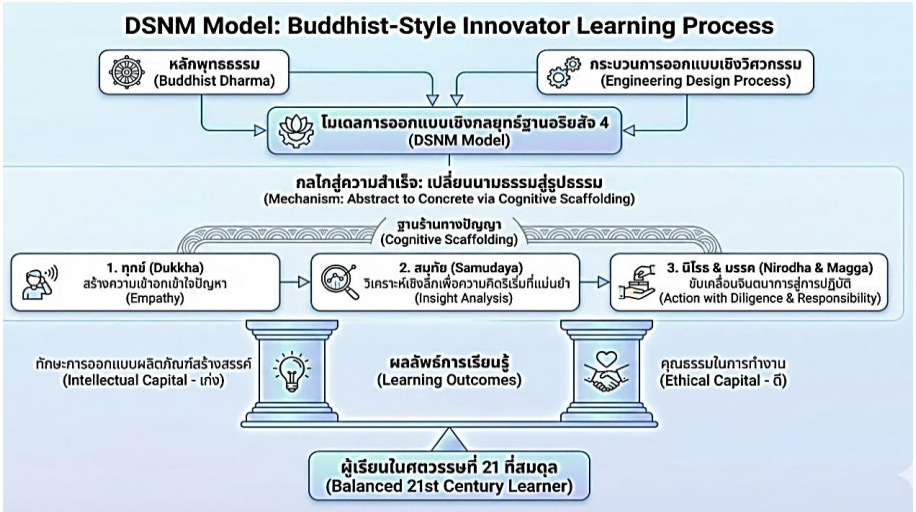

ภาพที่ 2 โมเดลการออกแบบเชิงกลยุทธ์ฐานอริยสัจ 4 (DSNM Model) เพื่อการสร้างนวัตกรวิถีพุทธ

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ยืนยันว่าโมเดล DSNM เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมดุลระหว่าง "ทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์" และ "คุณธรรมในการทำงาน" โดยเฉพาะความรับผิดชอบและความเพียรพยายาม ซึ่งเกิดจากการซึมซับผ่านการลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing) ตามหลักอริยสัจ 4 จุดคานงัดสำคัญของความสำเร็จอยู่ที่ขั้นตอน "สมุทัย" (การค้นหาสาเหตุ) ที่เปิดโอกาส ให้นักเรียนใช้กระบวนการวิจัย (RBL) เพื่อสืบค้นข้อมูลเชิงลึกจนเกิดความเข้าใจถ่องแท้ก่อนการออกแบบ ซึ่งช่วยลดปัญหาการคิดแบบเลื่อนลอย โดยข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ ครูผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สั่งการมาเป็น "โค้ช" ที่คอยให้คำปรึกษาและไม่เร่งรัดการสร้างชิ้นงานจนข้ามขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ นอกจากนี้ ควรเร่งส่งเสริมการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ามาเป็นเครื่องมือช่วยวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) ในขั้นตอนสมุทัย เพื่อให้โครงงานมีความแม่นยำและทันสมัยตอบโจทย์ยุคดิจิทัล และ 2) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายผลโมเดลนี้ไปสู่การบูรณาการข้ามศาสตร์แบบ STEM Education เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ ที่หลากหลาย และควรมีการวิจัยเปรียบเทียบเชิงลึกกับกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เพื่อศึกษาผลกระทบระยะยาวต่อเจตคติทางวิชาชีพ ซึ่งจะเป็นหลักประกันความยั่งยืนในการสร้างนวัตกรที่มีคุณภาพและคุณธรรมสู่สังคม

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เขียวมั่ง. (2567). นวัตกรรมสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมบูรณาการจากภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดสระแก้ว. วารสารวิชาการนวัตกรรมเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, 3(1), 47-58.

ฉัตรชัย แก้วดี. (2568). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อประยุกต์ใช้อริยสัจ 4 ผ่านกรณีศึกษาผลิตภัณฑ์กระจูดพรุควนเคร็ง. วารสารวิชาการนวัตกรรมเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, 3(2), 10-18.

ชิสา กันยาวิริยะ และสิรินทร์ กันยาวิริยะ. (2567). การประยุกต์หลักอริยสัจ 4 ในการทำงานด้านธุรกิจ. วารสารสถาบันพอดี, 1(12), 12-23.

ชีสัะ บิลโหด และคณะ. (2565). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดขั้นสูงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา. วารสาร มจรนครทัศน์, 9(3), 240-256.

เบญจรัตน์ เปรมปรีสุข และ อุบลวรรณ ส่งเสริม. (2567). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการคิดเชิงออกแบบ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมและความเป็นนวัตกรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารวิจัยและนวัตกรรมการอาชีวศึกษา (JVEIR), 8(1), 1-14.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2560). พุทธธรรม (ฉบับปรับขยาย). (พิมพ์ครั้งที่ 46). กรุงเทพมหานคร: ผลิธัมม์.

มิยอง ซอ. (2568). การออกแบบแบรนด์และบรรจุภัณฑ์เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์สมุนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเขายายพริ้ง ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี. วารสารวิชาการนวัตกรรมเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, 3(1), 59-72.

วิไลลักษณ์ สุวรรณทัต และคณะ. (2563). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์. วารสารศึกษาศาสตร์, 31(3), 190-198.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

Sricharoen, Y. & Adipat, S. (2024). Exploring Perceptions of 21st Century Skills among Thai Grade 9 Students: A Focus on the 4Cs. Shanlax International Journal of Education, 12(4), 1-7.

บทความวิจัย

แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด*

MOTIVATION AFFECTING THE WORK PERFORMANCE EFFICIENCY OF EMPLOYEES AT FORMICA (THAILAND) CO., LTD.)

ศุรเชษฐ์ ชำนิปั้น*, ชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา, อิงอร ตั้นพันธ์
Surached Chumnipun*, Chinnaso Visitnitikija, Ingorn Tanphan
หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
Master of Business Administration, Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand
*Corresponding author E-mail: Surached.kbu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานตามกรอบแนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจสองปัจจัยของ Herzberg วัตถุประสงค์การวิจัยประกอบด้วย 5 ประการ มีวัตถุประสงค์การวิจัย 5 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน 3) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล 4) เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และ 5) เพื่อศึกษาปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่างคือพนักงานจำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ t-test, One-way ANOVA และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า พนักงานมีระดับแรงจูงใจในการทำงานและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าความแตกต่างด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และอายุงานไม่ส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่รายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับปัจจัยจูงใจ พบว่าลักษณะงานเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยค้ำจุน ได้แก่ ตำแหน่งงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และโอกาสความก้าวหน้าในอนาคต มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อเสนอแนะจากการวิจัยคือ องค์กรควรให้ความสำคัญกับการออกแบบลักษณะงานให้เหมาะสม ส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการทำงาน และพัฒนาระบบความก้าวหน้าในอาชีพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน

คำสำคัญ: แรงจูงใจในการทำงาน, ปัจจัยจูงใจ, ปัจจัยค้ำจุน, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

Abstract

This study aimed to investigate motivation affecting the work performance efficiency of employees at Formica (Thailand) Co., Ltd. The research employed a quantitative research approach focusing on analyzing the relationship between motivation and employees' work

* Received 7 January 2026; Revised 23 January 2026; Accepted 28 January 2026

performance efficiency based on Herzberg's Two-Factor Theory. The research objectives consisted of five aspects: 1) to examine employees' motivation toward work performance, 2) to study employees' work performance efficiency, 3) to compare employees' work performance efficiency classified by personal factors, 4) to investigate motivational factors influencing work performance efficiency, and 5) to examine hygiene factors influencing work performance efficiency. The sample group consisted of 200 employees of Formica (Thailand) Co., Ltd. Data were collected using a structured questionnaire. The data were analyzed using descriptive statistics, including mean and standard deviation, and inferential statistics, namely t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), and multiple regression analysis. The results revealed that employees' overall motivation and work performance efficiency were at a high level. When considering personal factors, differences in gender, age, educational level, marital status, and length of employment did not significantly affect work performance efficiency at the 0.05 level of significance. However, differences in average monthly income significantly affected employees' work performance efficiency. Regarding motivational factors, the nature of work was the only factor that significantly influenced work performance efficiency. In terms of hygiene factors, job position, working environment, and opportunities for future career advancement were found to significantly influence employees' work performance efficiency.

Keywords: Work Motivation, Motivational Factors, Hygiene Factors, Performance Efficiency

บทนำ

สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมในการทำงานที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กร การทำงานในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจช่วยส่งเสริมความพึงพอใจ ความผูกพันต่อองค์กร และแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทต่อความสามารถในการแข่งขันและความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว องค์กรจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสม ทั้งในด้านกายภาพ บรรยากาศการทำงาน และความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร เนื่องจากความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงานไม่เพียงส่งผลต่อความสุขในการทำงานเท่านั้น แต่ยังมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพขององค์กรโดยรวม (Danna, K. & Griffin, R. W., 1999)

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสามารถในการดำเนินธุรกิจและความอยู่รอดขององค์กร เนื่องจากองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงย่อมสามารถสร้างผลลัพธ์ที่ตอบสนองต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิผล การพิจารณาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสามารถประเมินได้จากหลายมิติ ได้แก่ คุณภาพของงานที่เป็นไปตามมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ ปริมาณงานที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ ระยะเวลาในการดำเนินงานที่เหมาะสม และการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า องค์ประกอบเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่สะท้อนถึงระดับความสามารถขององค์กรในการบริหารทรัพยากรและกระบวนการทำงานให้เกิดผลลัพธ์สูงสุด ซึ่งหากองค์กรให้ความสำคัญกับการพัฒนาปัจจัยดังกล่าวอย่างเป็นระบบ ย่อมส่งผลให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุความสำเร็จในระยะยาว (กันตยา เพิ่มผล, 2541)

แรงจูงใจในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความกระตือรือร้น ความสมัครใจ และระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ซึ่งมีบทบาทโดยตรงต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ระดับประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานสามารถอธิบายได้จากระดับความพึงพอใจในการทำงานที่ได้รับ ซึ่งเกิดจาก

แรงจูงใจในการทำงานทั้งในมิติของปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุน ปัจจัยจูงใจเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้พนักงานเกิดความพึงพอใจและความผูกพันต่อองค์กร เช่น ความรับผิดชอบในงาน ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับ และโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพ ขณะที่ปัจจัยค้ำจุนเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยลดความไม่พึงพอใจในการทำงาน ได้แก่ ค่าตอบแทนที่เหมาะสม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งสามารถสะท้อนผ่านผลการปฏิบัติงานในด้านคุณภาพงาน ปริมาณงาน ระยะเวลา และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรที่พนักงานมีระดับความพึงพอใจในการทำงานต่ำย่อมเผชิญกับปัญหาด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ในทางตรงกันข้าม องค์กรที่สามารถส่งเสริมแรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานได้อย่างเหมาะสม ย่อมมีแนวโน้มที่จะบรรลุผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น (นิตยา ไชยทองศรี และคณะ, 2563)

บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด เป็นองค์กรในเครือฟอร์ไมก้า กรุ๊ป ซึ่งดำเนินธุรกิจด้านการผลิตและจัดจำหน่ายวัสดุปิดผิว โดยเฉพาะแผ่นลามิเนตสำหรับงานอุตสาหกรรมและงานตกแต่งภายใน การดำเนินงานของบริษัทครอบคลุมหลายแผนก เช่น ฝ่ายผลิต ฝ่ายคลังสินค้า ฝ่ายขาย และหน่วยงานสนับสนุนอื่น ๆ ซึ่งต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และความร่วมมือในการปฏิบัติงานภายใต้สภาพแวดล้อมการแข่งขันที่สูงของอุตสาหกรรมวัสดุปิดผิว ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงานจึงมีบทบาทสำคัญต่อความสามารถของพนักงานในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากสภาพการดำเนินงานดังกล่าว หากองค์กรไม่สามารถส่งเสริมแรงจูงใจและปัจจัยแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม อาจส่งผลต่อระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน ทั้งในด้านคุณภาพของงาน ปริมาณงาน ระยะเวลา และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ดังนั้น การศึกษาระดับแรงจูงใจ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน รวมถึงปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด จึงมีความจำเป็น เพื่อให้ทราบสภาพปัจจุบันของแรงจูงใจในการทำงาน และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนานโยบาย และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน อันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันขององค์กรอย่างยั่งยืน (Formica Group, 2025)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด
3. เพื่อเปรียบเทียบเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด
5. เพื่อศึกษาปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและขอบเขตการดำเนินงานวิจัยไว้ดังนี้

ขอบเขตของการศึกษา

ด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด โดยอาศัยกรอบแนวคิดจากทฤษฎีแรงจูงใจสองปัจจัยของ Herzberg, F. (Two-Factor Theory) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุน ปัจจัยจูงใจ (Motivational Factors) ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบในงาน ด้านความสำเร็จในงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ และด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ส่วนปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) ได้แก่ ด้านนโยบายการบริหาร

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความมั่นคงในงาน ด้านค่าจ้างและผลตอบแทน ด้านตำแหน่ง ด้านความเป็นส่วนตัว และด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน (Herzberg, F., 1979) นอกจากนี้ การวิจัยยังครอบคลุมการศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน ซึ่งพิจารณาจากด้านคุณภาพของงาน ปริมาณงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อายุงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เพื่อให้การศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วน

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือพนักงานบริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด จำนวน 325 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 179 คน อย่างไรก็ตาม เพื่อป้องกันข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจงให้ครอบคลุมทุกแผนก ได้แก่ ฝ่ายผลิต ฝ่ายคลังสินค้า ฝ่ายขาย และแผนกสนับสนุนต่าง ๆ (Yamane, T., 1967)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหลักการ และวิธีการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ตลอดจนกำหนดกรอบแนวความคิดการวิจัย โดยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอกับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับปรุงในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ ทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้เสนอแนะ นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ปรับปรุงแบบสอบถาตาม ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจสอบอีกครั้งแล้วนำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้ว ทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 40 คน นำแบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์ จำแนกแล้วมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบัด (Cronbach’s alpha coefficient)

การหาค่าความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านซึ่งได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้วเห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงของเนื้อหา ครอบคลุมในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษา นำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่า Validity โดยใช้ IOC ซึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่า 0.5 ในแต่ละข้อผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผลการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 0.950

การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษาจำนวน 200 คน โดยการนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาความเชื่อมั่นรวม เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้ Program SPSS ในการคำนวณหาค่า Reliability ใช้คำสั่ง Analyze Scale Reliability Analysis ซึ่งผลการทดสอบได้ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.753 ที่ยอมรับได้

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยคำนึงถึงหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยเฉพาะการวิจัยในสถานที่ทำงาน ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบอย่างชัดเจน การเข้าร่วมตอบแบบสอบถามเป็นไปด้วยความสมัครใจ ผู้ตอบสามารถปฏิเสธหรือยุติการตอบแบบสอบถามได้ตลอดเวลาโดยไม่ส่งผลกระทบต่อหน้าที่การงานหรือสถานภาพการทำงาน ข้อมูลที่ได้รับจะถูกเก็บรักษาเป็นความลับ ไม่ระบุชื่อหรือข้อมูลที่สามารถระบุตัวตนได้ และนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการเท่านั้น

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์ ได้มีวิธีการดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้ ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมจากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งต่างๆ ทั้งตำรา เอกสาร และผลการศึกษาวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมาย และรับกลับคืนมาด้วยตนเอง ดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยการหาอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) โปรแกรม Microsoft Excel ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับสร้างแผนภูมิวงกลม (Pie Chart) และแผนภูมิแท่ง (Bar Chart) พร้อมคำอธิบายผล และนำผลที่ได้จากแผนภูมิมานำเสนอเพื่อวิเคราะห์ตามลักษณะของตัวแปรต่าง ๆ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่างๆ

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ t-test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F-test (One-way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis

วิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจซื้ออะไหล่รถยนต์ของแท้ ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศชาย อายุระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาในระดับมัธยมปลาย (ม.4-ม.6) มีสถานภาพโสด อายุงาน 1-5 ปี และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท

2. ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยจูงใจที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด

ปัจจัยจูงใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ	ลำดับ
ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ	4.13	0.36	มาก	1
ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	4.12	0.38	มาก	2
ด้านความรับผิดชอบในงาน	4.08	0.40	มาก	3
ด้นความสำเร็จในงาน	4.06	0.37	มาก	4
ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	3.95	0.36	มาก	5
รวม	**4.07**		**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับความสำคัญของปัจจัยจูงใจด้านภาพรวมที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด ค่าเฉลี่ยรวมระดับความสำคัญของปัจจัยจูงใจอยู่ในระดับสำคัญมาก ($\bar{X}$ = 4.07) ทั้ง 5 รายการ ประกอบด้วย ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X}$ = 4.13) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ($\bar{X}$ = 4.12) ด้านความรับผิดชอบในงาน ($\bar{X}$ = 4.08) ด้านความสำเร็จในงาน ($\bar{X}$ = 4.06) และด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ($\bar{X}$ = 3.95) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยค้ำจุนที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด

ปัจจัยจูงค้ำจุน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ	ลำดับ
ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต	4.41	0.39	มาก	1
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.13	0.43	มาก	2
ด้านค่าจ้างและผลตอบแทน	4.13	0.38	มาก	2
ด้านความเป็นส่วนตัว	4.10	0.42	มาก	3
ด้านความมั่นคงในงาน	4.08	0.41	มาก	4
ด้านตำแหน่ง	4.05	0.43	มาก	5
ด้านการปกครองบังคับบัญชา	4.03	0.39	มาก	6
ด้านนโยบายการบริหาร	4.00	0.35	มาก	7
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.00	0.35	มาก	7
รวม	**4.07**		**มาก**	

จากตารางที่ 2 พบว่าระดับความสำคัญของปัจจัยค้ำจุนด้านภาพรวมที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด ค่าเฉลี่ยรวมระดับความสำคัญของปัจจัยจูงใจอยู่ในระดับสำคัญมาก ($\bar{X}$ = 4.07) ทั้ง 9 รายการ ประกอบด้วย ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ($\bar{X}$ = 4.14) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\bar{X}$ = 4.13) ด้านค่าจ้างและผลตอบแทน ($\bar{X}$ = 4.13) ด้านความเป็นส่วนตัว ($\bar{X}$ = 4.10) ด้านความมั่นคงในงาน ($\bar{X}$ = 4.08) ด้านตำแหน่ง ($\bar{X}$ = 4.05) ด้านการปกครองบังคับบัญชา ($\bar{X}$ = 4.03) ด้านนโยบายการบริหาร ($\bar{X}$ = 4.00) และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($\bar{X}$ = 4.00) ตามลำดับ

3. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ด้านความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ	ลำดับ
ด้านคุณภาพของงาน	4.10	0.40	มาก	1
ด้านค่าใช้จ่าย	4.05	0.35	มาก	2
ด้านปริมาณงาน	4.05	0.37	มาก	3
ด้านเวลา	3.97	0.41	มาก	4
รวม	**4.04**		**มาก**	

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความสำคัญของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด ค่าเฉลี่ยรวมระดับความสำคัญของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสำคัญมาก ($\bar{X}$ = 4.04) ทั้ง 4 รายการ ประกอบด้วย ด้านคุณภาพของงาน ($\bar{X}$ = 4.10) ด้านค่าใช้จ่าย ($\bar{X}$ = 4.05) ด้านปริมาณงาน ($\bar{X}$ = 4.05) และด้านเวลา ($\bar{X}$ = 3.97) ตามลำดับ

4.เปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล เปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด ที่แตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อายุงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด ที่ไม่แตกต่างกัน

5. ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด

ตารางที่ 4 แสดงปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า ประเทศไทย) จำกัด

ปัจจัยจูงใจ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		
	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	2.910	0.371		7.835	0.000**
ด้านความรับผิดชอบในงาน	0.035	0.042	0.55	0.829	0.408
ด้านความสำเร็จในงาน	0.029	0.041	0.048	0.712	0.478
ด้านการได้รับการยอมรับ	0.083	0.039	0.148	2.145	0.33
ด้านลักษณะงาน	168	0.041	0.289	4.098	.000**
ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่กานงาน	-0.041	0.043	0.066	-0.961	0.338

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

จากตารางที่ 4 เปรียบเทียบปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อความมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า ด้านลักษณะงาน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 แสดงปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า ประเทศไทย) จำกัด

ปัจจัยค้ำจุน	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		
	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	2.432	0.406		5.986	.000*
ด้านนโยบายการบริหารงานขององค์กร	0.042	0.044	0.065	0.958	0.338
ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	-0.062	0.042	-0.098	-1.462	0.146
ด้านการปกครองของผู้บังคับบัญชา	0.38	0.040	0.065	0.941	0.348
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	0.081	0.037	0.155	2.178	0.031*
ด้านความมั่นคงในงาน	-0.011	0.040	-0.019	-0.264	0.792
ด้านค่าจ้างและผลตอบแทน	0.083	0.057	-0.080	-1.138	0.256
ด้านตำแหน่งงาน	0.081	0.040	0.139	2.038	0.043*
ด้านความเป็นส่วนตัว	0.043	0.040	0.083	1.071	0.285
ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าใน	0.097	0.043	0.168	2.245	0.026*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

จากตารางที่ 4 เปรียบเทียบปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อความมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า ด้านตำแหน่งงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านโอกาส

ที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิจัยภาพรวม

จากผลการวิจัยโดยภาพรวม พบว่าพนักงานบริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด มีระดับแรงจูงใจในการทำงานและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าพนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ ภายใต้กรอบเวลาและทรัพยากรที่เหมาะสม เมื่อพิจารณาผลลัพธ์ด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน พบว่าการทำงานของพนักงานมีความเป็นระบบมากขึ้น สามารถลดความสูญเสียด้านเวลาและการใช้ทรัพยากร ส่งผลให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ยังชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านแรงจูงใจโดยเฉพาะลักษณะงาน รวมถึงปัจจัยค้ำจุนบางประการ เช่น ตำแหน่งงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และโอกาสความก้าวหน้าในอนาคต มีบทบาทต่อระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์เชิงบวกต่อคุณภาพการทำงานและผลการดำเนินงานโดยรวมขององค์กร

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า โดยภาพรวมปัจจัยจูงใจอยู่ในระดับความสำคัญมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าพนักงานให้ความสำคัญกับองค์ประกอบภายในงานที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ ความสำเร็จ และคุณค่าของงานที่ตนเองปฏิบัติอยู่ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตภาคิน มิ่งโสภา และณกมล จันทร์สม ที่พบว่าปัจจัยจูงใจโดยรวมอยู่ในระดับสูง และมีบทบาทต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน (กฤตภาคิน มิ่งโสภา และณกมล จันทร์สม, 2564) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่าปัจจัยด้านความรับผิดชอบในงานและความสำเร็จในงานมีระดับความสำคัญสูง ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าลักษณะงานที่มีขอบเขตหน้าที่ชัดเจน และเปิดโอกาสให้พนักงานรับรู้ถึงผลสำเร็จของงานที่ตนเองรับผิดชอบ มีส่วนช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานของเกียรติศักดิ์ แก้วใส และกนกพร ชัยประสิทธิ์ รวมถึงงานวิจัยของพิมพ์ประภา นาคเสริมทรัพย์ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา ที่พบว่าความรับผิดชอบและความสำเร็จในงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานในภาคอุตสาหกรรม (เกียรติศักดิ์ แก้วใส และกนกพร ชัยประสิทธิ์, 2565); (พิมพ์ประภา นาคเสริมทรัพย์ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา, 2567) นอกจากนี้ ปัจจัยด้านการได้รับการยอมรับ ลักษณะงาน และความก้าวหน้าในหน้าที่การงานยังอยู่ในระดับความสำคัญมากเช่นกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าพนักงานให้ความสำคัญกับการทำงานที่สอดคล้องกับทักษะและความสามารถของตน รวมถึงการได้รับการยอมรับและโอกาสเติบโตในสายอาชีพ ผลการวิจัยในประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Herzberg F. ที่อธิบายว่าปัจจัยจูงใจเป็นองค์ประกอบภายในงานที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและแรงจูงใจในการทำงานโดยตรง อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้แตกต่างจากบางงานวิจัยที่พบว่าปัจจัยจูงใจบางด้านมีบทบาทในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะงานและบริบทขององค์กรในอุตสาหกรรมวัสดุปิดผิวที่ต้องการความชัดเจนของบทบาทหน้าที่และโอกาสความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อ (Herzberg, F., 1979)

ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า โดยภาพรวมปัจจัยค้ำจุนอยู่ในระดับความสำคัญมาก แสดงให้เห็นว่าพนักงานให้ความสำคัญกับปัจจัยพื้นฐานที่สนับสนุนการทำงาน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความมั่นคงในงาน และความสัมพันธ์ภายในองค์กร ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเอื้ออำนวยให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่องและเต็มประสิทธิภาพ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์ประภา นาคเสริมทรัพย์ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา ที่พบว่าปัจจัยค้ำจุนของพนักงานฝ่ายผลิตในบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) อยู่ในระดับสำคัญมากเช่นเดียวกัน (พิมพ์ประภา นาคเสริมทรัพย์ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา, 2567) รวมถึงสอดคล้องกับงาน

ของ กฤตภาคิน มิ่งโสภา และณกมล จันทร์สม ซึ่งระบุว่าปัจจัยค้ำจุนเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างเด่นชัด (กฤตภาคิน มิ่งโสภา และณกมล จันทร์สม, 2564)

ผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าพนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานที่องค์กรกำหนด ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตภาคิน มิ่งโสภา และณกมล จันทร์สม ที่ศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน รวมถึงงานวิจัยของมณฤทัย ประสพศิลป์ ที่ศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ซีพีแรม จำกัด และงานวิจัยของพิมพ์ประภา นาคเสริมทรัพย์ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา ที่ศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งพบว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน (กฤตภาคิน มิ่งโสภา และณกมล จันทร์สม, 2564); (มณฤทัย ประสพศิลป์, 2557); (พิมพ์ประภา นาคเสริมทรัพย์ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา, 2567)

ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า ปัจจัยแรงจูงใจด้านลักษณะงานเป็นปัจจัยเดียวที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าพนักงานให้ความสำคัญกับลักษณะงานที่ตนเองรับผิดชอบ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความชัดเจนของขอบเขตงาน ความเหมาะสมกับทักษะและความสามารถ รวมถึงความท้าทายของงานที่ช่วยเสริมสร้างความพึงพอใจในการทำงาน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานของเกียรติศักดิ์ แก้วใส และกนกพร ชัยประสิทธิ์ ที่ศึกษาการทำงานเป็นทีมและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานผู้รับเหมาก่อสร้างในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งพบว่าปัจจัยแรงจูงใจด้านลักษณะงานมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญเช่นเดียวกัน ซึ่งสะท้อนว่าคุณภาพของลักษณะงานเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลการปฏิบัติงานในหลายบริบท (เกียรติศักดิ์ แก้วใส และกนกพร ชัยประสิทธิ์, 2565) สำหรับปัจจัยด้านความรับผิดชอบในงาน ผลการวิจัยพบว่าไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์ประภา นาคเสริมทรัพย์ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา ที่ศึกษาพนักงานฝ่ายผลิตของบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และพบว่าปัจจัยด้านความรับผิดชอบในงานไม่ได้ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ อาจอธิบายได้ว่าลักษณะงานของพนักงานสายการผลิตมีขอบเขตหน้าที่และกระบวนการทำงานที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนและเป็นมาตรฐาน ส่งผลให้ระดับความรับผิดชอบในงานไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างเด่นชัด (พิมพ์ประภา นาคเสริมทรัพย์ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา, 2567)

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า ปัจจัยค้ำจุนด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านตำแหน่งงาน และด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพนักงานให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการปฏิบัติงาน ตลอดจนความชัดเจนของตำแหน่งงานและโอกาสความก้าวหน้าในสายอาชีพที่สามารถสร้างทิศทางและแรงจูงใจในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานของเกียรติศักดิ์ แก้วใส และกนกพร ชัยประสิทธิ์ ซึ่งศึกษาพนักงานผู้รับเหมาก่อสร้างในโรงงานอุตสาหกรรม และพบว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ตำแหน่งงาน และโอกาสความก้าวหน้าในอนาคต มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญเช่นเดียวกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยค้ำจุนที่ช่วยสร้างความมั่นคงและความชัดเจนในอาชีพเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สนับสนุนให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ดีในหลากหลายบริบทของอุตสาหกรรม (เกียรติศักดิ์ แก้วใส และกนกพร ชัยประสิทธิ์, 2565)

ผลการวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และอายุงานที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าพนักงานสามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานที่องค์กรกำหนดโดยไม่ขึ้นอยู่กับลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์ประภา นาคเสริมทรัพย์ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา ที่ศึกษาพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และอายุงานแตกต่างกัน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (พิมพ์ประภา นาคเสริมทรัพย์ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา, 2567) อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังพบว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าระดับรายได้มีความเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจและแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน ผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของมณฤทัย ประสพศิลป์ ที่ศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ซีพีแรม จำกัด และพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (มณฤทัย ประสพศิลป์, 2557)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ฟอร์ไมก้า (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า พนักงานมีระดับแรงจูงใจในการทำงานและระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าพนักงานให้ความสำคัญกับองค์ประกอบภายในงาน ปัจจัยพื้นฐานที่สนับสนุนการทำงานและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพภายใต้กรอบเวลาและทรัพยากรที่เหมาะสม เมื่อพิจารณาการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และอายุงานที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่าปัจจัยจูงใจที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน ได้แก่ ลักษณะงาน ซึ่งเป็นปัจจัยเดียวที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยค้ำจุนที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการทำงาน ตำแหน่งงาน และโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยสนับสนุนให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย 1)องค์กรควรให้ความสำคัญกับการออกแบบลักษณะงานให้มีความชัดเจน เหมาะสมกับทักษะและความสามารถของพนักงาน รวมถึงมีความท้าทายที่ช่วยสร้างแรงจูงใจในการทำงาน 2) ควรพัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ปลอดภัย เอื้อต่อการปฏิบัติงาน และส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่ดีภายในองค์กร 3) ควรจัดให้มีโครงสร้างตำแหน่งงานและเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพที่ชัดเจน เพื่อสร้างแรงจูงใจและความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร และ 4) ควรพิจารณาระบบค่าตอบแทนและรายได้ให้เหมาะสมกับลักษณะงานและผลการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในระยะยาว ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เช่น ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร หรือการมีส่วนร่วมของพนักงาน 2) ควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังองค์กรในอุตสาหกรรมอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยและเพิ่มความครอบคลุมของผลการศึกษา และ 3) ควรใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้เข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับแรงจูงใจและพฤติกรรมการทำงานของพนักงานมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กฤตภาคิน มิ่งโสภา และณกมล จันทร์สม. (2564). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 23(2), 2-7.

กันตยา เพิ่มผล. (2541). การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

เกียรติศักดิ์ แก้วใส และกนกพร ชัยประสิทธิ์. (2565). การทำงานเป็นทีมและแรงจูงใจในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานผู้รับเหมาก่อสร้างในโรงงานอุตสาหกรรม. วารสารดิจิทัล ธุรกิจและสังคมศาสตร์, 8(2), 1-14.

นิตยา ไชยทองศรี และคณะ. (2563). แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพนักงานฝ่ายผลิตของบริษัท ซัมมิท โอโต บอดี้ อินดัสตรี จำกัด. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 12(1), 63-76.

พิมพ์ประภา นาคเสริมทรัพย์ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา. (2567). แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน). วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 7(5), 117-130.

มณฤทัย ประสพศิลป์. (2557). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ซีพีแรม จำกัด. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Danna, K. & Griffin, R. W. (1999). Health and well-being in the workplace: A review and synthesis of the literature. Journal of Management, 25(3), 357-384.

Formica Group. (2025). Our history. Retrieved January 15, 2025, from https://www.formica.com/th-th/campaigns/copy-about-us/our-history

Herzberg, F. (1979). The motivation to Work. (2nd ed.). New York: John Willey & Sons.

Yamane, T. (1967). Statistics: An introductory analysis. (2nd ed.). New York, NY: Harper & Row.

บทความวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความฉลาดทางกีฬาของนักกีฬาฟุตบอลชาย มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ*

EXPLORATORY FACTOR ANALYSIS ON SPORTS INTELLIGENCE OF MALE FOOTBALL ATHLETES THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY

ศริลรัชภ์ พรมหู*, ธิติพงษ์ สุขดี
Sarinrat Promhu*, Thitipong Sukdee
มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี ชลบุรี ประเทศไทย
Thailand National Sports University Chon Buri Campus, Chon Buri, Thailand
*Corresponding author E-mail: nisaratnphrmhu@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความฉลาดทางกีฬาของนักกีฬาฟุตบอลชาย มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักกีฬาฟุตบอลชาย มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติที่เข้าร่วมการแข่งขันพลศึกษาเกมส์ ครั้งที่ 48 “สุโขทัยเกมส์” จำนวน 144 คน ได้มาจากสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 ทำการสุ่มอย่างง่าย โดยกำหนด 8 วิทยาเขต โดยวิธีการจับฉลาก โดยแบ่งเป็นภาคละ 2 วิทยาเขต ขั้นตอนที่ 2 ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น วิทยาเขตละ 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามจำนวน 27 ข้อ (IOC = 0.60 - 1.00 และ α = 0.87) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก และหมุนแกนองค์ประกอบ โดยใช้วิธีแวริแมกซ์ ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบเชิงสำรวจความฉลาดทางกีฬาของนักกีฬาฟุตบอลชายมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติมี 6 องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับตามค่าไอเกน จากมากไปน้อยคือ 1) ความสามารถในการควบคุมตนเอง ประกอบด้วย 6 ตัวแปร มีค่าไอเกน 5.059 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 18.739 2) ความสามารถในการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย 5 ตัวแปร มีค่าไอเกน 4.189 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 15.513 3) ความสามารถในการใช้กลยุทธ์การเล่นเกมรุก-รับ ประกอบด้วย 4 ตัวแปร มีค่าไอเกน 3.763 อธิบายความ แปรปรวนได้ร้อยละ 13.936 4) ความสามารถในการปรับตัว ประกอบด้วย 4 ตัวแปร มีค่าไอเกน 3.755 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 13.909 5) ความสามารถในการแก้ปัญหา ประกอบด้วย 4 ตัวแปร มีค่าไอเกน 3.638 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 13.476 6) ความสามารถในการรับรู้และการประมวลผลข้อมูลประกอบด้วย 4 ตัวแปร มีค่าไอเกน 3.418 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 12.661

คำสำคัญ: นักกีฬาฟุตบอลชาย, ความฉลาดทางกีฬา, องค์ประกอบเชิงสำรวจ

Abstract

This research aimed to analyze the exploratory factor on sports intelligence of male football players at the National Sports University. The sample group in this research was 144 male football players at the National Sports University in the 48th Physical Education Games "Sukhothai Games". It was obtained from a 2-step random sampling. In step 1, simple random

* Received 19 December 2025; Revised 27 January 2026; Accepted 30 January 2026

sampling was performed by selecting 8 campuses by drawing lots, divided into 2 campuses per region. In step 2, stratified random sampling was performed, with 18 people per campus. The research instrument was a 27-item questionnaire with an IOC value of 0.60-1.00 and α = 0.87. Data were analyzed by exploratory factor analysis using principal component analysis and rotation of component axes using the varimax method. The results of the factor analysis of the sports intelligence survey of male football players at the National Sports University showed that 6 components, arranged by eigenvalue from most to least as follows: 1) Self-control ability consists of 6 variables, Eigen value 5.059, explaining variance percent 18.739 2) Communication and teamwork ability consists of 5 variables, Eigen value 4.189, explaining variance percent 15.513 3) Ability to use offensive-defensive strategies consists of 4 variables, Eigen value 3.763, explaining variance percent 13.936 4) Adaptability consists of 4 variables, Eigen value 3.755, explaining variance percent 13.909 5) Problem solving ability consists of 4 variables, Eigen value 3.638, explains 13.476 percent of the variance. 6) The ability to perceive and process information consists of 4 variables with Eigen value 3.418 explains 12.661 percent of the variance.

Keywords: Male Football Players, Sports Intelligence, Exploratory Factor

บทนำ

ความฉลาดทางการกีฬา (sport intelligence) เป็นการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัว ความฉลาดทางสังคมในการทำงานเป็นทีม และการควบคุมอารมณ์ภายใต้แรงกดดัน โดย Nazarenko, L. D. ได้กล่าวไว้ว่า นักกีฬาที่มีความฉลาดทางกีฬาระดับสูงสามารถรับรู้ สภาพแวดล้อม คาดการณ์กิจกรรมที่กำลังดำเนินอยู่ มีการตัดสินใจและตอบสนองอย่างรวดเร็ว แม่นยำ โดยนักกีฬาที่มีประสิทธิภาพจะสามารถพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขสติปัญญาหรือทักษะการคิดได้เป็นอย่างดี และมีปัจจัยที่มีความซับซ้อนหลายประการ เช่น ทักษะการแก้ไขปัญหา การพัฒนาความรู้ความเข้าใจ พฤติกรรมทางสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Nazarenko, L. D., 2013) สอดคล้องกับ Popovych, I. S. et al. พบว่า นักฟุตบอลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงสามารถจัดการกับความเครียดและตัดสินใจได้ดีกว่าในสถานการณ์ที่กดดัน (Popovych, I. S. et al., 2024) สอดคล้องกับแนวคิดของ Meng, F. -W. et al. ฉลาดทางกีฬาเป็นการจัดการข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพที่ใช้ในการเรียนรู้และความจำที่นำไปใช้ในการพัฒนาการเคลื่อนไหวหรือกลยุทธ์ต่าง ๆ ในเกมการแข่งขันขณะเดียวกันผู้เล่นกีฬาเชิงกลยุทธ์หรือกีฬาประเภททีมต้องประสานงานการเคลื่อนไหวตามกลยุทธกับผู้เล่นหลายคนในทันที เพื่อต้องการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ส่งผลให้มีความต้องการข้อมูลมากที่สุดจากผู้ฝึกสอน เพื่อนร่วมทีม และฝ่ายตรงข้ามในการประมวลข้อมูลเกี่ยวข้องกับการใช้กลยุทธ์ (Meng, F. -W. et al., 2019)

การแข่งขันกีฬาฟุตบอลให้ประสบความสำเร็จนั้น นักกีฬาจำเป็นต้องมีความฉลาดทางการกีฬา ตามที่ สถาพร พาขุนทด และคณะ ได้กล่าวว่าความฉลาดทางการกีฬาในกีฬาประเภททีมจะแสดงประสิทธิภาพความสามารถพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขสติปัญญาหรือทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ เช่น ความสามารถในการรับรู้และการประมวลผลข้อมูล ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการควบคุมตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความสามารถในการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม ซึ่งกีฬาฟุตบอลกีฬา เป็นกีฬาประเภททีมนักกีฬาต้องอาศัยความร่วมมือและการทำงานประสานกันภายในทีม (team work) เป็นอย่างมาก ในการเรียนรู้จังหวะ (rhythm) ของการเคลื่อนไหว และระยะเวลา (timing) การเคลื่อนที่ของเพื่อนร่วมทีม เพื่อทำการยิงประตูหรือการป้องกันประตูตามวัตถุประสงค์ที่ผู้ฝึกสอนตั้งไว้ ความฉลาดทางการกีฬาของนักกีฬาประเภททีมจะเป็นปัจจัยสำคัญ

อีกอย่างหนึ่งที่จะทำให้นักกีฬาประเภททีม (team sports) สามารถแสดงทักษะ (skilled performance) ได้เหมาะสมกับสถานการณ์อย่างชาญฉลาด ซึ่งได้จากการประเมินความสามารถของเพื่อนร่วมทีม ความสามารถของคู่ต่อสู้และแผนการเล่นต่าง ๆ จากผู้ฝึกสอน (สถาพร พาขุนทด และคณะ, 2566) สอดคล้องกับ Teoldo, I. et al. ได้กล่าวว่า ความฉลาดของนักกีฬาฟุตบอลได้กลายเป็นสิ่งสำคัญมากขึ้นในการแข่งขันฟุตบอล เพราะกีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาที่แข่งขัน 90 นาที นักกีฬาต้องมีความสามารถในการควบคุมตนเองให้เล่นตามกฎ กติกาตลอดการแข่งขัน ไม่สนใจการยั่วยุจากฝ่ายตรวจข้าม และกองเชียร์ ไม่ให้อาการเหนื่อยล้ามารบกวนเป้าหมายของทีม การให้กำลังใจเพื่อนในทีมเป็นสิ่งสำคัญ การสื่อสารกันระหว่างนักกีฬาจะทำให้การแข่งขันเป็นไปตามแผนที่ผู้ฝึกสอนวางไว้ อีกทั้งการแข่งขันฟุตบอลต้องแข่งขันกับฝ่ายตรวจข้ามที่มีทักษะและเทคนิคในเชิงฟุตบอลที่หลากหลาย จะต้องใช้กระบวนการคิดเพื่อปรับตนเอง และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอยู่เสมอ (Teoldo, I. et al., 2021) ซึ่งสอดคล้องกับ Jakobsen. D. ได้กล่าวถึงความฉลาดของฟุตบอลไว้ว่า ผลการแพ้ชนะในกีฬาฟุตบอลจะถูกตัดสินโดยความสามารถของผู้เล่นในการตัดสินใจอย่างฉลาดระหว่างการเล่น การคาดการณ์และการประมวลผลข้อมูล การปรับตัวเพื่อยกระดับความสามารถของทีม สรุปได้ว่า การแข่งขันฟุตบอลให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัย การบูรณาการทั้งร่างกาย เทคนิค กลยุทธ์ จิตใจ ความฉลาดทางกีฬา และการทำงานเป็นทีม หากองค์ประกอบเหล่านี้พัฒนาไปพร้อมกัน นักฟุตบอลและทีมก็จะสามารถยกระดับผลงานได้อย่างต่อเนื่อง (Jakobsen, D., 2020)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความฉลาดทางกีฬาของนักกีฬาฟุตบอลชาย มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ว่ามีองค์ประกอบใดบ้างที่จะช่วยส่งเสริมศักยภาพทางด้านความฉลาดทางกีฬา การมีไหวพริบ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในการแข่งขัน ทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ฝึกสอนและนักกีฬาในด้านการฝึกซ้อม การวางแผน และการแก้ไขปรับปรุงเพื่อความสำเร็จในการแข่งขันกีฬายิ่ง ๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความฉลาดทางกีฬาของนักกีฬาฟุตบอลชายมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความฉลาดทางกีฬาของนักกีฬาฟุตบอลชายมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยประชากรคือ นักกีฬาฟุตบอลชาย มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 ในปีการศึกษา 2568 จำนวน 391 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักกีฬาฟุตบอลชาย มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 ในปีการศึกษา 2568 ผู้วิจัยพิจารณาอัตราส่วนของตัวแปรต่อขนาดกลุ่มตัวอย่าง (สุวิมล ว่องวานิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย, 2546) ควรมีอัตราส่วนระหว่างกลุ่มตัวอย่างต่อตัวแปรไม่น้อยกว่า 5 : 1 งานวิจัยครั้งนี้กำหนดสัดส่วน 5 : 1 โดยการวิจัยครั้งนี้ จากงานวิจัยมีตัวแปรทั้งสิ้น 27 ตัวแปร จึงได้กลุ่มตัวอย่าง 135 คน แต่เนื่องจากป้องกันกลุ่มตัวอย่างสูญหายจึงเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มประมาณร้อยละ 5 จึงได้กลุ่มตัวอย่าง 144 คน โดย โดยผู้วิจัยทำการสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 ทำการสุ่มอย่างง่าย โดยกำหนด 8 วิทยาเขต โดยวิธีการจับฉลาก โดยแบ่งเป็นภาคละ 2 วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาเขตลำปาง วิทยาเขตชลบุรี วิทยาเขตสุพรรณ วิทยาเขตศรีสะเกษ วิทยาเขตอุดรธานี วิทยาเขตตรัง และวิทยาเขตยะลา ขั้นตอนที่ 2 ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น วิทยาเขตละ 18 คน ผู้วิจัยทำการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างโดยคำนึงถึงการยินยอมของกลุ่มตัวอย่างเป็นสำคัญ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มี

คุณลักษณะตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและได้รับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา หนังสือรับรองเลขที่ SCPHYLIRB - 2568/615

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามการวิเคราะห์องค์ประกอบความฉลาดทางกีฬาของนักกีฬาฟุตบอลชาย มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 27 ข้อ โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุงแล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน โดยเป็นผู้ที่จบการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท ในสาขาพลศึกษาหรือสาขาที่สัมพันธ์กับพลศึกษา และมีประสบการณ์ในการสอนกีฬาฟุตบอลไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน และ มีประสบการณ์ในการทำผลงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางกีฬา หรือความฉลาดทางกายไม่น้อยกว่า 1 เรื่อง จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาค่าความตรงของแบบสอบถามด้วยวิธีตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence : IOC) เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องความชัดเจนและ ความเหมาะสมในเนื้อหา โดยค่าเฉลี่ยที่ได้ต้องมีค่าใกล้เคียง 1 มากที่สุด โดยผู้วิจัยกำหนดค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยแบบสอบถามนี้มีค่า IOC ในภาพรวมเท่ากับ 0.60 - 1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นจากการทดลองใช้แบบสอบถามแบบสอบถามการวิเคราะห์องค์ประกอบความฉลาดทางกีฬาของนักกีฬาฟุตบอลชาย มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค มีค่า α มากกว่า 0.80 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์ ซึ่งแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่า α ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

การรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยการขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลกับมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

2. ศึกษากลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทราบ และนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 คน โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมผู้ช่วย ซึ่งผู้วิจัยได้ชี้แจงขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลแก่ผู้ช่วยวิจัยเป็นอย่างดี

4. ผู้วิจัยทำการทดสอบความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า ค่าดัชนี Kaiser - Mayer - Olkin Measures of Sampling Adequacy (MSA) มีค่าเท่ากับ 0.912 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.500 และค่าสถิติของ Bartlett’s test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 5262.987 มีนัยสำคัญทางสถิติ (p = 0.000) แสดงว่า ตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในขณะที่เหมาะสม นำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ในเกณฑ์จึงได้นำไปวิเคราะห์องค์ประกอบทุกตัว

การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลที่ได้ โดยใช้เกณฑ์การแปลผลคะแนนเฉลี่ยตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด ดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด
3.50 - 4.49 หมายถึง มาก
2.50 - 3.49 หมายถึง ปานกลาง
1.50 - 2.49 หมายถึง น้อย
1.00 - 1.49 หมายถึง น้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) วิเคราะห์ องค์ประกอบโดยการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis: PCA) และหมุนแกนองค์ประกอบโดยใช้วิธี แวริแมกซ์ (Varimax Rotation) โดยผู้วิจัยพิจารณาองค์ประกอบตามเกณฑ์ ดังนี้

องค์ประกอบที่สำคัญนั้นจะต้องมีค่าไอเกนมากกว่าหรือเท่ากับ 1 จากนั้นคัดเลือกน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) โดยที่แต่ละข้อความจะต้องมีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไปและแต่ละองค์ประกอบจะต้องมีจำนวนข้อความจำนวน 3 ข้อความขึ้นไป และตั้งชื่อองค์ประกอบ

ผลการวิจัย

1. หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความฉลาดทางกีฬาของนักกีฬาฟุตบอลชาย มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความฉลาดทางกีฬา ของนักกีฬาฟุตบอลชาย มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ (n = 144)

รายการ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
1. ความสามารถในการรับรู้และการประมวลผลข้อมูล	4.31	0.77	มาก
2. ความสามารถในการแก้ปัญหา	4.39	0.73	มาก
3. ความสามารถในการควบคุมตนเอง	4.46	0.69	มาก
4. ความสามารถในการปรับตัว	4.24	0.85	มาก
5. ความสามารถในการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม	4.35	0.79	มาก
6. ความสามารถในการใช้กลยุทธ์การเล่นเกมรุก - รับ	4.19	0.85	มาก

จากตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความฉลาดทางกีฬา ของนักกีฬาฟุตบอลชาย มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ความสามารถในการรับรู้และการประมวลผลข้อมูลอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.31, S.D. = 0.77) ความสามารถในการแก้ปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.39, S.D. = 0.73) ความสามารถในการควบคุมตนเองอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.69) ความสามารถในการปรับตัว โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = 0.85) ความสามารถในการสื่อสารและการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.79) ความสามารถในการใช้กลยุทธ์การเล่นเกมรุก - รับ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = 0.85)

2. การนำเสนอของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความฉลาดทางกีฬา ของนักกีฬาฟุตบอลชาย มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิเคราะห์องค์ประกอบ โดยการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis: PCA) และหมุนแกนองค์ประกอบโดยใช้วิธี แวริแมกซ์ (Varimax Rotation)

ตารางที่ 2 ค่า Eigenvalues ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความฉลาดทางกีฬาของนักกีฬาฟุตบอลชายมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

Component	Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	15.170	56.183	56.183	5.059	18.739	18.739
2	2.295	8.501	64.684	4.189	15.513	34.252
3	2.101	7.782	72.466	3.763	13.936	48.188
4	1.712	6.342	78.809	3.755	13.909	62.097
5	1.505	5.574	84.383	3.638	13.476	75.573
6	1.040	3.851	88.234	3.418	12.661	88.234

จากตาราง 2 พบว่าผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความฉลาดทางกีฬา ของนักกีฬาฟุตบอลชาย มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบ สามารถเป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความฉลาดทางกีฬา ของนักกีฬาฟุตบอลชาย มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ สามารถอธิบายความแปรปรวน ได้ร้อยละ 88.234 โดยเรียงลำดับตามค่าค่าไอเกนจากมากไปน้อย ดังตารางที่ 3 - 8

ตารางที่ 3 องค์ประกอบที่ 1 ความสามารถในการควบคุมตนเอง

ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
X9	สามารถควบคุมอารมณ์เมื่อ มีการปะทะรุนแรงระหว่างคู่แข่งขัน	.838
X10	สามารถควบคุมอารมณ์เมื่อ เมื่อมีการยั่วยุจากผู้ชมการแข่งขัน	.832
X12	สามารถควบคุมสภาพจิตใจ ขณะเกิดข้อผิดพลาดในการเล่น	.795
X11	มีสมาธิในเกมการแข่งขัน	.786
X13	สามารถควบคุมอารมณ์เมื่อการตัดสินของผู้ตัดสิน ไม่เป็นไปตามที่เราคิด	.751
X14	มีการรับรู้ถึงกติกาที่ถูกต้อง ตลอดไปจนถึงการเคารพผู้ตัดสิน และคู่แข่งขัน	.741
	ค่าไอเกน (Eigenvalues)	**5.059**
	ค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of Variance)	**18.739**

จากตาราง 3 พบว่า องค์ประกอบที่ 1 ความสามารถในการควบคุมตนเอง ประกอบด้วย 6 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .741 - .838 ค่าไอเกน 5.059 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 18.739 โดยข้อที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ สามารถควบคุมอารมณ์เมื่อ มีการปะทะรุนแรงระหว่างคู่แข่งขัน (X9) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .838 สามารถควบคุมอารมณ์เมื่อ เมื่อมีการยั่วยุจากผู้ชมการแข่งขัน (X10) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .832 สามารถควบคุมสภาพจิตใจ ขณะเกิดข้อผิดพลาดในการเล่น (X12) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .795 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 องค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม

ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
X22	สามารถคาดการณ์ความคิดเพื่อนร่วมทีม ขณะทำการแข่งขัน	.826
X20	มีการใช้แรงกระตุ้นเพื่อนร่วมทีมเมื่อเป็นฝ่ายตาม และกระตุ้นเมื่อเป็นฝ่ายนำ	.804
X19	มีการใช้สัญญาลักษณ์ทางภาษากาย หรือวาจาที่เพื่อนร่วมทีมเข้าใจ	.788
X21	มีการใช้การสื่อสารในทางบวก เพื่อให้ทีมบรรลุผลการแข่งขัน	.782
X23	มีการให้กำลังใจเพื่อนร่วมทีม เมื่อผลการแข่งขันไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง	.687
	ค่าไอเกน (Eigenvalues)	**4.189**
	ค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of Variance)	**15.513**

จากตาราง 4 พบว่า องค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการสื่อสารและการทำงานเป็นทีมประกอบด้วย 5 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .687 - .826 ค่าไอเกน 4.189 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 15.513 โดยข้อที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ สามารถคาดการณ์ความคิดเพื่อนร่วมทีม ขณะทำการแข่งขัน (X22) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .826 มีการใช้แรงกระตุ้นเพื่อนร่วมทีมเมื่อเป็นฝ่ายตาม และกระตุ้นเมื่อเป็นฝ่ายนำ (X20) องค์ประกอบเท่ากับ .804 และ มีการใช้สัญญาลักษณ์ทางภาษากาย หรือวาจาที่เพื่อนร่วมทีมเข้าใจ (X19) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .788 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 องค์ประกอบที่ 3 ความสามารถในการใช้กลยุทธ์การเล่นเกมรุก - รับ

ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
X24	มีทักษะในการเลือกวิธีเข้าทำ ตัดสินใจว่าจะยิงทันที จ่ายบอลต่อ หรือเก็บบอลรอเพื่อนขึ้นมาเสริม	.867
X25	มีทักษะในการเคลื่อนที่โดยไม่ครองบอล การวิ่งทำทางเพื่อดึงกองหลัง และเปิดพื้นที่ให้เพื่อน	.858
X26	มีไหวพริบในการอ่านเกมของคู่ต่อสู้ คาดการณ์การส่งบอลหรือการเคลื่อนที่ เพื่อดักสกัดหรือบีบพื้นที่	.834
X27	มีไหวพริบในการเพรสซิ่งและการถอยต่ำ ตัดสินใจว่าจะบีบสูงเพื่อแย่งบอลเร็ว หรือถอยต่ำเพื่อรักษาพื้นที่อันตราย	.821
	ค่าไอเกน (Eigenvalues)	**3.763**
	ค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of Variance)	**13.936**

จากตาราง 5 พบว่า องค์ประกอบที่ 3 ความสามารถในการใช้กลยุทธ์การเล่นเกมรุก - รับประกอบด้วย 4 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .821 - .867 ค่าไอเกน 3.763 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 13.936 โดยข้อที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ มีทักษะในการเลือกวิธีเข้าทำ ตัดสินใจว่าจะยิงทันที จ่ายบอลต่อ หรือเก็บบอลรอเพื่อนขึ้นมาเสริม (X24) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .867 มีทักษะในการเคลื่อนที่โดยไม่ครองบอล การวิ่งทำทางเพื่อดึงกองหลัง และเปิดพื้นที่ให้เพื่อน (X25) องค์ประกอบเท่ากับ .858 และ มีไหวพริบในการอ่านเกมของคู่ต่อสู้ คาดการณ์การส่งบอลหรือการเคลื่อนที่ เพื่อดักสกัดหรือบีบพื้นที่ (X26) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .834 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 องค์ประกอบที่ 4 ความสามารถในการปรับตัว

ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
X15	สามารถนำบทเรียนจากความสำเร็จและความล้มเหลวมาปรับใช้	.896
X16	มีการปรับกลยุทธ์ตามสถานการณ์ และการวางแผนพัฒนาตัวเอง	.874
X17	สามารถปรับเปลี่ยนการเล่นของตัวเอง เพื่อให้ได้เปรียบผู้แข่งขัน	.867
X18	สามารถวิเคราะห์ความสามารถคู่แข่งก่อนลงทำการแข่งขัน	.801
	ค่าไอเกน (Eigenvalues)	**3.755**
	ค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of Variance)	**13.909**

จากตาราง 6 พบว่า องค์ประกอบที่ 4 ความสามารถในการปรับตัว ประกอบด้วย 4 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .801 - .896 ค่าไอเกน 3.755 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 13.909 โดยข้อที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด 3 ลำดับแรก สามารถนำบทเรียนจากความสำเร็จและความล้มเหลวมาปรับใช้ (X15) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .896 มีการปรับกลยุทธ์ตามสถานการณ์ และการวางแผนพัฒนาตัวเอง (X16) องค์ประกอบเท่ากับ .874 และ สามารถปรับเปลี่ยนการเล่นของตัวเอง เพื่อให้ได้เปรียบผู้แข่งขัน (X17) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .867ตามลำดับ

ตารางที่ 7 องค์ประกอบที่ 5 ความสามารถในการแก้ปัญหา

ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
X7	สามารถแก้ไขปัญหาภายใต้สถานการณ์สภาพสนาม ที่ไม่เอื้ออำนวย	.845
X5	สามารถแก้ไขปัญหาภายใต้สถานการณ์การกดดันจากคู่แข่งขัน	.837
X6	สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เมื่อมีการคาดโทษ	.812
X8	สามารถแก้ไขปัญหาภายใต้สถานการณ์กดดัน จากกองเชียร์หรือสภาพแวดล้อม	.790
	ค่าไอเกน (Eigenvalues)	**3.638**
	ค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of Variance)	**13.476**

จากตาราง 7 พบว่า องค์ประกอบที่ 5 ความสามารถในการแก้ปัญหา ประกอบด้วย 4 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .790 - .845 ค่าไอเกน 3.638 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 13.476 โดยข้อที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ สามารถแก้ไขปัญหาภายใต้สถานการณ์สภาพสนาม ที่ไม่เอื้ออำนวย (X7) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .845 สามารถแก้ไขปัญหาภายใต้สถานการณ์การกดดันจากคู่แข่งขัน (X5) องค์ประกอบเท่ากับ .837 และ สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เมื่อมีการคาดโทษ (X6) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .812 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 องค์ประกอบที่ 6 ความสามารถในการรับรู้และการประมวลผลข้อมูล

ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
X3	การประมวลผลแท็คติกของโค้ชที่เปลี่ยนไปในขณะกำลังแข่งขัน	.817
X4	มีการรับรู้และการประมวลผลจากจุดแข็ง–จุดอ่อนของทีมและคู่ต่อสู้	.785
X2	การประมวลผลการเคลื่อนที่ของลูกบอล การเคลื่อนที่ของคู่แข่ง และการตัดสินใจที่จำเป็น	.783
X1	การประเมินสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสนาม	.775
	ค่าไอเกน (Eigenvalues)	**3.418**
	ค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of Variance)	**12.661**

จากตาราง 8 พบว่า องค์ประกอบที่ 6 ความสามารถในการรับรู้และการประมวลผลข้อมูลประกอบด้วย 4 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .775 - .817 ค่าไอเกน 3.418 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 12.661 โดยข้อที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ การประมวลผลแท็คติกของโค้ชที่เปลี่ยนไปในขณะกำลังแข่งขัน (X3) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .817 มีการรับรู้และการประมวลผลจากจุดแข็ง–จุดอ่อนของทีมและคู่ต่อสู้ (X4) องค์ประกอบเท่ากับ .785 และ การประมวลผลการเคลื่อนที่ของลูกบอล การเคลื่อนที่ของคู่แข่ง และการตัดสินใจที่จำเป็น (X2) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .783 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความฉลาดทางกีฬาของนักกีฬาฟุตบอลชาย มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พบว่ามี 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความสามารถในการควบคุมตนเอง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในความฉลาดทางกีฬา ของนักกีฬาฟุตบอลชาย ความสามารถในการควบคุมตนเองเป็นพื้นฐานของการกำกับพฤติกรรม อารมณ์ และแรงจูงใจให้ดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยที่พบว่านักกีฬาที่มีความสามารถในการควบคุมตนเองในระดับสูง มักแสดงพฤติกรรมการฝึกซ้อมที่มีวินัย มุ่งมั่น และสามารถจัดการกับแรงกดดันได้ดี สอดคล้อง

กับวิจัยของกรมพลศึกษา, กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่า สามารถสรุปได้ว่า ความสามารถทางสมองหรือการทำงานที่เกี่ยวกับการรู้คิดของสมองในด้านการประมวลผลข้อมูล และด้านการบริหารจัดการของสมองหรือความสามารถระดับสูงของสมองที่ใช้ในการควบคุมความคิด อารมณ์และพฤติกรรม ความยืดหยุ่นทางความคิดและการควบคุมยับยั้งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการข่งขันกีฬาฟุตบอลในวัยรุ่นไทย (กรมพลศึกษา, กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563)

2. ความสามารถในการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเป็นลำดับที่ 2 ในความฉลาดทางกีฬา ของนักกีฬาฟุตบอลชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นความสามารถที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคคล โดยเฉพาะในบริบทของการกีฬาและการทำงานร่วมกันในกลุ่ม เนื่องจากการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพช่วยให้สมาชิกในทีมเข้าใจเป้าหมายร่วมกัน สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แก้ไขปัญหา และตัดสินใจร่วมกันได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบทความของ Ryan, E. C. et al. เป็นการนำเสนอแนวทางใหม่ในการเพิ่มประสิทธิภาพการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์และยุทธวิธีในฟุตบอล เราจำลองเกมฟุตบอลเป็นเกมหลายขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วยเกมเบย์เซียนเพื่อจำลองการตัดสินใจก่อนการแข่งขัน และเกมสุ่มเพื่อจำลองการเปลี่ยนสถานะและการตัดสินใจระหว่างการแข่งขัน (Ryan, E. C. et al., 2020)

3. ความสามารถในการใช้กลยุทธ์การเล่นเกมรุก - รับ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเป็นลำดับที่ 3 ในความฉลาดทางกีฬา ของนักกีฬาฟุตบอลชาย กีฬาที่ต้องอาศัยการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการปรับตัวตามสถานการณ์การแข่งขัน นักกีฬาที่สามารถวางแผนและใช้กลยุทธ์การเล่นเกมรุก - รับได้อย่างเหมาะสม มักมีโอกาสสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันมากกว่า ผลการวิจัยที่พบว่านักกีฬาที่มีความสามารถด้านกลยุทธ์สูง มักสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ของคู่ต่อสู้และเลือกใช้วิธีการเล่นที่เหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ Beal, R. et al. พบว่า การเพิ่มประสิทธิภาพการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์และยุทธวิธีในฟุตบอล เราจำลองเกมฟุตบอลเป็นเกมหลายขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วยเกมเบย์เซียนเพื่อจำลองการตัดสินใจก่อนการแข่งขัน และเกมสุ่มเพื่อจำลองการเปลี่ยนสถานะและการตัดสินใจระหว่างการแข่งขัน (Beal, R. et al., 2020)

4. ความสามารถในการปรับตัว เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเป็นลำดับที่ 4 ในความฉลาดทางกีฬาของนักกีฬาฟุตบอลชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นองค์ประกอบทางจิตที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสมรรถภาพของนักกีฬาและบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะในบริบทของการแข่งขันที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอน นักกีฬาที่มีความสามารถในการปรับตัวสูง มักสามารถรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดได้ดี ปรับแผนการเล่นหรือพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งนำไปสู่การรักษาประสิทธิภาพการเล่นและผลการแข่งขันที่ดีขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับวิจัยของ Scharfen, H. -E. & Memmert, D. ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางปัญญากับทักษะกีฬาเฉพาะด้านในเยาวชนฟุตบอล วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้คือการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างฟังก์ชันการรู้คิดขั้นพื้นฐานกับทักษะการเคลื่อนไหวเฉพาะกีฬาในนักฟุตบอลเยาวชนระดับแนวหน้า ผลการวิจัยของเราเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการศึกษาเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระยะยาว เพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางปัญญาและการเคลื่อนไหว เพื่อการระบุความสามารถ การพัฒนาความสามารถ และประสิทธิภาพในการเล่นฟุตบอล ดังนั้นความสามารถในการแก้ปัญหาจึงเป็นทักษะสำคัญที่สะท้อนถึงความฉลาดทางกีฬา และการคิดเชิงกลยุทธ์ นักกีฬาที่มีความสามารถในด้านนี้จะสามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล ปรับเปลี่ยนวิธีการเล่นตามสภาพแวดล้อม และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสนามได้อย่างมีประสิทธิผล ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในระดับสูงทางกีฬา (Scharfen, H. -E. & Memmert, D., 2019)

5. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเป็นลำดับที่ 5 ในความฉลาดทางกีฬาของนักกีฬาฟุตบอลชาย นักกีฬาที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูง มักมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สถานการณ์ วางแผนการตอบสนอง และตัดสินใจได้อย่างถูกต้องภายใต้แรงกดดัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่ม

ประสิทธิภาพของการเล่นในระหว่างการแข่งขัน แนวคิดนี้สอดคล้องกับวิจัย Leonardo, J. et al. พบว่านักฟุตบอลระดับแนวหน้ามีความสามารถทางสติปัญญาที่โดดเด่น รวมถึงทักษะการวางแผน ความจำ และการตัดสินใจที่ดีขึ้น พวกเขายังมีลักษณะบุคลิกภาพ เช่น ความมีมโนธรรมสูง ความเปิดรับประสบการณ์ใหม่ ๆ ควบคู่ไปกับภาวะวิตกกังวลที่ลดลง ด้วยการใช้ AI เราได้ระบุรูปแบบทางจิตวิทยาเฉพาะตัวที่อาจช่วยในการระบุและพัฒนาพรสวรรค์ ข้อมูลเชิงลึกเหล่านี้สามารถนำมาใช้เพื่อทำความเข้าใจคุณลักษณะทางจิตใจที่ส่งผลต่อความสำเร็จในฟุตบอลและในสนามที่มีประสิทธิภาพสูงอื่น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น (Leonardo, J. et al., 2025)

6. ความสามารถในการรับรู้และการประมวลผลข้อมูล เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเป็นลำดับสุดท้ายในความฉลาดทางกีฬา ของนักกีฬาฟุตบอลชาย นักกีฬาที่มีความสามารถในด้านนี้สูงจะสามารถรับรู้สถานการณ์ในสนาม วิเคราะห์ข้อมูลจากสิ่งเร้าภายนอก เช่น การเคลื่อนไหวของคู่ต่อสู้ ทิศทางของลูก หรือจังหวะของเกม และนำข้อมูลเหล่านั้นมาประมวลผลอย่างรวดเร็วเพื่อเลือกการเล่นที่เหมาะสมได้ทันเวลา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับวิจัยของ ณัฐพงศ์ สัมปหังสิต และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อการสร้างทีมกีฬาฟุตบอลทีมชาติไทยสู่ความเป็นเลิศ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างทีมกีฬาฟุตบอลทีมชาติไทยสู่ความเป็นเลิศ 2) วิธีการสื่อสารเพื่อสร้างทีมกีฬาฟุตบอลทีมชาติไทยสู่ความเป็นเลิศ 3) กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างทีมกีฬาฟุตบอลทีมชาติไทยสู่ความเป็นเลิศ 4) สมรรถนะการสื่อสารของผู้ฝึกสอนและนักกีฬาเพื่อสร้างทีมกีฬาฟุตบอลทีมชาติไทยสู่ความเป็นเลิศ 5) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารและ 6) เสนอแนวทางการสื่อสารในการสร้างทีมกีฬาฟุตบอลทีมชาติไทยสู่ความเป็นเลิศ (ณัฐพงศ์ สัมปหังสิต และคณะ, 2566)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าองค์ประกอบความฉลาดทางกีฬาของนักกีฬาฟุตบอลชาย มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับจากค่าระดับความสำคัญ ดังนี้ องค์ประกอบ 1) ความสามารถในการควบคุมตนเอง องค์ประกอบ 2) ความสามารถในการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม องค์ประกอบ 3) ความสามารถในการใช้กลยุทธ์การเล่นเกมรุก - รับ องค์ประกอบ 4) ความสามารถในการปรับตัว องค์ประกอบ 5) ความสามารถในการแก้ปัญหา องค์ประกอบ 6) ความสามารถในการรับรู้และการประมวลผลข้อมูล โดยในเชิงนโยบายกำหนดให้ความฉลาดทางกีฬาเป็นสมรรถนะสำคัญในการพัฒนานักกีฬา ควบคู่กับสมรรถภาพทางกายและทักษะกีฬา โดยส่งเสริมการฝึกซ้อมที่เน้นสถานการณ์จริง การพัฒนาศักยภาพผู้ฝึกสอนด้านกระบวนการคิดและการตัดสินใจ รวมทั้งสนับสนุนการวิจัยและการประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการเล่นและความสำเร็จในการแข่งขันในระยะยาว และในเชิงปฏิบัติผู้ฝึกสอนควรออกแบบการฝึกซ้อมที่เน้นสถานการณ์การแข่งขันจริง เพื่อพัฒนาความสามารถในการรับรู้ การตัดสินใจ และการปรับตัวของนักกีฬา ควบคู่กับการกระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์และการสะท้อนผลการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ควรติดตามและประเมินพัฒนาการด้านความฉลาดทางกีฬาอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการเล่นและผลการแข่งขัน จึงควรนำผลวิจัยไปเสนอให้ ผู้จัดการทีมฟุตบอล ผู้ฝึกสอนฟุตบอล นักกีฬาฟุตบอล และผู้ที่สนใจนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความฉลาดทางกีฬาของนักกีฬาฟุตบอลชาย มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการฝึกซ้อม และการแข่งขันต่อไปข้อเสนอแนะ ในการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความฉลาดทางกีฬา ของนักกีฬาฟุตบอลหญิง มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ 2) ควรมีการศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความฉลาดทางกีฬา ของนักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติในชนิดกีฬาอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น บาสเกตบอล ฟุตซอล วอลเล่ย์บอล 3) ควรมีการศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความฉลาดทางกีฬา ของนักกีฬาฟุตบอลชายในระดับอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น นักกีฬาฟุตบอลลีกอาชีพ นักกีฬาฟุตบอลภายในโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจาก มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี คณะผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจคุณภาพเครื่องมือ และนักกีฬาฟุตบอลชาย มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติทุกท่านที่สละเวลาให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามซึ่งทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรมพลศึกษา, กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). ความฉลาดทางการกีฬา: บทบาทของความสามารถทางสมองที่มีต่อความสำเร็จทางการกีฬาในนักกีฬาเยาวชนไทย. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

ณัฐพงศ์ สัมปหังสิต และคณะ. (2566). แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อการสร้างทีมกีฬาฟุตบอลทีมชาติไทยสู่ความเป็นเลิศ. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, 13(1), 57-76.

สถาพร พาขุนทด และคณะ. (2566). ปัจจัยด้านความฉลาดทางการกีฬาที่ส่งผลต่อความสำเร็จในกีฬาประเภททีม. วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์, 7(2), 123-133.

Beal, R. et al. (2020). Optimising Game Tactics for Football. Proceedings of the 19th International Conference on Autonomous Agents and MultiAgent Systems. (AAMAS 2020), 141-149. https://doi.org/10.48550/arXiv.2003.10294

Jakobsen, D. (2020). Intelligence in football: Conceptualizations, developmental methodologies and behaviors (Independent thesis, Swedish School of Sport and Health Sciences, Department of Sport and Health Sciences). Sweden: DiVA Portal.

Leonardo, J. et al. (2025). A qualitative study exploring the use of interpreters in a healthcare setting for children and young people seeking asylum and refugees. BMC Health Services Research, 25(1), 1547. https://doi.org/10.1186/s12913-025-13533-8

Meng, F. -W. et al. (2019). Team sport expertise shows superior stimulus-driven visual attention and motor inhibition. PLOS ONE, 14(5), e0217056. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0217056.

Nazarenko, L. D. (2013). Physical education and sport as a factor of personality development. Theory and Practice of Physical Culture, 4(2025), 12-15.

Popovych, I. S. et al. (2024). Correlation between athletes' aggressiveness and parameters of self-efficacy in high-stress competitive situations. Journal of Physical Education and Sport, 24(6), 1406-1416.

Ryan, E. C. et al. (2020). Medical, nursing, and physician assistant student knowledge and attitudes toward climate change, pollution, and resource conservation in health care. BMC Medical Education, 20(1), 200. https://doi.org/10.1186/s12909-020-02099-0

Scharfen, H. -E. & Memmert, D. (2019). The relationship between cognitive functions and sport-specific motor skills in elite youth soccer players. Frontiers in Psychology, 10, 817. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00817

Teoldo, I. et al. (2021). Football intelligence: Training and tactics for soccer success. London: Routledge.

บทความวิชาการ

บทบาทของศาลในการปล่อยชั่วคราวกับการถ่วงดุลสิทธิในเสรีภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินคดีอาญา*

THE ROLE OF THE COURTS IN BAIL DECISIONS: BALANCING THE RIGHT TO LIBERTY AND THE EFFICIENCY OF CRIMINAL PROCEEDINGS

โชต อัศวลาภสกุล[1], วราภรณ์ อัศวลาภสกุล[2*]
Chot Atsawalapsakun[1], Waraporn Atsawalapsakun[2*]
[1]ศาลจังหวัดอุตรดิตถ์ อุตรดิตถ์ ประเทศไทย
[1]Uttaradit Provincial Court, Uttaradit, Thailand
[2]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ อุตรดิตถ์ ประเทศไทย
[2]Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University, Uttaradit, Thailand
*Corresponding author E-mail: waraporn atsawalapsakun@gmail.com

บทคัดย่อ

การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นกลไกสำคัญของกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพภายใต้หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ขณะเดียวกัน รัฐมีหน้าที่รักษาประสิทธิภาพในการดำเนินคดีอาญาและประโยชน์สาธารณะ โดยเฉพาะการป้องกันการหลบหนี การยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน และการก่ออันตรายต่อสังคม บทความนี้มุ่งศึกษาบทบาทของศาลยุติธรรมในการพิจารณาการปล่อยชั่วคราว วิเคราะห์การใช้ดุลพินิจของศาลในการถ่วงดุลระหว่างสิทธิในเสรีภาพกับประสิทธิภาพในการดำเนินคดี และเสนอแนวทางเพื่อพัฒนาระบบการปล่อยชั่วคราวให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชน ผลการศึกษาพบว่า แม้กฎหมายไทยจะรับรองสิทธิในการขอปล่อยชั่วคราวและกำหนดให้การควบคุมตัวก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดเป็นข้อยกเว้น แต่ในทางปฏิบัติ ระบบการปล่อยชั่วคราวยังเผชิญข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่สำคัญ ได้แก่ 1) การพึ่งพาหลักประกันทางเศรษฐกิจเป็นกลไกหลัก 2) การขาดหลักเกณฑ์เชิงบรรทัดฐานที่ชัดเจนและเป็นระบบในการใช้ดุลพินิจของศาล และ 3) ข้อจำกัดของกลไกสนับสนุนการตัดสินใจ เช่น ระบบประเมินความเสี่ยงและข้อมูลเชิงประจักษ์ ข้อจำกัดดังกล่าวส่งผลให้การเข้าถึงสิทธิในการปล่อยชั่วคราวไม่เป็นไปอย่างเสมอภาค และทำให้การถ่วงดุลระหว่างสิทธิในเสรีภาพกับประสิทธิภาพในการดำเนินคดีเอนเอียงไปในทางจำกัดเสรีภาพมากกว่าที่จำเป็น ดังนั้น การเสริมสร้างบทบาทของศาลในการปล่อยชั่วคราวควรมุ่งลดการพึ่งพาหลักประกันทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการใช้มาตรการทางเลือกที่จำกัดเสรีภาพน้อยที่สุด พัฒนาหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจให้มีมาตรฐานเดียวกัน และเสริมสร้างกลไกสนับสนุนการตัดสินใจของศาลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การถ่วงดุลระหว่างสิทธิในเสรีภาพกับประสิทธิภาพในการดำเนินคดีเป็นไปอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับหลักนิติธรรมในระยะยาว

คำสำคัญ: การปล่อยชั่วคราว, ดุลพินิจของศาล, สิทธิในเสรีภาพ, หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์, กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

* Received 18 January 2025; Revised 24 January 2026; Accepted 28 January 2026

Abstract

Pretrial release of suspects or defendants in criminal proceedings constitutes a fundamental mechanism of the criminal justice system, as it is directly linked to the protection of the right to liberty under the presumption of innocence. At the same time, the State bears the responsibility to safeguard the efficiency of criminal proceedings and the public interest, particularly with regard to preventing flight, interference with evidence or witnesses, and the commission of further harm to society. This article examines the role of the courts in decisions on pretrial release, analyzes the exercise of judicial discretion in balancing the right to liberty against the efficiency of criminal proceedings, and proposes approaches for improving the pretrial release system in accordance with the rule of law and human rights principles. The study finds that, although Thai law recognizes the right to apply for pretrial release and treats pretrial detention prior to a final judgment as an exceptional measure, the pretrial release system in practice continues to face significant structural limitations. These include 1) An overreliance on financial bail as the primary risk - control mechanism, 2) The absence of clear and systematic normative standards governing the exercise of judicial discretion, and 3) Constraints in decision - support mechanisms, such as risk assessment tools and reliable empirical data. These limitations result in unequal access to pretrial release and tend to skew the balancing process toward unnecessary restrictions on liberty. Accordingly, strengthening the role of the courts in pretrial release decisions should focus on reducing dependence on economic bail, promoting the use of less restrictive alternative measures, developing consistent standards for the exercise of judicial discretion, and enhancing systematic decision - support mechanisms. Such reforms would enable a more appropriate balance between the right to liberty and the efficiency of criminal proceedings, consistent with the rule of law in the long term.

Keywords: Bail, Judicial Discretion, Right to Liberty, Presumption of Innocence, Criminal Justice System

บทนำ

การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นกลไกสำคัญของกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสิทธิในเสรีภาพของบุคคลภายใต้หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ การควบคุมตัวก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดจึงควรถูกใช้เป็นมาตรการที่จำเป็นและได้สัดส่วน ขณะเดียวกัน กระบวนการยุติธรรมทางอาญายังต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินคดีและประโยชน์สาธารณะ โดยเฉพาะการป้องกันการหลบหนี การยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน และการก่ออันตรายต่อสังคม สถานการณ์ดังกล่าวทำให้การพิจารณาปล่อยชั่วคราวเป็นพื้นที่สำคัญของการถ่วงดุลระหว่างสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลกับความจำเป็นในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งในทางปฏิบัติ ศาลยุติธรรมมีบทบาทโดยตรงในการใช้อำนาจดุลพินิจเพื่อชั่งน้ำหนักคุณค่าทางกฎหมายทั้งสองประการนี้ (อติรุจ ตันบุญเจริญ, 2564)

ในทางปฏิบัติ การปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังคงพึ่งพาหลักประกันในรูปเงินหรือทรัพย์สินเป็นสำคัญ ส่งผลให้เกิดปัญหาความไม่เสมอภาคในการเข้าถึงสิทธิในการปล่อยชั่วคราว โดยเฉพาะผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจยากจน ซึ่งอาจถูกควบคุมตัวระหว่างพิจารณาคดีทั้งที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุด ปัญหาดังกล่าวสะท้อนถึงข้อจำกัดเชิงโครงสร้างของระบบการปล่อยชั่วคราว และบั่นทอนหลัก

ความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม (ธนพร จุลศรี และสุนทรี บูชิตชน, 2563) เพื่อลดข้อจำกัดดังกล่าว ศาลยุติธรรมได้พัฒนานโยบายการปล่อยชั่วคราวโดยนำระบบประเมินความเสี่ยงและมาตรการกำกับดูแลในชั้นปล่อยชั่วคราวมาใช้แทนการยึดโยงกับฐานะหรือทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยอาศัยแนวคิดด้านพฤติกรรมศาสตร์และการบริหารความเสี่ยงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจของศาล ควบคู่กับการคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพอย่างเหมาะสม (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2560ก) อย่างไรก็ตาม การนำระบบประเมินความเสี่ยงมาใช้ในทางปฏิบัติยังเผชิญข้อจำกัดทั้งในด้านโครงสร้าง กลไกสนับสนุน และการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ทำให้บทบาทของศาลในการถ่วงดุลระหว่างสิทธิในเสรีภาพกับประสิทธิภาพในการดำเนินคดียังคงเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการศึกษาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (คมศักดิ์ โตโภชนพันธุ์, 2562)

ด้วยเหตุดังกล่าว บทความวิชาการนี้จึงมุ่งศึกษาบทบาทของศาลยุติธรรมในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา วิเคราะห์การใช้ดุลพินิจของศาลในการถ่วงดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพกับการรักษาประสิทธิภาพในการดำเนินคดี ตลอดจนเสนอแนวทางเชิงหลักการเพื่อพัฒนากลไกการปล่อยชั่วคราวให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรม หลักสิทธิมนุษยชน และความเป็นธรรมของกระบวนการยุติธรรมไทย บทความนี้เสนอกรอบการวิเคราะห์และแนวทางเชิงนโยบายที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในหลายมิติ ได้แก่ การเสริมสร้างการคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยภายใต้หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ และลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสิทธิในการปล่อยชั่วคราว ในขณะเดียวกันยังสนับสนุนการใช้ดุลพินิจของศาลให้มีความเป็นระบบและสอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วน ตลอดจนช่วยยกระดับความเชื่อมั่นของสังคมต่อระบบการปล่อยชั่วคราว และส่งเสริมให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมยิ่งขึ้นในระยะยาว

แนวคิดและหลักกฎหมายว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและการถ่วงดุลสิทธิในเสรีภาพกับประสิทธิภาพในการดำเนินคดี

แนวคิดเรื่องการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญามีรากฐานสำคัญอยู่บนหลักสิทธิมนุษยชนและหลักการพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งกำหนดให้บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดยังคงมีสถานะเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด หลักการดังกล่าวได้รับการรับรองในกฎหมายรัฐธรรมนูญ และสะท้อนให้เห็นว่า การจำกัดเสรีภาพของบุคคลโดยการควบคุมตัวระหว่างพิจารณาคดีต้องเป็นข้อยกเว้น มิใช่มาตรการทั่วไปของกระบวนการยุติธรรม (ปกป้อง ศรีสนิท, 2568)

ในระดับตัวบทกฎหมาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 บัญญัติรับรองเสรีภาพในร่างกายของบุคคล และกำหนดให้การจำกัดเสรีภาพจะกระทำได้ต่อเมื่อมีเหตุและเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติเท่านั้น ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 และมาตรา 108/1 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยให้อำนาจศาลพิจารณาถึงเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือจะก่ออันตรายประการอื่น การบัญญัติดังกล่าวสะท้อนแนวคิดว่า การปล่อยชั่วคราวมิใช่สิทธิที่ถูกปฏิเสธโดยอัตโนมัติ แต่เป็นสิทธิที่ต้องได้รับการพิจารณาภายใต้กรอบของกฎหมายและเหตุอันจำเป็น (พิมพ์รภัส ศรีธนานุวัตร, 2566) อย่างไรก็ดี การคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพตามกฎหมายไทยมิได้มีลักษณะเป็นสิทธิที่ใช้ได้อย่างสมบูรณ์ หากแต่เป็นสิทธิที่อาจถูกจำกัดได้ภายใต้หลักความจำเป็นและหลักความได้สัดส่วน ซึ่งเป็นหลักกฎหมายมหาชนที่ใช้ควบคุมการใช้อำนาจรัฐในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล หลักความจำเป็นกำหนดให้การควบคุมตัวก่อนคำพิพากษาจะกระทำได้เฉพาะในกรณีที่มีเหตุจำเป็นต่อการดำเนินคดี ขณะที่หลักความได้สัดส่วนกำหนดให้มาตรการจำกัดเสรีภาพต้องไม่เกินสมควรแก่เหตุเมื่อเทียบกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินคดี หลักการทั้งสองจึงทำหน้าที่เป็นกรอบในการถ่วงดุลระหว่างสิทธิในเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยกับประสิทธิภาพในการดำเนินคดีของรัฐ (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2555) นอกจากนี้

แนวคิดเรื่องการปล่อยชั่วคราวยังต้องพิจารณาภายใต้หลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกัน ในทางปฏิบัติ ระบบการปล่อยชั่วคราวที่พึ่งพาหลักประกันในรูปเงินหรือทรัพย์สินเป็นสำคัญ ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสิทธิในการปล่อยชั่วคราว โดยเฉพาะผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจยากจน ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การจำกัดเสรีภาพของบุคคลไม่ควรขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจ หากแต่ควรพิจารณาจากความเสี่ยงที่แท้จริงต่อกระบวนการยุติธรรมเป็นสำคัญ (ธนพร จุลศรี และสุนทรี บูชิตชน, 2563)

ภายใต้กรอบแนวคิดและหลักกฎหมายดังกล่าว ศาลยุติธรรมจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะองค์กรที่ใช้อำนาจดุลพินิจในการถ่วงดุลระหว่างสิทธิในเสรีภาพกับประสิทธิภาพในการดำเนินคดี การพิจารณาปล่อยชั่วคราวจึงมิใช่เพียงการใช้ดุลพินิจในเชิงเทคนิค หากแต่เป็นการใช้อำนาจตามหลักนิติธรรมที่ต้องคำนึงถึงสิทธิ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความเป็นธรรมของกระบวนการยุติธรรมโดยรวม (อติรุจ ตันบุญเจริญ, 2564)

กรอบกฎหมายว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทย

การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นกลไกสำคัญในกระบวนการยุติธรรมที่มีเป้าหมายในการคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพของบุคคล ควบคู่ไปกับการรักษาประสิทธิภาพในการดำเนินคดีอาญา กรอบกฎหมายว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทยจึงต้องพิจารณาภายใต้ทั้งบทบัญญัติระดับรัฐธรรมนูญ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และแนวคำอธิบายเชิงหลักการของศาล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 28 รับรองสิทธิและเสรีภาพในร่างกายของบุคคลไว้อย่างชัดเจน โดยบัญญัติว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับกุมหรือคุมขังจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุและวิธีการตามที่กฎหมายบัญญัติ หลักการดังกล่าวสะท้อนถึงแนวคิดพื้นฐานว่า การจำกัดเสรีภาพก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดต้องเป็นข้อยกเว้น มิใช่หลักทั่วไป ทั้งยังสอดคล้องกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ในระดับกฎหมายลำดับรอง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายหลักที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว โดยมาตรา 107 และมาตรา 108 บัญญัติให้ศาลมีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในทุกชั้นของกระบวนพิจารณา เว้นแต่จะมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี ไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน ก่ออันตรายประการอื่น หรือมีเหตุอันสมควรประการใดที่ศาลเห็นว่าการปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินคดี หลักเกณฑ์ดังกล่าวสะท้อนว่า การไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องตั้งอยู่บนเหตุผลเชิงประจักษ์ มิใช่การอาศัยดุลพินิจโดยปราศจากกรอบกำกับ

อย่างไรก็ตาม กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้เปิดพื้นที่ให้ศาลใช้ดุลพินิจอย่างกว้างในการประเมินข้อเท็จจริงของแต่ละคดี ซึ่งในทางทฤษฎี ดุลพินิจดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ศาลสามารถถ่วงดุลระหว่างสิทธิในเสรีภาพของบุคคลกับความจำเป็นในการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะและประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม แต่ในทางปฏิบัติ การใช้ดุลพินิจที่ขาดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนอาจก่อให้เกิดความไม่แน่นอนทางกฎหมาย และความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสิทธิการปล่อยชั่วคราวได้ นอกจากตัวบทกฎหมายแล้ว แนวคำอธิบายและแนวปฏิบัติของศาลยังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกรอบการปล่อยชั่วคราว ศาลได้พัฒนาหลักการพิจารณาที่เน้นการคำนึงถึงความได้สัดส่วนของการจำกัดสิทธิ โดยพิจารณาว่าการคุมขังก่อนคำพิพากษามีความจำเป็นและเหมาะสมเพียงใดเมื่อเทียบกับผลกระทบต่อเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหาหรือจำเลย หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนสมัยใหม่ที่มองว่าการคุมขังก่อนคำพิพากษาเป็นมาตรการสุดท้าย

ดังนั้น กรอบกฎหมายว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทยมีโครงสร้างที่ยึดโยงกับการคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพเป็นหลัก โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นฐานคุณค่า และมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นเครื่องมือ

ในการกำหนดอำนาจและดุลพินิจของศาล อย่างไรก็ดี ความท้าทายสำคัญยังคงอยู่ที่การทำให้การใช้ดุลพินิจของศาลเป็นไปอย่างสอดคล้องกับหลักนิติธรรมและความเสมอภาค ซึ่งเป็นประเด็นที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาต่อไปทั้งในเชิงกฎหมายและเชิงนโยบาย

บทบาทและดุลพินิจของศาลในการพิจารณาการปล่อยชั่วคราว

ศาลยุติธรรมมีบทบาทสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในฐานะองค์กรที่ทำหน้าที่ถ่วงดุลระหว่างอำนาจรัฐกับสิทธิและเสรีภาพของบุคคล การพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยจึงมิใช่เป็นเพียงการใช้อำนาจตามตัวบทกฎหมายเท่านั้น หากแต่เป็นการใช้ดุลพินิจเชิงคุณค่าที่ต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรม หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ และหลักความได้สัดส่วนของการจำกัดสิทธิเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในรัฐประชาธิปไตย (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2555) ในเชิงบทบาท ศาลทำหน้าที่เป็นผู้คุ้มครองสิทธิในเสรีภาพของบุคคลในระยะก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด โดยต้องพิจารณาว่าการคุมขังก่อนคำพิพากษามีความจำเป็นเพียงใดภายใต้สถานการณ์ของคดีนั้น ๆ การปล่อยชั่วคราวจึงควรถูกมองเป็น “หลัก” ในขณะที่การไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็น “ข้อยกเว้น” ซึ่งจะกระทำได้ต่อเมื่อมีเหตุอันหนักแน่นและสมควรตามที่กฎหมายบัญญัติ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนสากลที่มุ่งจำกัดการใช้มาตรการคุมขังก่อนคำพิพากษาเฉพาะกรณีที่จำเป็นอย่างแท้จริง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560; ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

ดุลพินิจของศาลในการพิจารณาการปล่อยชั่วคราวมีลักษณะเป็นดุลพินิจเชิงข้อเท็จจริงและเชิงนโยบายผสมผสานกัน โดยศาลต้องประเมินพฤติการณ์เฉพาะของผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น ความหนักเบาแห่งข้อหา พฤติการณ์แห่งคดี พฤติกรรมในอดีต ความเสี่ยงในการหลบหนี ความเป็นไปได้ในการยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือการก่ออันตรายประการอื่นต่อสังคม ปัจจัยดังกล่าวสะท้อนว่า ดุลพินิจของศาลมิใช่อำนาจตามอำเภอใจ หากแต่ต้องตั้งอยู่บนเหตุผลที่เชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นสำคัญ (พิมพ์รภัส ศรีธนานุวัตร, 2566) อย่างไรก็ดี ลักษณะของบทบัญญัติกฎหมายที่เปิดช่องให้ศาลใช้ดุลพินิจอย่างกว้างอาจก่อให้เกิดปัญหาความไม่แน่นอนทางกฎหมายและความแตกต่างในการพิจารณาระหว่างคดีที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ในบางกรณี การใช้ดุลพินิจที่เน้นความร้ายแรงของข้อหาเป็นหลัก อาจส่งผลให้การปล่อยชั่วคราวกลายเป็นข้อยกเว้นในทางปฏิบัติ ซึ่งขัดกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ และอาจกระทบต่อหลักความเสมอภาคในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (สุเทพ กาวิละ, 2564) ภายใต้หลักนิติธรรม ดุลพินิจของศาลในการพิจารณาการปล่อยชั่วคราวจึงต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดที่สามารถตรวจสอบได้ กล่าวคือ ศาลควรแสดงเหตุผลในการมีคำสั่งทั้งที่อนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวอย่างชัดเจนและเป็นระบบ เพื่อให้ผู้ต้องหา ผู้เสียหาย เจ้าหน้าที่ คู่ความ และสังคม สามารถเข้าใจถึงฐานคิดและหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจ การให้เหตุผลดังกล่าวไม่เพียงช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสของกระบวนการยุติธรรม แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการควบคุมการใช้ดุลพินิจมิให้เกินขอบเขตที่กฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนกำหนดไว้ (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2567)

ดังนั้น บทบาทของศาลในการพิจารณาการปล่อยชั่วคราว คือ การทำหน้าที่เป็นผู้ถ่วงดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพของบุคคล กับความจำเป็นในการรักษาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม ดุลพินิจของศาลจึงเป็นดุลพินิจที่ตั้งอยู่บนหลักกฎหมาย เหตุผล และความได้สัดส่วน มิใช่ดุลพินิจที่ปราศจากกรอบกำกับ ทั้งนี้ การพัฒนาหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นจะช่วยยกระดับบทบาทของศาลในการเป็นผู้พิทักษ์สิทธิเสรีภาพ และเสริมสร้างความเชื่อมั่นของสังคมต่อระบบการปล่อยชั่วคราวในระยะยาว (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2555)

การถ่วงดุลระหว่างสิทธิในเสรีภาพกับประสิทธิภาพในการดำเนินคดี

การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นประเด็นที่สะท้อนความตึงเครียดเชิงโครงสร้างระหว่างสิทธิในเสรีภาพของบุคคลกับความจำเป็นของรัฐในการรักษาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สิทธิในเสรีภาพถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองทั้งในระดับรัฐธรรมนูญและหลักสิทธิมนุษยชนสากล โดยเฉพาะหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งกำหนดให้บุคคลไม่ควรถูกจำกัดเสรีภาพก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นอย่างแท้จริง อย่างไรก็ดี ในขณะเดียวกัน รัฐย่อมมีภารกิจในการประกันว่าการดำเนินคดีจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ปราศจากการหลบหนี การยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือการก่ออันตรายต่อสังคม (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2568) การถ่วงดุลระหว่างสิทธิในเสรีภาพกับประสิทธิภาพในการดำเนินคดีจึงมิใช่การเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง หากแต่เป็นการจัดวางความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าทั้งสองให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมตามหลักความได้สัดส่วน กล่าวคือ การจำกัดเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อเป็นมาตรการที่จำเป็น เหมาะสม และได้สัดส่วนกับวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองกระบวนการยุติธรรม แนวคิดดังกล่าวทำหน้าที่เป็นกรอบในการกำกับการใช้ดุลพินิจของศาลมิให้เอนเอียงไปในทางใดทางหนึ่งจนกระทบต่อสาระสำคัญของสิทธิหรือประสิทธิภาพของระบบยุติธรรม (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2555) ในทางปฏิบัติ ประสิทธิภาพในการดำเนินคดีมักถูกอธิบายผ่านความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราว เช่น ความเสี่ยงในการหลบหนี ความเสี่ยงต่อการยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือการกระทำอันอาจกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม การประเมินความเสี่ยงดังกล่าวเป็นฐานข้อมูลสำคัญที่ศาลใช้ประกอบการตัดสินใจ อย่างไรก็ดี หากการประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินคดีอาศัยการคาดการณ์ที่ไม่เป็นระบบ หรือพึ่งพาสมมติฐานเชิงนามธรรมมากเกินไป ย่อมเสี่ยงต่อการทำให้การคุมขังก่อนคำพิพากษากลายเป็นหลักในทางปฏิบัติ ซึ่งขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนและหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (พิมพ์รภัส ศรีธนานุวัตร, 2566) ในอีกด้านหนึ่ง การคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพมิได้หมายความว่าศาลต้องอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในทุกกรณี หากแต่หมายถึงการที่ศาลต้องพิจารณาทางเลือกอื่นที่จำกัดเสรีภาพน้อยกว่าการคุมขังก่อนคำพิพากษา เช่น การกำหนดเงื่อนไข การควบคุมพฤติกรรม หรือการกำกับดูแลในชั้นปล่อยชั่วคราว ทั้งนี้ เพื่อให้การรักษาประสิทธิภาพในการดำเนินคดีบรรลุผลโดยไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคของผู้ต้องหาหรือจำเลยเกินสมควร (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2560ข)

อย่างไรก็ดี จากการศึกษางานวิจัยและรายงานเชิงนโยบายในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาพบว่า การถ่วงดุลระหว่างสิทธิในเสรีภาพกับประสิทธิภาพในการดำเนินคดีในระบบกฎหมายไทยยังคงเผชิญข้อท้าทายเชิงโครงสร้างหลายประการ อาทิ กรอบกฎหมายที่เปิดพื้นที่ให้ศาลใช้ดุลพินิจอย่างกว้าง ความแตกต่างของแนวปฏิบัติระหว่างศาลในคดีลักษณะใกล้เคียงกัน และการที่มาตรการปล่อยชั่วคราวยังคงพึ่งพาหลักประกันทางเศรษฐกิจเป็นกลไกหลักในการบริหารความเสี่ยง สภาพการณ์ดังกล่าวส่งผลให้การเข้าถึงสิทธิในการปล่อยชั่วคราวยังไม่เป็นไปอย่างเสมอภาค และอาจทำให้การถ่วงดุลระหว่างสิทธิในเสรีภาพกับประสิทธิภาพในการดำเนินคดีเอนเอียงไปในทางจำกัดเสรีภาพมากกว่าที่จำเป็น แม้จะมีความพยายามในการพัฒนามาตรการทางเลือกและระบบประเมินความเสี่ยงในช่วงหลัง (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2560ก)

กล่าวโดยสรุป การถ่วงดุลระหว่างสิทธิในเสรีภาพกับประสิทธิภาพในการดำเนินคดีเป็นภารกิจสำคัญของศาลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การถ่วงดุลที่เหมาะสมต้องตั้งอยู่บนหลักความได้สัดส่วน การให้เหตุผลอย่างโปร่งใส และการใช้มาตรการที่จำกัดสิทธิน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ การพัฒนากลไกสนับสนุนการตัดสินใจของศาลและการกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนจะมีส่วนช่วยให้การถ่วงดุลดังกล่าวเป็นไปอย่างสอดคล้องกับหลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชนในระยะยาว (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2567)

ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของระบบการปล่อยชั่วคราวในทางปฏิบัติ

แม้ว่ากรอบกฎหมายไทยจะรับรองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการขอปล่อยชั่วคราว และวางหลักให้การควบคุมตัวก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดเป็นข้อยกเว้น แต่ในทางปฏิบัติ ระบบการปล่อยชั่วคราวกลับเผชิญกับปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดหลายประการ ซึ่งส่งผลให้การคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพยังไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างเต็มที่ และทำให้การใช้ดุลพินิจของศาลเอนเอียงไปในทางจำกัดเสรีภาพมากกว่าที่หลักกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนกำหนดไว้ (พิมพ์รภัส ศรีธนานุวัตร, 2566) ดังนี้

ประการแรก ลักษณะของบทบัญญัติกฎหมายที่เปิดช่องให้ศาลใช้ดุลพินิจอย่างกว้าง โดยไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เชิงบรรทัดฐานที่ชัดเจนในการประเมินความเสี่ยงจากการปล่อยชั่วคราว ส่งผลให้การพิจารณาในคดีที่มีลักษณะใกล้เคียงกันอาจให้ผลแตกต่างกันไปตามแนวคิดหรือทัศนคติของผู้ใช้อำนาจดุลพินิจ ปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดความไม่แน่นอนทางกฎหมาย และอาจกระทบต่อหลักความเสมอภาคในการเข้าถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรม (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2567)

ประการที่สอง ระบบการปล่อยชั่วคราวในทางปฏิบัติยังคงพึ่งพาหลักประกันทางเศรษฐกิจเป็นกลไกหลักในการควบคุมความเสี่ยงของผู้ต้องหาหรือจำเลย การกำหนดวงเงินประกันในระดับสูงอาจถูกมองว่าเป็นมาตรการที่ช่วยประกันการไม่หลบหนี แต่ในอีกด้านหนึ่งกลับสร้างอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะยากจน ซึ่งไม่สามารถจัดหาหลักประกันตามที่ศาลกำหนดได้ แม้จะไม่มีพฤติการณ์บ่งชี้ถึงความเสี่ยงในการหลบหนีหรือการยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน สภาพการณ์นี้สะท้อนความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้าง และทำให้สิทธิในการปล่อยชั่วคราวถูกผูกโยงกับฐานะทางเศรษฐกิจมากกว่าการประเมินความเสี่ยงที่แท้จริง (สุเทพ กาวิละ, 2564)

ประการที่สาม ข้อจำกัดด้านกลไกสนับสนุนการใช้ดุลพินิจของศาล เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อระบบการปล่อยชั่วคราว ในหลายกรณี ศาลขาดข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เพียงพอเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น ข้อมูลด้านสภาพสังคม เศรษฐกิจ หรือเครือข่ายสนับสนุนในชุมชน ทำให้การประเมินความเสี่ยงต้องอาศัยข้อสันนิษฐานทั่วไปมากกว่าการวิเคราะห์รายกรณีอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การคุมขังก่อนคำพิพากษาถึงที่สุดถูกใช้เป็นมาตรการเริ่มต้นแทนที่จะเป็นมาตรการสุดท้าย (Last Resort) (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2560ก)

ประการที่สี่ แม้ศาลยุติธรรมจะเริ่มนำระบบการประเมินความเสี่ยงและมาตรการกำกับดูแลในชั้นปล่อยชั่วคราวมาใช้ แต่การบังคับใช้ยังมีข้อจำกัดทั้งในด้านขอบเขต การครอบคลุมพื้นที่ และการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เช่น พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ผู้นำชุมชน พนักงานคุมประพฤติ และหน่วยงานด้านสวัสดิการสังคม ข้อจำกัดดังกล่าวทำให้ระบบประเมินความเสี่ยงยังไม่สามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสนับสนุนการใช้ดุลพินิจของศาลได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ (คมศักดิ์ โตโภชนพันธุ์, 2562)

กล่าวโดยสรุป ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของระบบการปล่อยชั่วคราวในทางปฏิบัติสะท้อนให้เห็นว่าแม้กรอบกฎหมายจะมีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพของบุคคล แต่การนำไปใช้ยังเผชิญความท้าทายทั้งในเชิงโครงสร้าง เชิงกระบวนการ และเชิงทัศนคติ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องดำเนินควบคู่กันทั้งการพัฒนาหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจให้ชัดเจน การลดการพึ่งพาหลักประกันทางเศรษฐกิจ และการเสริมสร้างกลไกสนับสนุนการตัดสินใจของศาล เพื่อให้ระบบการปล่อยชั่วคราวสามารถถ่วงดุลระหว่างสิทธิในเสรีภาพกับประสิทธิภาพในการดำเนินคดีได้อย่างสอดคล้องกับหลักนิติธรรมในระยะยาว (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2555)

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อเสริมสร้างบทบาทของศาลในการปล่อยชั่วคราวและการถ่วงดุลสิทธิในเสรีภาพกับประสิทธิภาพในการดำเนินคดี

จากการศึกษากรอบกฎหมาย บทบาทและดุลพินิจของศาล ตลอดจนปัญหาและข้อจำกัดของระบบการปล่อยชั่วคราวในทางปฏิบัติ พบว่า การถ่วงดุลระหว่างสิทธิในเสรีภาพของบุคคลกับประสิทธิภาพในการดำเนินคดีอาญายังคงเผชิญความท้าทายทั้งในเชิงโครงสร้างและเชิงกระบวนการ บทสรุปของงานวิจัยนี้จึงสามารถ

นำมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบวิเคราะห์ในการพัฒนานโยบายด้านการปล่อยชั่วคราว เพื่อเชื่อมโยงหลักสิทธิในเสรีภาพเข้ากับการปฏิบัติจริงของศาลได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยมีข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญดังต่อไปนี้

ประการแรก ควรพัฒนาหลักเกณฑ์เชิงบรรทัดฐานในการใช้ดุลพินิจของศาลในการปล่อยชั่วคราวให้มีความชัดเจนและเป็นระบบ โดยกำหนดแนวปฏิบัติกลางที่ระบุปัจจัยในการประเมินความเสี่ยงอย่างเป็นลำดับขั้น เช่น ความเสี่ยงในการหลบหนี การยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน และการก่ออันตรายต่อสังคม ทั้งนี้ เพื่อจำกัดการใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจ ลดความแตกต่างในการพิจารณาคดีลักษณะใกล้เคียงกัน และเสริมสร้างความแน่นอนทางกฎหมายและความเสมอภาคในการเข้าถึงสิทธิการปล่อยชั่วคราว

ประการที่สอง ควรลดการพึ่งพาหลักประกันทางเศรษฐกิจเป็นเงื่อนไขหลักในการปล่อยชั่วคราว และขยายการใช้มาตรการทางเลือกที่จำกัดเสรีภาพน้อยกว่า เช่น การกำหนดเงื่อนไขด้านพฤติกรรม การรายงานตัว การจำกัดพื้นที่ หรือการกำกับดูแลโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แนวทางดังกล่าวจะช่วยให้ศาลสามารถรักษาประสิทธิภาพในการดำเนินคดีได้โดยไม่สร้างภาระเกินสมควรแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย และลดความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างในระบบการปล่อยชั่วคราว

ประการที่สาม ควรเสริมสร้างกลไกสนับสนุนการตัดสินใจของศาลในชั้นปล่อยชั่วคราว โดยพัฒนาระบบประเมินความเสี่ยงให้มีความครอบคลุมและเชื่อถือได้มากขึ้น พร้อมทั้งบูรณาการข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การใช้ดุลพินิจของศาลตั้งอยู่บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ และสอดคล้องกับหลักการที่ให้การคุมขังก่อนคำพิพากษาเป็นมาตรการสุดท้าย

นอกจากนี้ เพื่อพัฒนาความลึกเชิงวิชาการในระยะยาว ควรต่อยอดการศึกษาเรื่องดุลพินิจของศาลไปสู่การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับต่างประเทศ โดยเฉพาะระบบที่ให้ความสำคัญกับมาตรการทางเลือกและการบริหารความเสี่ยง ซึ่งอาจช่วยเปิดมุมมองใหม่และเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงนโยบายการปล่อยชั่วคราวของไทย

โดยสรุป การเสริมสร้างบทบาทของศาลในการปล่อยชั่วคราวควรมุ่งพัฒนากรอบการใช้ดุลพินิจให้มีบรรทัดฐานที่ชัดเจน ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสิทธิ และสนับสนุนการตัดสินใจของศาลอย่างเป็นระบบ แนวทางดังกล่าวจะช่วยให้การถ่วงดุลระหว่างสิทธิในเสรีภาพกับประสิทธิภาพในการดำเนินคดีเป็นไปอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับหลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชนในระยะยาว

สรุป

บทความวิชาการนี้ได้ศึกษาบทบาทของศาลยุติธรรมในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา โดยวิเคราะห์การใช้ดุลพินิจของศาลในการถ่วงดุลระหว่างสิทธิในเสรีภาพของบุคคลกับประสิทธิภาพในการดำเนินคดีอาญาของรัฐ ผลการศึกษาพบว่า การปล่อยชั่วคราวเป็นกลไกสำคัญที่สะท้อนคุณค่าพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรมในรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ หลักนิติธรรม และหลักความได้สัดส่วนในการจำกัดสิทธิเสรีภาพ อย่างไรก็ดี แม้กฎหมายไทยจะรับรองสิทธิในการขอปล่อยชั่วคราวและกำหนดให้การควบคุมตัวก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดเป็นข้อยกเว้น แต่ในทางปฏิบัติ การใช้ดุลพินิจของศาลยังเผชิญข้อจำกัดสำคัญ ได้แก่ การพึ่งพาหลักประกันทางเศรษฐกิจเป็นกลไกหลัก การขาดหลักเกณฑ์เชิงบรรทัดฐานที่ชัดเจนในการประเมินความเสี่ยง และข้อจำกัดของกลไกสนับสนุนการตัดสินใจของศาล ข้อจำกัดเหล่านี้ส่งผลให้การเข้าถึงสิทธิในการปล่อยชั่วคราวยังไม่เป็นไปอย่างเสมอภาค และในบางกรณีทำให้การถ่วงดุลเอนเอียงไปในทางจำกัดเสรีภาพมากกว่าที่จำเป็น ในขณะเดียวกัน ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นพัฒนาการของศาลยุติธรรมในการปรับนโยบายด้านการปล่อยชั่วคราว โดยการนำระบบประเมินความเสี่ยงและมาตรการกำกับดูแลในชั้นปล่อยชั่วคราวมาใช้เป็นทางเลือกแทนการควบคุมตัวหรือการพึ่งพาหลักประกันทางทรัพย์สินเพียงอย่างเดียว แม้มาตรการดังกล่าวยังมีข้อจำกัดในการบังคับใช้ แต่ถือเป็นก้าวสำคัญในการเสริมสร้างบทบาทของศาลในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพควบคู่กับการรักษาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น การพัฒนาระบบการปล่อยชั่วคราว

ในอนาคตควรมุ่งเสริมสร้างกรอบการใช้ดุลพินิจของศาลให้มีบรรทัดฐานที่ชัดเจน ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสิทธิ และสนับสนุนการใช้มาตรการที่จำกัดเสรีภาพน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น เพื่อให้การถ่วงดุลระหว่างสิทธิในเสรีภาพกับประสิทธิภาพในการดำเนินคดีเป็นไปอย่างเหมาะสม และเสริมสร้างความชอบธรรมของกระบวนการยุติธรรมไทยในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

คมศักดิ์ โตโภชนพันธุ์. (2562). การปล่อยชั่วคราวโดยใช้ระบบประเมินความเสี่ยงและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์. วารสารนิติ รัฐกิจ และสังคมศาสตร์, 3(1), 17-34.

ธนพร จุลศรี และสุนทรี บูชิตชน. (2563). ปัญหาความไม่เสมอภาคทางกฎหมายในการปล่อยชั่วคราวจำเลยในคดีอาญา. วารสารปัญญาปณิธาน, 5(2), 83-94.

บรรเจิด สิงคะเนติ. (2555). หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

บรรเจิด สิงคะเนติ. (2568). หลักกฎหมายมหาชน หลักนิติธรรม/นิติรัฐ ในฐานะ “เกณฑ์” จำกัดอำนาจรัฐ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ปกป้อง ศรีสนิท. (2568). สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

พิมพ์รภัส ศรีธนานุวัตร. (2566). ปัญหาการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาด้วยระบบประเมินความเสี่ยงในชั้นพิจารณาคดีของศาล. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 49(1), 153-174.

วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2567). ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานบางประการของกฎหมายปกครอง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

สำนักงานศาลยุติธรรม. (2560ก). คู่มือสำหรับผู้พิพากษาในการนำร่องปฏิรูปการปล่อยชั่วคราวด้วยระบบประเมินความเสี่ยงและการกำกับดูแลในชั้นปล่อยชั่วคราว. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและพัฒนารพีพัฒนศักดิ์.

_____. (2560ข). โครงการประเมินความเสี่ยงและกำกับดูแลในชั้นปล่อยชั่วคราว. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและพัฒนารพีพัฒนศักดิ์.

สุเทพ กาวิละ. (2564). ปัญหาการปล่อยชั่วคราวผู้กระทำความผิดในคดีอาญา. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 15(3), 262-272.

อติรุจ ตันบุญเจริญ. (2564). “ศาลยุติธรรม” บนเส้นทางการสร้างดุลยภาพแห่งสิทธิ. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนพับลิชชิ่ง.

บทความวิจัย

การยอมรับเทคโนโลยีและความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ โมบายแบงก์กิ้ง ของธนาคารกรุงไทย ในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา*

TECHNOLOGY ACCEPTANCE AND SATISFACTION AFFECTING CUSTOMER LOYALTY TOWARD KRUNG THAI BANK MOBILE BANKING IN MUEANG DISTRICT, SONGKHLA

ชลิตา เปล่งจิตรเสถียร, นาเดียย์ กาเจ, อนุวัต สงสม*
Chalita Plengjitsathain, Nadia Kaje, Anuwat Songsom*
คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา ประเทศไทย
Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University, Songkhla, Thailand
*Corresponding author E-mail: anuwat@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปริมาณแบบสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้ Mobile Banking ของธนาคารกรุงไทย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และ 2) ศึกษาความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้ Mobile Banking ของธนาคารกรุงไทย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ใช้บริการ Mobile Banking ของธนาคารกรุงไทยจำนวน 359 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัยที่ใช้คือแบบสอบถาม ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66-1.00 และผ่านการทดสอบความเชื่อมั่นกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน พบค่าความเชื่อมั่นรวมของแบบสอบถามเท่ากับ 0.92 การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ทัศนคติในการใช้งาน และความไว้วางใจในการใช้งาน ส่งผลเชิงบวกต่อความภักดีในการใช้บริการแอปพลิเคชัน Mobile Banking ของธนาคารกรุงไทย ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยปัจจัยด้านทัศนคติในการใช้งานมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมากที่สุด ขณะที่ความพึงพอใจ ซึ่งประกอบไปด้วย ความรวดเร็ว ความสะดวกสบาย และความปลอดภัย ส่งผลเชิงบวกต่อความภักดีในการใช้บริการแอปพลิเคชัน Mobile Banking ของธนาคารกรุงไทย ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยปัจจัยด้านความสะดวกสบายมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมากที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าว จะเป็นประโยชน์กับธนาคารที่ให้บริการออนไลน์ ในการนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดกลยุทธ์การให้บริการ เพื่อสร้างประสบการณ์เชิงบวกจากการใช้งานของลูกค้า การรับรู้ถึงความสะดวกสบายในการใช้งาน และพัฒนาไปสู่ความภักดี

คำสำคัญ: การยอมรับเทคโนโลยี, ความพึงพอใจ, ความภักดี, ธนาคารกรุงไทย, โมบายแบงก์กิ้ง

Abstract

This quantitative survey research aimed to 1) examine the technological acceptance factors influencing the loyalty of Mobile Banking users of Krungthai Bank in Mueang District, Songkhla Province, and 2) investigate the satisfaction factors affecting the loyalty of Mobile Banking users of Krungthai Bank in the same area. The sample consisted of 359 Krungthai Bank

* Received 10 December 2025; Revised 29 January 2026; Accepted 30 January 2026

Mobile Banking users, selected through purposive sampling. The research instrument was a questionnaire validated for content accuracy by three experts, yielding IOC values ranging from 0.66 to 1.00. Reliability testing conducted with 30 respondents produced an overall Cronbach's alpha coefficient of 0.92. Data analysis included percentages, means, standard deviations, correlation analysis, and multiple regression. The findings revealed that technological acceptance factors-perceived ease of use, attitude toward use, and trust in use-positively influenced user loyalty toward Krungthai Bank's Mobile Banking application at the 0.01 level of statistical significance, with attitude toward use showing the highest regression coefficient. Moreover, satisfaction factor-speed, convenience, and security-also positively affected user loyalty at the 0.01 level of statistical significance, with convenience exhibiting the highest regression coefficient. The results provide valuable insights for banks offering online services, enabling them to develop effective service strategies that enhance users' positive experiences, promote perceived convenience, and ultimately foster greater customer loyalty.

Keywords: Technological Acceptance, Satisfaction, Loyalty, Krung Thai Bank, Mobile Banking

บทนำ

แนวคิดสังคมเศรษฐกิจที่ปราศจากเงินสด (Cashless Society) หรือสังคมเศรษฐกิจที่ไม่นิยมถือเงินสด (Cashless Economy) ถูกกล่าวถึงครั้งแรกในวงการธนาคารพาณิชย์ในช่วงปี ค.ศ. 1950 ที่มองว่าเงินในอนาคตจะมีความสำคัญลดน้อยลง และถูกแทนที่ด้วยการทำธุรกรรมผ่านระบบคอมพิวเตอร์ และเครือข่ายโทรคมนาคม เนื่องจากการเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้ธุรกรรมเงินสดและเช็คเงินสดเพิ่มปริมาณมากขึ้นอย่างรวดเร็ว อันอาจจะนำไปสู่การประมวลผลที่เกินพิกัด และเพิ่มภาระทางต้นทุนทางธุรกรรมทั้งผู้ใช้บริการ และผู้ให้บริการโดยไม่จำเป็น ปัจจุบันหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงจากสังคมเงินสดไปสู่การทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Payments) ในการใช้จ่ายชำระค่าบริการสินค้าและบริการในชีวิตประจำวัน เช่น บัตรเครดิต และเดบิต เป็นต้น รวมทั้งการเติบโตของจำนวนผู้ใช้สมาร์ทโฟน และรูปแบบการใช้ชีวิตดิจิทัล ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของโครงข่ายคมนาคม ที่สามารถรองรับการทำงานธุรกรรมทางการเงินที่ทันสมัยผ่านระบบบ Mobile Banking และ Internet Banking (พิเชษฐ์ เบญจรงค์รัตน์ และพิสชา เทิดตระกูล, 2563)

ธนาคารกรุงไทยเป็นสถาบันการเงินที่นำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรม (Innovation) มาใช้ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยมีจุดมุ่งหมายเป็นธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ที่จะก้าวสู่การเป็น Digital Banking รองรับการแข่งขันอย่างรุนแรงจากสถาบันการเงินด้วยกันเอง และผู้ให้บริการที่มิใช่สถาบันการเงิน (Non-Bank) ที่เข้ามาแย่งส่วนแบ่งการตลาด รวมถึงเพื่อให้สอดรับกับนโยบายของภาครัฐ Thailand 4.0 สนับสนุนให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมไร้เงินสด เห็นได้จากโครงการพร้อมเพย์ โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โครงการชำระเงินผ่าน QR Code ฯลฯ ถึงแม้การทำธุรกรรมบนโทรศัพท์มือถือจะเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของผู้คนมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ใช้บริการบางส่วนยังเกิดความไม่มั่นใจในการทำธุรกรรม ซึ่งเกิดได้จากหลายสาเหตุ เช่น ความกังวลจากความไม่ปลอดภัยของระบบและข้อมูลส่วนตัว การทำความเข้าใจและเรียนรู้ จะช่วยให้สามารถสื่อสารได้ตรงกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ เช่นเดียวกับพฤติกรรมและการยอมรับเทคโนโลยีของคนในแต่ละเจเนอเรชันก็ย่อมมีความแตกต่าง (วิชาดา ไม้เงินงาม และสวรรยา ธรรมอภิพล, 2564); (Oliveira, T. et al., 2024)

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าในยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน การยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Factors) เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริโภค และองค์กรที่ต้องการพัฒนาการบริการให้ตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป การใช้งานเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่

ช่วยเพิ่มความสะดวกสบายเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อความพึงพอใจ (Satisfaction) และความภักดี (Loyalty) ของลูกค้า การทำความเข้าเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี และความพึงพอใจจึงมีความสำคัญในการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มความภักดีของผู้ใช้บริการ Mobile Banking (Nguyen, T. H. et al., 2025) ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีต่อผู้ใช้บริการ Mobile Banking ความพึงพอใจในการใช้บริการ Mobile Banking และความภักดีของผู้ใช้บริการ Mobile Banking ที่มีผลต่อการใช้บริการซ้ำ และการบอกต่อของผู้ใช้ Mobile Banking ซึ่งเป็นปัจจัยที่ยังมีผู้วิจัยไม่มากนัก เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา และปรับปรุงการให้บริการ Mobile Banking ต่อไป

ทั้งนี้ บริบทพื้นที่ที่ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาคือ พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สาเหตุมาจากการที่ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลาเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ หรือมีการเติบโตทางธุรกิจสูง มีความหลากหลายทางประชากร และวัฒนธรรม อาทิเช่น คนรุ่นใหม่ ผู้สูงอายุ หรือนักธุรกิจ จะทำให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและสะท้อนภาพรวมของพฤติกรรมการใช้บริการได้ดี และสามารถเจาะกลุ่มเฉพาะเจาะจงของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีความเจริญทางเทคโนโลยีหรือการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลาย เหมาะสมในการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงสามารถสรุปได้ว่าการศึกษาผู้ที่ใช้บริการ Mobile Banking ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นการเข้าถึงผู้ใช้บริการได้ดีที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้ Mobile Banking ของธนาคารกรุงไทย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้ Mobile Banking ของธนาคารกรุงไทย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ โดยวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้ที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีบัญชี Mobile Banking ของธนาคารกรุงไทย และเคยใช้บริการ Mobile Banking ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคือ ตัวแทนผู้ใช้บริการ Mobile Banking ของธนาคารกรุงไทย จำนวนหรือขนาดตัวอย่างอาศัยหลักเกณฑ์ของคอแครน (Cochran, W. G., 1977) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ซึ่งมีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

สูตร $n = \frac{P(1-P)z^2}{e^2}$

โดยที่ n แทน จำนวนขนาดตัวอย่าง

P แทน สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยกำหนด (ร้อยละ 50)

Z แทน ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนด (ร้อยละ 95) โดย Z มีค่าเท่ากับ 1.96

e แทน ค่าความผิดพลาดสูงสุดที่เกิดขึ้น (ร้อยละ 5)

แทนค่าในสูตร $n = \frac{(0.5)(1-0.5)(1.96)^2}{0.05^2}$

$$n = 384.16$$

จากสูตรคำนวณขนาดตัวอย่างได้ 384 ราย เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 385 ราย

การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์หรือการคัดกรอง คือ ผู้ตอบแบบสอบถามต้องอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และเคยใช้บริการแอปพลิเคชัน Mobile Banking ของธนาคารกรุงไทย ในช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2568 - เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2568 ที่ผ่านมา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นคำถามลักษณะปลายปิดโดยมีคำตอบให้เลือก (Check List) ผู้ตอบสามารถเลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียวเท่านั้น เป็นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ เป็นต้น

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการ Mobile Banking ซึ่งเป็นคำถามลักษณะปลายปิดโดยมีคำตอบให้เลือก (Check List) ผู้ตอบสามารถเลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียวเท่านั้น เช่น บริการธนาคารทางเลือก ความถี่ในการใช้บริการ ระยะเวลาในการใช้งาน ประเภทธุรกรรมที่เลือกใช้ เป็นต้น

ตอนที่ 3 เป็นแบบวัดตัวแปรการวิจัย โดยใช้ข้อคำถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) ตั้งแต่ 5 = มากที่สุด ถึง 1 = น้อยที่สุด เพื่อวัดตัวแปรหลักของการวิจัย ได้แก่ การยอมรับเทคโนโลยี ความพึงพอใจ และความภักดีในการใช้บริการ Mobile Banking ซึ่งพัฒนาและปรับปรุงจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance) วัดจากแนวคิดแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) และงานวิจัยที่ประยุกต์ใช้ในบริบทบริการทางการเงินดิจิทัล โดยประกอบด้วย การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ทัศนคติในการใช้งาน และความไว้วางใจในการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยด้าน Mobile Banking และเทคโนโลยีการเงินในช่วงหลัง (Davis, F. D., 1989); (Venkatesh, V. et al., 2012)

2. ความพึงพอใจ (Satisfaction) วัดจากการรับรู้ประสบการณ์การใช้งานของผู้ใช้บริการ ซึ่งสะท้อนระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการผ่าน Mobile Banking ในด้านความสะดวกสบาย ความรวดเร็ว และความปลอดภัย โดยปรับปรุงแนวคิดจากทฤษฎีความพึงพอใจของผู้บริโภคและงานวิจัยด้านบริการทางการเงินดิจิทัล (Oliver, R. L., 1997)

3. ความภักดี (Loyalty) วัดจากความตั้งใจใช้บริการอย่างต่อเนื่อง การใช้บริการซ้ำ และความตั้งใจแนะนำหรือบอกต่อให้ผู้อื่น ซึ่งอาศัยแนวคิดด้านความภักดีของลูกค้าและการคงอยู่ของผู้ใช้บริการในบริบทดิจิทัล (Oliver, R. L., 1999); (Nguyen, T. H. et al., 2025)

สมมติฐานการวิจัย

H1: การยอมรับเทคโนโลยีส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการแอปพลิเคชัน Mobile Banking

H2: ความพึงพอใจส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการแอปพลิเคชัน Mobile Banking

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ใช้บริการแอปพลิเคชัน Mobile Banking ของธนาคารกรุงไทยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2568 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2568 ผ่านการแจกแบบสอบถามทั้งในรูปแบบออฟไลน์และออนไลน์ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มตัวอย่างได้อย่างครอบคลุม ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามจำนวน 385 ชุด และได้รับแบบสอบถาม

กลับคืนครบตามจำนวน หลังจากตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้ว พบว่าแบบสอบถามทั้งหมดสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติได้ครบถ้วนทุกชุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การพิจารณาค่า IOC โดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้แก่ อาจารย์ประจำสาขาวิชาจำนวน 3 คน สำหรับการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามพบว่าค่า IOC ของแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 0.50 แสดงว่าแบบสอบถามมีความตรงเชิงเนื้อหาที่ดี (Lawshe, C. H., 1975)

การทดสอบแบบสอบถาม (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง 30 ชุด เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ซึ่งได้ค่า Cronbach's Alpha ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92 ซึ่งมากกว่าค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ 0.70 (Joseph, F. et al., 2010) ถือว่าแบบสอบถามมีความเหมาะสมสามารถใช้ในการเก็บจริงได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อแสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นใช้สถิติเชิงอนุมานประกอบด้วย การทดสอบความสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 385 คน พบว่าผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.4 อยู่ในช่วงอายุ Generation Z (พ.ศ. 2539 เป็นต้นไป) มากที่สุด ร้อยละ 82.2 รองลงมาคือ Generation Y (พ.ศ. 2524 - 2538) ร้อยละ 14.2 ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด ร้อยละ 83.3 และมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 66.3 รองลงมาคือต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 29.5 อาชีพส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา ร้อยละ 68.8 รองลงมาคือเจ้าของกิจการหรือธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 15.3 และข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 8.9 ด้านรายได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 54.9 รองลงมาคือรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 26.7 ในส่วนของบริการที่ใช้บ่อยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามนิยมใช้บริการด้านเงินฝากมากที่สุด ร้อยละ 51.0 รองลงมาคือบริการชำระค่าสินค้าหรือบริการ ร้อยละ 20.1 และบริการด้านบัญชี ร้อยละ 10.0 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่ในวัยเรียนหรือวัยเริ่มทำงาน ที่มีรายได้ไม่สูงมากและมีพฤติกรรมการใช้บริการทางการเงินพื้นฐานเป็นหลัก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีและความพึงพอใจ ในการใช้บริการ Mobile Banking

การยอมรับเทคโนโลยี	$\bar{x}$	**S.D.**	**การแปลผล**
การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน	3.82	0.71	มาก
ทัศนคติของผู้ใช้งาน	3.95	0.65	มาก
การรับรู้ความไว้วางใจในการใช้งาน	3.44	0.66	มาก
รวม	**3.74**	**0.67**	**มาก**
ความพึงพอใจ	$\bar{x}$	**S.D.**	**การแปลผล**
ความสะดวกสบาย	3.99	0.58	มาก
ความรวดเร็ว	3.90	0.68	มาก
ความปลอดภัย	3.48	0.69	มาก
รวม	**3.79**	**0.65**	**มาก**

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับความคิดเห็นด้านการยอมรับเทคโนโลยี และความพึงพอใจต่อการใช้บริการ Mobile Banking มีค่าเฉลี่ยในภาพรวม เท่ากับ 3.74 และ 3.79 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ตัวแปรย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ทัศนคติของผู้ใช้งาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ขณะที่ตัวแปรย่อยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความไว้วางใจในการใช้งาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 และด้านความพึงพอใจ ตัวแปรย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ความสะดวกสบาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ขณะที่ตัวแปรย่อยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการยอมรับเทคโนโลยีในการใช้บริการ Mobile Banking

การยอมรับเทคโนโลยี	X1	X2	X3	VIF	Tolerance
การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (X1)	1	0.645**	0.602**	1.774	0.563
ทัศนคติในการใช้งาน (X2)		1	0.611**	1.708	0.586
ความไว้วางใจในการใช้งาน (X3)			1	1.667	0.600

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความพึงพอใจในการใช้บริการ Mobile Banking

ความพึงพอใจ	X4	X5	X6	VIF	Tolerance
ความสะดวกสบาย (X4)	1	0.638**	0.611**	1.996	0.501
ความรวดเร็ว (X5)		1	0.586**	1.875	0.533
ความปอดภัย (X6)			1	1.798	0.556

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 และตารางที่ 3 เป็นผลการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติเกี่ยวกับการตรวจสอบปัญหาความสัมพันธ์เชิงพหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระก่อนการวิเคราะห์การถดถอย พบว่าค่าดัชนี VIF ของตัวแปรการยอมรับเทคโนโลยีอยู่ระหว่าง 1.667 - 1.774 และตัวแปรความพึงพอใจอยู่ระหว่าง 1.798 - 1.996 ในส่วนค่า Tolerance ของตัวแปรการยอมรับเทคโนโลยี อยู่ระหว่าง 0.563 - 0.600 และตัวแปรความพึงพอใจอยู่ระหว่าง 0.501 - 0.556 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยเกณฑ์การพิจารณาคือ ค่า VIF ต้องน้อยกว่า 10 และค่า Tolerance ต้องมากกว่า 0.10 แสดงว่าแบบจำลองการวิเคราะห์ถดถอยในงานวิจัยนี้ไม่มีปัญหาความสัมพันธ์เชิงพหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระ

ตารางที่ 4 ผลวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ระหว่างการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความภักดีในการใช้บริการ Mobile Banking ของธนาคารกรุงไทย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

การยอมรับเทคโนโลยี	ความภักดีในการใช้บริการ Mobile Banking				
	B	St. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (a)	1.536	0.155	-	8.305	.000***
การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน	0.186	0.041	0.230	6.491	.000***
ทัศนคติต่อการใช้งาน	0.240	0.043	0.281	5.488	.000***
ความไว้วางใจในการใช้งาน	0.227	0.036	0.314	6.316	.000***

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณระหว่างการยอมรับเทคโนโลยีกับความภักดี พบว่าตัวแปรย่อยทุกด้านของการยอมรับเทคโนโลยี มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความภักดีในการใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยด้านความไว้ใจในการใช้งานมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือด้านทัศนคติในการใช้งาน และ

ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ตามลำดับ แสดงว่าผู้ใช้บริการที่รับรู้ว่า Mobile Banking ใช้งานง่าย มีทัศนคติที่ดี และเชื่อมั่นในความปลอดภัย จะมีแนวโน้มภักดีต่อการใช้บริการมากขึ้น

ตารางที่ 5 ผลวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ระหว่างความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความภักดีในการใช้บริการ Mobile Banking ของธนาคารกรุงไทยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ความพึงพอใจ	ความภักดีในการใช้บริการ Mobile Banking				
	B	St. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (a)	1.214	0.146	-	9.924	.000***
ความสะดวกสบาย	0.294	0.045	0.321	4.541	.000***
ควมรวดเร็ว	0.241	0.044	0.263	5.651	.000***
ความปลอดภัย	0.214	0.034	0.296	6.371	.000***

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณระหว่างความพึงพอใจกับความภักดีในการใช้บริการ Mobile Banking พบว่า ตัวแปรย่อยของความพึงพอใจทุกด้านมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ต่อความภักดีในการใช้บริการ โดยด้านความสะดวกสบายมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือด้านความรวดเร็ว และด้านความปลอดภัย ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บริการที่รู้สึกว่าสามารถใช้ Mobile Banking ได้สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย จะมีแนวโน้มภักดีต่อการใช้บริการมากขึ้น

อภิปรายผล

สมมติฐานที่ 1 (H1) การยอมรับเทคโนโลยีส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ Mobile Banking มีการยอมรับสมมติฐาน โดยปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ทัศนคติในการใช้งาน และความไว้วางใจในการใช้งาน มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความภักดีของผู้ใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเฉพาะด้านทัศนคติในการใช้งาน พบว่ามีอิทธิพลในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บริการที่มีทัศนคติในเชิงบวกต่อแอปพลิเคชัน Mobile Banking เช่น มองว่าการใช้งานเป็นประโยชน์ สะดวก และสามารถตอบสนองความต้องการในชีวิตประจำวันได้ จะเกิดความรู้สึกยอมรับและมีแนวโน้มใช้บริการอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Davis, F. D. ที่อธิบายว่า “ทัศนคติในการใช้งาน” เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีและนำไปสู่การยอมรับการใช้งานในระยะยาว (Davis, F. D., 1989) ในขณะเดียวกันการรับรู้ความไว้วางใจในการใช้งาน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลรองลงมาในกลุ่มตัวแปรการยอมรับเทคโนโลยี สะท้อนว่าผู้ใช้บริการที่เชื่อมั่นในความปลอดภัยของระบบและความน่าเชื่อถือของธนาคาร จะมีความมั่นใจในการทำธุรกรรมและเกิดความผูกพันต่อบริการมากยิ่งขึ้น ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานของ กวินณา เจะโสะ และคณะ ที่ศึกษาการยอมรับและพฤติกรรมการใช้โมบายแบงก์กิ้งในแต่ละเจเนอเรชัน พบว่าทัศนคติเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้ใช้ที่มีทัศนคติในเชิงบวกต่อเทคโนโลยีจะเกิดความไว้วางใจ และยอมรับการใช้งานในระยะยาว (กวินณา เจะโสะ และคณะ, 2563) ดังกล่าวจึงสอดคล้องกับผลการศึกษาครั้งนี้ โดยสามารถอภิปรายได้ว่า เมื่อผู้ใช้บริการมีมุมมองที่ดีต่อแอปพลิเคชัน Mobile Banking และเชื่อมั่นในระบบความปลอดภัยของธนาคาร จะเกิดความรู้สึกมั่นใจในการทำธุรกรรม เกิดการใช้บริการซ้ำ และมีแนวโน้มแนะนำผู้อื่นให้ใช้บริการ ซึ่งส่งผลต่อการสร้างความภักดีในระยะยาว รวมถึงสอดคล้องกับงานของ เทวินทร์ บุบผาคำ ที่ศึกษาการรับรู้และทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการทางการเงินผ่าน Mobile Banking Application ของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ทัศนคติด้านความน่าเชื่อถือ ความมั่นคง มีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (เทวินทร์ บุบผาคำ, 2565) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ใช้ที่มีทัศนคติและความไว้วางใจต่อเทคโนโลยีการเงิน จะมีแนวโน้มใช้บริการซ้ำและภักดีต่อธนาคารในระยะยาว ทั้งนี้ยัง

สอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่าทัศนคติและความไว้วางใจมีอิทธิพลสูงสุดต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ Mobile Banking ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Xiao, H. & Zeng, Y. ซึ่งพบว่าการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ทัศนคติในการใช้งาน และความไว้วางใจ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลเชิงบวกต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ Mobile Banking โดยเฉพาะบทบาทของทัศนคติที่ช่วยเสริมการใช้งานอย่างต่อเนื่องและความผูกพันกับผู้ให้บริการในระยะยาว (Xiao, H. & Zeng, Y., 2024)

สมมติฐานที่ 2 (H2) ความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ Mobile Banking มีการยอมรับสมมติฐานเช่นกัน โดยความพึงพอใจทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความสะดวกสบาย ความรวดเร็ว และความปลอดภัย ส่งผลเชิงบวกต่อความภักดีของผู้ใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเฉพาะความสะดวกสบาย พบว่ามีอิทธิพลมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บริการให้ความสำคัญกับการใช้งานแอปพลิเคชันที่มีขั้นตอนง่าย ไม่ซับซ้อน สามารถทำธุรกรรมได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งช่วยลดข้อจำกัดทางเวลาและสถานที่ อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ และความภักดีต่อการใช้งาน ในขณะเดียวกันความรวดเร็วในการให้บริการ ก็มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ โดยผู้ใช้คาดหวังให้ระบบตอบสนองได้รวดเร็ว มีความเสถียร และลดความล่าช้าในการทำธุรกรรมทางการเงินผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานของ มนทิรา อิ่มดม และธนา สมพรเสริม ที่พบว่าความสะดวก และความรวดเร็วในการใช้งานมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้แอปพลิเคชันโมบายแบงกิ้งของธนาคารกสิกรไทยและธนาคารไทยพาณิชย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (มนทิรา อิ่มดม และธนา สมพรเสริม, 2566)รวมถึงสอดคล้องกับงานของ มุนินทร์ มุจจิลินท์วิมุติ และทรงพร หาญสันติ ซึ่งศึกษาปัจจัยทางการตลาดผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการแอปพลิเคชันเคโมบายแบงก์กิ้งพลัส ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านความสะดวกสบายและความรวดเร็วในการให้บริการผ่านแอปพลิเคชันมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ผู้ใช้ให้ความสำคัญต่อการเข้าถึงบริการที่ง่าย สามารถใช้งานได้ทุกที่ทุกเวลา และช่วยประหยัดเวลาในการทำธุรกรรม (มุนินทร์ มุจจิลินท์วิมุติ และทรงพร หาญสันติ, 2563) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า “ความสะดวกสบาย” และ “ความรวดเร็ว” เป็นองค์ประกอบสำคัญของประสบการณ์การใช้งานที่ส่งผลต่อความพึงพอใจโดยรวม ทั้งยังชี้ให้เห็นถึงบทบาทของเทคโนโลยีสมาร์ทโฟนในการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้บริโภค โดยเฉพาะในด้านการอำนวยความสะดวกและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกรรมทางการเงิน อันนำไปสู่ความภักดีและการใช้บริการ Mobile Banking อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผลวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานของ Suardana, I. & Mahyuni, L. ที่ระบุว่าความพึงพอใจจากประสบการณ์การใช้งาน Mobile Banking โดยเฉพาะด้านความสะดวกสบาย ความรวดเร็ว และความปลอดภัย มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความตั้งใจใช้บริการอย่างต่อเนื่องและความภักดีของผู้ใช้บริการในบริบทบริการทางการเงินดิจิทัล (Suardana, I. & Mahyuni, L., 2024)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ Mobile Banking คือ ทัศนคติในการใช้งาน และการรับรู้ความไว้วางใจในการใช้งาน ดังนั้น ธนาคารกรุงไทย หรือธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ ที่มีการให้บริการผ่าน Mobile Banking ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมภาพลักษณ์และประสบการณ์เชิงบวกของผู้ใช้ โดยการออกแบบอินเทอร์เฟซให้เข้าใจง่าย ทันสมัย และเหมาะกับทุกกลุ่มวัย ควบคู่กับการให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับประโยชน์ของระบบ Mobile Banking รวมถึงการสื่อสารด้านความปลอดภัย และความน่าเชื่อถือของระบบ อย่างต่อเนื่อง เช่น การใช้ระบบยืนยันตัวตนหลายชั้น (Two-Factor Authentication) การแจ้งเตือนธุรกรรมแบบเรียลไทม์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ใช้บริการ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความภักดีในระยะยาว นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ปัจจัยด้านความพึงพอใจโดยเฉพาะความรวดเร็ว และความสะดวกสบาย มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีของผู้ใช้บริการเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บริการให้ความสำคัญกับการทำธุรกรรมที่ง่าย

รวดเร็ว และไม่ซับซ้อน ดังนั้น ธนาคารกรุงไทยหรือธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ ที่มีการให้บริการผ่าน Mobile Banking ควรปรับปรุงระบบ Mobile Banking ให้สามารถตอบสนองต่อการใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดขั้นตอนที่ยุ่งยากในการทำธุรกรรม เช่น การโอนเงิน การชำระบิล หรือการตรวจสอบยอดคงเหลือ พร้อมทั้งพัฒนาระบบช่วยเหลือผู้ใช้ (User Support) เช่น Chatbot หรือศูนย์บริการลูกค้าออนไลน์ เพื่อช่วยแก้ปัญหาได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้ ควรออกแบบประสบการณ์การใช้งาน (User Experience) ให้เหมาะกับทุกช่วงวัย เพื่อสร้างความสะดวกและความพึงพอใจสูงสุด ซึ่งจะเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างความภักดีของลูกค้า Mobile Banking ในระยะยาว และสำหรับแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป งานวิจัยนี้สามารถอธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการได้อย่างชัดเจน แต่ขอบเขตของการศึกษาอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลาเท่านั้น การศึกษาครั้งต่อไปควรขยายพื้นที่ไปยังภูมิภาคอื่นหรือธนาคารพาณิชย์ประเภทต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมและปัจจัยที่มีอิทธิพลในบริบทที่หลากหลายมากขึ้น อีกทั้งควรเพิ่มตัวแปรด้านคุณภาพการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Service Quality) และ ประสบการณ์ผู้ใช้ (User Experience) เพื่อให้เข้าใจปัจจัยเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำได้ครอบคลุมมากขึ้น นอกจากนี้การวิจัยในอนาคตควรใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสังเกตพฤติกรรมการใช้งานจริง เพื่อให้เข้าใจแรงจูงใจและมุมมองของผู้ใช้บริการอย่างรอบด้านมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กวินณา เจะโสะ และคณะ. (2563). การยอมรับและพฤติกรรมารใช้โมบายแบงกิ้งในแต่ละเจเนอเรชั่น กรณีศึกษาผู้ใช้ในจังหวัดสงขลา. วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 7(1), 75-84.

เทวินทร์ บุบผาคำ. (2565). การรับรู้และทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการทางการเงินผ่าน Mobile Banking Application ของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารการจัดการและการพัฒนา, 11(2), 376-385.

พิเชษฐ์ เบญจรงค์รัตน์ และพิสชา เทิดตระกูล. (2563). การศึกษาปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และประสบการณ์ของผู้ใช้ที่มีผลต่อการใช้บริการซ้ำ และการบอกต่อของผู้ใช้โมบายแบงก์กิ้ง. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, 16(4), 185-196.

มนทิรา อิ่มดม และธนา สมพรเสริม. (2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันโมบายแบงกิ้งของธนาคารกสิกรไทยและธนาคารไทยพาณิชย์ ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสาร Procedia of Multidisciplinary Research, 1(7), 1-12.

มุนินทร์ มุจจิลินท์วิมุติ และทรงพร หาญสันติ. (2563). ปัจจัยทางการตลาดผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการแอพพลิเคชั่นเคโมบายแบงก์กิ้งพลัส ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการทางการตลาด, 6(2), 241-250.

วิชาดา ไม้เงินงาม และสวรรยา ธรรมอภิพล. (2564). พฤติกรรมและการยอมรับเทคโนโลยีการใช้บริการธนาคารบนโทรศัพท์มือถือของผู้ใช้บริการกลุ่มเจเนอเรชั่นเอ็กซ์ ในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร. วารสารสังคมศาสตร์, 10(2), 63-69.

Cochran, W. G. (1977). Sampling Techniques. (3rd ed.). New York: Wiley.

Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. MIS Quarterly, 13(3), 319-340.

Joseph, F. et al. (2010). Multivariate Data Analysis: A Global Perspective. (7th ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. Personnel Psychology, 28(4), 563-575.

Nguyen, T. H. et al. (2025). Determinants of customer loyalty toward mobile banking services in emerging economies. Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics, 37(1), 1-20.

Oliveira, T. et al. (2024). Mobile banking adoption: Trust, convenience, and user experience as key drivers. Information Systems Frontiers, 26(2), 453-469.

Oliver, R. L. (1997). Satisfaction: A behavioral perspective on the consumer. New York: McGraw-Hill.

_____. (1999). Whence consumer loyalty? Journal of Marketing, 63, 33-44. https://doi.org/10.2307/1252099.

Suardana, I. & Mahyuni, L. (2024). How Ease of Use, Convenience, Risk, Trust, and Security Influence Mobile Banking Usage Through Satisfaction. International Journal of Social Science and Business, 8(3), 423-435.

Venkatesh, V. et al. (2012). Consumer acceptance and use of information technology: Extending the unified theory of acceptance and use of technology. MIS Quarterly, 36(1), 157-178.

Xiao, H. & Zeng, Y. (2024). Using Hunan industrial and commercial bank as a case study, this paper examines the factors that influence customer loyalty in mobile banking. Environment and Social Psychology, 9(11), 1-16.

บทความวิจัย

ระบบปฏิทินนิเวศวัฒนธรรม: การถอดรหัสกลไก "กระดานไม้หมุด" ของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปในจังหวัดอุทัยธานี*

ECOCULTURAL CALENDAR SYSTEM: DECODING THE "PINBOARD" MECHANISM OF THE KAREN PO ETHNIC GROUP IN UTHAI THANI PROVINCE

ปริชัย ดาวอุดม[1*], เจษฎา เนตะวงศ์[2], ศราวุฒิ งามยิ่ง[3]

Parichai Daoudom[1*], Jesada Netawong[2], Sarawut Ngamying[3]

[1]บัณฑิตวิทยาลัย หลักสูตร ปร.ด.พัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

[1]Philosophy Program in Development Education, Srinakarinwirot University, Bangkok, Thailand

[2]ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

[2]Princess Mahachakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization), Bangkok, Thailand

[3]โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ฝ่ายประถม กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

[3]Srinakarinwirot University, Prasarnmit Demonstration School (Elementary), Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: chaiswubk@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ ระบบ และกระบวนการคำนวณปฏิทินจันทรคติของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ในชุมชนกะเหรี่ยงแห่งหนึ่งทางภาคตะวันตกของประเทศไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และตรวจสอบโดยคนในชุมชนในฐานะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้สืบทอดองค์ความรู้ดั้งเดิม ผลการศึกษาพบว่า ระบบปฏิทินของชุมชนเป็น "ปฏิทินนิเวศวัฒนธรรม" ที่สัมพันธ์กับวัฏจักรการทำกินและวิถีชีวิตทางพิธีกรรม โดยใช้วัตถุทางวัฒนธรรมในรูปแบบ "กระดานไม้หมุด" ซึ่งมีลักษณะเป็นแผ่นไม้รูปทรงครึ่งวงกลมเจาะรูเรียงรายตามแนวโค้งเพื่อแทนค่าตำแหน่งของดวงจันทร์ในแต่ละวัน การใช้งานกระดานไม้ดังกล่าวควบคู่กับการสังเกตการณ์ท้องฟ้าโดยจะมีข้างขึ้น 15 วันและวันข้างแรม 15 วัน โดยกำหนดให้เดือนคู่เป็นเดือนเต็มมีทั้งสิ้น 30 วัน แต่เดือนคี่เป็นเดือนขาดจะมีเพียง 29 วันกล่าวคือจะตัดวันแรม 15 ค่ำออกไปในทุกเดือนคี่ ถือเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการกำหนดวัน เดือน ปี ของชุมชนที่มีความซับซ้อนในการระบุกิจกรรม ทั้งการเริ่มฤดูกาลเพาะปลูกและวันกิจกรรมสำคัญตามความเชื่อ สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการสังเกตท้องฟ้าและกำหนดวัน เวลาของบรรพบุรุษ งานวิจัยนี้สรุปได้ว่า องค์ความรู้เรื่องปฏิทินกะเหรี่ยงมิใช่เพียงมุขปาฐะ แต่มีระบบการบันทึกที่เป็นรูปธรรมผ่านวัตถุทางวัฒนธรรม ที่มีโครงสร้าง กลไก และการกำหนดวัน เวลา เดือน และปีอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตามด้วยวัสดุที่เป็นไม้และการสืบทอดที่จำกัดเฉพาะกลุ่มผู้นำพิธีกรรม ทำให้ภูมิปัญญานี้มีความเสี่ยงต่อการสูญหาย จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการสืบทอดใหม่ที่เหมาะสมกับยุคสมัยต่อไป

คำสำคัญ: ปฏิทินกะเหรี่ยงโป, กระดานไม้หมุด, ปฏิทินนิเวศวัฒนธรรม

Abstract

This research aims to study the patterns, systems, and processes of calculating the Karen lunar calendar in a Karen community in western Thailand. Using qualitative research methods, the study was validated by five community experts who are inheritors of traditional knowledge. The results show that the community's calendar system is an "ecological-cultural calendar" related

* Received 14 January 2026; Revised 27 January 2026; Accepted 30 January 2026

to livelihood cycles and ritual practices. It utilizes a cultural artifact in the form of a "wooden pegboard," a semicircular wooden board with holes arranged in a curved line to represent the moon's position each day. This board is used in conjunction with sky observations, noting 15 days of waxing and 15 days of waning moon phases. Even-numbered months are considered full months (30 days), while odd-numbered months are considered short months (29 days), meaning the 15th day of the waning moon is omitted from each odd-numbered month. This complex tool is used to determine dates, months, and years for the community, reflecting the ancestral abilities in sky observation and timekeeping. The research concludes that Karen calendar knowledge is not merely oral tradition but has a concrete recording system through cultural artifacts. This tradition possesses a systematic structure, mechanism, and method for determining dates, times, months, and years. However, due to the use of wood and the limited transmission of this knowledge among a select group of ritual leaders, it is at risk of being lost. Therefore, it is necessary to develop new forms of transmission that are suitable for the modern era.

Keywords: Karen Po Calendar, Wooden Pegboard, Cultural Ecological Calendar

บทนำ

ความสามารถในการสังเกตความเปลี่ยนแปลงของคืนวัน ร่วมกับตำแหน่งแห่งที่ของดวงดาวบนท้องฟ้าเป็นสิ่งที่มนุษย์หลายกลุ่มหลายชาติพันธุ์ต่างก็มีการบันทึกและจดจำกันมาอย่างยาวนาน การที่ชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะมีความสามารถในการบันทึกผลการสังเกต ดิน ฟ้า มากำหนดเป็นคืนวัน เพื่อใช้เป็นหมุดหมายและวงรอบในการประกอบกิจการงานต่าง ๆ ของคนในชุมชนได้นั้นนับเป็นเรื่องที่มีความสลับซับซ้อนต้องผ่านการวิเคราะห์สังเคราะห์ และสืบทอดกันมาต่อเนื่องอย่างยาวนาน อาจกล่าวได้ว่าองค์ความรู้ด้านเวลาและปฏิทินของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มิได้เป็นเพียงเครื่องมือบอกวันเดือนปี หากแต่เป็นโครงสร้างความรู้ที่เชื่อมโยงมนุษย์ ธรรมชาติ และจักรวาลเข้าด้วยกัน งานศึกษาด้านมานุษยวิทยาและดาราศาสตร์ชาติพันธุ์ชี้ให้เห็นว่า ปฏิทินพื้นบ้านจำนวนมากทำหน้าที่เป็น “ปฏิทินนิเวศ” (ecological calendar) ที่ผสานความรู้ทางดาราศาสตร์ การเกษตร พิธีกรรม และจริยธรรมของชุมชนไว้ในระบบเดียว (Aveni, A. F., 2001); (Ruddle, K. & Chesterfield, R., 1977) ซึ่งการที่กลุ่มชาติพันธุ์ใดจะสามารถสร้างระบบปฏิทินของตนเองขึ้นเป็นวัตถุธรรม เพื่อสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือบอกวันเวลาได้อย่างเป็นระบบและทำซ้ำในแต่ละรอบปี รอบเดือน ซึ่งบางกลุ่มชนอาจพัฒนาขึ้นเป็นปฏิทินแบบดินเผา กระดาษ หรือแผ่นไม้ จวบจนปัจจุบันก็มีพัฒนาการต่อเนื่องมาเป็นปฏิทินแบบดิจิทัล และปฏิทินออนไลน์ ซึ่งมีให้พบเห็นกันเป็นที่คุ้นเคยทั่วไป

ในบริบทของประเทศไทย เห็นได้ชัดว่าระบบปฏิทินของกลุ่มชนที่เป็นคนกลุ่มหลักในสังคมมีวิวัฒนาการมาจากการรับอิทธิพลปฏิทินของอินเดีย จีน และพม่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่การกำหนดศักราชเป็นแบบ “จุลศักราช” ซึ่งรับทอดมาจากอาณาจักรพุกามและใช้เป็นเกณฑ์หลักในทางราชการรวมถึงกฎหมายตราสามดวงมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2552) ก่อนจะมีการปรับเปลี่ยนมาเป็น “รัตนโกสินทร์ศก” และ “พุทธศักราช” ในเวลาต่อมา เพื่อตอบรับกับกระแสการสร้างความทันสมัยตามแบบตะวันตก แต่กระนั้นการนับคำนวณวันเดือนปีตามแนวทางจันทรคติก็ปรากฏให้เห็นควบคู่ไปกับปฏิทินแบบสุริยคติตลอดมา รวมไปถึงการนับปีแบบ “นักษัตร” ซึ่งเป็นร่องรอยทางวัฒนธรรมร่วมของภูมิภาคอุษาคเนย์และจีน (Wyatt, D. K., 2003) จนกระทั่งระบบเหล่านี้ได้กลายมาเป็นปฏิทินหลักของสังคมไทยที่ปรากฏบนแผ่นกระดาษในหลากหลายรูปแบบและพัฒนาไปสู่แพลตฟอร์มดิจิทัลและออนไลน์ในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์ที่สำคัญคือ อำนาจทางการศึกษาและการถ่ายทอดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในรัฐไทยที่เข้มแข็งรุนแรง ได้ส่งผลให้เกิดการกลืนกลายทางวัฒนธรรม (Cultural Assimilation) อย่างแพร่หลาย ดังที่ ธงชัย วินิจจะกูลได้ชี้ให้เห็นว่า การสร้างเอกภาพของรัฐชาตินั้นไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการขีดเส้นแบ่งเขตแดนบนแผนที่เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการสถาปนา “เวลามาตรฐาน” เพื่อเข้าควบคุมวิถีชีวิตของพลเมือง (ธงชัย วินิจจะกูล, 2556) ด้วยเหตุนี้ วัฒนธรรมประเพณีของคนกลุ่มชาติพันธุ์จำนวนมากจึงถูกกลืนกลายไปด้วย ไม่เว้นแม้แต่การกำหนดวันเวลาและระบบปฏิทินดั้งเดิม เช่น ปฏิทินจันทรคติของกลุ่มชาติพันธุ์มลายู (ฮิจเราะห์ศักราช) หรือระบบเวลาของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง ที่มักถูกลดทอนบทบาทให้เป็นเพียงความเชื่อเฉพาะถิ่นหรือพิธีกรรมทางศาสนา ในขณะที่ปฏิทินส่วนกลางถูกสถาปนาให้เป็น “ความจริงชุดเดียว” ที่ใช้จัดการการเรียนการสอน การทำงาน และระบบเศรษฐกิจทั่วทั้งประเทศ สอดคล้องกับแนวคิดของอานันท์ กาญจนพันธุ์ ที่ชี้ให้เห็นว่าการจัดการทรัพยากรและวิถีชีวิตภายใต้อำนาจรัฐมักมีการกำหนดระบบเวลาชุดเดียวเพื่อการควบคุมจากส่วนกลาง (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2544) การศึกษาปฏิทินชุมชนที่มักมีการนำไปใช้ในชุมชนท้องถิ่นและชุมชนชาติพันธุ์หลายแห่งในปัจจุบันจึงมักเป็นการศึกษาปฏิทินตามหลักของ “ปฏิทินรัฐ” ในระบบสุริยคติ ซึ่งเป็นการจัดทำปฏิทินเพื่อให้คนนอกเข้าใจชุมชน แต่กลับพบว่ามีความคลาดเคลื่อนและบิดเบือนไปจากความหมายที่แท้จริงอย่างมาก ทั้งด้วยความตั้งใจและจากปัญหาการไม่เข้าใจในระบบกลไกและรหัสของปฏิทินที่กลุ่มชนแต่ละกลุ่มกำหนดไว้สำหรับวัฒนธรรมประเพณีในชุมชนท้องถิ่นตนเอง ดังที่ยศ สันตสมบัติ ระบุว่า ความหลากหลายทางวัฒนธรรมมักถูกทำให้กลายเป็น "สินค้า" หรือ "ข้อมูลพื้นฐาน" ที่ถูกบีบอัดลงในโครงสร้างความรู้แบบรัฐ จนทำให้มิติด้านจิตวิญญาณและเงื่อนไขทางนิเวศวิทยาที่กำกับเวลาดั้งเดิมสูญเสียความหมายไป (ยศ สันตสมบัติ, 2547)

นอกจากนี้ การนำปฏิทินจันทรคติที่มีความยืดหยุ่นสูงและอิงกับปรากฏการณ์ธรรมชาติไปวางทับบนตารางเวลาสุริยคติแบบตายตัว ยังสร้างสิ่งที่เรียกกันว่า “การแปลความทางวัฒนธรรมที่ผิดฝาผิดตัว” ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้รหัสทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาเลือนหายไป แต่ยังส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายที่รัฐเข้าไปดำเนินการในพื้นที่ โดยไม่สอดคล้องกับจังหวะชีวิต (Rhythm) ที่แท้จริงของชุมชนนั้นๆ กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานีนับเป็นหนึ่งในกลุ่มที่ยังคงรักษาระบบปฏิทินพื้นบ้านซึ่งสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับการทำไร่หมุนเวียนและพิธีกรรมทางจิตวิญญาณ อย่างไรก็ตาม งานศึกษาที่มีอยู่จำนวนมากมักอธิบายปฏิทินกะเหรี่ยงในฐานะมุขปาฐะหรือความเชื่อ ขณะที่มิติของ “กลไกการกำหนดวันเวลา” และ “วัตถุทางวัฒนธรรม” ที่ใช้ในการบันทึกและคำนวณเวลากลับได้รับการกล่าวถึงน้อย บทความวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับระบบปฏิทินจันทรคติของกะเหรี่ยงโป ผ่านการถอดรหัสวัตถุทางวัฒนธรรมที่เรียกว่า “กระดานไม้หมุด” ซึ่งผู้วิจัยได้พบจากการลงพื้นที่ในชุมชนกะเหรี่ยงแห่งหนึ่งทางภาคตะวันตกของประเทศไทย โดยมุ่งแสดงให้เห็นว่า ปฏิทินดังกล่าวมิใช่เพียงความเชื่อเชิงพิธีกรรม หากแต่เป็นระบบการกำหนดวัน เดือน ปีของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีโครงสร้างและความแม่นยำ ที่ถูกสร้างขึ้นบนฐานความสัมพันธ์กับระบบนิเวศ วิถีวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งถือเป็นการสร้างความรู้ที่ถูกนิยามโดยเจ้าของวัฒนธรรมเอง (Smith, L. T., 2012)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่ออธิบายลักษณะโครงสร้างทางกายภาพของปฏิทินไม้หมุดของชุมชนกะเหรี่ยงโปในจังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อถอดรหัสกลไกการกำหนดวันเดือนปีและการใช้ปฏิทินไม้หมุดของชุมชนกะเหรี่ยงโปในจังหวัดอุทัยธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งทำความเข้าใจระบบปฏิทินในฐานะองค์ความรู้เชิงนิเวศวัฒนธรรมและกลไกการกำหนดวัน เดือน ปี ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโป ในจังหวัดอุทัยธานี ดำเนินการวิจัยโดยการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปฏิทินชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ดาราศาสตร์ชาติพันธุ์ และปฏิทิน

นิเวศ รวมทั้งเอกสารที่มีการบันทึกและส่งต่อรุ่นต่อรุ่นซึ่งบันทึกไว้ในศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน และมีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณวันและพิธีกรรมตามปฏิทิน เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครอบคลุม จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เชิงพรรณนาและตีความเชิงวัฒนธรรม เพื่อสังเคราะห์รูปแบบระบบ และกลไกของปฏิทิน ก่อนที่จะนำผลการวิเคราะห์ทั้งหมดไปให้ผู้เชี่ยวชาญในชุมชนจำนวน 5 ท่านซึ่งเป็นผู้นำพิธีกรรมและผู้สืบทอดความรู้ปฏิทิน ผู้นำทางจิตวิญญาณและหัวหน้าสายตระกูลทั้ง 3 สายตระกูลในชุมชนพิจารณายืนยันความถูกต้องของข้อมูล โดยมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1. พื้นที่ศึกษาและขอบเขตการศึกษา พื้นที่ศึกษาเป็นชุมชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงชุมชนภูสูง (นามสมมติ) อันเป็นชุมชนกะเหรี่ยงโป ในจังหวัดอุทัยธานี ขอบเขตเน้น “ระบบปฏิทินจันทรคติ” การใช้งานกระดานไม้หมุด และความสัมพันธ์กับพิธีกรรมและการทำมาหากินของชุมชน

2. เครื่องมือและวิธีเก็บข้อมูล

2.1 แบบวิเคราะห์เอกสาร/แบบบันทึกข้อมูลเอกสาร: ใช้กับเอกสารด้านปฏิทินชาติพันธุ์ดาราศาสตร์ชาติพันธุ์ ปฏิทินนิเวศ รวมถึงเอกสารชุมชนและวัสดุการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน

2.2 แบบบันทึกการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม: สังเกตการเดินหมุดรายวัน การเปลี่ยนเดือน/เปลี่ยนปี และกิจกรรมพิธีกรรมที่สัมพันธ์กับวัน 8 ค่ำ และ 15 ค่ำ ทั้งข้างขึ้นและข้างแรม

2.3 การบันทึกภาคสนามและภาพประกอบ: จดบันทึกอย่างเป็นระบบ และจัดทำผัง/ร่างแบบ (sketch) โครงสร้างกระดานไม้หมุดเพื่อใช้ตรวจสอบความถูกต้องกับผู้ให้ข้อมูล (member checking)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและตีความเชิงวัฒนธรรม โดยดำเนินการเป็นลำดับ ได้แก่ 1) การจัดระเบียบข้อมูล 2) จัดหมวดหมู่ข้อมูลตาม “โครงสร้างกระดาน-กลไกการเดินหมุด-ปฏิสัมพันธ์กับท้องฟ้า-การใช้ในพิธีกรรม-การสืบทอด” 3) สังเคราะห์เป็นคำอธิบายระบบ (system description) และแบบจำลองกลไก (mechanism model) ของปฏิทินไม้หมุด พร้อมเทียบกับแนวคิดดาราศาสตร์ชาติพันธุ์ ปฏิทินนิเวศ และวัตถุทางวัฒนธรรม (Aveni, A. F., 2001); (Ruddle, K. & Chesterfield, R., 1977); (Ingold, T., 2011)

4. การนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องของข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้สืบทอดองค์ความรู้ปฏิทิน ได้แก่ ผู้นำพิธีกรรม/ผู้นำทางจิตวิญญาณ (บ่องคู๊) และผู้อาวุโสจากสายตระกูล3 ตระกูลหลักของชุมชน และ/หรือ มีบทบาทเป็นผู้นำโดยธรรมชาติและสืบทอดองค์ความรู้ โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกคือ 1) มีบทบาทในพิธีกรรมตามปฏิทินและเป็นผู้สืบทอดองค์ความรู้เรื่องปฏิทินของชุมชนมาไม่น้อยกว่า 10 ปี 2) สามารถยืนยันความถูกต้องของข้อมูลการใช้กระดานไม้หมุดและหลักการเดินหมุดได้ 3) ยินยอมเป็นผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แนวคำถามเชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง : ครอบคลุม ก) โครงสร้างกระดานไม้หมุดและความหมายของรู/ชื่อเรียก ข) หลักการนับเดือนเต็ม-เดือนขาด ค) การกำหนดวันพิธีและข้อห้าม/จริยธรรม (ง) การถ่ายทอดความรู้และข้อจำกัดการสืบทอด สำหรับใช้ในการให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณายืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์

5. ความน่าเชื่อถือของงานวิจัย (Trustworthiness)

ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ระหว่างเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ ร่วมกับการตรวจสอบกับผู้เชี่ยวชาญการใช้ปฏิทินกระดานไม้หมุดในชุมชน (member checking) โดยเฉพาะในส่วน “ลำดับการเดินหมุด” และ “ความหมายของวันสำคัญ” เพื่อเพิ่มความเที่ยงตรงเชิงความหมาย ผู้วิจัยดำเนินการจัดการข้อมูลโดยนำผลจากการสังเกตการณ์และการศึกษาเอกสารจากศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนที่ได้มีการรวบรวมไว้ จากนั้นใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดกลุ่มรหัส (Coding) ของสัญลักษณ์ที่ปรากฏบนกระดานไม้หมุด โดยมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (Member Check) จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านอีกครั้งเพื่อให้มั่นใจว่าการตีความรหัสลับเป็นไปตามจรรยาบรรณของเจ้าของภูมิปัญญา

6. จริยธรรมการวิจัย

ดำเนินการขอความยินยอมโดยรู้ข้อมูล (informed consent) เคารพเงื่อนไขความเชื่อและข้อห้ามของพิธีกรรม ปกปิดชื่อบุคคล/พื้นที่ตามความเหมาะสม และตกลงการใช้ภาพ/ผัง/คำเรียกภาษากะเหรี่ยงให้สอดคล้องกับสิทธิของชุมชนและผู้ให้ข้อมูล

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ตั้งอยู่บนกรอบแนวคิดเรื่องดาราศาสตร์ชาติพันธุ์ (ethno-astronomy) ซึ่งศึกษาวิธีที่กลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ ทำความเข้าใจ ปรับใช้ และสังเกตุปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ผ่านกรอบคิดของตนเอง (Aveni, A. F., 2001) ควบคู่กับแนวคิดปฏิทินนิเวศ (ecological calendar) ที่มองระบบเวลาพื้นบ้านเป็นกลไกเชื่อมโยงกิจกรรมมนุษย์กับวัฏจักรธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล การเพาะปลูก และพิธีกรรม (Ruddle, K. & Chesterfield, R., 1977)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังใช้แนวคิดเรื่องวัตถุทางวัฒนธรรม (material culture) เพื่ออธิบายบทบาทของ “กระดานไม้หมุด” ในฐานะเครื่องมือบันทึกและคำนวณความรู้ ซึ่งสะท้อนการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านสสาร มิใช่เพียงผ่านคำบอกเล่า (Ingold, T., 2011)

ผลการวิจัย

1. โครงสร้างทางกายภาพของกระดานไม้หมุด

กระดานไม้หมุดเป็นแผ่นไม้รูปทรงครึ่งวงกลม ลักษณะคล้ายเขียงไม้ผ่าครึ่ง ขอบด้านบนซึ่งเป็นแนวโค้งถูกเจาะรูจำนวน 30 รู แบ่งเป็นฝั่งข้างขึ้น 15 รู และฝั่งข้างแรม 15 รู แต่ละรูใช้ไม้หมุดปักเพื่อระบุตำแหน่งของวันตามการเคลื่อนที่ของดวงจันทร์ บริเวณฐานล่างซึ่งเป็นแนวตรงถูกเจาะเป็นรู 3 แถว ได้แก่

- แถวที่ 1 จำนวน 12 รู แทนปีนับคล้ายกับปีนักษัตร
- แถวที่ 2 จำนวน 12 รู แทนเดือน โดยเริ่มเดือนที่ 6 เดือนต่อเนื่องไป มีเดือน5เป็นเดือนสุดท้ายของปี
- แถวที่ 3 จำนวน 7 รู แทนวันทั้งเจ็ดในสัปดาห์

ภาพที่ 1 กระดานไม้หมุด ระบบปฏิทินนิเวศวัฒนธรรมกะเหรี่ยงโป จ.อุทัยธานี

รูทั้งหมดมีชื่อเรียกเป็นภาษากะเหรี่ยงโป สะท้อนระบบภาษาที่ผูกโยงเวลาเข้ากับอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ดังตารางต่อไปนี้

1.1 การเรียกชื่อวัน

ตารางที่ 1 การเรียกชื่อวัน

รูที่	**ชื่อเรียก**	**เทียบกับภาษาไทยกลาง**
1	อาเต๊า	วันอาทิตย์
2	อาจง	วันจันทร์
3	อาเนีย	วันอังคาร
4	พะทะเวีย	วันพุธ
5	เปลวปะไต๊	วันพฤหัส
6	อาซ่าว	วันศุกร์
7	ตะไงโซว	วันเสาร์

1.2 การเรียกชื่อเดือน

ตารางที่ 2 การเรียกชื่อเดือน

รูที่	**ชื่อเรียก**	**เทียบกับภาษาไทยกลาง**
1	หล่าย่า	เดือน6
2	หล่านุ๊ย	เดือน7
3	หล่าคู่ว	เดือน8
4	หล่าเค๊อะ	เดือน9
5	ชี้มึง	เดือน10
6	ชี้ซ้า	เดือน11
7	หล่าน๊อง	เดือน12
8	หล่าเล่ย	เดือนอ้าย
9	ไท้ค่าวพู๊	เดือนยี่
10	ไท้ค่าวพะคู๊	เดือน3
11	โพ่หล่าเหลอ	เดือน4
12	หล่าโจย	เดือน5

1.3 การเรียกชื่อปี

ตารางที่ 3 การเรียกชื่อปี

รูที่	**ชื่อเรียก**	**เทียบกับภาษาไทยกลาง(นักษัตร)**
1	ไนโชง	มะโรง
2	ไนวุงพู๊	มะเส็ง
3	ไนกะซี๊	มะเมีย
4	ไนบี๊	มะแม
5	ไนชะออว์	วอก
6	ไนช๊อง	ระกา
7	ไนทุ๊ย	จอ
8	ไนทรูว์	กุน
9	ไนยูง	ชวด
10	ไนชะเน้อ	ฉลู
11	ไนคี๊	ขาล
12	ไนพะเดย์	เถาะ

1.4 การเรียงลำดับวันตามการเปลี่ยนแปลงของดวงจันทร์

ตารางที่ 4 การเรียงลำดับวันตามการเปลี่ยนแปลงของดวงจันทร์

รูที่		ชื่อเรียก		เทียบกับภาษาไทยกลาง
1	ยูทอว์	เลอเน	ข้างขึ้น	1 ค่ำ
2		เน๊ยเน		2 ค่ำ
3		เสอเน		3 ค่ำ
4		เล๊ยเน		4 ค่ำ
5		เย๊เน		5 ค่ำ
6		โค๊วเน		6 ค่ำ
7		น้อยเน		7 ค่ำ
8		คู๊เน		8 ค่ำ
9		คุ๊ยเน		9 ค่ำ
10		เหล่อเช่		10 ค่ำ
11		ชี๊เลอเน		11 ค่ำ
12		ชี๊เน๊ยเน		12 ค่ำ
13		ชี้เสอเน		13 ค่ำ
14		ชี้เล๊ยเน		14 ค่ำ
15		ชี้เย๊เน		15 ค่ำ
16		เลอเน		1 ค่ำ
17		เน๊ยเน		2 ค่ำ
18		เสอเน		3 ค่ำ
19		เล๊ยเน		4 ค่ำ
20	ลองไน	เย๊เน	ข้างแรม	5 ค่ำ
21		โค๊วเน		6 ค่ำ
22		น้อยเน		7 ค่ำ
23		คู๊เน		8 ค่ำ
24		คุ๊ยเน		9 ค่ำ
25		เหล่อเช่		10 ค่ำ
26		ชี๊เลอเน		11 ค่ำ
27		ชี๊เน๊ยเน		12 ค่ำ
28		ชี้เสอเน		13 ค่ำ
29		ชี้เล๊ยเน		14 ค่ำ
30		ชี้เย๊เน (เฉพาะเดือนคู่)		15 ค่ำ

2. กลไกการกำหนดวัน เดือน ปี และการใช้ปฏิทินกระดานไม้หมุด

การใช้งานกระดานไม้หมุดต้องอาศัยการสังเกตดวงจันทร์จริงบนท้องฟ้าควบคู่กับการเคลื่อนย้ายไม้หมุดวันต่อวัน เมื่อครบหนึ่งรอบจันทรคติ ผู้รู้กล่าวคือ บ่องคู๊ หรือผู้นำทางจิตวิญญาณของสายตระกูล จะทำการเลื่อนไม้หมุดในแถวเดือน และเมื่อครบวัฏจักรปี จะเลื่อนไม้หมุดในแถวปีนักษัตร กระบวนการนี้ช่วยให้สามารถระบุวันศีล วันพิธี และช่วงเวลาการทำไร่หมุนเวียนได้อย่างแม่นยำ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 กลไกการกำหนดวันที่ ตามการเปลี่ยนแปลงของดวงจันทร์ จะมีการเคลื่อนไม้หมุดบนกระดานไปตามแนวโค้งด้านบนของกระดานไม้ ซึ่งถูกเจาะรูไว้ 30 รูเป็นแนวตามเส้นโค้งขาขึ้นจำนวน 15 รูและเส้นโค้งขาลง 15 รู การเปลี่ยนแปลงบ่องคู๊จะใช้แท่งไม้ เสียบตามรูไล่เรื่อยไปในเช้าตรู่ของแต่ละวันโดยมีข้อกำหนดตามหลักการสำคัญคือ ในเดือนคู่ปฏิทินจะเดินครบทั้ง 30วัน กล่าวคือ มีข้างขึ้น 15 วันและข้างแรม 15 วัน

เรียกว่าเดือนเต็ม แต่สำหรับเดือนคี่ ปฏิทินจะเดินเพียง 29 วันกล่าวคือ มีข้างขึ้น 15 วันแต่มีข้างแรมเพียง 14 วัน เช่นนี้ ข้างแรมจึงจะมีถึงวันแรม 14 ค่ำ หรือ ลองไน ชี๊เย๊เน เท่านั้น และบ่องคู๊ก็จะทำการเปลี่ยนไม้หมุดไปเริ่มวันใหม่ ในวันขึ้น 1 ค่ำเลย เรียกว่าเดือนขาด ในทุก ๆ รอบของการเดินปฏิทิน เมื่อถึงวันสิ้นเดือน แรม 15 ค่ำ หรือ แรม 14 ค่ำแล้วแต่กรณี เมื่อขึ้นวันใหม่ จะต้องมีการเคลื่อนไม้หมุดสำหรับเดือนที่อยู่ในแถวด้านล่างของกระดานไม้หมุดเพิ่มไปอีก 1 เดือนด้วย

อนึ่งทุกวัน 8 ค่ำ 15 ค่ำ ทั้งข้างขึ้นและข้างแรม ถูกกำหนดให้เป็นวันปฏิบัติพิธีกรรมทางจิตวิญญาณ ซึ่งมีการตีความว่าคล้ายกับวันพระแต่ผู้ปฏิบัติพิธีกรรม คือบ่องคู๊ และมีพิธีการเฉพาะของชุมชน

2.2 กลไกการกำหนดเดือน การกำหนดเดือนของชาติพันธุ์กะเหรียงชุมชนนี้ จะมีการกำหนดเดือนไปตามการเปลี่ยนแปลงของดวงจันทร์ หากแต่เดือนที่เป็นเดือนแรกของปีกลับไม่ใช่เดือนที่1 เนื่องจากยึดการเริ่มฤดูสำหรับการเพาะปลูกให้เป็นเดือนแรกของปี ดังนั้น เดือนที่ 6 หรือ หล่าย่า จึงเป็นเดือนแรกของปี โดยวันขึ้น 1 ค่ำเดือน 6 หรือ ยูทอเลอเน หล่าย่า คือวันแรกของทุกๆปี ดังนั้นการเคลื่อนไม้หมุดบนกระดานก็จะมีการเคลื่อนจากเดือนหล่าย่า (เดือน 6) ไปเป็นเดือนหล่านุ๊ย (เดือน 7) ไปจนถึงเดือนหล่าน๊อง (เดือน12) และไปสู่หล่าเล่ย (เดือน1) ไปสู่เดือนสิ้นปีคือ หล่าโจย(เดือน5) อันเป็นเดือนสิ้นปี และเป็นเดือนที่จีกิจกรรมพิธีกรรมทางศาสนาอีกมากมาย อันสอดคล้องกับเทศกาลสงกรานต์ของชาวไทยในโดยทั่วไป ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 /เดือน5 และเดือน 8 มีการกำหนดให้มีพิธีไหว้พื้นที่ทางความเชื่ออันเป็นศูนย์รวมทางจิตวิญญาณ ซึ่งเนื่องจากชุมชนชาติพันธุ์นี้ประกอบด้วย 3 ตระกูลจึงมีพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ 3 พื้นที่ตามแต่ละสายตระกูล

2.3 กลไกการกำหนดปี แม้ว่าการเรียกชื่อปีจะเรียกตามวงรอบ 12 ปีและความหมายของชื่อแต่ละปีก็สอดคล้องกับชื่อปีนักษัตร อาทิ ไนโช้ง หมายถึงงูใหญ่ เทียบได้กับปีมะโรง ไนพะเดย์ หมายถึงกระต่าย เทียบได้กับปีเถาะ เป็นต้น หากแต่การนับปีแรกของรอบ12 ปีจะเริ่มจากปีไนโช้ง หรือปีงูใหญ่เป็นปีที่ 1 และมีปีเถาะหรือปี ไนพะเดย์ เป็นปีสุดท้ายของรอบ12 ปี การเลื่อนหมุดก็จะเลื่อนเมื่อไม้หมุดของแถววันที่ เปลี่ยนจาก แรม 14 ค่ำ เดือน5 ของแต่ละปี ขึ้นสู่ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 6 ไม้หมุดของแถวปี ก็จะเคลื่อนไปสู่ รูถัดไป การเคลื่อนหมุดที่แถวปีนี้จึงมีการเคลื่อนย้ายเพียงปีละ 1 ครั้ง

2.4 การกำหนดวันในรอบสัปดาห์ สำหรับวันในรอบสัปดาห์ตามปฏิทินของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงชุมชนนี้จะมี 7 วัน และมีชื่อเรียก เทียบเคียงได้กับวันอาทิตย์ ถึงวัน เสาร์ โดยมีชื่อเรียกเรียงลำดับดังนี้ อาเต๊า อาจง อาเนีย พะทะเวีย เปลวปะไต๊ อาช่าว ตะไงโชว

3. การประยุกต์ใช้ในวิถีการผลิตและพิธีกรรม

3.1 การใช้ปฏิทินสำหรับพิธีกรรมและความเชื่อประจำเป็นรายเดือน พิธีกรรมตามความเชื่อที่กระทำเป็นประจำทุกเดือน ได้แก่ พิธีการบูชาตามความเชื่อซึ่งกระทำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง กล่าวคือ ทุกวันขึ้น 8 ค่ำ ขึ้น 15 ค่ำ และแรม 8 ค่ำ แรม 14หรือ 15 ค่ำ ถูกกำหนดให้เป็นวันบูชาประจำที่ บ่องคู๊ หรือผู้นำทางจิตวิญญาณของสายตระกูลจะต้องทำการกราบไหว้บูชาในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของสายตระกูล ซึ่งชุมชนที่ทำการศึกษานี้เป็นกะเหรี่ยงโป ที่มีสามสายตระกูลในชุมชนเดียวกันจึงมี บ่องคู๊ 3 คน และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ 3 แห่ง บางครั้งคนในชุมชนเองก็อธิบายให้เข้าใจว่าเป็น พื้นที่ เจดีย์ และวันที่ทำการบูชานั้นเปรียบได้กับวันพระหรือวันธรรมสวนะในพระพุทธศาสนา เพียงแต่การบวงสรวงหรือบูชาจะไม่ได้เป็นรูปแบบเดียวกับพุทธ

3.2 การใช้ปฏิทินสำหรับพิธีกรรมสำคัญประจำปี พิธีกรรมประจำปี จะประกอบไปด้วยพิธีกรรมย่อยของแต่ละสายตระกูล เป็นการไหว้สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของสายตระกูล โดย วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 จะเป็นของสายตระกูลแรก วันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 จะเป็นของสายตระกูลที่ 2 ส่วนวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 5จะเป็นของสายตระกูลที่ สาม และในช่วงขึ้น15 ค่ำเดือน 5 จะเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านปี ก็จะมีการกำหนดพิธีประจำปีรวมของชุมชน อันได้แก่ การสารภาพความผิดที่นับว่าเป็นบาป เช่นการล่วงประเวณีของคนหนุ่มสาว เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่พิธีสงกรานต์ และการไหว้เจดีย์ การรับประทานอาหารร่วมกันของคนในชุมชน และการส่งวิญญาณกลับสู่ที่อยู่ในแดน

คนตายต่าง ๆ ซึ่งกินระยะเวลา ราว 5-7 วันตั้งแต่ ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 5 จนถึงแรม 1-2 ค่ำเดือน 5 อย่างไรก็ตามวันปีใหม่ จะต้องรอไปจนถึงขึ้น 1 ค่ำเดือน 6

3.3 การใช้ปฏิทินสำหรับการเริ่มฤดูกาลผลิต และเก็บเกี่ยว วันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 6 หรือวันขึ้นปีใหม่นับเป็นวันที่เริ่มต้นฤดูกาลผลิต ชาวงบ้านจะเริ่มลงมือเพาะปลูก ข้าวไร่ พริก และพืชผักต่าง ๆ พร้อมๆ กับฤดูฝนที่เริ่มโปรยปราย ขณะที่ ฤดูกาลเก็บเกี่ยวจะทิ้งระยะ ไปจนถึง สิ้นเดือน 12 และช่วง เดือน 1-2 ของแต่ละปี

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องระบบปฏิทินนิเวศวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงผ่านกลไก “กระดานไม้หมุด” ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า องค์ความรู้ด้านเวลาและปฏิทินของชุมชนมิได้เป็นเพียงความเชื่อหรือมุขปาฐะ หากแต่เป็นระบบความรู้ที่มีโครงสร้างเชิงตรรกะ มีการกำหนดอย่างเป็นระบบผ่านการสังเกตุ และสามารถทำซ้ำได้ ผลการวิจัยในแต่ละประเด็นสามารถอภิปรายเชื่อมโยงได้ดังนี้

1. กระดานไม้หมุดในฐานะวัตถุทางวัฒนธรรมและระบบบันทึกความรู้

ผลการวิจัยที่พบว่าปฏิทินกะเหรี่ยงถูกทำให้เป็นรูปธรรมผ่าน “กระดานไม้หมุด” สะท้อนให้เห็นบทบาทของวัตถุทางวัฒนธรรมในฐานะพื้นที่บรรจุความรู้ (materialized knowledge) อย่างชัดเจน กระดานไม้หมุดมิได้ทำหน้าที่เป็นเพียงสัญลักษณ์ทางพิธีกรรม แต่เป็นเครื่องมือที่ใช้ “คิด” และ “กำหนด” เวลาในชีวิตประจำวันของชุมชน การมีจำนวนรูที่แน่นอน การจัดวางตำแหน่งตามแนวโค้งของดวงจันทร์ และการแยกแถวสำหรับวัน เดือน และปี แสดงถึงการออกแบบเชิงระบบที่สะท้อนความเข้าใจเชิงโครงสร้างของเวลา ประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง material culture และ embodied knowledge ที่เสนอว่าความรู้จำนวนมากถูกฝังอยู่ในวัตถุและการกระทำในชีวิตประจำวัน (Ingold, T., 2011); (Sillar, B., 2009) การที่กระดานไม้หมุดทำหน้าที่เป็นทั้งเครื่องมือบันทึกและเครื่องมือคำนวณจึงแสดงให้เห็นการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมและการสร้างความรู้จากฐานชีวิต (situated knowledge) (Lave, J. & Wenger, E., 1991) จึงชี้ให้เห็นว่าการถ่ายทอดความรู้ของกะเหรี่ยงโปมีความซับซ้อนกว่าการเล่าปากต่อปาก และท้าทายความเข้าใจเดิมที่มักมองภูมิปัญญาชาติพันธุ์ว่า “ไร้ระบบ”

2. กลไกการคำนวณวันกับดาราศาสตร์ชาติพันธุ์

ผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นการเดินไม้หมุดตามการเปลี่ยนแปลงของดวงจันทร์จริงบนท้องฟ้า โดยแยกเดือนเต็ม 30 วันและเดือนขาด 29 วัน สะท้อนถึงตรรกะทางดาราศาสตร์ที่มีความแม่นยำในแบบของตนเอง กลไกดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้รู้ในชุมชนมิได้ “เชื่อ” ดวงจันทร์ในเชิงสัญลักษณ์เท่านั้น แต่ใช้การสังเกตและน่าจะมีการการคำนวณอย่างเป็นระบบอย่างไรก็ตามคนในชุมชนปัจจุบันไม่ทราบขั้นตอนการคำนวณ มีเพียงแต่การจดจำและการถ่ายทอดรุ่นสู่รุ่น

ข้อค้นพบนี้สนับสนุนแนวคิดดาราศาสตร์ชาติพันธุ์ของ Aveni, A. F. ที่ชี้ว่าระบบดาราศาสตร์พื้นบ้านของหลายกลุ่มวัฒนธรรมมีหลักการคำนวณที่ซับซ้อน แม้จะไม่อาศัยเครื่องมือทางคณิตศาสตร์สมัยใหม่ การเคลื่อนไม้หมุดวันต่อวันจึงอาจมองได้ว่าเป็น “อัลกอริทึมเชิงวัฒนธรรม” ที่ทำงานผ่านการปฏิบัติซ้ำในชีวิตประจำวัน (Aveni, A. F., 2001) นอกจากนี้ การกำหนดวัน 8 ค่ำ และ 15 ค่ำ ทั้งข้างขึ้นและข้างแรมให้เป็นวันพิธีกรรม ยังสะท้อนการผสานระหว่างเวลาเชิงดาราศาสตร์กับเวลาเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งทำให้ปฏิทินทำหน้าที่มากกว่าการบอกวัน แต่เป็นเครื่องมือจัดระเบียบชีวิตทางศีลธรรมและความเชื่อของชุมชนแม้ว่าการคำนวณจะเหลือเพียงแต่การจดจำและการถ่ายทอดรุ่นสู่รุ่น

3. การนับเดือนและการกำหนดปีในฐานะปฏิทินนิเวศ

ผลการวิจัยที่พบว่าเดือนแรกของปีเริ่มต้นที่เดือน 6 ตามระบบจันทรคติ และผูกโยงกับฤดูกาลเพาะปลูก แสดงให้เห็นชัดว่าปฏิทินกะเหรี่ยงโปเป็น “ปฏิทินนิเวศ” อย่างแท้จริง กล่าวคือ การเริ่มต้นปีมิได้ยึดตามลำดับเชิงตัวเลขแบบรัฐสมัยใหม่ แต่ยึดตามจังหวะของธรรมชาติและการดำรงชีพ

ประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Ruddle, K. & Chesterfield, R. ที่มองว่าปฏิทินพื้นบ้านจำนวนมากทำหน้าที่เป็นกลไกเชื่อมโยงกิจกรรมมนุษย์เข้ากับวัฏจักรสิ่งแวดล้อม การที่เดือนสิ้นปีเป็นช่วงของพิธีกรรมสำคัญและการเปลี่ยนผ่านทางจิตวิญญาณ จึงสะท้อนให้เห็นว่าปฏิทินมิได้เป็นเพียงเครื่องมือเชิงเทคนิค แต่เป็นโครงสร้างความหมายของชีวิตชุมชน (Ruddle, K. & Chesterfield, R., 1977)

4. การนับปีนักษัตรและอัตลักษณ์ชาติพันธุ์

การเรียกชื่อปีตามวงรอบ 12 ปีที่มีความสอดคล้องกับปีนักษัตร แต่จัดลำดับเริ่มต้นและสิ้นสุดแตกต่างจากระบบไทยกลาง แสดงให้เห็นการปรับใช้ความรู้ร่วมภูมิภาคให้เข้ากับกรอบคิดของตนเอง การเลือกปีงูใหญ่เป็นปีแรก และปีเถาะเป็นปีสุดท้าย สะท้อนอัตลักษณ์และตรรกะภายในของชุมชนที่มิได้ลอกเลียนระบบรัฐโดยตรง การเลื่อนไม้หมุดปีเพียงปีละครั้ง ยังแสดงให้เห็นระดับของเวลาเชิงยาว (long-term temporal structure) ที่ถูกฝังอยู่ในวัตถุทางวัฒนธรรม ซึ่งช่วยให้ชุมชนสามารถรักษาความต่อเนื่องของความรู้ข้ามรุ่นได้โดยไม่ต้องพึ่งพาการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

5. ข้อจำกัดของการสืบทอดและความเสี่ยงต่อการสูญหาย

แม้ผลการวิจัยจะชี้ให้เห็นถึงความซับซ้อนและความเป็นระบบของปฏิทินไม้หมุด แต่ก็พบว่าการสืบทอดองค์ความรู้ยังจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้นำพิธีกรรมและผู้อาวุโส อีกทั้งวัสดุที่ใช้เป็นไม้ซึ่งเสื่อมสลายได้ง่าย ปัจจัยเหล่านี้ทำให้ระบบความรู้ดังกล่าวมีความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและแรงกดดันจากระบบการศึกษาและปฏิทินของรัฐ

ประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นความท้าทายเชิงนโยบายและเชิงจริยธรรมในการอนุรักษ์องค์ความรู้ชาติพันธุ์ กล่าวคือ การบันทึกหรือพัฒนาเป็นรูปแบบใหม่จำเป็นต้องทำอย่างระมัดระวัง เพื่อไม่ทำลายความหมายดั้งเดิมและบทบาททางจิตวิญญาณของปฏิทินในชีวิตชุมชน

สรุปและข้อเสนอแนะ

บทความนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ระบบปฏิทินของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปมิใช่เพียงองค์ความรู้เชิงพิธีกรรมหรือความเชื่อพื้นบ้าน หากแต่เป็นองค์ความรู้เชิงนิเวศวัฒนธรรมที่มีโครงสร้าง กลไก และตรรกะการคำนวณวัน เวลา เดือน และปีอย่างเป็นระบบ แม้ว่าการคำนวณจะเหลือเพียงแต่การจดจำและการถ่ายทอดรุ่นสู่รุ่น การมีอยู่ของ “กระดานไม้หมุด” ในฐานะวัตถุทางวัฒนธรรม แสดงให้เห็นว่าความรู้เรื่องเวลาของชุมชนถูกทำให้เป็นรูปธรรมผ่านสสารและการปฏิบัติ ไม่ได้ดำรงอยู่เพียงในระดับมุขปาฐะหรือความทรงจำส่วนบุคคล แต่ถูกฝังอยู่ในวัตถุและการกระทำในชีวิตประจำวัน และช่วยยืนยันว่าภูมิปัญญาชาติพันธุ์มิได้ไร้ระบบ หากแต่มีรูปแบบการบันทึกและคำนวณที่มีเหตุผลภายในของตนเอง ผลการศึกษานี้ยังช่วยตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ต่ออำนาจของระบบเวลาและปฏิทินของรัฐสมัยใหม่ ซึ่งมักทำให้ระบบเวลาของกลุ่มชาติพันธุ์ถูกลดทอนสถานะให้กลายเป็นเพียง “วัฒนธรรมท้องถิ่น” หรือ “ประเพณี” ที่ไม่มีฐานะเป็นความรู้ การถอดรหัสกระดานไม้หมุดจึงมิได้เป็นเพียงการอนุรักษ์ แต่เป็นการทวงคืนสถานะความรู้ให้กับระบบปฏิทินชาติพันธุ์ในฐานะองค์ความรู้ทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ยังสะท้อนข้อจำกัดเชิงโครงสร้างของการสืบทอดองค์ความรู้ปฏิทินกะเหรี่ยงโป ทั้งการจำกัดบทบาทผู้รู้ไว้ในกลุ่มผู้นำพิธีกรรม การถ่ายทอดแบบเฉพาะกลุ่มสายตระกูล และการพึ่งพาวัสดุที่เสื่อมสลายได้ง่าย ปัจจัยเหล่านี้สอดคล้องกับข้อถกเถียงด้านการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมที่ชี้ว่า องค์ความรู้ที่ไม่ถูกบันทึกในระบบความรู้กระแสหลักมีความเสี่ยงต่อการเลือนหายสูง ภายใต้แรงกดดันของการศึกษาแบบสมัยใหม่และการพัฒนา และในเชิงข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป งานศึกษานี้เปิดพื้นที่สำคัญอย่างน้อยสามประการ ประการแรก คือการศึกษาระบบปฏิทินกะเหรี่ยงในเชิงเปรียบเทียบระหว่างชุมชนหรือสายตระกูล เพื่อทำความเข้าใจความหลากหลายภายในชาติพันธุ์เดียวกัน และหลีกเลี่ยงการทำให้ “ปฏิทินกะเหรี่ยง” กลายเป็นภาพเหมารวมเชิงวัฒนธรรม (essentialization) ดังที่งานชาติพันธุ์วิทยาหลายชิ้นเคยเตือนไว้ ประการที่สอง คือการศึกษา

กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดองค์ความรู้ปฏิทินระหว่างรุ่น โดยเฉพาะบทบาทของเยาวชนในบริบทสังคมร่วมสมัย เพื่อทำความเข้าใจว่าความรู้ดังกล่าวจะถูกต่อรอง แปรรูป หรือปรับใช้ภายใต้เงื่อนไขใหม่อย่างไร ประการที่สาม งานวิจัยในอนาคตอาจพัฒนาไปสู่การออกแบบการบันทึกหรือจำลองระบบปฏิทินกะเหรี่ยงในรูปแบบสื่อร่วมสมัย เช่น สื่อดิจิทัลหรือปฏิทินออนไลน์ โดยต้องตั้งอยู่บนหลักจริยธรรมการวิจัยชาติพันธุ์ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการเคารพอำนาจการนิยามความรู้ของเจ้าของวัฒนธรรมเอง บทความนี้จึงมิได้เพียงเสนอภาพของปฏิทินกะเหรี่ยงโปในฐานะวัตถุทางวัฒนธรรม หากแต่ชี้ให้เห็นศักยภาพขององค์ความรู้ชาติพันธุ์ในการเป็นฐานของการสร้างความรู้ใหม่ในสังคมร่วมสมัย และเป็นจุดตั้งต้นสำคัญสำหรับการวิจัยต่อยอดที่เคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศักดิ์ศรีของความรู้มนุษย์อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

ธงชัย วินิจจะกูล. (2556). คนไทย/คนอื่น: ว่าด้วยเอกลักษณ์แห่งดินแดนและประวัติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ฟ้าเดียวกัน.

ยศ สันตสมบัติ. (2547). ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2552). วันวาร กาลเวลา และนานาศักราช. กรุงเทพมหานคร: ศักดิโสภาการพิมพ์.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2544). วิธีคิดเชิงซ้อนในการวิจัยชุมชน: พลวัตและศักยภาพของชุมชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

Aveni, A. F. (2001). Skywatchers. Austin: University of Texas Press.

Ingold, T. (2011). Being alive: Essays on movement, knowledge and description. London: Routledge.

Lave, J. & Wenger, E. (1991). Situated learning: Legitimate peripheral participation. Cambridge: Cambridge University Press.

Ruddle, K. & Chesterfield, R. (1977). Education for traditional food procurement in the Orinoco Delta. Berkeley: University of California Press.

Sillar, B. (2009). The Social Agency of Things Animism and Materiality in the Andes. Cambridge Archaeological Journal, 19(3), 367-377.

Smith, L. T. (2012). Decolonizing methodologies: Research and Indigenous peoples. (2nd ed.). London: Zed Books.

Wyatt, D. K. (2003). Thailand: A Short History. Chiang Mai: Silkworm Books.

บทความวิชาการ

โพธิปักขิยธรรม: ระบบพัฒนามนุษย์เชิงพุทธ*

BODHIPAKKHIYĀ - DHAMMA: A BUDDHIST SYSTEM OF HUMAN DEVELOPMENT

วัชรกร กำแพงแก้ว
Watcharakorn Kumpangkaew
คณะพุทธศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เชียงราย ประเทศไทย
Faculty of Buddhist Studies, Chiang Rai Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Rai, Thailand
*Corresponding author E-mail: Watcharakorn.0224@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง โพธิปักขิยธรรม: ระบบพัฒนามนุษย์เชิงพุทธ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์โพธิปักขิยธรรม 37 ประการในฐานะระบบการพัฒนามนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยมุ่งอธิบายโครงสร้าง บทบาท และกระบวนการทำงานของหลักธรรมดังกล่าวในลักษณะองค์รวม เพื่อชี้ให้เห็นว่าโพธิปักขิยธรรมมิได้เป็นเพียงหมวดธรรมสำหรับการปฏิบัติภาวนาเท่านั้น หากแต่เป็นกรอบแนวคิดและแนวปฏิบัติที่ครอบคลุมการพัฒนามนุษย์ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญาอย่างเป็นระบบ การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ใช้ข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นหลัก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกรอบแนวคิดเชิงพุทธ พบว่า หลักธรรมชุดนี้มีโครงสร้างที่เป็นระบบและความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างมีลำดับ หมวดธรรมแต่ละหมวดทำหน้าที่เฉพาะแต่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน เริ่มจากสติปัฏฐาน 4 อันเป็นรากฐานของการรู้เท่าทันและความไม่ประมาท สัมมัปปธาน 4 และอิทธิบาท 4 ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกแห่งความเพียรและแรงขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ อินทรีย์ 5 และพละ 5 ทำหน้าที่ควบคุมและเสริมพลังของจิต โพชฌงค์ 7 เป็นองค์แห่งการตรัสรู้ และมรรคมีองค์ 8 เป็นกรอบเกณฑ์แห่งการรวมกระบวนการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติธรรม สะท้อนว่า โพธิปักขิยธรรมสามารถประยุกต์ใช้ได้จริงทั้งในสมถะและวิปัสสนากรรมฐาน การดำเนินชีวิตประจำวันของคฤหัสถ์และบรรพชิต ตลอดจนการบรรลุความเป็นพระอริยบุคคล จึงนับได้ว่าเป็นระบบพัฒนามนุษย์เชิงพุทธที่สมบูรณ์ และมีคุณค่าทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ อีกทั้งกระบวนการนี้ ยังสอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ในสังคมร่วมสมัยอีกด้วย

คำสำคัญ: โพธิปักขิยธรรม, ระบบพัฒนามนุษย์เชิงพุทธ, พระพุทธศาสนาเถรวาท, การบรรลุธรรม

Abstract

The academic article Bodhipakkhiyā-dhamma: A Buddhist System of Human Development aims to study and analyze the Thirty-seven Factors of Enlightenment (Bodhipakkhiyā-dhamma) as a system of human development in accordance with Theravāda Buddhism. The study focuses on explaining the structure, roles, and functional processes of these principles from a holistic perspective, in order to demonstrate that the Bodhipakkhiyā-dhamma is not merely a set of doctrines for meditative practice, but rather a comprehensive conceptual and practical framework that systematically encompasses the development of human behavior, mind, and wisdom. This

* Received 13 January 2026; Revised 30 January 2026; Accepted 30 January 2026

study is a documentary research based primarily on the Pāli Canon and its commentaries as published by Mahachulalongkornrajavidyalaya University, and with data analyzed through a Buddhist conceptual framework. The results indicate that that the Thirty - seven Factors of Enlightenment possess a systematic structure with orderly and interrelated connections. Each group of principles performs specific functions while complementing one another. The process begins with the Four Foundations of Mindfulness (Satipaṭṭhāna) which serve as the foundation of awareness and heedfulness, followed by; the Four Right Efforts (Sammappadhāna) and the Four Bases of Spiritual Power (Iddhipāda) which function as mechanisms of diligence and motivational forces leading to success. The Five Spiritual Faculties (Indriya) and the Five Powers (Bala) regulate and strengthen the mind; the Seven Factors of Enlightenment (Bojjhaṅga) constitute the elements of awakening; and the Noble Eightfold Path (Aṭṭhaṅgika Magga) provides the integrative framework that unifies the processes of daily living and spiritual practice. The analysis reflects that the this approach can be practically applied in both tranquility (samatha) and insight (vipassanā) meditation, in the daily lives of lay practitioners and monastics, as well as in the attainment of Ariya - puggala (Noble Individuals) . Therefore, the this principle may be regarded as a complete Buddhist system of human development, offering both theoretical coherence and practical value. Moreover, this process is also consistent with the enhancement of human quality of life in contemporary society.

Keywords: Bodhipakkhiyā- Dhamma, Buddhist System of Human Development, Theravāda Buddhism, Enlightenment

บทนำ

การบรรลุธรรมเป็นเป้าหมายสูงสุดของการปฏิบัติในพระพุทธศาสนาเถรวาท เพราะเป็นภาวะที่มนุษย์หลุดพ้นจากทุกข์อันมีรากฐานจากกิเลส ตัณหา และอวิชชา พระพุทธศาสนามุ่งพัฒนามนุษย์อย่างเป็นระบบ ไม่เพียงเพื่อความสงบทางจิตใจหรือสังคม หากเพื่อความรู้แจ้งตามความเป็นจริงและการสิ้นสุดวัฏทุกข์ การบรรลุธรรมจึงมิใช่อุดมคติที่เลื่อนลอย แต่เป็นผลลัพธ์ของกระบวนการฝึกฝนจิตใจตามหลักธรรมที่มีโครงสร้าง ลำดับ และความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน ไม่เกิดจากศรัทธาหรือพิธีกรรมเพียงอย่างเดียว ในพระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค อัคคัญญสูตร การเจริญโพธิปักขิยธรรม (ที.ปา. 11/138/101) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1996) พระพุทธเจ้าทรงเน้นย้ำอยู่เสมอว่า ความหลุดพ้นเป็นสิ่งที่สามารถเข้าถึงได้ด้วยการกระทำของตนเอง โดยอาศัยการอบรมกาย วาจา และใจ ให้เจริญงอกงามไปพร้อมกัน หลักธรรมที่นำไปสู่การตรัสรู้จึงมิได้กระจัดกระจายหรือแยกส่วน หากแต่เป็นเชิงระบบแห่งการปฏิบัติที่สมบูรณ์ ในบรรดาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุธรรมโดยตรง โพธิปักขิยธรรม 37 ประการเป็นแกนกลางของคำสอนฝ่ายการปฏิบัติในพระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึงหมวดธรรมที่เกื้อกูลและนำไปสู่การตรัสรู้ หลักธรรมชุดนี้ปรากฏในพระไตรปิฎกทั้งฝ่ายพระสูตรและพระอภิธรรม และได้รับการอธิบายในคัมภีร์อรรถกถาในฐานะธรรมเครื่องสำเร็จการตรัสรู้ นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาเสนอว่า โพธิปักขิยธรรมสามารถอธิบายได้ในฐานะระบบการพัฒนามนุษย์เชิงพุทธที่มีโครงสร้างและลำดับการทำงาน อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาจำนวนไม่น้อยยังเข้าใจหลักธรรมเหล่านี้อย่างแยกส่วน ไม่เห็นความสัมพันธ์เชิงระบบ และไม่สามารถเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตหรือการบรรลุธรรมได้ชัดเจน บทความนี้จึงมุ่งวิเคราะห์โพธิปักขิยธรรม 37 ประการในเชิงระบบ โดยเรียงการอภิปรายตั้งแต่สติปัฏฐานจนถึงมรรคมีองค์ 8 เพื่อชี้ให้เห็นกลไกการทำงานร่วมกันของหลักธรรมเหล่านี้อย่างเป็นองค์รวม ด้วยเหตุนี้ บทความเรื่อง โพธิปักขิยธรรม: ระบบพัฒนามนุษย์

เชิงพุทธ จึงมุ่งศึกษาวิเคราะห์โพธิปักขิยธรรม 37 ประการ ผ่านแนวคิดการพัฒนามนุษย์เชิงพุทธบูรณาการ เพื่อชี้ให้เห็นกลไกการทำงานเชิงระบบ (Functional Mechanism) ที่นำไปสู่การบรรลุธรรมอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่ออธิบายความหมาย แนวคิด และโครงสร้างของโพธิปักขิยธรรม 37 ประการ ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) เพื่อยกตัวอย่างการปฏิบัติตามโพธิปักขิยธรรม ทั้งในบริบทของการปฏิบัติธรรมโดยตรงและการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และ 3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหลักธรรมแต่ละหมวดภายในโพธิปักขิยธรรม อันนำไปสู่การบรรลุธรรมในเชิงเหตุและผล การศึกษาโพธิปักขิยธรรมมิได้มีคุณค่าเพียงในเชิงการอธิบายหลักธรรม หากยังตอบโจทย์ปัญหาความเครียด ความสับสนทางจริยธรรม และความเปราะบางทางจิตใจในสังคมร่วมสมัย โดยชี้ให้เห็นว่าการบรรลุธรรมเป็นกระบวนการที่มีโครงสร้าง เข้าถึงได้จริง และสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้

เนื้อเรื่อง

โพธิปักขิยธรรม 37 ประการเป็นหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อพัฒนาจิตใจและนำสู่การบรรลุธรรม มิใช่เพียงข้อปฏิบัติด้านสมาธิหรือปัญญา หากเป็นโครงสร้างการฝึกตนอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมสติ ความเพียร พลังจิต และปัญญารู้แจ้งตามความเป็นจริง

ความหมายและที่มาของโพธิปักขิยธรรม

โพธิปักขิยธรรมเป็นศัพท์ทางพระพุทธศาสนาที่ใช้เรียกหมวดธรรมซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการตรัสรู้และการบรรลุธรรมของพระอริยบุคคล โดยคำว่า โพธิ หมายถึง การตรัสรู้ และ ปักขิยะ หมายถึง ฝ่าย พวก หรือองค์ประกอบเกื้อกูล เมื่อรวมความแล้ว โพธิปักขิยธรรมจึงหมายถึง ธรรมทั้งหลายที่เป็นฝ่ายแห่งการตรัสรู้ หรือธรรมที่เกื้อกูลต่อการบรรลุธรรม อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการปฏิบัติในพระพุทธศาสนาเถรวาท (สำ.ม. 19/1649/525) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1996) ในพระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โพธิปักขิยธรรมปรากฏอย่างเป็นระบบในฝ่ายพระสุตตันตปิฎก โดยเฉพาะในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ซึ่งรวบรวมพระสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเจริญธรรมฝ่ายการตรัสรู้โดยตรง พระพุทธเจ้าทรงแสดงโพธิปักขิยธรรมในฐานะหมวดธรรมที่ภิกษุพึงศึกษา พึงเจริญ และพึงกระทำให้มาก เพื่อความสิ้นอาสวะและการบรรลุนิพพาน พระพุทธเจ้าทรงเน้นย้ำว่า โพธิปักขิยธรรมเป็นธรรมที่พระองค์ทรงตรัสรู้แล้ว และทรงแสดงแก่พุทธบริษัทเพื่อเป็นแนวทางในการฝึกจิตใจและดำเนินชีวิต โดยทรงชี้ว่า เมื่อบุคคลเจริญโพธิปักขิยธรรม 37 ประการอย่างต่อเนื่อง ย่อมเป็นไปเพื่อความรู้ยิ่ง ความสิ้นกิเลส และความหลุดพ้นจากทุกข์ (สำ.ม. 19/1655/529) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1996) จากพระสูตรในสังยุตตนิกายหลายแห่ง โพธิปักขิยธรรมจึงถูกนำเสนอในฐานะชุดธรรมเพื่อความหลุดพ้น ทำหน้าที่เป็นทั้งแนวทางและเครื่องมือในการพัฒนาจิตใจจากระดับโลกียะไปสู่ระดับโลกุตตระอย่างเป็นระบบ (สำ.ม. 19/1660/534) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1996)

โพธิปักขิยธรรม 37 ประการ

โพธิปักขิยธรรม 37 ประการเป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงจัดวางอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การตรัสรู้ตามพระพุทธศาสนาเถรวาท มิใช่เพียงการรวบรวมข้อธรรม หากเป็นโครงสร้างการพัฒนาจิตใจตั้งแต่สติ ความเพียร สมาธิ จนถึงปัญญารู้แจ้งตามความเป็นจริง

สติปัฏฐาน 4

สติปัฏฐาน 4 ประกอบด้วย 1) กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน คือ การพิจารณากายตามความเป็นจริง เช่น การกำหนดลมหายใจ อิริยาบถ และอาการของร่างกาย เพื่อให้เห็นความไม่เที่ยงและความเป็นของไม่งามของกาย 2) เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน คือ การพิจารณาเวทนา ได้แก่ สุข ทุกข์ และไม่สุขไม่ทุกข์ โดยไม่ยึดถือว่าเป็นตัวตน 3) จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน คือ การพิจารณาสภาพของจิต เช่น จิตมีราคะหรือปราศจากราคะ มีโทสะหรือไม่ เพื่อให้รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของจิต และ 4) ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน คือ การพิจารณาธรรม (ม.มู.10/1-

4/345-348) พระพุทธเจ้าทรงยืนยันว่า ผู้ใดเจริญสติปัฏฐาน 4 อย่างต่อเนื่อง ย่อมหวังผลได้อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ บรรลุพระอรหัตผลในปัจจุบัน หรือหากยังมีอุปาทิเหลืออยู่ ก็ย่อมบรรลุอนาคามีผล (ม.มู.10/5/348) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1996) ข้อความดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สติปัฏฐาน 4 มิใช่เพียงหลักการทางจริยธรรม หากเป็นแนวทางปฏิบัติที่มีผลโดยตรงต่อการบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาร่วมสมัยได้อธิบายความหมายของสติปัฏฐาน 4 อย่างละเอียด โดยชี้ว่าสติทำหน้าที่ระลึกไม่เผลอ ขณะที่ปัฏฐานหมายถึง อารมณ์หรือที่ตั้งแห่งการกำหนดรู้ ได้แก่ กาย เวทนา จิต และธรรม การพิจารณาตามสติปัฏฐานมิใช่การคิดวิเคราะห์เชิงทฤษฎี หากเป็นการรู้ตรงต่อสภาวธรรมที่กำลังปรากฏในปัจจุบันขณะ เพื่อให้เกิดปัญญาเห็นตามความเป็นจริง อันเป็นรากฐานของวิปัสสนาภาวนา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2556) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับคำอธิบายของ Bhikkhu Analayo ซึ่งเน้นว่าสติปัฏฐานเป็นวิธีการฝึกจิตให้เกิดความรู้ตรง (Direct Knowing) ต่อประสบการณ์ปัจจุบัน โดยไม่ปรุงแต่งหรือยึดถือด้วยทิฏฐิ (Analayo, B., 2003) จากบทบาทดังกล่าว สติปัฏฐานจึงทำหน้าที่เป็นฐานการรับรู้ (Input) ของกระบวนการพัฒนาจิตตามโพธิปักขิยธรรม อันเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้จิตสามารถรับรู้สภาวธรรมตามความเป็นจริง และเอื้อต่อการเกิดพลังขับเคลื่อนในการปฏิบัติในหมวดธรรมถัดไปได้อย่างเป็นระบบ

สัมมัปปธาน 4

สัมมัปปธาน หมายถึงความเพียรที่ถูกต้องตามหลักมรรค มิใช่ความเพียรที่เกิดจากความอยากหรือการบีบคั้นตนเอง หากเป็นความเพียรที่ประกอบด้วยสติและปัญญา เพื่อขัดเกลากิเลสและพัฒนาจิตใจไปสู่ความหลุดพ้น โดยทำหน้าที่ต่อเนื่องจากการตั้งสติในสติปัฏฐาน กล่าวคือ เมื่อจิตสามารถรู้เท่าทันสภาวธรรมตามความเป็นจริงแล้ว สัมมัปปธานจะเป็นพลังขับเคลื่อนที่ทำให้การปฏิบัติดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและไม่หยุดยั้ง ในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าทรงแสดงสัมมัปปธาน 4 ได้แก่ สังวรปธาน ความเพียรระวังไม่ให้อกุศลที่ยังไม่เกิดเกิดขึ้น ปหานปธาน ความเพียรละอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว ภาวนาปธาน ความเพียรทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น และอนุรักขนาปธาน ความเพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดแล้วไม่ให้เสื่อมไป (สำ.ม. 19/1661-1664/535-537) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1996) พระพุทธเจ้าทรงเน้นว่าความเพียรทั้งสี่เป็นกระบวนการเดียวที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทั้งหมด ตั้งแต่การป้องกัน การชำระ การสร้าง และการธำรงรักษาคุณธรรม (ม.มู. 14/117/458-460) นักวิชาการอธิบายว่าสัมมัปปธานเป็นกระบวนการอบรมจิตอย่างเป็นระบบ โดยสองข้อแรกทำหน้าที่เชิงป้องกันและชำระจิต ส่วนสองข้อหลังทำหน้าที่เชิงส่งเสริมและคุ้มครองกุศลธรรม องค์ประกอบทั้งสี่จึงเกื้อกูลกันในฐานะกลไกการพัฒนาจิตใจอย่างสมบูรณ์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2556)(Gethin, R., 1998) เห็นได้ว่า สัมมัปปธานจึงทำหน้าที่เป็นพลังขับเคลื่อนของกระบวนการพัฒนาจิตตามโพธิปักขิยธรรม ทำให้การรับรู้จากสติปัฏฐานสามารถแปรเปลี่ยนเป็นการลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง และปูพื้นฐานไปสู่การเสริมสร้างแรงจูงใจและความสำเร็จในการปฏิบัติในหมวดอิทธิบาทซึ่งเป็นหมวดธรรมถัดไปอย่างเป็นระบบ

อิทธิบาท 4

อิทธิบาท 4 เป็นหมวดธรรมสำคัญในโพธิปักขิยธรรม 37 ประการ ทำหน้าที่เป็นบาทฐานแห่งความสำเร็จในการปฏิบัติธรรม โดยทำงานต่อเนื่องจากสัมมัปปธานซึ่งเป็นพลังแห่งความเพียร กล่าวคือ เมื่อผู้ปฏิบัติมีความเพียรที่ถูกต้องแล้ว อิทธิบาทจะเข้ามาเสริมสร้างแรงจูงใจและกำหนดทิศทางของการปฏิบัติให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จอย่างมั่นคง คำว่า “อิทธิ” หมายถึงความสำเร็จอันเกิดจากเหตุปัจจัยที่ถูกต้อง และคำว่า “บาท” หมายถึงฐานหรือที่ตั้ง เมื่อรวมความแล้ว อิทธิบาทจึงหมายถึงธรรมที่เป็นฐานรองรับให้เกิดความสำเร็จในการกระทำกิจ โดยเฉพาะการบำเพ็ญเพียรเพื่อการบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท ในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าทรงแสดงอิทธิบาท 4 ได้แก่ 1) ฉันทะ ความพอใจและความรักใคร่ในกุศลธรรม 2) วิริยะ ความเพียรพยายามไม่ย่อท้อ 3) จิตตะ ความเอาใจใส่และการตั้งมั่นของจิต และ 4) วิมังสา การใคร่ครวญตรวจสอบด้วยปัญญา พระพุทธเจ้าทรงอธิบายว่า อิทธิบาททั้งสี่มิได้ทำงานแยกส่วน หากเป็นองค์ประกอบที่เกื้อกูลกันอย่างเป็นระบบ โดยฉันทะเป็น

แรงจูงใจ วิริยะเป็นพลังขับเคลื่อน จิตตะเป็นการรวมใจให้มั่นคง และวิมังสาเป็นการกำกับด้วยปัญญา เมื่อองค์ธรรมทั้งสี่สมบูรณ์ การปฏิบัติย่อมดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ไม่สะดุด และไม่หลงทาง (ม.มู. 14/103/420-422) นักวิชาการร่วมสมัยอธิบายว่า อิทธิบาท 4 มิใช่เพียงหลักแห่งความสำเร็จภายนอก หากเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาจิตสู่ความหลุดพ้น โดยเชื่อมโยงแรงจูงใจ ความเพียร สมาธิ และปัญญาเข้าด้วยกันอย่างสมดุล (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2556); (Gethin, R., 1998) กล่าวได้ว่า อิทธิบาท 4 ทำหน้าที่เป็นฐานแห่งแรงจูงใจและพลังความสำเร็จที่หล่อเลี้ยงการปฏิบัติให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เมื่อการปฏิบัติได้รับแรงสนับสนุนอย่างเหมาะสมแล้ว ย่อมนำไปสู่การเสริมสร้างความมั่นคงและการควบคุมจิตใจในหมวดอินทรีย์และพละ ซึ่งเป็นขั้นตอนถัดไปของกระบวนการพัฒนาจิตตามโพธิปักขิยธรรมอย่างเป็นระบบ

อินทรีย์ 5

อินทรีย์ 5 เป็นหมวดธรรมสำคัญในโพธิปักขิยธรรม 37 ประการ ทำหน้าที่เป็นธรรมที่เป็นใหญ่ในการกำกับและควบคุมการปฏิบัติธรรมของผู้ปฏิบัติ โดยทำงานต่อเนื่องจากอิทธิบาทซึ่งเป็นฐานแห่งแรงจูงใจและความสำเร็จ กล่าวคือ เมื่อการปฏิบัติมีแรงขับเคลื่อนที่เหมาะสมแล้ว อินทรีย์จะทำหน้าที่ควบคุมทิศทางของจิตใจไม่ให้เอนเอียงหรือคลาดเคลื่อนจากแนวทางแห่งกุศล คำว่า อินทรีย์ หมายถึงธรรมที่มีอำนาจเหนือธรรมฝ่ายตรงข้าม เป็นคุณธรรมที่สามารถครอบงำอกุศลธรรมและประคองจิตให้ดำเนินไปในทางกุศลอย่างมั่นคง ในอินทรีย์สังยุตต์ พระพุทธเจ้าทรงแสดงอินทรีย์ 5 ได้แก่ 1) ศรัทธินทรีย์ ความเชื่อมั่นในพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ รวมทั้งผลของการปฏิบัติ 2) วิริยินทรีย์ ความเพียรในการละอกุศลและเจริญกุศล 3) สตินทรีย์ ความระลึกได้ไม่เผลอไผล 4) สมาธินทรีย์ ความตั้งมั่นของจิต และ 5) ปัญญินทรีย์ ความรู้เห็นตามความเป็นจริง (สำ.ม. 19/1695-1699/562-565) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1996) พระพุทธเจ้าทรงชี้ให้เห็นว่า อินทรีย์ทั้งห้านี้ต้องดำรงอยู่ในภาวะสมดุล ศรัทธาและปัญญาต้องเกื้อกูลกัน เช่นเดียวกับวิริยะและสมาธิ เพื่อไม่ให้การปฏิบัติเอนเอียงไปสู่ความตึงหรือหย่อนจนเกินไป หลักการดังกล่าวสะท้อนว่า อินทรีย์ 5 ทำหน้าที่เป็นกลไกควบคุมและสร้างเสถียรภาพให้แก่กระบวนการปฏิบัติธรรมอย่างเป็นระบบ จึงเข้าใจได้ว่า อินทรีย์ 5 เป็นธรรมที่ทำให้กระบวนการพัฒนาจิตดำเนินไปอย่างมีเสถียรภาพ เมื่อการควบคุมและความมั่นคงของจิตใจได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมแล้ว คุณธรรมเหล่านี้ย่อมแปรสภาพเป็นพลังภายในที่มั่นคงยิ่งขึ้นในรูปของพละ ซึ่งเป็นหมวดธรรมถัดไปในระบบโพธิปักขิยธรรม

พละ 5

พละ 5 เป็นหมวดธรรมสำคัญในโพธิปักขิยธรรม 37 ประการ หมายถึงธรรมที่มีกำลังและความเข้มแข็งมั่นคง สามารถต้านทานและครอบงำกิเลสได้ โดยทำงานต่อเนื่องจากอินทรีย์ 5 กล่าวคือ เมื่ออินทรีย์ได้รับการเจริญจนตั้งมั่น ไม่หวั่นไหวต่อธรรมฝ่ายตรงข้าม ย่อมพัฒนาเป็นพละ คำว่า พละ จึงสะท้อนถึงพลังทางจิตใจและความมั่นคงภายในที่เอื้อต่อความก้าวหน้าในกระบวนการปฏิบัติธรรม ในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าทรงแสดงพละ 5 ได้แก่ 1) ศรัทธาพละ ความเชื่อมั่นอันไม่หวั่นไหว 2) วิริยพละ ความเพียรที่มีกำลัง 3) สติพละ ความระลึกได้อย่างมั่นคง 4) สมาธิพละ ความตั้งมั่นของจิต และ 5) ปัญญาพละ ความรู้เห็นตามความเป็นจริงที่สามารถตัดอวิชชาได้ (สำ.ม. 19/1690-1694/558-561) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1996) พละทั้งห้านี้เป็นธรรมที่ไม่ถูกครอบงำด้วยธรรมฝ่ายตรงข้าม เช่น ศรัทธาพละไม่ถูกครอบงำด้วยความสงสัย และปัญญาพละไม่ถูกครอบงำด้วยอวิชชา (ม.มู. 14/128/501-504) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1996) ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าพละ 5 ทำหน้าที่เป็นเครื่องรับรองความมั่นคงของการปฏิบัติธรรม พุทธทาสภิกขุอธิบายว่า อินทรีย์เป็นคุณธรรมในขั้นควบคุมและประคองจิต ส่วนพละคืออินทรีย์ที่พัฒนาเต็มที่ มีกำลังแก่กล้าและไม่หวั่นไหวต่อกิเลส ทำให้จิตพร้อมต่อการเกิดปัญญาและความหลุดพ้น (พุทธทาสภิกขุ, 2546) แนวคิดนี้สอดคล้องกับพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ที่มองอินทรีย์และพละในฐานะกระบวนการพัฒนาจิตจากการกำกับไปสู่พลังภายในที่มั่นคงและไม่เอนเอียง จึงกล่าวได้ว่า พละ 5 เป็นขั้นตอนที่ทำให้การปฏิบัติธรรมมีเสถียรภาพทางจิตอย่างแท้จริง เมื่อจิตมีกำลัง

ภายในที่มั่นคงแล้ว ย่อมเอื้อต่อการเกิดสภาวะแห่งการตื่นรู้และการเจริญปัญญาในหมวดโพชฌงค์ ซึ่งเป็นกระบวนการถัดไปของระบบโพธิปักขิยธรรม

โพชฌงค์ 7

โพชฌงค์ 7 เป็นหมวดธรรมสำคัญยิ่งในโพธิปักขิยธรรม 37 ประการ มีฐานะเป็นองค์แห่งการตรัสรู้ โดยทำงานต่อเนื่องจากพละ 5 ซึ่งเป็นพลังภายในที่มั่นคงของจิต กล่าวคือ เมื่อจิตมีกำลัง ไม่หวั่นไหวต่อกิเลสและอุปสรรค โพชฌงค์ย่อมทำหน้าที่เกื้อกูลและนำจิตไปสู่ความรู้แจ้งตามความเป็นจริง คำว่า โพชฌงค์ ประกอบด้วยคำว่า โพธิ หมายถึง ความตรัสรู้ และ องค์ หมายถึง ส่วนประกอบหรือปัจจัย เมื่อรวมความแล้ว โพชฌงค์จึงหมายถึงธรรมที่เป็นองค์ประกอบแห่งการตรัสรู้ ซึ่งเมื่อได้รับการเจริญอย่างถูกต้อง ย่อมนำไปสู่การบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท ในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าทรงแสดงโพชฌงค์ 7 ประกอบด้วย 1) สติสัมโพชฌงค์ คือ ความระลึกได้อย่างต่อเนื่อง 2) ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์ คือ การพิจารณาและใคร่ครวญธรรม 3) วิริยสัมโพชฌงค์ คือ ความเพียรในการละอกุศลและเจริญกุศล 4) ปีติสัมโพชฌงค์ คือ ความอิ่มใจอันเกิดจากการปฏิบัติ 5) ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ คือ ความสงบระงับแห่งกายและจิต 6) สมาธิสัมโพชฌงค์ คือ ความตั้งมั่นของจิต และ 7) อุเบกขาสัมโพชฌงค์ คือ ความวางเฉยอย่างมีปัญญา พระพุทธเจ้าทรงอธิบายลำดับการทำงานของโพชฌงค์ไว้อย่างเป็นระบบ โดยเมื่อมีสติเป็นฐาน จิตย่อมสามารถพิจารณาธรรมได้อย่างถูกต้อง เกิดความเพียรในการปฏิบัติ และเมื่อความเพียรดำเนินไปอย่างเหมาะสม ย่อมก่อให้เกิดปีติ ความสงบ และสมาธิ ทั้งยังเอื้อต่อการพัฒนาอุเบกขา ซึ่งเป็นภาวะจิตที่เป็นกลางและรู้เท่าทันสภาวธรรมตามความเป็นจริง (ม.มู. (ไทย) 14/118/465-468) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1996) ดังนั้น โพชฌงค์ 7 จึงสะท้อนภาพกระบวนการพัฒนาจิตจากความรู้ตัวไปสู่ความรู้แจ้งอย่างเป็นลำดับขั้น และทำหน้าที่เป็นช่วงสำคัญของการตื่นรู้ภายใน เมื่อปัญญาได้รับการพัฒนาในระดับนี้แล้ว ย่อมปูพื้นฐานให้การดำเนินชีวิตตามแนวทางแห่งมรรค 8 ซึ่งเป็นระบบการปฏิบัติองค์รวมและเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการพัฒนาจิตตามโพธิปักขิยธรรมอย่างสมบูรณ์

มรรคมีองค์ 8

มรรคมีองค์ 8 เป็นหลักธรรมแกนกลางของพระพุทธศาสนาเถรวาท และเป็นองค์ธรรมสูงสุดในหมวดโพธิปักขิยธรรม 37 ประการ เนื่องจากเป็นทางสายกลางที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบและทรงแสดงเพื่อความดับทุกข์อย่างสิ้นเชิง ทั้งยังทำหน้าที่เป็นผลลัพธ์เชิงระบบของกระบวนการพัฒนาจิตทั้งหมดที่ประกอบขึ้นจากหลักธรรมหมวดต่าง ๆ กล่าวคือ เมื่อการปฏิบัติเริ่มจากการตั้งสติ ความเพียรที่ถูกต้อง การสร้างแรงจูงใจ การควบคุมและเสริมพลังจิต จนจิตมีกำลังมั่นคงและเกิดการตื่นรู้ผ่านโพชฌงค์ ย่อมหลอมรวมออกมาเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตตามมรรคมีองค์ 8 อย่างเป็นองค์รวม พระพุทธเจ้าทรงประกาศว่ามรรคมีองค์ 8 เป็นทางสายกลางที่หลีกเลี่ยงความสุดโต่งสองประการ คือ การหมกมุ่นในกามสุขและการทรมานตนเอง และเป็นหนทางที่นำไปสู่ญาณ ความสงบ ความรู้ยิ่ง และพระนิพพาน มรรคมีองค์ 8 ประกอบด้วย สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านความคิด เจตนา วาจา การกระทำ การดำรงชีวิต ความเพียร การรู้ตัว และความตั้งมั่นของจิต (สำ.ม. (ไทย) 19/1595-1603/498-505) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1996) เมื่อพิจารณาในเชิงโครงสร้าง จะเห็นว่ามรรคมีองค์ 8 มิได้เป็นเพียงการเรียงลำดับข้อธรรม หากเป็นระบบการปฏิบัติที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นองค์รวม และสะท้อนผลลัพธ์ของการพัฒนาจิตตามโพธิปักขิยธรรมทั้งระบบ พุทธทาสภิกขุอธิบายว่า มรรคมีองค์ 8 สามารถจัดเป็นกระบวนการฝึกตนตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา โดยศีลทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมทางกายและวาจา สมาธิทำหน้าที่อบรมและทำให้จิตตั้งมั่น ส่วนปัญญาทำหน้าที่กำกับทิศทางของการปฏิบัติทั้งหมด ทั้งนี้ องค์ธรรมทั้งแปดต้องเจริญควบคู่กัน มิใช่แยกทำทีละขั้น (พุทธทาสภิกขุ, 2549) ส่วน พร รัตนสุบรรณ ชี้ว่า การจัดมรรคมีองค์ 8 ตามไตรสิกขาแสดงให้เห็นโครงสร้างการพัฒนามนุษย์อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การปรับพฤติกรรมภายนอก การอบรมจิตใจภายใน จนถึงการพัฒนาปัญญาเพื่อรู้ความจริงของชีวิต องค์ธรรมแต่ละข้อจึงเกื้อกูลและเสริมกันในฐานะ

กระบวนการเดียวของการพัฒนามนุษย์อย่างครบวงจร ซึ่งเป็นการสรุปภาพรวมของโพธิปักขิยธรรมในฐานะระบบการพัฒนามนุษย์เชิงพุทธอย่างสมบูรณ์ (พร รัตนสุบรรณ, 2558)

ตารางที่ 1 สรุปบทบาทเชิงระบบของโพธิปักขิยธรรม 37 ประการในฐานะระบบพัฒนามนุษย์เชิงพุทธ

หมวดธรรม	องค์ประกอบ	หน้าที่เชิงระบบ	บทบาทในกระบวนการพัฒนามนุษย์
สติปัฏฐาน 4	กาย เวทนา จิต ธรรม	ฐานการรับรู้	เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาจิต
สัมมัปปธาน 4	สังวร ปหาน ภาวนา อนุรักขนา	พลังขับเคลื่อน	ทำหน้าที่ผลักดันการปฏิบัติให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องด้วยความเพียรที่ถูกต้อง
อิทธิบาท 4	ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา	แรงจูงใจและความสำเร็จ	เสริมสร้างแรงจูงใจ กำหนดทิศทาง และหล่อเลี้ยงความสำเร็จของการปฏิบัติ
อินทรีย์ 5	ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา	การควบคุมและกำกับ	ทำหน้าที่ควบคุมและประคองจิตไม่ให้เอนเอียงหรือสุดโต่ง
พละ 5	ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา	ความมั่นคงภายใน	เป็นพลังจิตที่มั่นคง ไม่หวั่นไหวต่อกิเลสและอุปสรรค
โพชฌงค์ 7	สติ ธัมมวิจยะ วิริยะ ปีติ ปัสสัทธิ สมาธิ อุเบกขา	กระบวนการตื่นรู้	แสดงลำดับการเกิดปัญญาและการตื่นรู้ของจิต
มรรคมีองค์ 8	ศีล สมาธิ ปัญญา	ระบบชีวิตองค์รวม	เป็นผลลัพธ์เชิงระบบของการพัฒนามนุษย์ นำไปสู่การดำเนินชีวิตเพื่อความดับทุกข์

จากการวิเคราะห์หมวดธรรมทั้งเจ็ดในโพธิปักขิยธรรม 37 ประการ สามารถสังเคราะห์ได้ว่า หลักธรรมชุดนี้มิใช่เพียงการจัดหมวดคำสอนเพื่อการจดจำ หากเป็นระบบการพัฒนามนุษย์เชิงพุทธที่มีโครงสร้างและพลวัตชัดเจน กระบวนการเริ่มจากสติปัฏฐานเป็นฐานการรับรู้ ตามด้วยสัมมัปปธานและอิทธิบาทซึ่งทำหน้าที่เป็นพลังขับเคลื่อน เมื่อการปฏิบัติเจริญขึ้น อินทรีย์และพละจะเสริมความมั่นคงของจิต จนเอื้อต่อการตื่นรู้ผ่านโพชฌงค์ และหลอมรวมเป็นวิถีชีวิตตามมรรคมีองค์ 8 อันเป็นผลลัพธ์เชิงองค์รวมของการพัฒนามนุษย์เพื่อความดับทุกข์อย่างสมบูรณ์

การปฏิบัติตามโพธิปักขิยธรรม

โพธิปักขิยธรรม 37 ประการมิใช่เพียงหลักธรรมเชิงทฤษฎี หากเป็นแนวปฏิบัติที่นำไปใช้ได้จริงทั้งในการปฏิบัติกรรมฐานและชีวิตประจำวัน การยกตัวอย่างการปฏิบัติช่วยให้เห็นความสัมพันธ์และการเกื้อกูลกันของหลักธรรมแต่ละหมวดในกระบวนการพัฒนาจิตใจอย่างชัดเจน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2556)

การปฏิบัติสมถะวิปัสสนา

การปฏิบัติสมถะและวิปัสสนาเป็นกระบวนการอบรมจิตตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทที่เกื้อกูลกันอย่างเป็นระบบ สมถะทำให้จิตสงบตั้งมั่น ส่วนวิปัสสนาเจริญปัญญาให้รู้แจ้งสภาวธรรมตามความเป็นจริง ดังปรากฏในพระไตรปิฎกและคำอธิบายในอรรถกถาและฎีกา (พุทธทาสภิกขุ, 2548)

การปฏิบัติสมถะกรรมฐาน

ในพระไตรปิฎกพระพุทธเจ้าทรงแสดงการเจริญสมถะกรรมฐานไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอานาปานสติ ซึ่งเป็นกรรมฐานที่นำจิตเข้าสู่ความสงบและความตั้งมั่น พระองค์ทรงแสดงว่า เมื่อภิกษุเจริญอานาปานสติอย่างถูกต้อง ย่อมทำให้กายสงบ จิตสงบ และเกิดสมาธิที่เป็นฐานแห่งฌาน (ม.มู. 10/1-4/301-304) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1996) พุทธทาสภิกขุอธิบายว่า สมถภาวนามีหน้าที่ทำให้จิตสงบ ตั้งมั่น และเป็นเอกัคคตา โดยช่วยระงับนิวรณ์ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเห็นความจริงของสภาวธรรม จิตที่ได้รับการอบรมด้วยสมถะจึงเหมาะสมต่อการเจริญวิปัสสนา เพราะมีเสถียรภาพและไม่เอนเอียง (พุทธทาสภิกขุ, 2548) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ Bhikkhu Analayo ที่ชี้ว่าสมาธิในฐานะผลของสมถะทำหน้าที่เป็นฐานรองรับการเกิดปัญญา

ช่วยให้จิตรู้ตรงต่อประสบการณ์ปัจจุบันได้อย่างชัดเจน สมถะจึงเป็นกระบวนการเตรียมจิตเพื่อการรู้แจ้งตามความเป็นจริง มิใช่เป้าหมายสุดท้ายของการปฏิบัติ (Analayo, B., 2003)

การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

เมื่อจิตตั้งมั่นด้วยสมถะแล้ว พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เจริญวิปัสสนาโดยการพิจารณาสภาวธรรมตามความเป็นจริง เพื่อให้เกิดปัญญาเห็นไตรลักษณ์อย่างชัดเจน (ม.มู. 10/1-8/345-352) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1996) นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาร่วมสมัยอธิบายว่า วิปัสสนาภาวนาเป็นกระบวนการเกิดปัญญาที่ต้องอาศัยสมาธิเป็นฐาน กล่าวคือ จิตที่ได้รับการอบรมด้วยสมถะจนมีความสงบและตั้งมั่น ย่อมมีความเหมาะสมต่อการพิจารณาสภาวธรรมตามความเป็นจริงโดยไม่เข้าไปยึดถือ พุทธทาสภิกขุชี้ว่า สมาธิทำหน้าที่เป็นฐานรองรับการเกิดปัญญา ส่วนวิปัสสนาเป็นการใช้จิตที่ตั้งมั่นนั้นพิจารณาให้เห็นความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ และความไม่ใช่ตัวตน ปัญญาที่เกิดขึ้นจึงค่อย ๆ คลายความยึดมั่น ลดความเห็นผิด และทำลายอวิชชาอย่างเป็นลำดับ (พุทธทาสภิกขุ, 2548) ในทำนองเดียวกัน Bhikkhu Analayo อธิบายว่า สมถะและวิปัสสนามิใช่แนวทางที่แยกจากกัน หากเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินควบคู่กัน โดยสมาธิช่วยสร้างเสถียรภาพและความชัดเจนของจิต ขณะที่วิปัสสนานำไปสู่ความเข้าใจตรงต่อประสบการณ์ปัจจุบัน หากขาดสมาธิ ปัญญาย่อมไม่มีกำลังเพียงพอ และหากขาดวิปัสสนา สมาธิย่อมหยุดอยู่เพียงความสงบ ไม่อาจนำไปสู่ความหลุดพ้นได้ (Analayo, B., 2003)

ความสัมพันธ์สมถะและวิปัสสนากับโพธิปักขิยธรรม

จากข้อมูลข้างต้น สมถะและวิปัสสนาเป็นการประยุกต์โพธิปักขิยธรรม 37 ประการอย่างเป็นองค์รวม โดยมีสติปัฏฐานเป็นฐานการรู้ สัมมัปปธานและอิทธิบาทเป็นแรงขับ อินทรีย์และพละสร้างความมั่นคง โพชฌงค์ก่อให้เกิดปัญญา และมรรคมีองค์ 8 เป็นกรอบการดำเนินชีวิต จึงสะท้อนการปฏิบัติจริง มิใช่เพียงหลักธรรมเชิงคัมภีร์

ตัวอย่างจากชีวิตประจำวัน

โพธิปักขิยธรรม 37 ประการ มิได้จำกัดขอบเขตการปฏิบัติไว้เฉพาะการภาวนาในที่สงัดเท่านั้น หากสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิตได้อย่างเป็นรูปธรรม เมื่อพิจารณาในเชิงหน้าที่ หลักธรรมชุดนี้ทำหน้าที่เป็นกรอบการกำกับพฤติกรรม การควบคุมอารมณ์ และการพัฒนาปัญญาในสถานการณ์จริงของชีวิตประจำวัน พระไตรปิฎกได้แสดงแนวคิดดังกล่าวไว้หลายแห่ง โดยชี้ให้เห็นว่าการเจริญธรรมมิใช่การแยกตนออกจากชีวิตจริง หากเป็นการนำสติ ปัญญา และความเพียรไปใช้กับกิจวัตรและบทบาทหน้าที่ที่แต่ละบุคคลดำรงอยู่ (ที.ปา. 11/180-189/199-207) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1996) ในกรณีของคฤหัสถ์ การดำเนินชีวิตด้วยความสุจริต มีสติรู้เท่าทันอารมณ์ขณะเผชิญปัญหา และมีความเพียรในการละอกุศลและส่งเสริมกุศล สามารถวิเคราะห์ได้ว่าเป็นการทำงานร่วมกันของสติปัฏฐาน สัมมัปปธาน และอินทรีย์ โดยสติทำหน้าที่เป็นฐานการรับรู้ ความเพียรเป็นพลังขับเคลื่อน และอินทรีย์เป็นกลไกควบคุมทิศทางของจิตใจไม่ให้เอนเอียงไปสู่ฝ่ายอกุศล การประยุกต์ใช้หลักธรรมในลักษณะนี้สะท้อนว่า โพธิปักขิยธรรมสามารถทำงานได้จริงในบริบทของโลกียธรรม และมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ในสังคมร่วมสมัย ในส่วนของบรรพชิต ตัวอย่างการปฏิบัติตามโพธิปักขิยธรรมปรากฏชัดในพระสูตรว่าด้วยชีวิตสงฆ์ ซึ่งแสดงให้เห็นการนำหลักสติ สมาธิ และปัญญามาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีวินัยและความสม่ำเสมอ (ม.มู. 10/1-10/353-360) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1996) เมื่อพิจารณาในเชิงวิเคราะห์ จะเห็นว่าการปฏิบัติของบรรพชิตมิใช่เพียงกิจกรรมทางศาสนา หากเป็นกระบวนการฝึกตนที่มีโครงสร้างและความสัมพันธ์ขององค์ธรรมอย่างเป็นระบบ จากตัวอย่างการปฏิบัติของคฤหัสถ์และบรรพชิต โพธิปักขิยธรรม 37 ประการสะท้อนการทำงานเชิงระบบ ตั้งแต่การรับรู้ การควบคุมตนเอง การสร้างแรงจูงใจ จนถึงการปรับพฤติกรรมและทัศนคติ บทถัดไปจึงมุ่งสังเคราะห์กระบวนการเหล่านี้เป็นโมเดลการพัฒนามนุษย์เชิงพุทธอย่างเป็นองค์รวม

โพธิปักขิยธรรมในฐานะระบบการพัฒนามนุษย์เชิงพุทธ

โพธิปักขิยธรรม 37 ประการสามารถอธิบายได้ในฐานะระบบการพัฒนามนุษย์เชิงพุทธที่มีโครงสร้างหน้าที่ และเป้าหมายชัดเจน มิใช่เพียงการรวบรวมหลักธรรมเพื่อการภาวนา หากเป็นกรอบการพัฒนามนุษย์อย่างเป็นองค์รวม ครอบคลุมมิติพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือความหลุดพ้นจากทุกข์ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 1997) ในเชิงหน้าที่ โพธิปักขิยธรรมทำหน้าที่พัฒนามนุษย์จากระดับโลกียะไปสู่โลกุตตระ ผ่านกระบวนการฝึกอบรมที่มีลำดับขั้นและความสัมพันธ์เชิงระบบอย่างชัดเจน 1) มิติพฤติกรรม หลักธรรมชุดนี้ทำหน้าที่กำกับและปรับพฤติกรรมทางกายและวาจาให้สอดคล้องกับกุศลธรรม โดยเฉพาะมรรคข้อศีลและความเพียรในสัมมัปปธาน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการควบคุมการแสดงออกและการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน ช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นเหตุแห่งทุกข์และสร้างแบบแผนชีวิตที่เอื้อต่อการพัฒนาภายใน 2) มิติจิตใจ โพธิปักขิยธรรมมุ่งพัฒนากลไกภายในของจิตผ่านสติปัฏฐาน สมาธิ รวมถึงอินทรีย์และพละ ซึ่งทำหน้าที่ควบคุม ประคอง และสร้างเสถียรภาพให้แก่กระบวนการรับรู้และอารมณ์ ในบริบทชีวิตประจำวัน สติทำหน้าที่เป็นกลไกตรวจสอบกระแสความคิด ช่วยให้รู้เท่าทันอกุศลวิตกและความลำเอียงทางอารมณ์ ทำให้จิตพร้อมต่อการใช้ปัญญาอย่างรอบคอบ 3) มิติปัญญา โพธิปักขิยธรรมส่งเสริมการรู้แจ้งตามความเป็นจริงผ่านวิมังสาโพชฌงค์ และสัมมาทิฏฐิ ซึ่งสะท้อนกระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของความเข้าใจ จากการรับรู้ตามความเคยชินไปสู่การเห็นอริยสัจตามความเป็นจริง อธิบายว่า แม้องค์ธรรมอาจปรับใช้ต่างกันตามอุปนิสัย แต่โครงสร้างพื้นฐานของระบบยังคงเดิม คือมีสติเป็นฐาน สมาธิเป็นเครื่องประคอง และปัญญาเป็นเครื่องตัดกิเลส (Thanissaro Bhikkhu, 1996) จากการวิเคราะห์ดังกล่าว โพธิปักขิยธรรม 37 ประการจึงทำงานร่วมกันในฐานะระบบการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวมที่มีความสัมพันธ์เชิงพลวัต การขาดมิติใดมิติหนึ่งย่อมทำให้ระบบไม่สมบูรณ์ ดังที่พุทธทาสภิกขุชี้ให้เห็นว่า การพัฒนามนุษย์ตามแนวพุทธศาสนาต้องดำเนินไปอย่างสมดุลทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา จึงจะนำไปสู่ความหลุดพ้นได้อย่างแท้จริง (พุทธทาสภิกขุ, 2549) โดยสรุป โพธิปักขิยธรรมในฐานะระบบการพัฒนามนุษย์ มิได้ทำงานแบบเส้นตรง (Linear) แต่ทำงานแบบองค์รวม (Holistic) ที่มีการป้อนกลับและส่งเสริมกัน (Feedback Loop) กล่าวคือ สติที่เป็นฐานในสติปัฏฐานจะถูกยกระดับผ่านความเพียรและพลังใจจนกลายเป็น อินทรีย์ ที่เข้มแข็งพอจะขับเคลื่อนโพชฌงค์ ให้ทำงานสู่การรู้แจ้ง กระบวนการนี้จึงเป็นรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่สุดในทัศนะของพุทธศาสนาเถรวาท เนื่องจากพัฒนาทั้งคุณภาพจิตและสมรรถนะของปัญญาไปพร้อมกัน

สรุป

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายและวิเคราะห์โพธิปักขิยธรรม 37 ประการในฐานะระบบการพัฒนามนุษย์เชิงพุทธ โดยพิจารณาทั้งด้านความหมาย โครงสร้าง ตัวอย่างการปฏิบัติ และความสัมพันธ์ของหลักธรรมแต่ละหมวดในเชิงระบบ ผลการศึกษาพบว่า โพธิปักขิยธรรมมิใช่เพียงการรวบรวมข้อธรรมเพื่อการภาวนา หากเป็นนวัตกรรมทางจิตที่ทำงานเป็นกระบวนการองค์รวม มุ่งพัฒนามนุษย์จากระดับโลกียะไปสู่โลกุตตระ ผ่านการปรับโครงสร้างภายในของจิตใจให้พ้นจากอวิชชา ตัณหา และอุปาทาน ในเชิงโครงสร้าง หลักธรรมแต่ละหมวดทำหน้าที่แตกต่างกันแต่เกื้อกูลกันอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่สติปัฏฐานเป็นฐานการรับรู้ สัมมัปปธานและอิทธิบาทเป็นกลไกขับเคลื่อน อินทรีย์และพละเป็นกลไกควบคุมและเสริมพลัง โพชฌงค์เป็นกระบวนการรู้แจ้ง และมรรคมีองค์ 8 เป็นกรอบการดำเนินชีวิตทั้งหมด การบรรลุธรรมจึงเกิดจากการทำงานร่วมกันของกลไกด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา หลักธรรมชุดนี้ยังสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคมร่วมสมัยอย่างมีสติและเมตตา โพธิปักขิยธรรม 37 ประการมิใช่เพียงชุดคำสอนเพื่อการจารีต แต่คือ นวัตกรรมเชิงระบบ (Systemic Innovation) ในการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ที่สุด ซึ่งมีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) และมีระบบป้อนกลับ (Feedback Loop) ผ่านการทำงานร่วมกันของสติและสัมปชัญญะ การบูรณาการหลักธรรม

เหล่านี้สู่ชีวิตประจำวันในฐานะกลไกตรวจสอบกระแสความคิด จึงเป็นคำตอบสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ในสังคมร่วมสมัยอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

พร รัตนสุบรรณ. (2558). พุทธธรรมกับการพัฒนามนุษย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2556). พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.

พุทธทาสภิกขุ. (2546). ธรรมะคืออะไร. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.

_____. (2548). วิปัสสนาภาวนา. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.

_____. (2549). อานาปานสติภาวนา. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (1996). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. (1997). หลักการเจริญภาวนาในพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

Analayo, B. (2003). Satipatthāna: The direct path to realization. Birmingham: Windhorse Publications.

Gethin, R. (1998). The foundations of Buddhism. Oxford: Oxford University Press.

Thanissaro Bhikkhu. (1996). The wings to awakening: An anthology from the Pali Canon. Valley Center, CA: Metta Forest Monastery.

บทความวิจัย

ระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร*

PUBLIC PERCEPTION LEVEL OF DISASTER PREPAREDNESS IN BANGKOK

พรสวรรค์ จันทร์สมวรกุล*, ณรงค์ ไปวันเสาร์
Pronsawan Chansomworakun*, Narong Phaiwansao
นักวิชาการอิสระ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
Independent Scholar, Bangkok, Thailand
*Corresponding author E-mail: K21022521@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร 2) เปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติจำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 5.46 ล้านคน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยวิธีบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย ค่าเอฟ ค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) ในภาพรวมการรับรู้ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติหรือสาธารณภัย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ก่อนเกิดภัย มีระดับการรับรู้สูงสุด ค่าเฉลี่ย 3.75, รองลงมาหลังเกิดภัย มีค่าเฉลี่ย 3.71 และน้อยที่สุดระหว่างเกิดภัย มีค่าเฉลี่ย 3.60 2) การเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน พบว่าไม่แตกต่างกันทุกปัจจัย ข้อเสนอแนะในการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติ ควรมีนโยบายให้ความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติ แนวทางในการปฏิบัติตัวเมื่อเกิดภัยหรือคาดว่าจะเกิดภัย และนโยบายจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ การวางแผน การจัดหน่วยงานรับผิดชอบ เมื่อเกิดภัยพิบัติ การเข้าช่วยเหลือการฟื้นฟูหลังเกิดภัยพิบัติ รวมถึงการสร้างเครือข่ายภายในชุมชนเพื่อแจ้งเหตุภัยพิบัติ

คำสำคัญ: การรับรู้ของประชาชน, การเตรียมการ, ภัยพิบัติ, สาธารณภัย

Abstract

This research aimed to 1) study the public perception level of disaster reparedness in Bangkok and 2) compare the public perception level of disaster reparedness towards disaster preparation by different personal characteristics. The research design was quantitative research. The population used in this study was 5.46 million people in Bangkok. A sample of 400 people using simple by accidental sampling. The research instrument was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and hypothesis testing with F-value and t-value. The results of the research found that: 1) Overall, the perception

* Received 11 December 2025; Revised 28 January 2026; Accepted 31 January 2026

of people in Bangkok towards disaster or public disaster preparation was at a high level. When considering each aspect, it was found that all aspects were at a high level, ranked from highest to lowest as follows: before the disaster The highest level of awareness, with an average of 3.75, Next highest after the disaster had an average of 3.71 and the lowest during the disaster had an average of 3.60. And during the disaster, with an average of 3.60. 2) A comparison the public perception level of disaster reparedness towards disaster preparation by gender, age, education level, marital status, occupation, and average monthly income which were different. Found that they were not different in any factor. Recommendations for disaster preparedness: There should be policies to educate people about disasters and their impacts. And policies for disaster prevention and mitigation planning by planning, assigning responsible agencies in the event of a disaster, providing assistance, and post-disaster recovery. Including building community networks for reporting disasters.

Keywords: Public Preparation, Preparedness, Disaster, Public Disaster

บทนำ

ภัยพิบัติหรือสาธารณภัย เป็นภัยคุกคามที่ทุกประเทศต้องเผชิญ สร้างความเสียหายต่อชีวิต และทรัพย์สิน รวมทั้งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ภัยพิบัติส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดการเปลี่ยน แปลงสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อน รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และการขยายตัวของเมือง เข้าไปยังพื้นที่ที่มีความเสี่ยงจากภัยพิบัติมากขึ้น ทำให้ภัยธรรมชาติมีความถี่เพิ่มขึ้นและทวีความรุนแรงมากขึ้น (กฤติกา สุขสงวน., 2562) สำหรับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร กองนโยบายและแผนงานได้รายงานถึงภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร มี 5 ประเภท ได้แก่ น้ำท่วม ไฟไหม้ แผ่นดินไหว โรคระบาด และฝุ่น PM 2.5 (กองนโยบายและแผนงาน สำนักการวางผังและพัฒนาเมือง กรุงเทพมหานคร, 2565) จากสถิติภัยพิบัติแต่ละประเภทในรอบ 20 ปี ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในประเทศและสร้างความเสียหายในทุกมิติ คือ อุทกภัย โดยเกิดรุนแรงที่สุดในปี 2554 และต่อมาในทุกปีปัญหาอุทกภัยเริ่มเกิดขึ้นบ่อยครั้ง กระจายไปยังทุกภูมิภาคและมีระยะเวลาประสบภัยยาวนานมาก โดยเฉพาะพื้นที่ประสบภัยซ้ำซาก ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน นอกจากนี้ภัยสุขภาพ และอนามัยสิ่งแวดล้อมที่สำคัญและส่งผลให้ประชาชนเจ็บป่วยและเสียชีวิตจำนวนมาก คือ ภัยจากโรคระบาด โรคติดต่อ เช่น โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 โรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิดเอ (เอช1เอ็น1) โรคไข้หวัดนก โรคฉี่หนู โรคติดเชื้อไวรัสอีโบลา โรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง หรือโรคซาร์ส (กองอนามัยฉุกเฉิน กรมอนามัย, 2566)

สถานการณ์และแนวโน้มสาธารณภัยของโลกและประเทศกำลังเผชิญกับปัญหาที่มีลักษณะเชื่อมโยงซับซ้อน ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินในวงกว้าง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทำให้เกิดภาวะลมฟ้าอากาศแปรปรวน ระดับน้ำทะเลของโลกสูงขึ้น เกิดภาวะแล้งจัด พายุหมุน การกัดเซาะชายฝั่งทะเล อุทกภัยขนาดใหญ่ ดินโคลนถล่ม น้ำป่าไหลหลาก โรคระบาด รวมทั้งการเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ เป็นต้น นอกจาก นี้ ยังมีภัยที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ อาทิ แผ่นดินไหว สึนามิ ไฟป่าและหมอกควัน ซึ่งล้วนเป็นสาธารณภัยที่จะต้องเผชิญ ในปัจจุบันและมีแนวโน้มมากขึ้นในอนาคต อันส่งผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาธารณภัยของประเทศไทยทั้งที่เกิดจากเกิดจากธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ มีปัจจัยหลักมาจากสาเหตุหลายประการ สาเหตุจากธรรมชาติ เช่น อุทกภัย ดินโคลนถล่ม แผ่นดินไหว พายุฤดูร้อน มีความถี่และความรุนแรงมากขึ้น สาเหตุจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การใช้

ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่จำกัด การขยายตัวของชุมชนเมือง และภาคอุตสาหกรรมที่ทำลายสิ่งแวดล้อม ทำให้สภาพภูมิอากาศของโลกเกิดการเปลี่ยนแปลง สภาพอากาศแปรปรวน อากาศร้อนจัด และหนาวจัด หรือมีฝนตกปริมาณมากเป็นเวลานาน ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมหนักและแผ่นดินถล่ม ซึ่งสาธารณภัยดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ตลอดทั้งสร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน ชุนชน และของรัฐ (ผกามาศ ภู่ประดิษฐ์, 2564) แผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564 - 2570 จึงถูกจัดทำขึ้นเพื่อรองรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2565 เพื่อให้กระทรวง กรม องค์กร หน่วยงานของภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ จังหวัด อำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคส่วนต่าง ๆ ดำเนินการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ เพื่อจัดการความเสี่ยง จากสาธารณภัยของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้ยุทธศาสตร์สำคัญ คือ การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ซึ่งประกอบด้วยส่วนแรก การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ และส่วนที่สอง การจัดการสาธารณภัยให้มีมาตรฐาน โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้ประเทศมีมาตรฐานในการจัดการ และพร้อมรับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น ได้อย่างทันท่วงที (คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ, 2561)

การเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยพิบัติเพื่อเป็นการให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่ประชาชนเกี่ยวกับภัยพิบัติต่าง ๆ มีดังนี้ 1) เตรียมพร้อมก่อนภัยมา สร้างแผนฉุกเฉิน เช่น หาวิธีแจ้งเหตุ กระจายข่าว เส้นทางอพยพ กำหนดจุดปลอดภัย และประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน 2) เตรียมพร้อมด้านร่างกาย ที่อยู่อาศัย และสัตว์เลี้ยง รวมทั้งต้องซักซ้อมบ่อย ๆ ในเรื่องการอพยพและการสื่อสาร 3) เตรียมปัจจัยสี่จัดเป็นชุด ให้หยิบฉวยง่าย จัดเตรียมน้ำ ยารักษา และของใช้ที่จำเป็น ใส่ถุงเป็นชุด ๆ เก็บไว้ในที่ที่ปลอดภัย 4) ติดตามฟังข่าวสารบ้านเมือง และ 5) ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ประชาชนทั่วไป (อาคม พรรณิกร, 2561) ในมิติการจัดการนั้น Phillip, B. D. et al. ได้สรุปถึงการจัดการภัยพิบัติว่ามีอย่างน้อยสามช่วงด้วยกันคือ ช่วงแรกก่อนเกิดภัยพิบัติ ช่วงที่สองระหว่างเกิดภัยพิบัติ และช่วงที่สามคือ หลังจากที่เกิดภัยพิบัติ และได้สรุปวงจรการจัดการภัยพิบัติจากรายงานของ The National Governers' Association Report ว่ามีประเด็นที่สำคัญสี่ประการด้วยกัน ได้แก่ ประการแรก การบรรเทาสาธารณภัย (mitigation) คือการลดความเป็นไปได้ที่จะก่อให้เกิดภัยพิบัติ ประการที่สอง การเตรียมความพร้อมกับสาธารณภัย เป็นการสร้างแผนเพื่อรับมือกับภัยพิบัติล่วงหน้า ประการที่สาม การจัดการหรือการสนองตอบต่อเหตุการณ์ เมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นจะมีการดำเนินการตามแผนที่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า และประการที่สี่ การฟื้นฟูหรือเยียวยา เป็นการนำสถานการณ์เข้าสู่ภาวะ ปกติโดยเร็วที่สุด (Phillip, B. D. et al., 2012)

จากข้อมูลข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติมีความจำเป็นอย่างยิ่งในสภาวะปัจจุบัน แต่การรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมความพร้อมของประชาชนในการรับมือภัยพิบัติ ยังมีบางส่วนที่มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนไป การเตรียมความพร้อมตามช่วงเวลาก่อนเกิด ระหว่างเกิด และหลังจากเกิดภัยพิบัติยังมีการปฏิบัติไม่ถูกต้อง ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ประชาชนมีความพร้อมรับมือภัยพิบัติได้อย่างถูกต้องและลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตในการวิจัย

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 5.46 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ได้มาจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) โดยมีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และให้มีความผิดพลาดได้ ร้อยละ 5 จากนั้นจึงใช้การสุ่มโดยวิธีบังเอิญ จาก 50 เขต ๆ ละ 8 คน

ด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร ใน 3 ช่วง ได้แก่ ก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร ใน 3 ช่วง ได้แก่ ก่อนเกิดภัย จำนวน 5 ข้อ ระหว่างเกิดภัย จำนวน 5 ข้อ และหลังเกิดภัย จำนวน 5 ข้อ ซึ่งเป็นการแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบโดยใช้มาตราลิเกิร์ต (Likert scale) 5 ระดับ ดังนี้ ระดับที่ 1 หมายถึง มีการรับรู้น้อยที่สุด, ระดับที่ 2 หมายถึง มีการรับรู้น้อย, ระดับที่ 3 หมายถึง มีการรับรู้ปานกลาง, ระดับที่ 4 หมายถึง มีการรับรู้มาก และระดับที่ 5 หมายถึง มีการรับรู้มากที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ โดยเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความเห็นเพิ่มเติม

2.2 การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ

2.2.1 การสร้างแบบสอบถามโดยการกำหนดเนื้อหาของข้อมูลที่ต้องการ โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์การวิจัยและสมมติฐานการวิจัย แล้วทำการการศึกษาจากเอกสาร ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างร่างแบบสอบถาม

2.2.2 การตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถาม โดยตรวจสอบโครงสร้างแบบสอบถาม และข้อคำถามในแบบสอบถาม ว่าครอบคลุมเนื้อหา และสอดคล้องกันตามวัตถุประสงค์การวิจัยและสมมติฐานการวิจัยหรือไม่

2.2.3 ตรวจสอบรูปแบบของแบบสอบถาม ภาษาที่ใช้ การเรียงลำดับและความยาวของคำถาม โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่าผ่านเกณฑ์ทุกข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 0.67 ขึ้นไป

2.2.4 การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (alpha coefficient method) โดยวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .817

3. วิธีการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสาร ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามให้ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ให้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจกับผู้ตอบแบบสอบถาม

3.3 เมื่อผู้วิจัยแจกแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว และเก็บกลับคืนมา ผู้วิจัยจึงดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและพบว่ามีแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาและสมบูรณ์ทุกฉบับ

3.4 แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาและมีความสมบูรณ์จำนวน 400 ชุด คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ และนำข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ โดย

4.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลผู้ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 ข้อมูลระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร ใน 3 ช่วง ได้แก่ ก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$: Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S.D.)

4.3 การเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการทดสอบค่าที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบระหว่างตัวแปร 2 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแปรเพศ และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อหาค่าความแตกต่างของตัวแปร 3 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ ตัวแปรอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน กรณีเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการตรวจสอบเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple comparison) ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference) ที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 30 - 40 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีอาชีพพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท

ตารางที่ 1 แสดงค่าร้อยละของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล

ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศชาย	294	73.50
อายุ 30 - 40 ปี	180	45.00
ระดับการศึกษาปริญญาตรี	276	69.00
อาชีพพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน	153	38.25
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท	179	44.75

2. ระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร

การรับรู้ของประชาชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ก่อนเกิดภัย	3.75	.885	มาก	1
2. ระหว่างเกิดภัย	3.60	.877	มาก	3
3. หลังเกิดภัย	3.71	.886	มาก	2
เฉลี่ย	**3.69**	**.881**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 พบว่า ในภาพรวมระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร ก่อนเกิดภัย

การรับรู้ของประชาชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ตรวจสอบบ้านเรือนให้อยู่ในสภาพปลอดภัย	3.86	.856	มาก	1
2. ติดตามข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการป้องกันภัย	3.80	.849	มาก	2
3. รู้หลักปฏิบัติในการรับมือภัยพิบัติ	3.73	.915	มาก	3
4. จดจำหมายเลขโทรศัพท์ของหน่วยงานสำคัญ	3.66	.921	มาก	5
5. จัดเตรียมสิ่งของที่จำเป็นไว้ใช้งานยามฉุกเฉิน	3.70	.903	มาก	4
เฉลี่ย	**3.75**	**.885**	**มาก**	

จากตารางที่ 3 พบว่า ก่อนเกิดภัยในภาพรวมระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร ระหว่างเกิดภัย

การรับรู้ของประชาชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ติดตามข้อมูลสถานการณ์ภัย	3.57	.873	มาก	3
2. สามารถประเมินสถานการณ์ภัยได้	3.54	.911	มาก	5
3. ปฏิบัติตามประกาศเตือนภัยและคำแนะนำของทางราชการอย่างเคร่งครัด	3.68	.841	มาก	1
4. สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง	3.67	.874	มาก	2
5. กรณีฉุกเฉินออกจากพื้นที่ไปตามเส้นทางที่ปลอดภัย	3.55	.891	มาก	4
เฉลี่ย	**3.60**	**.877**	**มาก**	

จากตารางที่ 4 พบว่า ระหว่างเกิดภัยในภาพรวมระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร หลังเกิดภัย

การรับรู้ของประชาชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. หาสาเหตุและหาแนวทางป้องกันภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นอีกในอนาคต	3.75	.944	มาก	2
2. การประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้น	3.60	.849	มาก	5
3. ร่วมประเมินผลระบบการเตือนภัย และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ	3.72	.960	มาก	3
4. สำรวจความเสียหายที่เกิดขึ้น	3.85	.806	มาก	1
5. การรวมกลุ่มเครือข่ายผู้ประสบภัยพิบัติติดตามการช่วยเหลือ	3.62	.872	มาก	4
เฉลี่ย	**3.71**	**.886**	**มาก**	

จากตารางที่ 5 พบว่า หลังเกิดภัยในภาพรวมระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

3. การเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล

ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล	t	F	p
เพศ	1.93		.060
อายุ		1.633	.072
ระดับการศึกษา		1.676	.067
สถานภาพสมรส		1.534	.065
อาชีพ		1.035	.082
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		.958	.088

จากตารางที่ 6 พบว่า ระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ไม่ต่างกันทุกปัจจัย

อภิปรายผล

ผลการศึกษาระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากเกิดภัยพิบัติเดิมซ้ำ ๆ ทำให้ระดับการรับรู้ของประชาชนอยู่ในระดับมาก ก่อนเกิดภัย มีการตรวจสอบสภาพที่อยู่อาศัยให้มีสภาพแข็งแรง และมีการติดตามการแจ้งเตือนภัยพิบัติอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างเกิดภัยพิบัติ มีการปฏิบัติตามประกาศหรือคำแนะนำของทางเจ้าหน้าที่ หลังเกิดภัยพิบัติ มีการสำรวจความเสียหายที่เกิดขึ้น เพื่อขอความช่วยเหลือจากทางการ ทำให้การดำเนินการฟื้นฟูเป็นไปอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับการศึกษาของ ปองสุข ศรีชัย และปภาวดี เนตรสุวรรณ ที่ศึกษาเรื่องการรับรู้และรูปแบบการเผชิญปัญหาของผู้ประสบภัยพิบัติ: กรณีศึกษาประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากแผ่นดินไหว ในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยด้านรวมของการรับรู้และค่าเฉลี่ยด้านรวมของรูปแบบการเผชิญปัญหาอยู่ในระดับมาก (ปองสุข ศรีชัย และปภาวดี เนตรสุวรรณ, 2564) สามารถอภิปรายผลการวิจัยเป็นรายด้าน ดังนี้ การรับรู้ของประชาชนก่อนเกิดภัย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากมีให้ความรู้เรื่องภัยพิบัติและการเตรียมเพื่อรับมือกับภัยพิบัติให้แก่ประชาชนจากทางหน่วยงาน

ราชการ มีโอกาสในการเข้าถึงการเตรียมความพร้อมรับมือ และทักษะในการเผชิญเหตุการณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กองนโยบายและแผนงาน สำนักการวางผังและพัฒนาเมือง กรุงเทพมหานคร ที่ศึกษาเรื่องความตระหนักรู้และการรับมือภัยพิบัติ ของผู้อยู่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า ระดับความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติส่วนบุคคล ผู้ตอบแบบสอบถามมีการเตรียมความพร้อมโดยการติดตามสถานการณ์ ด้านภัยพิบัติอย่างต่อเนื่องมากที่สุด โดยอยู่ในระดับมาก ส่วนการเตรียมความพร้อมอื่น ๆ ในลำดับรองลงมา ได้แก่ การเตรียมช่องทางการติดต่อประสานงานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขสถานการณ์ การเตรียมเครื่องมือ/อุปกรณ์สำหรับแก้ไขสถานการณ์ในเบื้องต้น การเรียนรู้การใช้งานของเครื่องมือ/อุปกรณ์สำหรับแก้ไขสถานการณ์ในเบื้องต้น และการวางแผน/เตรียมพร้อมด้านการเงินหากเกิดสภาวะฉุกเฉินจากภัยพิบัติ ตามลำดับ (กองนโยบายและแผนงาน สำนักการวางผังและพัฒนาเมือง กรุงเทพมหานคร, 2565) การรับรู้ของประชาชนระหว่างเกิดภัย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากมีการจัดทำคู่มือในการสร้างความรู้ความเข้าใจและแนวทางปฏิบัติในสถานการณ์ฉุกเฉินของทางราชการ และข่าวสารในโซเชียลมิเดียต่าง ๆ ทำให้ประชาชนสามารถรับรู้และปฏิบัติได้ถูกต้ององ สอดคล้องกับการศึกษาของ กองนโยบายและแผนงาน สำนักการวางผังและพัฒนาเมือง กรุงเทพมหานคร ที่ศึกษาเรื่องความตระหนักรู้และการรับมือภัยพิบัติ ของผู้อยู่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ต่อการรับมือภัยพิบัติในกรุงเทพมหานคร จากสื่อต่าง ๆ มากที่สุด โดยอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความระแวดระวังต่อการเกิดภัยพิบัติอยู่เสมอ ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงกับการจัดการเหตุการณ์ภัยพิบัติของตนเองหรือสมาชิกในครอบครัว (กองนโยบายและแผนงาน สำนักการวางผังและพัฒนาเมือง กรุงเทพมหานคร, 2565) การรับรู้ของประชาชนหลังเกิดภัย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากประชาชนมี ความรู้ความเข้าใจ และการยอมรับ ที่มีต่อเหตุการณ์ภัยพิบัติ มีการปรับตัว มีการแสวงหาการสนับสนุนเพื่อแก้ปัญหา และรับการช่วยเหลือ สอดคล้องกับ ปองสุข ศรีชัย และปภาวดี เนตรสุวรรณ ที่ศึกษาเรื่องการรับรู้และรูปแบบการเผชิญปัญหาของผู้ประสบภัยพิบัติ: กรณีศึกษาประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากแผ่นดินไหวในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่พบว่าระดับการรับรู้ของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวด้านรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่า ความรู้ความเข้าใจ และความคิดความรู้สึกต่อเหตุการณ์แผ่นดินไหว แต่ละด้านนั้นอยู่ในระดับมาก รูปแบบการเผชิญปัญหาของของประชาชนด้านรวมพบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แบบมุ่งเน้นที่การแก้ปัญหาที่ใช้ ได้แก่ การลงมือแก้ปัญหา การยอมรับ และการตีความใหม่ทางบวก ส่วนแบบมุ่งเน้นแก้ที่อารมณ์ที่ใช้ ได้แก่ การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมเพื่อแก้ปัญหา การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมเพื่อหากาลังใจ และการหาทางผ่อนคลาย (ปองสุข ศรีชัย และปภาวดี เนตรสุวรรณ, 2564)

การเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ที่แตกต่างกัน พบว่า อายุ ระดับการศึกษา การรับรู้ของประชาชนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากปัจจุบันมีการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ สามารถสื่อสารได้ ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ทำให้ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ไม่ส่งผลให้ระดับการรับรู้ของประชาชนแตกต่างกัน ขัดแย้งงานวิจัยของ เจษฎาวัตร โพธิ์ชัยศรี ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนสูง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี พบว่าผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนสูง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวมพบว่า อายุ และระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางที่ระดับ 0.05 (เจษฎาวัตร โพธิ์ชัยศรี, 2564) และเพศ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน พบว่า การรับรู้ของประชาชนไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจษฎาวัตร โพธิ์ชัยศรี ที่ภาพรวมพบว่าด้านเพศ อาชีพ และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าไม่แตกต่างกัน (เจษฎาวัตร โพธิ์ชัยศรี, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรม นำไปสู่ภัยพิบัติที่รุนแรงขึ้น ถี่ขึ้น ซึ่งสร้างความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน และเศรษฐกิจของประชาชน และประเทศชาติ การเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติของประชาชน เพื่อความเสี่ยงและความสูญเสียจากภัยพิบัติ จึงต้องมีการปรับปรุงให้ทันกับสถานการณ์ และส่งเสริมความยั่งยืนในระยะยาวเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้สังคมสามารถรับมือกับความท้าทายจากภัยพิบัติ การออกแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ หรือคู่มือประชาชนในการเตรียมตัวให้รอดปลอดภัยพิบัติของคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย จะมีประสิทธิภาพ หรือสามารถลดความสูญเสียที่เกิดจากภัยพิบัติให้เหลือน้อยที่สุด ต้องมีการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง เน้นสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วม การเปิดรับข้อมูล ข่าวสาร ร่วมคิด ร่วมทำ และการสื่อสารที่เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม เพื่อเพิ่มการรับรู้ของประชาชนเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติ

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก และเพื่อให้การรับรู้ของประชาชนมีระดับที่สูงขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการให้ป้องกันและบรรเทาสาธารณะดำเนินการ ดังนี้ จัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การอพยพ การเอาตัวรอดเมื่อเกิด ภัยพิบัติขึ้นในชุมชน รวมถึงให้ความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติ แนวทางในการปฏิบัติตัวเมื่อเกิดภัย หรือคาดว่าจะเกิดภัย และสร้างเครือข่ายภายในชุมชน เช่น ระบบเครือข่ายโทรศัพท์ วิทยุสื่อสาร รวมถึงการใช้สื่อต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการแจ้งเหตุ เช่น ไลน์ หรือ เฟสบุ๊ค ฯ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมการเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติหรือสาธารณภัยของประชาชน และมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมาจัดทำแผนหรือนโยบายเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติหรือสาธารณภัย

เอกสารอ้างอิง

กฤติกา สุขสงวน. (2562). การประยุกต์ใช้แนวคิดการสงครามที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติงานเผชิญภัยพิบัติของโรงพยาบาลสังกัดกองทัพบกในพื้นที่กองทัพภาคที่ 3. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการทัพบก.

กองนโยบายและแผนงาน สำนักการวางผังและพัฒนาเมือง กรุงเทพมหานคร. (2565). ความตระหนักรู้และการรับมือภัยพิบัติ ของผู้อยู่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: สำนักการวางผังและพัฒนาเมือง กรุงเทพมหานคร.

กองอนามัยฉุกเฉิน กรมอนามัย. (2566). คู่มือการดำเนินงานของทีมตระหนักรู้ สถานการณ์ (Situation Awareness Team: SAT). เรียกใช้เมื่อ 1 เมษายน 2568 จาก https://dhem.anamai.moph.go.th/webupload/78x031ad331bc1fd90f589bc49eb43741fd/m_magazine/37738/4585/file_download/a21a4874e558f1edab1cb15203b07fc7.pdf

คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ. (2561). แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564 - 2570. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย.

เจษฎาวัตร โพธิ์ชัยศรี. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนสูง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. วารสารวิจัยธรรมศึกษา, 4(2), 39-50.

ปองสุข ศรีชัย และปภาวดี เนตรสุวรรณ. (2564). การรับรู้และรูปแบบการเผชิญปัญหาของผู้ประสบภัยพิบัติ: กรณีศึกษาประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากแผ่นดินไหว ในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย. วารสารราชพฤกษ์, 19(2), 73-81.

ผกามาศ ภู่ประดิษฐ์. (2564). แผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ เทศบาลตำบลโพธิ์ทอง พ.ศ.2564-2570. เรียกใช้เมื่อ 1 เมษายน 2568 จาก https://www.tambonphothong.go.th/fileupload/2345488495.pdf

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). ข้อมูลสถิติประชากร. เรียกใช้เมื่อ 1 เมษายน 2568 จาก https://www.nso.go.th/nsoweb/index#

อาคม พรรณิกร. (2561). เรื่องควรรู้ในการใช้ชีวิตเมื่อเกิดภัยพิบัติ. เรียกใช้เมื่อ 1 เมษายน 2568 จาก https://www.seub.or.th/bloging/knowledge/เรื่องควรรู้ในการใช้ชี/v

Phillip, B. D. et al. (2012). Introduction to Emergency Management. Boca Raton: CRC Press.

Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. (2rd ed). New York: Harper & Row.

บทความวิจัย

พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช*

ECOTOURISM BEHAVIORS OF THAI TOURISTS VISITING KIRIWONG COMMUNITY, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ภัทรวรรณ แท่นทอง[1]*, ทิวาภรณ์ สุบรรณวงศ์[2]

Phattarawan Tantong[1]*, Tiwaporn Subanawong[2]

[1]คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา ประเทศไทย

[1]Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University, Songkhla, Thailand

[2]สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

[2]School of Management, Walailak University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: wantantong@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การวิจัยเป็นแบบเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 420 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานด้วยการทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square) ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 20 - 30 ปี ไม่ประกอบอาชีพ (เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท และมีสถานภาพโสด ด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเยือนหมู่บ้านคีรีวงมากกว่า 2 ครั้ง จุดประสงค์หลักคือการพักผ่อน/นันทนาการ การเดินทางใช้รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ แรงจูงใจด้านกายภาพคือความเป็นธรรมชาติและบรรยากาศดี ส่วนแรงจูงใจด้านจิตวิทยาคือความเพลิดเพลินจากกิจกรรม ช่องทางรับรู้ข้อมูลส่วนใหญ่คือสื่ออินเทอร์เน็ต กิจกรรมยอดนิยม ได้แก่ การชมความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชน พฤติกรรมการการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชน คือการได้รับความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชน รองลงมาคือศึกษาวิถีชีวิตชุมชน นิยมซื้อของที่ระลึกประเภทผลไม้แปรรูป ระยะเวลาพำนักเฉลี่ยประมาณ 2 วัน และส่วนใหญ่มีความตั้งใจแนะนำผู้อื่นให้มาท่องเที่ยว และผลการทดสอบสถิติไคสแควร์ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ และ สถานภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยสะท้อนแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ และสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: พฤติกรรมนักท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, ชุมชนคีรีวง

Abstract

This study aims 1) to examine the ecotourism behavior of tourists visiting Kiriwong Community, Nakhon Si Thammarat Province, and 2) to investigate the relationship between

* Received 14 January 2026; Revised 27 January 2026; Accepted 30 January 2026

personal factors and ecotourism behavior. A quantitative approach was employed using a questionnaire to collect data from 420 respondents selected through convenience sampling. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, and standard deviation, as well as inferential statistics through the Chi-square test. The results indicated that most tourists were female, aged 20 to 30 years, students, holding a bachelor's degree, earning less than 15,000 baht per month and being single. Regarding ecotourism behavior, most tourists had visited Kiriwong Community more than twice, primarily for relaxation and recreational activities. They mainly traveled by car or motorcycle. Physical motivation was influenced by the natural environment and pleasant atmosphere, while psychological motivation stemmed from enjoyment of various activities. Physical motivation was driven by the natural environment and pleasant atmosphere, while psychological motivation resulted from enjoyment of various activities. The main source of travel information was the internet. Popular activities included appreciating natural abundance, as well as participating in community-based tourism. Regarding community-based tourism behavior of tourists, they enjoyed learning about the processing of tie-dye fabrics and fruit products. They purchased processed fruit products, as souvenirs. The average length of stay was approximately two days, and most respondents expressed an intention to recommend Kiriwong Community to others. The Chi square test revealed that personal factors including gender, age, occupation, education level, income level and marital status were significantly related to ecotourism behavior at the 0.05 significance level. The research findings reflected ecotourism trends of new generation and could be used as basic information for the community in terms of sustainable community–based tourism development.

Keywords: Tourist Behavior, Ecotourism, Khiriwong Community

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สรุปสถิติปี 2567ว่านักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าไทยรวม 35.54 ล้านคน สร้างรายได้ 1.67 ล้านล้านบาท ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทย 198.69 ล้านคน-ครั้ง สร้างรายได้ 9.5 แสนล้านบาท ก่อให้เกิดรายได้รวมตลาดในประเทศและต่างประเทศเป็นจำนวน 2.62 ล้านล้านบาท (กรุงเทพธุรกิจ, 2568) จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มากด้วยประวัติศาสตร์และธรรมชาติที่สวยงาม หนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจคือ ชุมชนบ้านคีรีวง ตั้งอยู่ในตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2567 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวน 4,288,606 คน (ระบบบัญชีข้อมูลจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2568) และ จังหวัดนครศรีธรรมราชมีรายได้จากการท่องเที่ยว 15,169 ล้านบาท (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567) ชุมชนบ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา มีธรรมชาติที่สวยงาม เป็นชุมชนที่โอบล้อมไปด้วยภูเขา หนึ่งในนั้นคือเขาหลวง ซึ่งเป็นภูเขาสูงที่สุดในภาคใต้ เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำ มีคลองท่าดีเป็นคลองสายหลักที่ไหลผ่านหมู่บ้าน บ้านคีรีวงมีวิถีชีวิตแบบชาวสวน อยู่กับธรรมชาติ อาชีพหลักคือการทำสวนผลไม้ผสม เรียกว่า "สวนสมรม" เช่น มังคุด เงาะ ทุเรียน สะตอ เคยได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประจำปี พ.ศ. 2541 รางวัลชุมชนต้นแบบในการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประเภทเมืองและชุมชน (ชุมชนบ้านคีรีวง, 2568)จุดเล่นน้ำหลักอยู่ในบริเวณ "หนานหินท่านาหา" ซึ่งบริเวณนั้นมีสะพานแขวนข้ามลำธารเป็นเอกลักษณ์เด่น ทั้งมีร้านอาหารให้บริการอยู่หลายร้าน จุดที่นักท่องเที่ยวนิยมแวะถ่ายภาพเป็นที่ระลึกเมื่อเดินทางมาถึงบ้านคีรีวง คือ "สะพานบ้านคีรีวง คลองท่าดี" ซึ่งเป็น

สะพานคอนกรีต ตั้งอยู่ในบริเวณทางเข้าหมู่บ้าน เป็นจุดที่มองเห็นลำธารที่ไหลผ่านกลางหมู่บ้านโดยมีทิวเขาน้อยใหญ่เป็นฉากหลังสวยงาม (ชุมชนบ้านคีรีวง, 2568)

พฤติกรรมผู้บริโภค คือ การศึกษาวาบุคคล กลุมคน หรือองคกร เลือกซื้อและใชจ่ายสินคา บริการ ไอเดีย หรือประสบการณ เพื่อตอบสนองความตองการและความปรารถนาของตน เปนการศึกษาถึงเหตุจูงใจที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการซื้อและใชสินคา และบริการตาง ๆ โดยเริ่มจากสิ่งกระตุน ซึ่งมีทั้งการกระตุนทางการตลาด และการกระตุนอื่น ๆที่ถูกสงไปยังความรูสึกนึกคิดของผูบริโภค ผานกระบวนการทางจิตวิทยา (ปจจัยภายใน) และลักษณะของผูบริโภค (ปจจัยภายนอก) ซึ่งจะนำไปสูกระบวนการตัดสินใจ และการตัดสินใจซื้อในที่สุด (Kotler, P. & Keller, K. L., 2016) พฤติกรรมนักท่องเที่ยว เป็นการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวไม่ว่าจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม เพื่อตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง (Uthayan, C., 2008) พฤติกรรมนักท่องเที่ยว หมายถึง กระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลตัดสินใจในการซื้อบริการ วิธีการซื้อ และวิธีการใช้บริการนั้นจากกระบวนการตลาด ตลอดจนปัจจัยภายนอกต่าง ๆ เช่น สถานภาพของบุคคล ครอบครัว ซึ่งส่งผลให้แต่ละบุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน (กุลวรา สุวรรณพิมล, 2556) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันมีความต้องการที่สลับซับซ้อนในด้านของการบริโภคมากขึ้น และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (Srithammasak, N. & Akkapin, S., 2561)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจังหวัดนครศรีธรรมราชมีนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวจำนวนมาก แต่ยังไม่พบการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศชองชุมชนคีรีวง ชุติกานต์ ยินดีสุข ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ประกอบอาชีพ นักเรียน/ นักศึกษา เป็นโสดมีการศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างเคยไปแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น ชายหาด น้ำตก เกาะ ภูเขา เดินทางท่องเที่ยวในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ มีจุดประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว คือเพื่อพักผ่อนทั้งร่างกายและจิตใจ ค้นหาข้อมูลจากกระทู้บนอินเตอร์เน็ตพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติมากที่สุดอันดับแรกๆ ได้แก่ การรักษาสิ่งแวดล้อมและไม่ทำความเสียหายกับชุมชน และการเลือกกิจกรรมท่องเที่ยวหรือธุรกิจบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และผลการศึกษาพบว่า พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุ อาชีพ สถานภาพการสมรส รายได้และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันส่งผลให้ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมของนักท่องเที่ยวชาวไทยแตกต่างกัน (ชุติกานต์ ยินดีสุข, 2559) นอกจากนั้น สาลินี ทิพย์เพ็ง และกุลดารา เพียรเจริญ ศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดสงขลา หลังวิกฤติโควิด-19 พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพโสด มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ท่องเที่ยวหรือเพื่อพักผ่อนในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ระยะเวลาในการพักแรม 2 คืน และเลือกใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นยานพาหนะ ในการเดินทาง (สาลินี ทิพย์เพ็งและกุลดารา เพียรเจริญ, 2565); (กิตติยา ดาวเวียงกัน และลัดดา ปินตา, 2563) พบว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว ที่มาท่องเที่ยวสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง และสถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ เดินทางร่วมกับคนในครอบครัว เดินทางเพื่อท่องเที่ยว หรือพักผ่อน นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวในฤดูหนาว ส่วนใหญ่รู้จักสถานที่ท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต อย่างไรก็ตามผลการวิจัยสะท้อนว่างานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศขนาดใหญ่ หรือพื้นที่ที่มีการพัฒนาแล้ว และผลการวิจัยมักจะเป็นลักษณะเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การมาท่องเที่ยว ช่องทางการรับรู้แหล่งท้องเที่ยว แต่ไม่พบผลการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมอื่นๆ ที่น่าสนใจในแหล่งท่องเที่ยวแห่งเดียวกัน เช่น แรงจูงใจด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว แรงจูงใจด้านจิตวิทยาของแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชน นอกจากนั้นพบว่าการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในบริบทของชุมชนท้องถิ่นที่มีการจัดการตนเอง เช่น ชุมชนคีรีวง ยังมีอยู่อย่างจำกัด สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมายังชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาส่งผลให้ไม่ทราบประชากรที่แน่ชัด การคำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม จึงใช้สูตรการกำหนดขนาดตัวอย่างของ คอแครน (Cochran, W. G., 1997) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95.0 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5.0 จำนวนขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 385 คน แต่ได้เพิ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 420 คน เพื่อเป็นการลดความคลาดเคลื่อน ทำให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยทำการเก็บข้อมูลโดยทำการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้นจากการศึกษาเอกสารและทบทวนทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ และสถานภาพ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว ใช้มาตรวัดนามบัญญัติ (Nominal scale) ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับ พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวเดินทางมายังชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช มี) มีลักษณะคำถามแบบมีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choice Questions) ใช้มาตรวัดนามบัญญัติ (Nominal Scale) 10 ข้อ (ข้อ 1-10) และมาตรวัดเรียงลำดับ (Ordinal Scale) 1 ข้อ (ข้อ 11)

1. ท่านเคยมาท่องเที่ยวคีรีวงครั้งที่เท่าไหร่
2. ส่วนใหญ่ท่านมาท่องเที่ยวคีรีวงเพื่อวัตถุประสงค์อะไร
3. ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวงโดยวิธีใด
4. แรงจูงใจด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวในการมาท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวงของท่านคืออะไร
5. แรงจูงใจด้านจิตวิทยาของแหล่งท่องเที่ยวในการมาท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวงของท่านคืออะไร
6. ท่านรับรู้ / รู้จักแหล่งท่องเที่ยวนี้จากช่องทางใด
7. รูปแบบพฤติกรรมการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของท่านคือข้อใด
8. รูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชนของท่านคือข้อใด
9. ส่วนใหญ่ท่านซื้อของฝาก ของที่ระลึก ประเภทใด
10. ท่านจะแนะนำให้ผู้อื่นมาท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวงใช่หรือไม่
11. ท่านใช้ระยะเวลาที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวกี่วัน

ผู้วิจัยได้ทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือวิจัย โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นทดสอบความเที่ยงตรงโดยการตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง หรือ ค่า IOC ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ นั่นคือมีค่า IOC 0.60 - 0.90 และมีการหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชากรในกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษา จำนวน 30 ราย เพื่อหาความเชื่อมั่นโดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, L. J., 1970) ซึ่งได้ค่า 0.89 แสดงว่าเครื่องมือวิจัยมีความเชื่อมั่นสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลปฐมภูมิกับผู้ที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยแบบสอบถามโดยให้ผู้ตอบกรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และทำการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว ด้วยค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-Square)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนคีรีวงอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.6 อายุระหว่าง 20 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.1 ไม่ประกอบอาชีพ (เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา) คิดเป็นร้อยละ 41.7 มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 57.6 มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 43.6 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 65.2

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังชุมชนบ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวที่หมู่บ้านคีรีวงมากกว่า 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 45.7 รองลงมาคือมาเที่ยวครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 36.2 มีวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ/นันทนาการ (Scenic tourism) คิดเป็นร้อยละ 73.6 รองลงมามีวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมเพื่อน / ญาติ คิดเป็นร้อยละ 7.9 ลักษณะในการเดินทางมาโดยรถยนต์ รถจักรยานยนต์ คิดเป็นร้อยละ 81.9 รองลงมาใช้วิธีการเดินทางโดยรถโดยบริษัทนำเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 9.8 มีแรงจูงใจในการมาท่องเที่ยวด้านกายภาพคือ หมู่บ้านคีรีวงมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติและบรรยากาศดีคิดเป็นร้อยละ 66.2 รองลงมาคือมีระบบนิเวศที่สมบูรณ์ มีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ คิดเป็นร้อยละ 12.1 มีแรงจูงใจในการมาท่องเที่ยวด้านจิตวิทยาคือ หมู่บ้านคีรีวงสามารถให้ความเพลิดเพลินจากการทำกิจกรรม เช่น ปั่นจักรยานชมวิวทิวทัศน์ ท่องเที่ยวน้ำตกคีรีวง เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมาคือให้ความเพลิดเพลินจากการเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 30.2

ผลการศึกษายังพบว่านักท่องเที่ยวมีช่องทางการรับรู้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว คือช่องทางการรับรู้ผ่านสื่ออินเตอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 46 รองลงมาคือเพื่อน / คนรู้จัก คิดเป็นร้อยละ 41.9 รูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือท่องเที่ยวชมความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติเช่น ภูเขา น้ำตก คิดเป็นร้อยละ 67.9 รองลงมาคือท่องเที่ยวชมภูมิทัศน์โดยรวมของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 23.1 รูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชน คือการได้รับความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น ผ้ามัดย้อม ผลไม้แปรรูป เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 52.6 รองลงมาคือศึกษาวิถีชีวิตชุมชน คิดเป็นร้อยละ 47.4 นิยมซื้อของที่ระลึกประเภทผลไม้แปรรูป เช่น ทุเรียนกวน มังคุดกวน เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 38.3 รองลงมาคือผ้ามัดย้อม /ผ้าบาติก สบู่เปลือกมังคุด คิดเป็นร้อยละ 32.6 และ

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นที่จะแนะนำผู้อื่นให้มาท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง ร้อยละ 92.1 และไม่แนะนำผู้อื่นให้มาท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง คิดเป็นร้อยละ 7.9 นักท่องเที่ยวใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉลี่ยประมาณ 2 วัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว สรุปดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว

พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว	เพศ		อาชีพ		ระดับการศึกษา		อายุ		รายได้		สถานภาพ	
	Sig.	สัมพันธ์	Sig.	สัมพันธ์	Sig.	สัมพันธ์	Sig.	สัมพันธ์	Sig.	สัมพันธ์	Sig.	สัมพันธ์
1. จำนวนครั้งของการมาท่องเที่ยว	0.025*	✓	.026*	✓	.140	✗	**.000***	✓	.110	✗	.259	✗
2. วัตถุประสงค์การท่องเที่ยว	0.856	✗ ✗	.000*	✓	000*	✓	000*	✓	.000*	✓	000*	✓
3. ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง	.601	✗	.009*	✓	.000*	✓	.000*	✓	.004*	✓	000*	✓
4. แรงจูงใจด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว	.203	✗	.000*	✓	**000***	✓	**.000***	✓	.000*	✓	000*	✓
5. แรงจูงใจด้านจิตวิทยาของแหล่งท่องเที่ยว	.045*	✓	.240	✗	**000***	✓	**.001***	✓	.012*	✓	.001*	✓
6. การรับรู้ /การรู้จักแหล่งท่องเที่ยว	.093	✗	.000*	✓	**000***	✓	**.001***	✓	.073	✗	000*	✓
7. ช่วงเวลาท่องเที่ยว	.864	✗	.052	✗	.341	✗	.052	✗	.092	✗	.077	✗
8. รูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	.434	✗	.008*	✓	.001*	✓	.001*	✓	.019*	✓	**.000***	✓
9. รูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชน	. 596	✗	.165	✗	.862	✗	.051	✗	.135	✗	.518	✗
10. การซื้อของฝาก ของที่ระลึก	.000*	✓	.001*	✓	.005*	✓	.274	✗	.572	✗	.048*	✓
11.การแนะนำผู้อื่น	.007*	✓	.003*	✓	.126	✗	.990	✗	.044*	✓	.232	✗

หมายเหตุ * หมายถึง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

✓ หมายถึง มีความสัมพันธ์ มีค่า Significance ที่น้อยกว่า 0.05

✗ หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์ มีค่า Significance ที่มากกว่า 0.05

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวเดินทางมายังชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้ 1) เพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4 ด้านคือ 1.1) จำนวนครั้งของการมาท่องเที่ยว 1.2) แรงจูงใจด้านจิตวิทยาของแหล่งท่องเที่ยว 1.3) การซื้อของฝาก ของที่ระลึก และ 1.4) การแนะนำผู้อื่น 2) อาชีพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05 ($p \leq 0.05$) 7 ด้านคือ 2.1) จำนวนครั้งของการมาท่องเที่ยว 2.2) วัตถุประสงค์การท่องเที่ยว 2.3) ลักษณะการเดินทาง 2.4) แรงจูงใจด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว การรับรู้ / รู้จักแหล่งท่องเที่ยว 2.5) รูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2.6) การซื้อของฝาก ของที่ระลึก และ 2.7) การแนะนำผู้อื่นให้มาท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง 3) ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05 ($p \leq 0.05$) 7 ด้านคือ 3.1) วัตถุประสงค์การท่องเที่ยว 3.2) ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง 3.3) แรงจูงใจด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว 3.4) แรงจูงใจด้านจิตวิทยาของแหล่งท่องเที่ยว 3.5) การรับรู้ /การรู้จักแหล่งท่องเที่ยว 3.6) รูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ 3.7) การซื้อของฝากของที่ระลึก 4) อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05 ($p \leq 0.05$) 7 ด้านคือ 4.1) จำนวนครั้งของการมาท่องเที่ยว 4.2) วัตถุประสงค์การท่องเที่ยว 4.3) ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง 4.4) แรงจูงใจด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว 4.5) แรงจูงใจด้านจิตวิทยาของแหล่งท่องเที่ยว 4.6) การรับรู้ /การรู้จักแหล่งท่องเที่ยว และ 4.7) รูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 5) รายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05 ($p \leq 0.05$) 6 ด้านคือ 5.1) วัตถุประสงค์การท่องเที่ยว 5.2) ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง 5.3) แรงจูงใจด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว 5.4) แรงจูงใจด้านจิตวิทยาของแหล่งท่องเที่ยว 5.5) รูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ 5.6) การแนะนำผู้อื่น และ 6) สถานภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05 ($p \leq 0.05$) 7 ด้านคือ 6.1) วัตถุประสงค์การท่องเที่ยว 6.2) ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง 6.3) แรงจูงใจด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว 6.4) แรงจูงใจด้านจิตวิทยาของแหล่งท่องเที่ยว 6.5) การรับรู้ /การรู้จักแหล่งท่องเที่ยว 6.6) รูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ 6.7) การซื้อของฝากของที่ระลึก

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ สามารถอธิบายได้ว่านักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา อายุ รายได้ และ สถานภาพ มีความสัมพันธ์พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผล แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวที่หมู่บ้านคีรีวงมากกว่า 2 ครั้ง มีวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ/นันทนาการ (Scenic tourism)) การเดินทางใช้รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์เป็นพาหนะ ช่องทางการรับรู้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชนคีรีวง คือช่องทางการรับรู้ผ่านสื่ออินเตอร์เน็ต จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางโดยใช้รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์เป็นพาหนะ และช่องทางการรับรู้ผ่านสื่ออินเตอร์เน็ต สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติยา ดาวเวียงกัน และ ลัดดา ปินตา ที่พบว่า

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว ที่มาท่องเที่ยวสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง และสถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ เดินทางเพื่อท่องเที่ยว/พักผ่อน ลักษณะในการเดินทางมาโดยรถยนต์ รถจักรยานยนต์ส่วนตัว ช่องทางการรับรู้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว คือช่องทางการรับรู้ผ่านสื่ออินเตอร์เน็ต (กิตติยา ดาวเวียงกัน และลัดดา ปินตา, 2563) และสอดคล้องกับการศึกษาของ สาลินี ทิพย์เพ็ง และกุลดารา เพียรเจริญ ที่พบว่าในการเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดสงขลาของนักท่องเที่ยว เลือกใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นยานพาหนะ (สาลินี ทิพย์เพ็งและกุลดารา เพียรเจริญ, 2565) ซึ่งเป็นที่ยอบรับว่าสื่อเว็บไซต์หรืออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่ทันสมัย ง่ายต่อการเข้าถึงของกลุ่มตัวอย่างและสามารถนำเสนอข้อมูลได้หลากหลายน่าสนใจ

นอกจากนั้นผลการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านคีรีวง โดยเฉลี่ยประมาณ 2 วัน ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ สาลินี ทิพย์เพ็ง และกุลดารา เพียรเจริญ ที่พบว่าระยะเวลาในการพักแรมของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดสงขลาคือ 2 คืน (สาลินี ทิพย์เพ็งและกุลดารา เพียรเจริญ, 2565) และสอดคล้องกับการศึกษาของ เกศินี โพธิ์เพชร และคณะ ซึ่งพบว่านักท่องเที่ยวใช้เวลาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวขนอม น้อยกว่า 7 วัน (เกศินี โพธิ์เพชร และคณะ, 2563) ผลการวิจัยที่พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉลี่ยประมาณ 2 วัน อาจเนื่องมาจากแหล่งชุมชนบ้านคีรีวง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ยังขาดความหลากหลายของสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหารแบบพื้นเมือง หรือร้านคาเฟ่ที่สวยงามและบรรยากาศดี ร้านขายของฝากของที่ระลึกที่หลากหลายและมีขนาดใหญ่ รวมทั้งมีข้อจำกัดการเดินทางซึ่งรถสาธารณะมีจำกัด

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวยังพบว่านักท่องเที่ยวมีแรงจูงใจในการมาท่องเที่ยวด้านกายภาพคือ หมู่บ้านคีรีวงมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติและบรรยากาศดี และสอดคล้องกับการศึกษาของ เกศินี โพธิ์เพชร และคณะ ที่พบว่าปัจจัยดึงที่มีระดับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ระดับมากที่สุดคือคือ ทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงามสมบูรณ์ (เกศินี โพธิ์เพชร และคณะ, 2563) และสอดคล้องการศึกษาของ กมลชนก ขุนพระบาท และคณะ ที่พบว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มมิลเลนเนียลต่อการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่เดินทางมากับครอบครัว เพราะมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามและหลากหลาย วัตถุประสงค์คือเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ (กมลชนก ขุนพระบาท และคณะ , 2567) ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า นักท่องเที่ยวมีแรงจูงใจในการมาท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง ด้านจิตวิทยาคือ ได้รับความเพลิดเพลินจากการทำกิจกรรม เช่น ปั่นจักรยานชมวิวทิวทัศน์ท่องเที่ยวน้ำตกคีรีวง สอดคล้องกับการศึกษาของกชพรรณ คัดชาชัย ที่พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ มีการประกอบกิจกรรมปั่นจักรยานมากที่สุด (กชพรรณ คัดชาชัย, 2563)

นอกจากนั้นผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีรูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ท่องเที่ยวชมความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติเช่น ภูเขา น้ำตก นักท่องเที่ยวมีรูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชน คือ การได้รับความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น ผ้ามัดย้อม ผลไม้แปรรูป เป็นต้น และนักท่องเที่ยวนิยมซื้อของที่ระลึกประเภทผลไม้แปรรูป เช่น ทุเรียนกวน มังคุดกวน เป็นต้น รวมทั้งมีความคิดเห็นที่จะแนะนำผู้อื่นให้มาท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช จากผลการวิเคราะห์รูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในการชมความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติของนักท่องเที่ยว และรูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชนคือการได้รับความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนและนิยมซื้อของที่ระลึกประเภทผลไม้แปรรูป ผลการวิจัยสะท้อนว่าสอดคล้องกับการศึกษาของ ชุติกานต์ ยินดีสุข ที่พบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ เคยไปแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น ชายหาด น้ำตก เกาะ ถ้ำ ภูเขา มีการซื้อผลิตภัณฑ์จากชุมชนเพราะเป็นการช่วยสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว มีกิจกรรมท่องเที่ยวหรือธุรกิจบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ชุติกานต์ ยินดีสุข, 2559)

ส่วนที่ 2 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ทุกด้าน คือเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา อายุ รายได้ และ สถานภาพ มีความสัมพันธ์พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยที่ปัจจัยส่วนบุคคลทุกด้าน คือเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา อายุ รายได้ และ สถานภาพ มีความสัมพันธ์พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยสะท้อนว่าสอดคล้องกับการศึกษาของ วาสนา ขวัญทองยิ้ม และคณะ ที่พบว่า ในภาพรวมลักษณะทางประชากรศาสตร์ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ และภูมิลำเนา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการเดินทางของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรมในจังหวัดสงขลา (วาสนา ขวัญทองยิ้ม และคณะ, 2566) และสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริมา พิมแสนนิล ที่พบว่า การใช้กลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของหมู่บ้านคีรีวง นำมาเปรียบเทียบกับปัจจัยประชากรศาสตร์จำแนกตามอายุ พบว่าแตกต่างกัน (ศิริมา พิมแสนนิล, 2559) และผลการวิจัยที่ปัจจัยส่วนบุคคลทุกด้าน คือเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา อายุ รายได้ และ สถานภาพ มีความสัมพันธ์พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยสะท้อนว่าสอดคล้องกับการศึกษาของ เกศินี โพธิ์เพชร และคณะ ที่พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ สถานภาพ ที่อยู่อาศัย (ทวีป) การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในแหล่งท่องเที่ยวขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช (เกศินี โพธิ์เพชร และคณะ, 2563) แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ นรินทร์สิรี เชียงพันธ์ ที่พบว่าปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน (นรินทร์สิรี เชียงพันธ์, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาครั้งนี้มีองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นแนวคิดเกี่ยวกับข้อคำถามที่ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามด้วยข้อคำถาม 11 ข้อ ครอบคลุมด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในชุมชนที่ไม่เคยมีการศึกษามาก่อน ซึ่งข้อคำถามมาจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจศึกษาในเรื่องนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีบริบทคล้ายคลึงกับชุมชนคีรีวง นอกจากนี้ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวที่พบว่านักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา อายุ รายได้ และ สถานภาพ ที่พบว่ามีความสัมพันธ์พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05 ($p \leq 0.05$) ทุกด้าน ผลการศึกษาทำให้ผู้ประกอบการใช้เป็นแนวทางในการกำหนดส่วนแบ่งตลาด (Segmentation) โดยใช้เกณฑ์ปัจจัยส่วนบุคคล และสามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมาย (Target) ส่วนใหญ่ได้ชัดเจนขึ้นจากลักษณะความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ผลการวิจัยสะท้อนแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ และสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 20 – 30 ปี ไม่ประกอบอาชีพ (เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา) มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท มีสถานภาพโสด ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการท่องเที่ยวท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังชุมชนบ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวที่มากกว่า 2 ครั้ง มีวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ/นันทนาการ (Scenic tourism) ลักษณะในการเดินทางมาโดยรถยนต์/รถจักรยานยนต์/รถจักรยาน ส่วนตัว มีแรงจูงใจในการมาท่องเที่ยวด้านกายภาพคือ มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติและบรรยากาศดี มีแรงจูงใจในการมาท่องเที่ยวด้านจิตวิทยาคือ ให้ความเพลิดเพลินจากการทำกิจกรรม เช่น ปั่น

จักรยานชมวิวทิวทัศน์ ท่องเที่ยวน้ำตกคีรีวง นักท่องเที่ยวมีช่องทางการรับรู้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว คือช่องทางการรับรู้ผ่านสื่ออินเตอร์เน็ต นักท่องเที่ยวใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉลี่ยประมาณ 2 วัน รูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือท่องเที่ยวชมความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติเช่น ภูเขา น้ำตก รูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชน คือการให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น ผ้ามัดย้อม ผลไม้แปรรูป เป็นต้น นิยมซื้อของที่ระลึกประเภทผลไม้แปรรูป เช่น ทุเรียนกวน มังคุดกวน เป็นต้น และนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นที่จะแนะนำผู้อื่นให้มาท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ทุกด้าน คือเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา อายุ รายได้ และสถานภาพ มีความสัมพันธ์พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกด้าน จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉลี่ยประมาณ 2 วัน อาจเนื่องมาจากชุมชนบ้านคีรีวง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ยังขาดความหลากหลายของสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวควรนำเสนอความหลากหลายและเพิ่มความน่าดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น เช่น ร้านอาหารแบบพื้นเมือง หรือร้านคาเฟ่ที่สวยงามและบรรยากาศดี ร้านขายของฝากของที่ระลึกที่หลากหลายและมีขนาดใหญ่ รวมทั้งมีข้อจำกัดการเดินทางซึ่งรถสาธารณะมีจำกัด เพื่อยืดระยะเวลาให้นักท่องเที่ยวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนคีรีวงได้นานยิ่งขึ้น และควรมีกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยว เช่น มีการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ เยี่ยมชมวิถีชีวิตชาวบ้านในท้องถิ่น การแปรรูปผลไม้ การบริการนำเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง เช่น วัดพระบรมธาตุวรมหาวิหาร วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) หรือ แหล่งท่องเที่ยวขนอม รวมทั้งแก้ปัญหาข้อจำกัดการเดินทางด้วยรถสาธารณะให้หลากหลายมากขึ้น 2) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีช่องทางการรับรู้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ผ่านสื่ออินเตอร์เน็ต จึงควรจัดการส่งเสริมการตลาดและโปรโมชั่นในโอกาสต่างๆให้ลูกค้าทราบ และแชร์ข้อมูลการท่องเที่ยวผ่านโซเชียลมีเดียเพื่อแลกรับสินค้าหรือบริการในราคาพิเศษ 3) ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชน คือการให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น ผ้ามัดย้อม ผลไม้แปรรูป และนักท่องเที่ยวนิยมซื้อของที่ระลึกประเภทผลไม้แปรรูป เช่น ทุเรียนกวน มังคุดกวน ผู้นำชุมชนหรือภาครัฐควรหาทางสนับสนุนพัฒนาให้วิถีชุมชนดังกล่าวมีความน่าสนใจมากขึ้นทั้งด้านมาตรฐานและคุณภาพแบบมืออาชีพ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และดึงดูดใจนักท่องเที่ยวมากขึ้นรวมทั้งประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้จักในผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มากขึ้น และ 4. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวงและแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมภายในชุมชนของนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

กชพรรณ คัดชาชัย. (2563). การศึกษาแรงจูงใจการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

กมลชนก ขุนพระบาท และคณะ . (2567). พฤติกรรมการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มมิลเลนเนียลต่อการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา. ใน วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์. 1(3), 1-14.

กรุงเทพธุรกิจ. (2568). เปิดสถิติปี 2567 ต่างชาติเที่ยวไทย 35.54 ล้านคน ส่อง 10 อันดับเดินทางสูงสุ. เรียกใช้เมื่อ 10 พฤษภาคม 2568 จาก https://www.bangkokbiznews.com/business/business/1160350

กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวประจำเดือนธันวาคม ปี 2567. เรียกใช้เมื่อ 10 กรกฎาคม 2568 จาก https://nakhonsithammarat.gdcatalog.go.th/dataset/9ed5a74f-7b00-44a4-8a7f-663cae4804ca/resource/7679f8ec-376f-434d-8d71-094dde9e36bf

กิตติยา ดาวเวียงกัน และลัดดา ปินตา. (2563). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว กรณีศึกษา สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง และสถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่. Journal of Arts Management, 4(2), 262-277.

กุลวรา สุวรรณพิมล. (2556). หลักการมัคคุเทศก์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.

เกศินี โพธิ์เพชร และคณะ. (2563). พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในแหล่งท่องเที่ยวขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิทยาการจัดการ, 37(2), 110-136.

ชุติกานต์ ยินดีสุข. (2559). ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทย. ใน วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารการตลาด. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชุมชนบ้านคีรีวง. (2568). แม่น้ำลำคลอง/หมู่บ้าน ชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2568 จาก https://thai.tourismthailand.org/Attraction/ชุมชนบ้านคีรีวง

นรินทร์สิรี เชียงพันธ์. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเพศหญิงชาวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ระบบบัญชีข้อมูลจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2568). จำนวนนักท่องเที่ยว จังหวัดนครศรีธรรมราช. เรียกใช้เมื่อ 15 กรกฎาคม 2568 จาก https://nakhonsithammarat.gdcatalog.go.th/dataset/total_tourism/resource/7d1b4e0e-66d8-4748-a765-199763db7270

วาสนา ขวัญทองยิ้ม และคณะ. (2566). พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรม ในจังหวัดสงขลา. วิทยาการจัดการวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, 4(1), 44-55.

ศิริมา พิมแสนนิล. (2559). กลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาหมู่บ้านคีรีวงอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สาลินี ทิพย์เพ็งและกุลดารา เพียรเจริญ. (2565). พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา หลังวิกฤติโควิด-19. วารสารศิลปะศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ, 4(3), 428-442.

Cochran, W. G. (1997). Sampling techniques. (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.

Cronbach, L. J. (1970). Essentials of psychological testing. (3d ed.). New York: Harperand Row.

Kotler, P. & Keller, K. L. (2016). Marketing management. (15th ed.). London: Education, Inc.

Srithammasak, N. & Akkapin, S. (2561). The study of foreign tourists behavior towards taling–chan Floating Market. Journal of Thai Hospitality and Tourism, 13(1), 27-35.

Uthayan, C. (2008). Tourist Behavior. Retrieved January 8, 2019, from https://touristbehaviour.wordpress.com

บทความวิจัย

การพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยรูปแบบการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกม*

DEVELOPING FINE MOTOR SKILLS IN KINDERGARTEN 1 STUDENTSTHROUGH AN INTEGRATWD TEACHING MODEL COMBINED WITH GAME-BASED LEARNING ACTIVITIES

สุกัญญา ทิพย์สุข*, ชญานี วงศ์วิเชียร, กิจจา บานชื่น
Sukanya Tipsuk*, Chayanee Wongwichien, Kijja Banchuen
คณะศึกษาศาสตร์และศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยตาปีสุราษฎร์ธานี สุราษฎร์ธานี ประเทศไทย
Faculty of Education and Liberal Arts, Tapee University, Surat Thani, Thailand
*Corresponding author E-mail: nongkun288@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยรูปแบบการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้ กิจกรรมเกมมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และ 2) เปรียบเทียบทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบดังกล่าว เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนธิดาแม่พระสุราษฎร์ธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 10 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ระยะเวลาในการดำเนินการ ทดลองทั้งสิ้น 10 สัปดาห์ จัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 5 วัน คือ วันจันทร์ถึงวันศุกร์ วันละ 40 นาที ระหว่างเวลา 09.20 - 10.00 น. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ชุดกิจกรรมเกมและแผนการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ จำนวน 20 แผน และแบบ สังเกตทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาทักษะ การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยรูปแบบการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกมมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.47/84.16 ซึ่งมีผลเป็นไป ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 2) ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย หลังจัดการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกมสูงกว่าก่อน จัดการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกมซึ่งสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมเกมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก, การเรียนรู้กิจกรรมเกม, การสอนแบบบรูณาการ

Abstract

This research article aims to 1) Develop fine motor skills of kindergarten 1 students using an integrated teaching model combined with game-based learning, with the effectiveness meeting the 80/80 criterion. This research aimed to 2) Compare the fine motor skills of kindergarten 1 students before and after the learning activities using the aforementioned design, employing a

* Received 10 January 2026; Revised 27 January 2026; Accepted 31 January 2026

quasi-experimental approach. The sample group consisted of 10 students from one Kindergarten 1 class at Thida Mae Phra Surat Thani School, during the second semester of the 2024 academic year. The sample was selected using a purposive sampling method. The experiment was conducted over a period of 10 weeks. The activities are conducted five days a week, Monday to Friday, for 40 minutes each day, from 9:20 AM to 10:00 AM. The research tools include a set of game activities and 20 integrated lesson plans. The study also included an observational model of fine motor skills in kindergarten 1 students, with a reliability coefficient of 0.93. Statistical analyses included percentages, means, standard deviations, and analysis of variance. The research findings showed that: 1) The development of fine motor skills in kindergarten 1 students using an integrated teaching model combined with game-based learning was effective with scores of 82.47/84.16. This result meets the specified criteria of 80/80. 2) The ability to use fine motor skills in young children. After integrated instruction combined with game-based learning, scores were significantly higher than before the integrated instruction combined with game-based learning, at a statistical significance level of .05.

Keywords: Use Small Muscles, Learning Game Activities, Integrated Teaching

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศและได้รับการคาดหวังให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ที่เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นส่วนช่วยในการเพิ่มความเท่าเทียมในสังคม และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างอาชีพ ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็งพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถของเด็กเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาเด็กให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพพัฒนาการเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อเนื่องในตัวมนุษย์เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิไปจนตลอดชีวิตทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพพัฒนาการของเด็กจะมีขั้นตอนในลักษณะเดียวกันตามวัยของเด็กแต่อัตราการเจริญเติบโตและระยะเวลาในการผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ของเด็กแต่ละคนอาจแตกต่างกันได้ โดยในขั้นตอนแรก ๆ จะเป็นพื้นฐานสำหรับพัฒนาการประกอบด้วย ด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งพัฒนาการแต่ละด้านมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันรวมทั้งส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน พัฒนาการแต่ละด้านจะมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็กในแต่ละด้าน พัฒนาการด้านร่างกายอธิบายว่า การเจริญเติบโตของเด็กมีลักษณะต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นเด็กจะพัฒนาถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อน (กระทรวงศึกษาธิการ , 2560) การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี บริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติถ้าเด็กได้รับการพัฒนาด้วยวิธีการที่ถูกต้องจะช่วยเสริมสร้างให้มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เด็กต้องการความรัก ความใจใส่ ดูแลอย่างใกล้ชิด เด็กวัยนี้มีโอกาสเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้สำรวจ ทดลอง เล่น ลงมือหาคำตอบด้วยตนเองได้มีโอกาสคิดแก้ปัญหา เลือกตัดสินใจใช้ภาษาสื่อความหมาย คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดังนั้น การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยควรจัดการศึกษาอย่างถูกวิธีและเป็นไปตามขั้นตอนพัฒนาการของเด็กจะทำให้เด็กเหล่านั้นมีความ

พร้อมและมีศักยภาพที่จะพัฒนาการจัดกิจกรรมแต่ละวันสามารถจัดได้หลายรูปแบบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันสำหรับเด็กปฐมวัยโดยกล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นอวัยวะหนึ่งในการประกอบกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เช่น การใส่ - ถอด กระดุม รูดซิป การแปรงฟัน ผูกเชือก รองเท้างานศิลปะ รวมทั้งการขีดเขียน ถ้าเด็กใช้กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่วจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยควรส่งเสริมให้ใช้กล้ามเนื้อสายตาร่วมกับมือเพราะการประสานงานของกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยยังไม่พร้อมเท่าที่ควรการเล่นและการจัดกิจกรรมศิลปะต่าง ๆ จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กได้พัฒนาความพร้อมทางมือและตามากที่สุดเด็กจะเรียนรู้อย่างเป็นพื้นฐานสำคัญของการเขียนเพราะความคล่องแคล่วของกล้ามเนื้อนิ้วมือ ซึ่งกิจกรรมหรืออุปกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมือกับสายตาให้ประสานสัมพันธ์กันการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการออกแบบการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดพัฒนาการอย่างเต็มศักยภาพควรเน้นให้มีสื่อของจริงให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยครูสามารถจัดกิจกรรมได้ทั้งแบบกลุ่มและแบบเดี่ยวคอยเป็นผู้กำกับดูแล กระตุ้นให้แรงเสริม โดยใช้ศิลปะหรือวิธีการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ เช่น การวาดภาพ ระบายสี พิมพ์ภาพ ปั้น ฉีก ตัด ปะ การประดิษฐ์เศษวัสดุ ร้อยลูกปัด ร้อยเชือก ร้อยดอกไม้ เย็บ กระดุม รูดซิป เรียงสี เรียงไม้หนีบ ตอกตะปู เป็นต้น (ศิรินยา ใจทอง, 2565) ด้วยเหตุนี้การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้การทำงานของกล้ามเนื้อมือและตาให้ทำงานสัมพันธ์กันได้ดี ความชำนาญในการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กในการหยิบจับสิ่งของและเล่นเครื่องเล่นต่าง ๆ ที่ส่งผลดีต่อทักษะของร่างกายในส่วนต่าง ๆ มากมาย กล้ามเนื้อมัดเล็ก คือ กล้ามเนื้อนิ้วมือ และกล้ามเนื้อตากล้ามเนื้อทั้ง 2 ส่วนนี้หากได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถในการใช้ได้ดีนั้นถือเป็นต้นทุนที่ดีในการเรียนรู้และการสำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวการประสานการทำงานระหว่างกล้ามเนื้อตา และมือจะช่วยเตรียมตัวให้พวกเขาพร้อมสำหรับการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้ดีในเวลาต่อไปภายหลัง เช่น ฝึกให้พวกเขาทำกิจกรรมศิลปะ การปั้น การร้อยการวาดภาพระบายสี การใช้กรรไกร และการจับสีเทียนเพื่อขีดเขียนเพื่อมีพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็กก้าวหน้าขึ้น (พีรฉัตร ประกอบตระกูล, 2562); (จินดารัตน์ นลินธนาลักษณ์, 2560) กล่าวว่าหากเด็กในช่วงปฐมวัยมีการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กได้ดีจะส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาให้ดียิ่งขึ้น ปัจจุบันปัญหาการเรียนการสอนการจัดกิจกรรมประสบการณ์ของเด็กปฐมวัยนั้นไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีปัญหาด้านความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็ก การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ เช่นติดกระดุม การเทน้ำใส่แก้ว การดื่มนม การจับช้อนเพื่อรับประทานอาหาร การทำงานศิลปะ รวมทั้งการขีดเขียนอาจเป็นเพราะเด็กไม่ได้รับการส่งเสริมการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กเท่าที่ควร ดังนั้นการพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กโดยใช้รูปแบบการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเกมเป็นวิธีที่ช่วยเพิ่มความน่าสนใจในการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายและความคิดสร้างสรรค์ทั้งการบูรณาการทักษะการเรียนรู้ผ่านเกมการรวมทักษะอื่น ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ หรือ การแก้ปัญหา ผ่านการเล่นเกมที่ต้องใช้การคิด เช่น เกมจับคู่ เกมแก้ปริศนา จะช่วยเสริมทั้งด้านทักษะกล้ามเนื้อและพัฒนาการทางสมองการเรียนรู้คณิตศาสตร์ หรือ ภาษาผ่านการเล่นเกมสามารถเพิ่มความสนุกและความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนเกิดความสนุกสนานเกมทำให้ผู้เรียนรู้สึกเพลิดเพลิน และมีแรงจูงใจในการฝึกฝนทักษะ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ผ่อนคลายและไม่กดดันการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งการสอนแบบบูรณาการช่วยให้เด็กได้ฝึกทักษะหลาย ๆ อย่างพร้อมกัน เช่น การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้ การที่ครูปฐมวัยจะสามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นควรจะใช้เทคนิคและวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เน้นถึงการที่เด็กในวัยนี้ใช้ความสามารถในการคิดเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก เช่น การวาดภาพ การเล่นเกมที่ใช้การหยิบจับ หรือการใช้วัสดุที่ต้องใช้มือและนิ้วในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ (อำพล พาจรทิศ, 2559)

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาโดยนำวิธีการจัดการเรียนรู้ข้างต้นมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการรูปแบบการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกม ซึ่งวิธีการดังกล่าว

เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเอาวิธีการการสอนแบบบูรณาการเป็นการสอนอย่างมีระบบมีขั้นตอนที่ใช้ในการศึกษามาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยจะมีการสอดแทรกกิจกรรมเกมที่มุ่งพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กทั้งผ่านการคิดวิเคราะห์หรือการแก้ปัญหา ผ่านการเล่นเกมเพื่อพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และคาดว่าผลจากการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครู ในการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในความสามารถด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีความพร้อมในการใช้กล้ามเนื้อมัดเด็กได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยรูปแบบ การสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกมมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยรูปแบบการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกมก่อนและหลังทำกิจกรรมเกม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยรูปแบบการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกม เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียว ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.1 ประชากร คือ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนธิดาแม่พระสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 34 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนธิดาแม่พระสุราษฎร์ธานี จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 10 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น คือ การสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกม

2.2 ตัวแปรตาม คือ ทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ชุดกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกมและแผนการจัดประสบการณ์ จำนวน 20 แผน แผนละ 40 นาที รวม 14 ชั่วโมง และแบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย 5 ด้าน คือ ด้านความคล่องแคล่ว ด้านความยืดหยุ่น ด้านความถูกต้อง ด้านการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาและ ด้านการรับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัส โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ชุดกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกมและแผนการจัดประสบการณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกมดังนี้ ศึกษาคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกม ผู้วิจัยทำการคัดเลือกวิธีการต่าง ๆ ประกอบด้วยกิจกรรมเกม คือ เกมแกนกระดาษเช็ดชู่แสนสนุก เกม หมุนหมุนหมุนให้สนุก เกมไม้หนีบหรรษา เกมติดกระดุมให้หนูหน่อย และเกมรูดซิบเร็วเข้า ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้การสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกม

3.2 กำหนดโครงสร้างและสร้างชุดกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกมจำนวน 5 กิจกรรม ใช้เวลาในการดำเนินการวิจัยโดยสังเกตการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ก่อนใช้ชุดกิจกรรมเกม จำนวน 1 สัปดาห์ จากนั้นจัดการเรียนรู้โดยใช้ ชุดกิจกรรมเกม จำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 40 นาที และ สังเกตการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 หลังใช้ชุดกิจกรรมเกม จำนวน 1 สัปดาห์

3.3 นำชุดกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกมและแผนการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 5 ชุด เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

3.4 ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างจากการศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดความสอดคล้องของมาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ศึกษาคู่มือการสังเกตและการประเมินผลในการเรียนระดับปฐมวัยเพื่อกำหนดตัวบ่งชี้ในการวัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ซึ่งแบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยการสังเกตความสามารถ 5 ด้าน คือ ด้านความคล่องแคล่วด้านความยืดหยุ่นด้านความถูกต้อง ด้านการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา และด้านการรับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัส

3.5 นำแบทดสอบชุดกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกมและแผนการจัดประสบการณ์นำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

3.6 นำแบบทดสอบวัดทักษะในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นอนุบาลปี 3 ห้อง จำนวน 10 คน ของโรงเรียนธิดาแม่พระภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีค่าความเชื่อมั่น 0.93 และนำมาจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ในการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียว โดยผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ระยะ

4.1 ระยะก่อนการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตทักษะในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ก่อนจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกม (Pre-test) โดยใช้แบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ทำการประเมินเป็นรายบุคคล ใช้เวลาในการสังเกต 5 วัน

4.2 ระยะดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 เป็นเวลา 6 สัปดาห์ โดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกม สัปดาห์ละ 5 วัน เวลา 09.20 น. ถึง 10.00 น. ใช้เวลาครั้งละประมาณ 40 นาที ในเดือนพฤศจิกายน 2567 ถึง เดือนธันวามคม 2567

4.3 ระยะหลังการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตทักษะในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1หลังจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกม (Post-test) โดยใช้แบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ทำการประเมินเป็นรายบุคคล ใช้เวลาในการสังเกต 5 วัน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกม โดยใช้สูตร E1/E2 ตามเกณฑ์กำหนด 80/80

5.2 วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยรูปแบบการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกมก่อนและหลังทำกิจกรรมเกม

ผลการวิจัย

การพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยรูปแบบการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกม รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงประสิทธิภาพของแผนการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมเกม (E1/E2)

คะแนนทดสอบ	นักเรียน/คน	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	$\sum D$	$\sum_D^2$	t	F
คะแนนก่อนการจัดประสบการณ์ (E1)	10	15	5.30	1.25	71	519	21.76	0.00
คะแนนหลังการจัดประสบการณ์ (E2)	10	15	12.70	1.63				

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยระหว่างการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมเกม ซึ่งมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.47/85.19 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยรวมและรายด้าน ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมเกมการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ผู้วิจัยนำคะแนนของแบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 แยกเป็นรายด้านทั้งก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมเกมมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลต่างและทดสอบความแตกต่าง เฉลี่ยว่ามีความแตกต่างมากน้อยเพียงใด โดยใช้ t-test ทดสอบค่านัยสำคัญทางสถิติของแบบวัดปรากฏผลแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ทั้งโดยรวมและรายด้าน ก่อนและหลังแผนการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมเกม

ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก	N	ก่อนการจัด		หลังการจัดกิจกรรม กิจกรรม		t	Sig
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านความคล่องแคล่ว	10	1.00	0.00	1.66	0.18	1.60	.000
2. ด้านความยืดหยุ่น	10	1.00	0.66	1.72	0.10	1.72	.000
3. ด้านความถูกต้อง	10	1.10	0.31	1.74	0.13	1.74	.000
4. ด้านการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา	10	1.30	0.48	1.78	0.06	1.78	.000
5. ด้านการรับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัส	10	1.00	0.13	1.80	0.00	1.80	.000
รวม	**10**	**5.40**	**0.98**	**8.70**	**0.47**	**8.64**	**.000**

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 2 พบว่า คะแนนความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยรวมหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมเกมสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = 8.64) และ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่าหลังการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมกมส่งผลให้นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความคล่องแคล่ว ด้านความยืดหยุ่น ด้านความถูกต้อง ด้านการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ด้านการรับรู้ โดยใช้ประสาทสัมผัส ซึ่งสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมเกมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยรูปแบบการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกม ประเด็นสำคัญที่คณะผู้วิจัยได้นำมาอภิปราย ดังนี้

ทักษะในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยรูปแบบการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกม โดยรวมหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมเกมสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุคนธ์รัตน์ ศรีอ่อน ที่สรุปว่าทักษะในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นไปตามแผนจัดประสบการณ์และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ ด้านความคล่องแคล่ว และด้านความยืดหยุ่น และด้านความถูกต้อง และด้านการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา และด้านการรับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัส (สุคนธ์รัตน์ ศรีอ่อน, 2559) เมื่อพิจารณาความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กแยกเป็นรายด้าน ได้แก่

ด้านความคล่องแคล่วในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก สังเกตจากการทดสอบในกิจกรรมชุดกิจกรรมเกม พบว่า ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเล่นเกมเด็กมีคะแนนทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กในด้านความคล่องแคล่วเท่ากับ 1.00 กล่าวคือ ในขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมได้แก่การนำหลอดกาแฟใส่ในแกนกระดาษทิชชู่ การหมุนฝาขวดน้ำ การใช้ไม้หนีบ หนีบเชือก การติดกระดุมการรูดซิบนั้น นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถทำได้ พฤติกรรมที่สังเกตได้ คือ นักเรียนส่วนใหญ่ใช้นิ้วมือในการหยิบหลอดกาแฟใส่ในรูแกนกระดาษทิชชู่ค่อนข้างลำบาก ผลคือนักเรียนไม่สามารถควบคุมมือและการใช้มือ - ตา ประสานสัมพันธ์กันได้ในการหยิบหลอดกาแฟใส่ในรูแกนกระดาษทิชชู่ และการหมุนฝาขวดน้ำ การใช้ไม้หนีบหนีบเชือก การติดกระดุมการรูดซิบการใช้นิ้วและมือยังทำได้ไม่คล่อง เมื่อนักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมมาทำการทดสอบอีกครั้งผลปรากฏว่าคะแนนทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กด้านความคล่องแคล่วในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก เท่ากับ 1.66 เพิ่มขึ้นจากเดิมพฤติกรรมที่สังเกตได้ คือนักเรียนมีการใช้นิ้วและมือได้คล่องแคล่วขึ้นเป็นเพราะนักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมด้วยวิธีการสอดเข้า-ออก การหมุน การดึง การออกแรงนิ้วมือทุกครั้งที่ทำกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ สุคนธ์รัตน์ ศรีอ่อน ที่สรุปได้ว่าทักษะในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก คือในการทำกิจกรรมผู้ที่จะสอนเด็กทำงานศิลปะจำเป็นต้องปฏิบัติมาก่อนเพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการในการทำ (สุคนธ์รัตน์ ศรีอ่อน, 2559)

ด้านความยืดยุ่นในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก สังเกตจากการทดสอบในกิจกรรมชุดกิจกรรมเกม พบว่า ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเล่นเกมเด็กมีคะแนนทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กในด้านความยืดยุ่นในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก เท่ากับ 1.00 กล่าวคือ ในขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมได้แก่การนำหลอดกาแฟใส่ในแกนกระดาษทิชชู่ การหมุนฝาขวดน้ำ การใช้ไม้หนีบ หนีบเชือก การติดกระดุมการรูดซิบนั้น นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถทำได้ พฤติกรรมที่สังเกตได้ คือ นักเรียนส่วนใหญ่ใช้นิ้วมือค่อนข้างช้าและหมุน งอนิ้วมือไม่เป็นในการใช้ไม้หนีบมีบางคนเท่านั้นที่สามารถใช้นิ้วในการหนีบได้ครูจึงเข้าไปแนะนำวิธีการพร้อมกระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมเมื่อนักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมมาทำการทดสอบอีกครั้งผลปรากฏว่าคะแนนทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กด้านความยืดยุ่นในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก เท่ากับ 1.72 เพิ่มขึ้นจากเดิมพฤติกรรมที่สังเกตได้ คือนักเรียนมีการใช้นิ้วและมือในการหนีบสามารถควบคุมนิ้วมือได้ดีซึ่งสอดคล้องกับ พีรฉัตร ประกอบตระกูล ที่สรุปได้ว่าทักษะในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก คือ ในการทำกิจกรรมใดก็ตามครูควรวางแผนให้เด็กได้ทำกิจกรรมนั้นอีกซ้ำอีก เพราะการปฏิบัติครั้งเดียวยังไม่เพียงพอการใช้นิ้วมือค่อนข้างยืดหยุนไม่แข็งเหมือนตอนต้น (พีรฉัตร ประกอบตระกูล, 2562)

ด้านความถูกต้องในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก สังเกตจากการทดสอบในกิจกรรมชุดกิจกรรมเกม พบว่า ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเล่นเกมเด็กมีคะแนนทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กในด้านด้านความถูกต้องในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก เท่ากับ 1.10 กล่าวคือ ในขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมได้แก่การนำหลอดกาแฟใส่ในแกนกระดาษทิชชู่ การหมุนฝาขวดน้ำ การใช้ไม้หนีบ หนีบเชือก การติดกระดุมการรูดซิบนั้น นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถทำได้ พฤติกรรมที่สังเกตได้ คือ นักเรียนส่วนใหญ่ใช้นิ้วมือค่อนข้างช้าและหมุน ไม่เป็นในการหมุนฝาขวดน้ำ ยังมีนักเรียน

ส่วนใหญ่กำมือเมื่อนักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมมาทำการทดสอบอีกครั้งผลปรากฏว่าคะแนนทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กด้านความถูกต้องในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก เท่ากับ 1.74 เพิ่มขึ้นจากเดิมพฤติกรรมที่สังเกตได้ คือ นักเรียนมีการใช้นิ้วและมือในการหมุนฝาขวดน้ำได้ถูกต้องซึ่งสอดคล้องกับ ภัสรำไพ จ้อยเจริญ และคณะ ที่สรุปได้ว่าทักษะในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก คือ กล่าวว่านักเรียนมีอยากรู้ อยากเห็น ด้านการแสวงหาความรู้สามารถควบคุมการหยิบจับได้แม่นยำขึ้น (ภัสรำไพ จ้อยเจริญ และคณะ, 2558)

ด้านการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา สังเกตจากการทดสอบในกิจกรรมชุดกิจกรรมเกม พบว่า ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเล่นเกมเด็กมีคะแนนทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กในด้านด้านความถูกต้องในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก เท่ากับ 1.30 กล่าวคือ ในขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมได้แก่การนำหลอดกาแฟใส่ในแกนกระดาษทิชชู่ การหมุนฝาขวดน้ำ การใช้ไม้หนีบ หนีบเชือก การติดกระดุมการรูดซิบนั้น นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถทำได้ พฤติกรรมที่สังเกตได้ คือ นักเรียนส่วนใหญ่ใช้นิ้วมือในการติกระดุมนักเรียนใช้สองมือช่วย กันในการติดกระดุม ค่อนข้างช้ามีท่าทางที่เก้งก้างเมื่อนักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมมาทำการทดสอบอีกครั้งผลปรากฏว่าคะแนนทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กด้านการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา เท่ากับ 1.78 เพิ่มขึ้นจากเดิมพฤติกรรมที่สังเกตได้ คือ ทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กนักเรียนในการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา สามารถติดกระดุมได้เร็วและคล่องขึ้นสามารถทำได้แม่นยำซึ่งสอดคล้องกับ สุมนา พานิช ที่สรุปได้ว่าทักษะในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก คือ วิธีการส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กคือ การฝึกให้เด็กใช้นิ้วมือวาดภาพ ระบายสี ปั้น ตัดกระดาษ เขียนหนังสือ ทำกิจกรรมอื่น ๆ ในเรื่องการช่วยเหลือตนเอง เช่น ติดกระดุม รูดซิป ร้อยเชือกรองเท้า ผูกเชือก ฯลฯ (สุมนา พานิช, 2559)

ด้านการรับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัส สังเกตจากการทดสอบในกิจกรรมชุดกิจกรรมเกม พบว่า ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเล่นเกมเด็กมีคะแนนทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กในด้านด้านความถูกต้องในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก เท่ากับ 1.00 กล่าวคือ ในขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมได้แก่การนำหลอดกาแฟใส่ในแกนกระดาษทิชชู่ การหมุนฝาขวดน้ำ การใช้ไม้หนีบ หนีบเชือก การติดกระดุมการรูดซิบนั้น นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถทำได้ พฤติกรรมที่สังเกตได้ คือ นักเรียนส่วนใหญ่ใช้นิ้วมือในการหนีบเชือกกางมือไม่เต็มที่ลักษณะไม่มีแรงเมื่อนักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมมาทำการทดสอบอีกครั้งผลปรากฏว่าคะแนนทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กด้านการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา เท่ากับ 1.80 เพิ่มขึ้นจากเดิมพฤติกรรมที่สังเกตได้ คือ นักเรียนมีการใช้มือประสาทสัมผัสกันได้มากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับ ฉวีวรรณ สุวรรณาภา สรุปได้ว่าทักษะในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก คือ พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยจะมีความสัมพันธ์กัน (ฉวีวรรณ สุวรรณาภา, 2558)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกมเพื่อพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 พบว่า ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของชุด กิจกรรมเกมสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.47/84.16 ซึ่งมีผลเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 และความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 หลังจัดการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกมสูงกว่า ก่อนจัดการสอนแบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้กิจกรรมเกมซึ่งสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมเกมอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะ พบว่า การจัดกิจกรรมควรมีการศึกษาความสามารถด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยจำแนก ตามช่วงอายุ ครูควรคำนึงถึงความปลอดภัยและขนาดที่เหมาะสมกับมือเด็ก ไม่เล็กจนเสี่ยงติดค และไม่ใหญ่จนเด็กจับไม่ถนัดจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัน ครูควรจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อให้เด็กสามารถหยิบใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ได้อย่างสะดวกและเพียงพอกับความต้องการของเด็ก เพื่อให้การจัดกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุตาม วัตถุประสงค์ในการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยต่อไป ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ครูควรศึกษาผลการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ร่วมกับเกมกับความสามารถด้านอื่น ๆ และพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ครอบคลุม ในด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม หรือสติปัญญา 2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกิจกรรมเกมพื้นบ้านกับกิจกรรมเกมโดยใช้สื่อเทคโนโลยีเสริมเพื่อดูความแตกต่างของประสิทธิภาพในการพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ . (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2558). แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

จินดารัตน์ นลินธนาลักษณ์. (2560). ผลของการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติตามแนวคิดไฮสโคปที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนสารสาสน์เอกตรา กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

ฉวีวรรณ สุวรรณาภา. (2558). ารจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมทักษะการคิด ในรายวิชา สัมมนาสังคมศึกษา ของนิสิตสาขาวิชา สังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 3(2), 2-19.

พีรฉัตร ประกอบตระกูล. (2562). การพัฒนากล้ามเนื้อเล็กโดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

ภัสรำไพ จ้อยเจริญ และคณะ. (2558). ผลของการจัดประสบการณ์โดยบูรณาการวัฏจักรการเรียนรู้กับการเรียนรู้วิทยาศาสตร์นอกห้องเรียนที่มีต่อความสนใจใฝ่รู้ของเด็กอนุบาล. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 9(1), 700-712.

ศิรินยา ใจทอง. (2565). การศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 โรงเรียนบ้านดอนดู่ จากการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากเศษวัสดุ. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

สุคนธ์รัตน์ ศรีอ่อน. (2559). การพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติ. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและวิชาดารเรียนการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สุมนา พานิช. (2559). การเตรียมความพร้อมเด็กเล็ก. ราชบุรี: ชุมชนเมือง.

อำพล พาจรทิศ. (2559). การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

บทความวิจัย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศ ของนักท่องเที่ยวชาวไทย*

MARKETING MIX FACTORS AFFECTING THAI TOURISTS' DECISION TO USE FOREIGN TOUR COMPANIES' SERVICES

เอกราช เทียนเที่ยง*, ชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา, อิงอร ตั้นพันธ์
Ekarat Tiantiang*, Chinnaso Visitnitikija, Ingorn Tanphan
หลักสูตรบริการธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
Master of Business Administration, Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand
*Corresponding author E-mail: ekarat.2568kbu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศ 2) การตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศ 3) เปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศ จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล 4) วิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศ ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31 - 40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 30,001 - 40,000 บาท ในภาพรวม ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด ขณะที่ระดับการตัดสินใจใช้บริการอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการเมื่อจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า การศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคล กระบวนการ และลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, การตัดสินใจใช้บริการ, บริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศ, นักท่องเที่ยวชาวไทย

Abstrat

This research article aimed to 1) examine the marketing mix factors influencing the use of outbound tour services, 2) investigate the decision to use outbound tour services, 3) compare the decision to use outbound tour services classified by personal characteristics, and 4) analyze

* Received 5 January 2026; Revised 27 January 2026; Accepted 31 January 2026

the influence of marketing mix factors on the decision to use outbound tour services among Thai tourists. This research employed a quantitative research approach, using a questionnaire as the data collection instrument. The sample consisted of 400 Thai tourists who had previously used outbound tour services, selected through purposive sampling. The data were analyzed using descriptive and inferential statistics, including percentage, mean, t-test, one-way analysis of variance (One-way ANOVA), and multiple regression analysis. The results revealed that most respondents were female, aged between 31 and 40 years, held a bachelor's degree, were employed in the private sector, and had an average monthly income ranging from 30,001 to 40,000 baht. Overall, the marketing mix factors related to outbound tour services were rated at the highest level of importance, while the decision to use such services was rated at the highest level of agreement. The comparative analysis showed that differences in educational level significantly affected the decision to use outbound tour services at the 0.05 level of statistical significance. Furthermore, the results indicated that all seven marketing mix factors-namely product, price, distribution channel, promotion, people, process, and physical evidence-had a significant influence on the decision to use outbound tour services among Thai tourists at the 0.05 level of statistical significance.

Keywords: Marketing Mix, Service Usage Decision, Outbound Tour Companies, Thai Tourists

บทนำ

ธุรกิจนำเที่ยวต่างประเทศนับเป็นกลไกสำคัญในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ทำหน้าที่สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวตลอดกระบวนการเดินทาง โดยครอบคลุมการออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยว การประสานงานด้านการเดินทาง ที่พัก ร้านอาหาร แหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการจัดเตรียมบุคลากรเพื่อดูแลและให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม การใช้บริการบริษัทนำเที่ยวจึงช่วยลดความไม่แน่นอนและความกังวลของผู้เดินทาง โดยเฉพาะเมื่อเดินทางไปยังประเทศหรือพื้นที่ที่มีความแตกต่างด้านภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่อาจส่งผลต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวโดยรวม ในเชิงพัฒนาการของอุตสาหกรรม ธุรกิจนำเที่ยวเริ่มปรากฏอย่างเป็นระบบตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 และขยายตัวอย่างรวดเร็วเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในการแสวงหาประสบการณ์ใหม่จากการเดินทางท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ในบริบทปัจจุบัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการคมนาคมและระบบสารสนเทศเอื้อให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนและเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศด้วยตนเองมากขึ้น หรือที่เรียกว่า Free Independent Traveler (FIT) ส่งผลให้บทบาทของธุรกิจนำเที่ยวต้องเผชิญกับความท้าทายด้านการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐสะท้อนให้เห็นว่าช่วงปี พ.ศ. 2558 - 2559 ธุรกิจนำเที่ยวต่างประเทศในประเทศไทยมีการยุติการดำเนินกิจการเป็นจำนวนมาก แม้ในขณะเดียวกันแนวโน้มการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลับเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงความไม่สอดคล้องกันระหว่างการเติบโตของตลาดการท่องเที่ยวและความสามารถในการปรับตัวของผู้ประกอบการ นอกจากนี้ ปัจจัยภายนอก เช่น ความไม่แน่นอนทางการเมือง การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว ล้วนส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของธุรกิจนำเที่ยวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น การพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวที่มีความแตกต่าง การแสวงหากลุ่มลูกค้าใหม่ และการกระจายตลาดอย่างเหมาะสม จึงเป็นแนวทางสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างความอยู่รอดให้แก่ธุรกิจนำเที่ยวในระยะยาว (Esichaikul, R., 2012); (Sriampornekkul, L., 2018); (Ministry of Tourism and Sports, 2017)

ข้อมูลสถิติในปี พ.ศ. 2562 สะท้อนให้เห็นถึงการขยายตัวของการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยอย่างต่อเนื่อง โดยมีจำนวนผู้เดินทางรวมกว่า 10.60 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าในอัตราร้อยละ 6.37 ขณะเดียวกัน มูลค่ารายจ่ายจากการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศอยู่ที่ประมาณ 0.34 ล้านล้านบาท และมีอัตราการเติบโตสูงถึงร้อยละ 8.17 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนหน้า แนวโน้มดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยด้านอัตราแลกเปลี่ยน โดยเฉพาะค่าเงินบาทที่อยู่ในระดับแข็งค่า ประกอบกับการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ทวีความเข้มข้น ส่งผลให้การเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของคนไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) สอดคล้องกับรายงาน Changing Traveller Report 2023 ของ SiteMinder ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีทิศทางฟื้นตัวอย่างชัดเจน โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีแผนการเดินทางอย่างน้อยในระดับเดียวกับปีก่อน และกว่าครึ่งมีแนวโน้มเดินทางเพิ่มขึ้น ความต้องการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยปรับตัวสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนหน้า อันเป็นผลจากการสิ้นสุดของข้อจำกัดด้านการเดินทางและการเปลี่ยนผ่านจากการท่องเที่ยวภายในประเทศไปสู่การเดินทางระหว่างประเทศภายหลังสถานการณ์โควิด-19 แม้จะเผชิญกับภาวะค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ยังคงมีความพร้อมในการใช้จ่าย โดยให้ความสำคัญกับคุณภาพและความสะดวกสบายของที่พักที่ตอบโจทย์รูปแบบการใช้ชีวิตในปัจจุบัน โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่นิยมการเดินทางควบคู่กับการทำงาน ซึ่งต้องการที่พักที่เอื้อต่อการทำงานและการพักผ่อนในเวลาเดียวกัน แนวโน้มดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีความต้องการเดินทางในลักษณะดังกล่าวอยู่ในระดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น และเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อรูปแบบการท่องเที่ยวและพฤติกรรมการใช้บริการด้านการเดินทางในอนาคต (Workpoint Today, 2566)

สมาคมไทยบริการท่องเที่ยว หรือ Travel Agents Association (TTAA) เป็นองค์กรที่มีบทบาทในการส่งเสริมและยกระดับมาตรฐานการประกอบธุรกิจนำเที่ยวต่างประเทศและธุรกิจตัวแทนจำหน่ายตั๋วเครื่องบินของประเทศไทย โดยมีการปรับเปลี่ยนชื่อองค์กรอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2534 เพื่อให้ครอบคลุมลักษณะการดำเนินธุรกิจนำเที่ยวที่หลากหลายมากขึ้น ข้อมูลจากสมาคมฯ สะท้อนให้เห็นถึงการฟื้นตัวของการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยภายหลังสถานการณ์โควิด-19 โดยคาดว่าตลอดทั้งปีจะมีนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางไปต่างประเทศประมาณ 7 ล้านคน ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนเกือบร้อยละ 70 ของระดับการเดินทางในช่วงก่อนเกิดการแพร่ระบาด เมื่อพิจารณาข้อมูลการเดินทางในช่วงต้นปี พบว่าจำนวนคนไทยที่เดินทางออกนอกประเทศในช่วงสี่เดือนแรกมีจำนวนหลายล้านคน โดยส่วนใหญ่เป็นการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มความต้องการเดินทางระหว่างประเทศที่กลับมาเพิ่มสูงขึ้น แม้จะเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงจากสถานการณ์เศรษฐกิจโลก เช่น ภาวะเงินเฟ้อ ราคาพลังงาน ความไม่แน่นอนทางการเมือง และข้อจำกัดด้านอุตสาหกรรมการบิน อย่างไรก็ตาม ความต้องการเดินทางของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อยังคงอยู่ในระดับสูง โดยให้ความสำคัญกับคุณภาพของการท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งด้านระยะเวลาเดินทางและรูปแบบการใช้จ่าย ในด้านต้นทุนการท่องเที่ยว พบว่าราคาแพ็กเกจทัวร์ในหลายเส้นทางมีแนวโน้มสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งเป็นผลจากต้นทุนของสายการบินและที่พักที่ยังคงอยู่ในระดับสูง อย่างไรก็ตาม บางประเทศที่มีจำนวนเที่ยวบินหนาแน่นและการแข่งขันด้านราคา เช่น ประเทศเวียดนาม มีการปรับราคาทัวร์เพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่า สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของโครงสร้างตลาดและปัจจัยด้านอุปทานในแต่ละเส้นทางการท่องเที่ยว (ไทยรัฐออนไลน์, 2566)

จากการที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยเลือกเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศโดยการใช้บริการผ่านบริษัทนำเที่ยวที่เพิ่มขึ้น ทำให้บริษัทนำเที่ยวที่เป็นประเภท Outbound ที่นำนักท่องเที่ยวชาวไทยไปเที่ยวต่างประเทศนั้นมีโอกาสในการให้บริการนักท่องเที่ยวชาวไทยมากขึ้นและยังช่วยให้บริษัทมีรายได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ในบริบทปัจจุบัน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์เอื้อให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนและ

จัดการการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศด้วยตนเองได้สะดวกมากขึ้น หรือที่เรียกว่า Free Independent Traveler (FIT) ส่งผลให้บทบาทของบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต้องเผชิญกับความท้าทายในการสร้างคุณค่าและความแตกต่างในการให้บริการมากยิ่งขึ้น เมื่อผู้บริโภคสามารถเข้าถึงข้อมูล เปรียบเทียบราคา และจองบริการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง บริษัททัวร์จึงไม่สามารถแข่งขันได้เพียงด้านราคาและโปรแกรมท่องเที่ยวเท่านั้น แต่จำเป็นต้องกลับมาทบทวนและพัฒนาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้านอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะปัจจัยด้านกระบวนการ (Process) ซึ่งครอบคลุมขั้นตอนการให้บริการ การจอง การชำระเงิน และการดูแลลูกค้าตลอดเส้นทางการเดินทาง รวมถึงปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ที่สะท้อนภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ และประสบการณ์การใช้บริการผ่านสื่อดิจิทัล เช่น เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน และสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ ปัจจัยดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นใจ ลดความเสี่ยงในการตัดสินใจ และสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างให้แก่นักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล ดังนั้น การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย จึงมีความสำคัญต่อ จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการและผู้สนใจในธุรกิจทัวร์นำเที่ยวต่างประเทศนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผน และพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย
2. เพื่อศึกษาการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย
3. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศ ของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนไว้ ดังนี้

ขอบเขตของการศึกษา

ด้านเนื้อหา ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศ ของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยอาศัยทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ด้านบุคคล (People) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) และทฤษฎีการตัดสินใจ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การรับรู้ถึงความต้องการ (Need Recognition) การค้นหาข้อมูล (Information Search) การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Post Purchase Behavior)

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศ ซึ่งไม่สามารถระบุจำนวนประชากรที่แน่นอนได้อย่างชัดเจน เนื่องจากเป็นกลุ่มประชากรที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคำนวณสำหรับประชากรที่

ไม่ทราบจำนวนแน่นอน โดยอาศัยสูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Cochran (1977) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ซึ่งได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำจำนวน 384 คน เพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ของข้อมูลและลดความคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 คน และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีประสบการณ์ใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศจริง ด้านระยะเวลาในการศึกษาเริ่มต้นตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2568 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2568

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยอาศัยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นจึงดำเนินการจัดทำแบบสอบถามฉบับร่าง และปรับปรุงโครงสร้างและถ้อยคำของคำถามให้มีความชัดเจนและเหมาะสมตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา เมื่อได้แบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงในระดับหนึ่งแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามดังกล่าวเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยนำข้อเสนอแนะที่ได้รับมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง ภายหลังจากการปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะทั้งหมดแล้ว ได้มีการทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 40 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s alpha coefficient) ซึ่งผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีระดับความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยได้

การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคุณภาพของข้อคำถาม ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 มาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พบว่าข้อคำถามทุกข้อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษาในแต่ละด้าน ภายหลังการปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว เมื่อนำมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องโดยรวม พบว่ามีค่า IOC เท่ากับ 0.898 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยได้

การตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบเครื่องมือก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อประเมินความสอดคล้องและความชัดเจนของข้อคำถาม จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความเชื่อมั่นทั้งในระดับรายข้อและในภาพรวมของแบบสอบถาม การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือดำเนินการด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของมาตรวัด (Reliability Analysis) และกำหนดเกณฑ์การยอมรับค่าความเชื่อมั่นไว้ไม่น้อยกว่า 0.70 ผลการวิเคราะห์พบว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.851 ซึ่งอยู่ในระดับที่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเพียงพอและสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์ ได้มีวิธีการดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้ ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมจากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งต่างๆ ทั้งตำรา เอกสาร และผลการศึกษาวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมาย และรับกลับคืนมาด้วยตนเอง ดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยการหาอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) โปรแกรม Microsoft Excel ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับสร้างแผนภูมิวงกลม (Pie Chart) และแผนภูมิแท่ง (Bar Chart) พร้อมคำอธิบายผล และนำผลที่ได้จากแผนภูมิมานำเสนอเพื่อวิเคราะห์ตามลักษณะของตัวแปรต่าง ๆ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่างๆ

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ t-test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F-test (One-way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis

วิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจซื้ออะไหล่รถยนต์ของแท้ ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001-40,000 บาท

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศ ของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ	ลำดับ
ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.77	0.27	มากที่สุด	1
ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.75	0.29	มากที่สุด	2
ด้านบุคคล	4.75	0.28	มากที่สุด	3
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.74	0.30	มากที่สุด	4
ด้านราคา	4.74	0.25	มากที่สุด	5
ด้านผลิตภัณฑ์	4.74	0.23	มากที่สุด	6
ด้านกระบวนการ	4.73	0.26	มากที่สุด	7
รวม	**4.75**		**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย ค่าเฉลี่ยรวมระดับความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.75) ทั้ง 7 รายการ ประกอบด้วย ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X}$ = 4.77)

ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}$ = 4.75) ด้านบุคคล ($\bar{X}$ = 4.75) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}$ = 4.74) ด้านราคา ($\bar{X}$ = 4.74) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.74) และด้านกระบวนการ ($\bar{X}$ = 4.73)

3. การตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศ ของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ด้านการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศ

การตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ	ลำดับ
ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ	4.80	0.25	มากที่สุด	1
ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ	4.76	0.28	มากที่สุด	2
ด้านการตัดสินใจซื้อ	4.74	0.25	มากที่สุด	3
ด้านการประเมินผลทางเลือก	4.72	0.25	มากที่สุด	4
ด้านการค้นหาข้อมูล	4.71	0.24	มากที่สุด	5
รวม	**4.74**		**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 2 พบว่าจากการศึกษาข้อมูลพบว่าการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.74) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด 5 รายการ ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ ($\bar{X}$ = 4.80) ด้านการประเมินผลภายหลังการซื้อ ($\bar{X}$ = 4.76) ด้านการตัดสินใจซื้อ ($\bar{X}$ = 4.74) ด้านการประเมินผลทางเลือก ($\bar{X}$ = 4.72) และด้านการค้นหาข้อมูล ($\bar{X}$ = 4.71)

4. เปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล เปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่แตกต่างกัน พบว่า เพศ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีการตัดสินใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไม่แตกต่าง สำหรับระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีการตัดสินใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ตารางที่ 3 แสดงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		
	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	0.666	0.140		4.770	0.000*
ด้านผลิตภัณฑ์	0.168	0.030	0.196	5.534	0.000*
ด้านราคา	0.116	0.029	0.148	4.055	0.000*
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.096	0.021	0.149	4.501	0.000*
ด้านการส่งเสริมการตลาด	0.123	0.023	0.186	5.319	0.000*
ด้านบุคคล	0.096	0.022	0.139	4.287	0.000*
ด้านกระบวนการ	0.159	0.027	0.217	5.822	0.000*
ด้านลักษณะทางกายภาพ	0.101	0.025	0.141	4.026	0.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

จากตารางที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการ

ส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทางการตลาดอย่างรอบด้านในการเลือกใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศ ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพวรรณ สุ่มขำ ที่พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (พิมพวรรณ สุ่มขำ, 2566)

เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และด้านราคาอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด สะท้อนว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับคุณภาพ ความหลากหลาย และความคุ้มค่าของโปรแกรมทัวร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ชี้ว่าผลิตภัณฑ์และราคามีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว (ศิลาน้อย และสุภาวดี สุทธิรักษ์, 2558); (อิสรีย์ สุขพรสินธรรม และโสมฤทัย สุนธยาธร, 2562) นอกจากนี้ ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการตลาดก็มีความสำคัญในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าการเข้าถึงข้อมูลที่สะดวก การประชาสัมพันธ์ และกิจกรรมส่งเสริมการขายมีผลต่อการรับรู้และการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้าในบริบทการท่องเที่ยวเมืองรองและการท่องเที่ยวภายในประเทศ (อิสรีย์ สุขพรสินธรรม และโสมฤทัย สุนธยาธร, 2562); (พิมพวรรณ สุ่มขำ, 2566)

สำหรับปัจจัยด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของธุรกิจบริการ ผลการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุดเช่นกัน สะท้อนให้เห็นว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับความเชี่ยวชาญและการให้บริการของพนักงาน ความสะดวกและความชัดเจนของขั้นตอนการให้บริการ รวมถึงภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของบริษัททัวร์ ทั้งในรูปแบบสถานที่และสื่อดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ชี้ว่าปัจจัยเหล่านี้มีบทบาทต่อการสร้างความเชื่อมั่นและประสบการณ์ที่ดีให้แก่ผู้ใช้บริการ (อิสรีย์ สุขพรสินธรรม และโสมฤทัย สุนธยาธร, 2562); (พิมพวรรณ สุ่มขำ, 2566)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า เพศ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันไม่ส่งผลให้การตัดสินใจใช้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษานี้สามารถอธิบายได้ตามแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคที่ระบุว่าผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาสูงมักมีความสามารถในการรับรู้ข้อมูล วิเคราะห์ทางเลือก และใช้เกณฑ์การตัดสินใจที่ซับซ้อนมากขึ้น โดยอาจให้ความสำคัญกับรายละเอียดของโปรแกรมทัวร์ ความน่าเชื่อถือของผู้ให้บริการ และประสบการณ์โดยรวมมากกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ส่งผลให้กระบวนการตัดสินใจมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้านมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สะท้อนให้เห็นว่าการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวไม่ได้พิจารณาเพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง แต่เป็นผลจากการประเมินองค์ประกอบทางการตลาดใน

ภาพรวม ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอารีวรรณ บัวเผื่อน ที่พบว่าส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนในการมาท่องเที่ยวประเทศไทย (อารีวรรณ บัวเผื่อน, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของธิราพร ลักษณะวิลาศ ที่ชี้ว่าปัจจัยด้านราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย บุคคล และลักษณะทางกายภาพมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อแพ็กเกจท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย (ธิราพร ลักษณะวิลาศ, 2564)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการบริษัททัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาโปรแกรมทัวร์ที่มีความหลากหลายและมีความยืดหยุ่น สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มได้อย่างเหมาะสม เช่น โปรแกรมทัวร์ตามธีม โปรแกรมทัวร์เฉพาะกลุ่ม และโปรแกรมทัวร์ที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้ใช้บริการ รวมถึงควรคำนึงถึงคุณภาพของที่พัก ยานพาหนะ และความน่าเชื่อถือของบริษัท เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยว พร้อมทั้งพัฒนาบริการเสริมที่เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าเฉพาะด้าน เพื่อเพิ่มคุณค่าและความแตกต่างของการให้บริการ ในด้านราคา ผู้ประกอบการควรกำหนดราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพของบริการ มีความโปร่งใส ไม่มีค่าใช้จ่ายแฝง และจัดรูปแบบราคาที่หลากหลายให้สอดคล้องกับงบประมาณของผู้ใช้บริการแต่ละกลุ่ม รวมถึงเพิ่มทางเลือกในการชำระเงินที่สะดวกและทันสมัย เพื่ออำนวยความสะดวกและลดอุปสรรคในการตัดสินใจใช้บริการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาช่องทางออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ และแอปพลิเคชัน ให้มีความสะดวกต่อการเข้าถึง ใช้งานง่าย และมีข้อมูลที่ครบถ้วน พร้อมทั้งขยายช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านพันธมิตรทางธุรกิจ เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่หลากหลายมากขึ้น ขณะที่ด้านการส่งเสริมการตลาดควรมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายที่น่าสนใจ การโฆษณาผ่านสื่อดิจิทัล และการสร้างความน่าเชื่อถือผ่านรีวิวและการบอกต่อจากผู้ใช้บริการจริง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและกระตุ้นการตัดสินใจใช้บริการ นอกจากนี้ ในด้านบุคคล ผู้ประกอบการควรพัฒนาศักยภาพของพนักงานให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะด้านการบริการอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้ใช้บริการ ด้านกระบวนการควรปรับปรุงขั้นตอนการจอง การชำระเงิน และการให้บริการให้มีความรวดเร็ว ปลอดภัย และสามารถตรวจสอบหรือติดตามสถานะได้อย่างชัดเจน ขณะที่ด้านลักษณะทางกายภาพควรพัฒนาสำนักงาน เว็บไซต์ และสื่อประชาสัมพันธ์ให้มีความทันสมัย เป็นมืออาชีพ และสอดคล้องกับภาพลักษณ์ขององค์กร เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความประทับใจในระยะยาว ในเชิงวิชาการและการวิจัยในอนาคต ควรมีการศึกษาขยายผลไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวในช่วงอายุหรือกลุ่มรายได้ที่แตกต่างกัน รวมถึงเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการบริษัททัวร์กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางด้วยตนเอง (Free Independent Traveler: FIT) เพื่อให้เห็นความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ อาจนำตัวแปรด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ประสบการณ์ของลูกค้า หรือความเชื่อมั่นในแพลตฟอร์มออนไลน์มาศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่สอดคล้องกับบริบทการท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). ข้อมูลสถิติการท่องเที่ยว. เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2568 จาก https://www.mots.go.th

ไทยรัฐออนไลน์. (2566). TTAA ประเมินคนไทยเที่ยวต่างประเทศปี 2566 แตะ 7 ล้านคน ฟื้นตัว 70% ญี่ปุ่นอันดับหนึ่ง ดันราคาแพ็กเกจทัวร์พุ่ง 30%. เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2568 จาก https://www.thairath.co.th

ธิราพร ลักษณะวิลาศ. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อแพ็กเกจท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศิลปะการ.

พิมพวรรณ สุ่มขำ. (2566). ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเมืองรอง จังหวัดน่าน. วารสารเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน, 6(1), 38-49.

ศิลาน้อย และสุภาวดี สุทธิรักษ์. (2558). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาสวนสละอาทิตย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 11(1), 1-18.

อารีวรรณ บัวเผื่อน. (2561). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนในการมาท่องเที่ยวประเทศไทย กรณีศึกษาสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี. วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 6(2), 199-219.

อิสรีย์ สุขพรสินธรรม และโสมฤทัย สุนธยาธร. (2562). ส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศไทยช่วงวันหยุดของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินชาวไทย. ในวิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Esichaikul, R. (2012). Travel motivations, behavior and destination image of tourists to Thailand. Revista de Turismo y Patrimonio Cultural, 10(4), 164-177.

Ministry of Tourism and Sports. (2017). Tourism statistics of Thailand. Retrieved August 1 , 2025, from https://www.mots.go.th

Sriampornekkul, L. (2018). Factors influencing outbound travel decision of Thai tourists. Journal of Tourism, Hospitality and Sports, 3(2), 1-12.

Workpoint Today. (2566). SiteMinder เผยรายงาน Changing Traveller Report 2023 ชี้นักท่องเที่ยวไทยเน้นเที่ยวต่างประเทศและทำงานระหว่างท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น. Retrieved August 1, 2025, from https://www.workpointtoday.com

บทความวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวเกาะสมุย*

CONFIRMATORY FACTOR ANALYSIS OF DESTINATION BRAND IMAGE OF SAMUI ISLAND

กชพรรณ สายสะอาด[1], ภัทรวรรณ แท่นทอง[2*]
Kochaphan Saisaard[1], Phattarawan Tantong[2*]
[1]สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นครศรีธรรมราช ประเทศไทย
[1]School of Management, Walailak University, Nakhon Si Thammarat, Thailand
[2]คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา ประเทศไทย
[2] Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University, Songkhla, Thailand
*Corresponding author E-mail: wantantong@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Brand Image: DBI) ของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางมาเกาะสมุย จำนวน 300 คน โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC ≥ 0.50) แบบสอบถามใช้วิธี Back Translation และมีการหาค่าความเชื่อมั่นในระดับดี (Cronbach's Alpha = 0.890) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ผลการทดสอบโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าข้อกำหนดต่างๆ ได้ผ่านเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาความสอดคล้องของโมเดล โดยพิจารณาจากดัชนีความสอดคล้องของโมเดล ได้แก่ χ^2/df = 3.58, GFI = 0.95, AGFI = 0.90, RMSEA = 0.086, และ CFI = 0.98 แสดงว่าโมเดลมีความเหมาะสม ดังนั้นโมเดลภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว มีความสอดคล้องกับกับข้อมูลเชิงประจักษ์ องค์ประกอบเชิงยืนยันของภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย ตัวแปรแฝง (Latent Constructs) 1 ตัว คือ ภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว มี 3 มิติ คือ 1) ด้านหน้าที่ (Functional) 2) ด้านสัญลักษณ์ (Symbolic) และ 3) ด้านอารมณ์ (Emotional) รวมตัวแปรสังเกตได้ (Manifest Variables) 9 ตัว ตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุดคือ ความสอดคล้องระหว่างภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวกับภาพลักษณ์บุคลิกของผู้ท่องเที่ยว (EMO3: Factor loading = 0.44) รองลงมาคือ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (SYM3 Factor loading = 0.43) และบรรยากาศที่สุดชื่นผ่อนคลาย (EMO1 Factor loading = 0.42) โดยภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวของเกาะสมุยมีองค์ประกอบที่ชัดเจนและผู้ประกอบการสามารถใช้เป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวด้านการท่องเที่ยว

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์ตราสินค้า, ภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว, การรับรู้ของนักท่องเที่ยว

Abstract

This study aimed to examine Confirmatory Factor Analysis (CFA) of Destination Brand Image (DBI) for Samui Island in Surat Thani Province. A quantitative research design was employed,

* Received 24 December 2025; Revised 26 January 2026; Accepted 30 January 2026

using a sample of 300 tourists visiting Samui Island. Data were collected using a five-point Likert-scale questionnaire. There were Thai and English version questionnaires, and Back Translation was used. Questionnaire had been validated through content validity assessment (IOC ≥ 0.50), Back Translation and demonstrated high reliability (Cronbach's Alpha = 0.890). Data were analyzed using Confirmatory Factor Analysis (CFA). The results revealed that the DBI model, comprising three dimensions as Functional, Symbolic, and Emotional. The exhibited good model fit with empirical data. The goodness-of-fit indices were χ^2/df = 3.58, GFI = 0.95, AGFI = 0.90, RMSEA = 0.086, and CFI = 0.98, indicating acceptable to good fit. The indicator with the highest factor loading was the consistency between destination image and tourists' self-image (EMO3: Factor loading = 0.44), followed by safety and security (SYM3 Factor loading = 0.43) and refreshing and relaxing ambience (EMO1 Factor loading = 0.42). These findings emphasize that tourists' perceptions of Samui Island are mainly shaped by emotional and safety-related attributes. These findings emphasize that tourists' perceptions of Samui Island are mainly shaped by emotional and safety-related attributes. The study concludes that Samui Island's destination brand image consists of well-defined dimensions that can serve as a conceptual foundation for tourism marketing strategies, destination branding, and policy planning aimed at enhancing the quality and competitiveness of the tourism sector. The study concludes that Samui Island's destination brand image consists of well-defined dimensions that can serve as a conceptual foundation for tourism marketing strategies, destination branding, and policy planning aimed at enhancing the quality and competitiveness of the tourism sector.

Keywords: Brand Image, Destination Brand Image, Tourist Perception

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย โดยเป็นกลไกในการสร้างรายได้ การกระจายความเจริญสู่พื้นที่ภูมิภาค และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างประชาชนในประเทศและต่างประเทศ ภาครัฐมีมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศในด้านเศรษฐกิจที่จะฟื้นความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยว โดยการจัดทำมาตรการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวไทยหันกลับมาเที่ยวในประเทศเพิ่มขึ้นในช่วงที่เหลือของปี 2568 ต่อเนื่องถึงปี 2569 โดยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเมืองรอง รวมทั้งการจูงใจให้ภาคเอกชนปรับปรุงโรงแรมที่พักและแหล่งท่องเที่ยวผ่านกลไกภาษี มาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศ ครอบคลุมทั้งมาตรการที่ให้กับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล โดยมุ่งเน้นให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจระยะสั้น ส่งผลกระทบเพิ่มขีดความสามารถผู้ประกอบการในระยะยาว และเกิดการกระจายตัวอย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย Quick Big Win ของรัฐบาล (รัฐบาลไทย, 2568) ภูมิภาคภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูงจากทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่โดดเด่น โดยเฉพาะเกาะสมุย ซึ่งได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรครบถ้วนและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งด้านภูมิทัศน์ทางทะเลชายหาด วัฒนธรรมท้องถิ่น และความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น สนามบิน โรงแรม การคมนาคม และกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2568) ข้อมูลเชิงสถิติในปี 2566 ระบุว่าเกาะสมุยมีนักท่องเที่ยวรวมกว่า 3.5 ล้านคน เพิ่มขึ้นถึง 43.67% เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และสามารถสร้างรายได้รวม 60,814 ล้านบาท ซึ่งสะท้อนสถานะความเป็น “แหล่งท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจ” ที่สำคัญของประเทศ (ผู้จัดการออนไลน์, 2567)

ตราสินค้าเป็นสัญลักษณ์ที่ซับซ้อน มีระดับความหมายได้ถึง 6 ระดับ ได้แก่ คุณลักษณะและลักษณะเฉพาะ (Attributes) ประโยชน์ที่ได้รับ (Benefits) คุณค่า (Values) วัฒนธรรม (Culture) บุคลิกภาพ (Personality) และผู้ใช้ (Users) (Kotler, P. & Keller, K., 2016) Echtner and Ritchie กล่าวว่าการวัดภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ทิศทาง ดังนี้ 1.การวัดภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้านหน้าที่ (Functional Characteristics) และการวัดภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้านจิตวิทยา (Psychological Characteristics) การวัดภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้านหน้าที่ เช่น ภูเขา ทะเลสวนสาธารณะสถานที่พักอาศัย แหล่งบันเทิง การวัดภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้านจิตวิทยา เป็นการวัดภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่มีผลต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยว เช่น การได้พักผ่อน ความปลอดภัย 2.การวัดภาพลักษณ์การท่องเที่ยวตามคุณลักษณะรายละเอียดต่างๆ (Attributes Characteristics) และการวัดภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในภาพรวม (Holistic) การวัดภาพลักษณ์การท่องเที่ยวตามคุณลักษณะรายละเอียดต่างๆ เช่น ความสวยงามของทะเล ความเจริญของเมือง การวัดภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในภาพรวม เช่น วัดภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดหรือในประเทศโดยรวม 3. การวัดภาพลักษณ์การท่องเที่ยวโดยทั่วไป (Common) และการวัดภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่เด่น (Unique)การวัดภาพลักษณ์การท่องเที่ยวโดยทั่วไป เป็นการวัดภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจากลักษณะทั่วๆ ไปของสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่งตามความรู้สึกนึกคิดของนักท่องเที่ยวแต่ละคน และการวัดภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่เด่น เป็นการวัดภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเฉพาะลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นของแต่ละสถานที่ท่องเที่ยว หรือจุดเด่นของประเทศ เช่น ทัชมาฮาลในประเทศอินเดีย วัดพระแก้วในประเทศไทย (Echtner, C. M. & Ritchie, J. R. B., 2003) นอกจากนี้ Hankinson, G. ศึกษาการวัดภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและมีแนวคิดว่าภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย3 มิติ ได้แก่ ด้านความดึงดูดใจโดยรวมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านหน้าที่หรือกายภาพ และสิ่งแวดล้อมโดยรอบของแหล่งท่องเที่ยว (Hankinson, G., 2005)

ในการศึกษาภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว Aaker, D. A. ได้เสนอโมเดลอัตลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวที่อิงกับลูกค้า และโมเดลนี้มีภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบด้วย (Aaker, D. A., 1991) และต่อมา Pike, S. et. al. ได้ทดสอบประสิทธิภาพของโมเดลดังกล่าวในออสเตรเลีย และนำเสนอข้อคำถามในการวัดภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยคำถามต่างๆเช่น แหล่งท่องเที่ยวนี้เข้ากันกับบุคลิกภาพของฉัน (This destination fits my personality) เพื่อนฉันน่าจะคิดถึงฉันมากถ้าฉันมาแหล่งท่องเที่ยวนี้ (My friends would think highly of me if I visited this destination.) ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวนี้สอดคล้องกับ ภาพลักษณ์ตัวฉัน (The image of this destination is consistent with my own self= image) (Pike, S. et. al., 2010) ภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Brand Image: DBI) มีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวและสามารถนำไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Echtner, C. M. & Ritchie, J. R. B., 2003) การเสริมสร้างและธำรงรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของแหล่งท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญต่อการรักษาความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว โดยเฉพาะในบริบทที่นักท่องเที่ยวมีทางเลือกจำนวนมากและตลาดมีความเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว

ภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Brand Image: DBI) ถือเป็นองค์ประกอบเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยว (Aaker, D. A., 1996); (Gómez, M. et al., 2015) ภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Chi, C. G.-Q. & Qu, H., 2008) และ Zhang, H. et al. พบว่าภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว (Zhang, H. et al., 2014) Kotler & Keller กล่าวว่าภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวเป็นผลของการรับรู้ทั้งด้านเหตุผล (functional/cognitive) และด้านอารมณ์ (emotional/affective) ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ตรง คุณลักษณะของสถานที่ การสื่อสารทางการตลาด และปัจจัยทางสังคม–วัฒนธรรม (Kotler, P. & Keller, K., 2016) Hankinson พบว่าภาพลักษณ์เชิงบวกช่วยเสริมสร้างการจดจำแบรนด์และเพิ่มความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำ (Hankinson, G.,

2005) ส่วนงานวิจัยในไทย เช่น ณัฐวุฒิ วิทา และสุวารี นามวงค์ พบว่าคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการรับรู้อัตลักษณ์และภาพลักษณ์เชิงบวกของผู้มาเยือน (ณัฐวุฒิ วิทา และสุวารี นามวงค์, 2561) แม้ว่าจะมีงานวิจัยด้านภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากในระดับสากล แต่การศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์โครงสร้างองค์ประกอบของภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวในบริบทของเกาะสมุย โดยเฉพาะด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) มีอยู่จำกัด การทำความเข้าใจองค์ประกอบและความเชื่อมโยงของ DBI จึงเป็นประเด็นสำคัญที่มีคุณค่าทางวิชาการและเชิงปฏิบัติ เนื่องจากช่วยสนับสนุนการกำหนดกลยุทธ์ด้านการสร้างแบรนด์แหล่งท่องเที่ยว (Destination Branding) และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เชื่อถือได้ การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งพัฒนาและตรวจสอบโครงสร้างของภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวเกาะสมุย เพื่อเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยวไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Brand Image: DBI) ของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรได้แก่ คือนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักท่องเที่ยว จำนวน 300 คน ซึ่งเกาะสมุยมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมากกว่าชาวไทย และนักท่องเที่ยวมีจำนวนเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจึงเป็นประชากรที่ไม่รู้จำนวนแน่นอน การวิเคราะห์ CFA แบบ Maximum Likelihood (ML) ควรมีจำนวนตัวอย่างอย่างน้อย 5–10 ตัวอย่างต่อตัวแปรสังเกตหนึ่งตัว (Hair, J. F. et. al., 2010) และงานวิจัยนี้มีตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด 9 ตัวแปร ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 300 คน ซึ่งเพียงพอต่อการวิเคราะห์ CFA และลดค่าคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) ซึ่งกำหนดคุณสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้ 1) นักท่องเที่ยวเคยเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะสมุยอย่างน้อย 1 ครั้ง 2) มีอายุ 18 ปีขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) มาจากการศึกษาและทบทวนทฤษฎี แนวคิดและเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 2 ภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Brand Image) ของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี แบบสอบถามเกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Brand Image) ใช้แนวคิดของ Echtner, C. M. & Ritchie, J. R. B. ที่ศึกษาเกี่ยวกับการวัดภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว (Echtner, C. M. & Ritchie, J. R. B., 2003) และแนวคิดของ Pike, S. et. al. ที่เสนอข้อคำถามในการวัดภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Pike, S. et. al., 2010)

แบบสอบถามมีข้อคำถามทั้งหมด 9 ข้อ ใช้เครื่องมือแบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของ Likert Scale โดยใช้คำถามที่แสดงการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (Interval Scale) เกณฑ์การวัดระดับความคิดเห็นตัวแปรสังเกตได้ 5 ระดับ มีดังนี้ ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งให้คะแนน 5 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย ให้คะแนน 4 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเฉยๆ ให้คะแนน 3 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่เห็นด้วย ให้คะแนน 2 และระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้คะแนน 1

ขั้นตอนการพัฒนาการทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือวิจัยมีดังนี้ 1) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item – Objective Congruence) หรือ IOC ด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง หรือ ค่า IOC ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ นั่นคือมีค่า IOC 0.50 ขึ้นไป (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2557) 2) การแปลภาษา โดยใช้วิธีการ Back Translation เนื่องจาก ภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อให้มั่นใจว่าภาษาไทยและอังกฤษมี ความหมายและเนื้อหาตรงกัน เพื่อทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จึงมีขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่1) แปลฉบับภาษาไทยเป็น ภาษาอังกฤษด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยและอังกฤษคนที่ 1 ขั้นที่ 2) แปลจากภาษาอังกฤษกลับเป็นภาษาไทยด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยและอังกฤษคนที่ 2 และขั้นที่ 3) ทำการเปรียบเทียบความหมายและเนื้อหาฉบับภาษาไทยทั้งสองฉบับและทำการปรับปรุง ฉบับภาษาอังกฤษให้มีความหมายและเนื้อหาใกล้เคียงกันมากที่สุด และ 3) มีการหาความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งเป็นการวัดความสอดคล้องภายในด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชากรในกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษาจำนวน 30 ราย เพื่อหาความเชื่อมั่นโดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, L. J., 1949) ซึ่งได้ค่า 0.890 แสดงว่าเครื่องมือวิจัยมีความเชื่อมั่นสูง

แบบสอบถามภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Brand Image) ของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วยตัวแปรแฝง (Latent Constructs) 1 ตัว คือ ภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว และตัวแปรสังเกตได้ (Manifest Variables) 3 ด้าน คือ 1) ด้านหน้าที่ (Functional) 2) ด้านสัญลักษณ์ (Symbolic) และ 3) ด้านอารมณ์ (Emotional) รวมข้อคำถามทั้งหมด 9 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยให้ผู้ตอบกรอกแบบสอบถามด้วยตนเองและมีการรับกลับคืนมาด้วยตนเองและตรวจสอบความความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว และทำการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในการทดสอบสมมติฐานคือ "ภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Brand Image) ของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์" ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

เพื่อให้ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความสะดวกและเข้าใจง่ายขึ้น นักวิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ตัวแปร รวมถึงสัญลักษณ์ของตัวแปรแต่ละตัวที่ใช้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) มีดังต่อไปนี้

DBI หมายถึง Destination Brand Image (ภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว)

FUN1 หมายถึง Functional1 (เกาะสมุยมีระบบคมนาคมที่ดีต่อนักท่องเที่ยว)

FUN2 หมายถึง Functional2 (ที่พักและภัตตาคาร ร้านอาหารในเกาะสมุยมีคุณภาพได้ มาตรฐาน)

FUN3 หมายถึง Functional3 (เกาะสมุยมีสถานบันเทิงยามค่ำคืน ตลอดจนการแสดงต่างๆที่ดี มีคุณภาพ)

SYM1 หมายถึง Symbolic1 (เกาะสมุยมีทิวทัศน์ที่สวยงาม)

SYM2 หมายถึง Symbolic2 (เกาะสมุยมีเสน่ห์ในด้านของวัฒนธรรมพื้นเมือง)

SYM3 หมายถึง Symbolic3 (เกาะสมุยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน)

EMO1 หมายถึง Emotional1 (เกาะสมุยเต็มไปด้วยบรรยากาศที่สดชื่นและรู้สึกผ่อนคลาย)

EMO2 หมายถึง Emotional2 (ชาวเกาะสมุยมีความเป็นคนใจดีและเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว)

EMO3 หมายถึง Emotional3 (ภาพลักษณ์ของเกาะสมุยสอดคล้องกับภาพลักษณ์บุคลิกของตัวฉันเอง)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์คือ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Brand Image: DBI) ของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน ส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ 252 คน (ร้อยละ 84) ชาวไทย 48 คน (ร้อยละ 16) เป็นนักท่องเที่ยวเพศชาย อยู่ในช่วงอายุ 30–39 ปี มีสถานภาพโสดและประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 30,000–44,999 บาท ระดับการศึกษาปริญญาตรี

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องขององค์ประกอบเชิงยืนยันของภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว การวิเคราะห์ความเหมาะสมเบื้องต้นของข้อมูล โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับมิติองค์ประกอบภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว ของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับมิติองค์ประกอบภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว ของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว	Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านหน้าที่ (Functional)	4.40	0.024	มากที่สุด
ด้านสัญลักษณ์ (Symbolic)	4.36	0.025	มากที่สุด
ด้านอารมณ์ (Emotional)	4.36	0.025	มากที่สุด
DBI รวม	**4.37**	**0.022**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรสังเกตได้มีค่าเฉลี่ย (Mean) ด้านหน้าที่ (Functional) ด้านสัญลักษณ์ (Symbolic) และด้านอารมณ์ (Emotional) อยู่ระหว่าง 4.36 - 4.40 (ระดับมากที่สุด) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) อยู่ระหว่าง 0.024- 0.025 ซึ่งค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1 แสดงว่าข้อมูลมีการกระจายใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ย ดังนั้นข้อมูลมีความเหมาะสมเบื้องต้น

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Brand Image: DBI) ของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาความสอดคล้องของโมเดล สรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาความสอดคล้องของโมเดล

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์
ค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-Square statistics: χ^2)	ควรไม่มีนัยสำคัญ (p>0.05)
ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (Relative Chi-Square: χ^2/df)	<2.00 สอดคล้องกลมกลืนดี
	2.00 - 5.00 สอดคล้องกลมกลืนพอใช้ได้
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI)	≥0.95 สอดคล้องกลมกลืนดี
	0.90 - 0.95 สอดคล้องกลมกลืนพอใช้ได้
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI)	≥0.95 สอดคล้องกลมกลืนดี
	0.90 - 0.95 สอดคล้องกลมกลืนพอใช้ได้
ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA)	< 0.05 สอดคล้องกลมกลืนดี
	0.05 - 0.08 สอดคล้องกลมกลืนพอใช้ได้
	> 0.10 สอดคล้องกลมกลืนไม่ดี
ดัชนีความสอดคล้องสัมพันธ์ (Comparative Fit Index: CFI)	≥0.95 สอดคล้องกลมกลืนดี
	0.90 - 0.95 สอดคล้องกลมกลืนพอใช้ได้
ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนในรูปแบบความคลาดเคลื่อน (Standardized Root Mean Square Residual: SRMR)	< 0.08 สอดคล้องกลมกลืนดี

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ของภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Brand Image) มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความสอดคล้องเกี่ยวกับแบบแผน และโครงสร้างความสัมพันธ์ของโมเดลภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Brand Image) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อยืนยันตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 3 ด้าน คือ หน้าที่ (Functional) สัญลักษณ์ (Symbolic) และด้านอารมณ์ (Emotional)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Brand Image: DBI) ของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีแสดงดังภาพที่ 1 และ ตารางที่ 3

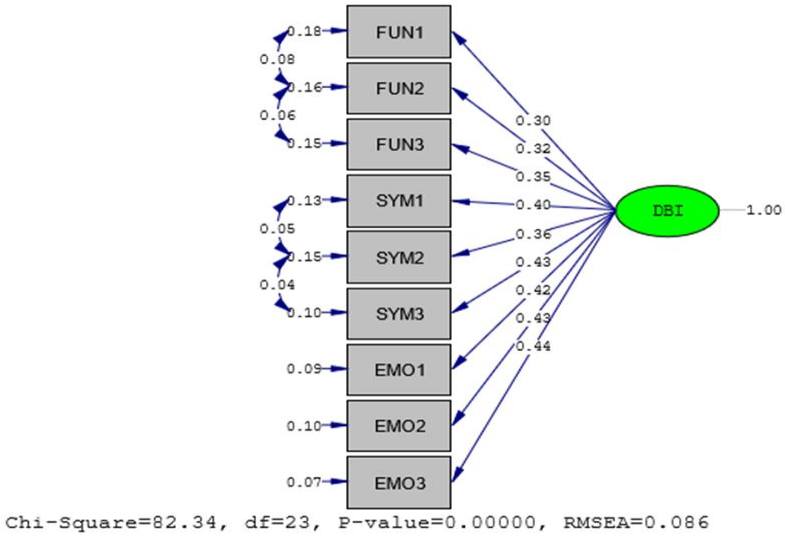

ภาพที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Brand Image: DBI)ของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน SE	สถิติทดสอบ T-test	สัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2)
DBI	FUN1	0.30	0.03	11.57	0.34
	FUN2	0.32	0.03	12.56	0.39
	FUN3	0.35	0.03	13.46	0.44
	SYM1	0.40	0.03	15.80	0.55
	SYM2	0.36	0.03	14.14	0.47
	SYM3	0.43	0.02	17.56	0.64
	EMO1	0.42	0.02	18.34	0.68
	EMO2	0.43	0.02	18.05	0.66
	EMO3	0.44	0.02	19.30	0.72

ดัชนีการตรวจสอบความสอดคล้อง

χ^2	df	P-value	χ^2/df	GFI	AGFI	RMSEA	CFI
82.34	23	0.00000	3.58	0.95	0.90	0.086	0.98

จากภาพที่ 1 และตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ของโมเดลภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว ของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าโมเดลการวัดภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว ของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 1 องค์ประกอบ มีตัวบ่งชี้ 9 ตัว ได้แก่) ด้านหน้าที่ (Functional) ด้านสัญลักษณ์ (Symbolic) และด้านอารมณ์ (Emotional) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) อยู่ระหว่าง 0.30 - 0.44 โดย“ภาพลักษณ์ของเกาะสมุยสอดคล้องกับภาพลักษณ์บุคลิกของตัวฉันเอง” (EMO3) มีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) สูงสุด 0.44

ด้านหน้าที่ (Functional) มี 3 ตัวแปร คือ “เกาะสมุยมีระบบคมนาคมที่ดีต่อนักท่องเที่ยว” (FUN1) มีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) = 0.30 “ที่พักและภัตตาคาร ร้านอาหารในเกาะสมุยมีคุณภาพได้มาตรฐาน” (FUN2) น้ำหนักองค์ประกอบ(Factor Loading) 0.32 “เกาะสมุยมีสถานบันเทิงยามค่ำคืน ตลอดจนการแสดงต่างๆที่ดี มีคุณภาพ ” (FUN3) น้ำหนักองค์ประกอบ(Factor Loading) = 0.35

ด้านสัญลักษณ์ (Symbolic) มี 3 ตัวแปร คือ “เกาะสมุยมีทิวทัศน์ที่สวยงาม” (SYM1)น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) = 0.40 “เกาะสมุยมีเสน่ห์ในด้านของวัฒนธรรมพื้นเมือง” (SYM2) “เกาะสมุยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน” (SYM3) น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) = 0.36 “เกาะสมุยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน”น้ำหนักองค์ประกอบ (SYM3) น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) = 0.43
ด้านอารมณ์ (Emotional) มี 3 ตัวแปร คือ “เกาะสมุยเต็มไปด้วยบรรยากาศที่สดชื่นและรู้สึกผ่อนคลาย” (EMO1) น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) = 0.42 “ชาวเกาะสมุยมีความเป็นคนใจดีและเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว” (EMO2) น้ำหนักองค์ประกอบ(Factor Loading) = 0.43 “ภาพลักษณ์ของเกาะสมุยสอดคล้องกับภาพลักษณ์บุคลิกของตัวฉันเอง” (EMO3) น้ำหนักองค์ประกอบ(Factor Loading) = 0.44

ผลการทดสอบความสอดคล้องของภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Brand Image) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาความสอดคล้องของโมเดลภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ค่าไคสแควร์ (Chi-square) เท่ากับ 82.34 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 23 (χ^2 =82.34 , df = 23, P-value = 0.00000) และเกณฑ์อื่นๆ ได้แก่ ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) = 3.58 ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (RMMSEA) = 0.086 ค่า ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) = 0.95 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) = 0.90 และค่า ดัชนีความสอดคล้องสัมพันธ์ (CFI) = 0.98

ผลการทดสอบความสอดคล้องของภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Brand Image) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อกำหนดพบว่าค่าไคสแควร์ (Chi-square) ควรไม่มีนัยสำคัญ ดังนั้น ค่า P-Value มีค่า < 0.05 ถือว่าไม่ผ่านเกณฑ์ ซึ่งอาจเกิดจากขนาดตัวอย่างใหญ่เกินไป แต่เมื่อพิจารณาองค์ประกอบโดยรวมแล้ว พบว่าข้อกำหนดต่างๆได้ผ่านเกณฑ์ กล่าวคือ ค่าไคสแควร์ (Chi-square) เท่ากับ 82.34 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 23 (=82.34 , df = 23, P-value = 0.00000) และเกณฑ์อื่นๆ ได้แก่ ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ (/df) = 3.58 ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (RMMSEA) = 0.086 ค่า ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) = 0.95 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) = 0.90 และค่า ดัชนีความสอดคล้องสัมพันธ์ (CFI) = 0.98 จึงสามารถสรุปได้ว่าโมเดลภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Brand Image) ของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Brand Image: DBI) ของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีกับข้อมูลเชิงประจักษ์

พบว่าข้อกำหนดต่างๆ ได้ผ่านเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาความสอดคล้องของโมเดล โดยพิจารณาจากดัชนีความสอดคล้องของโมเดล ได้แก่ χ^2/df = 3.58, GFI = 0.95, AGFI = 0.90, RMSEA = 0.086, และ CFI = 0.98 ดังนั้นโมเดลภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว มีความสอดคล้องกับกับข้อมูลเชิงประจักษ์

กล่าวคือองค์ประกอบเชิงยืนยันของภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย ตัวแปรแฝง (Latent Constructs) 1 ตัว คือ ภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว มี 3 มิติ คือ 1) ด้านหน้าที่ (Functional) 2) ด้านสัญลักษณ์ (Symbolic) และ 3) ด้านอารมณ์ (Emotional) รวมตัวแปรสังเกตได้ (Manifest Variables) 9 ตัว สอดคล้องกับกรอบแนวคิดด้านภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวตามข้อเสนอของ Echtner and Ritchie ที่มองภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวในเชิงหลายมิติ คือ 1) การวัดภาพลักษณ์ตราสินค้าการท่องเที่ยวด้านหน้าที่ (Functional Characteristics) และการวัดภาพลักษณ์ตราสินค้าการท่องเที่ยวด้านจิตวิทยา (Psychological Characteristics) 2.การวัดภาพลักษณ์ตราสินค้าการท่องเที่ยวตามคุณลักษณะรายละเอียดต่างๆ (Attributes Characteristics) และการวัดภาพลักษณ์ตราสินค้าการท่องเที่ยวในภาพรวม (Holistic) 3. การวัดภาพลักษณ์การท่องเที่ยวโดยทั่วไป (Common) และการวัดภาพลักษณ์ตราสินค้าการท่องเที่ยวที่เด่น (Unique) และการวัดภาพลักษณ์ตราสินค้าการท่องเที่ยวโดยทั่วไป (Echtner, C. M. & Ritchie, J. R. B., 2003) ซึ่งการวัดภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวสมุย ตามความรู้สึกนึกคิดของนักท่องเที่ยวแต่ละคน เป็นการวัดภาพลักษณ์ตราสินค้าการท่องเที่ยวโดยทั่วไป และสอดคล้องกับการศึกษาของ Hankinson, G. ที่กล่าวว่าภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว มี 3 มิติได้แก่ ด้านความดึงดูดใจโดยรวมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านหน้าที่หรือกายภาพ และสิ่งแวดล้อมโดยรอบของแหล่งท่องเที่ยว (Hankinson, G., 2005)

การที่ผลการวิจัยพบว่าภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวเกาะสมุยด้านอารมณ์คือ (EMO3) หรือภาพลักษณ์ของเกาะสมุยสอดคล้องกับภาพลักษณ์บุคลิกของตัวฉันเอง มีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) สูงสุด 0.44 จึงตีความได้ว่า เกาะสมุยไม่ได้เป็นเพียง “แหล่งท่องเที่ยวชายหาดสวยและสิ่งอำนวยความสะดวกดี” หรือมิติด้านหน้าที่ แต่ยังถูกมองในฐานะแหล่งท่องเที่ยว ที่ช่วยสะท้อนความเป็นตัวตนของนักท่องเที่ยวที่ส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ กล่าวคือ ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวเกาะสมุย “ตรงกับบุคลิกตนเอง” ของกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลิกของคนวัยทำงานและมีรายได้ค่อนข้างสูง มีความทันสมัย ต้องการประสบการณ์ผ่อนคลายและแหล่งท่องเที่ยวเกาะสมุยมีสไตล์ตรงกับตัวเอง และผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นแนวโน้มของการยอมรับการท่องเที่ยวของคนรุ่นใหม่ คนวัยทำงานและมีรายได้ค่อนข้างสูง มีความทันสมัย ย่อมเป็นผลดีต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในสมุย สอดคล้องกับการศึกษาของ Chi, C. G.-Q. & Qu, H. ที่พบว่าภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Chi, C. G.-Q. & Qu, H., 2008) และ Zhang, H. et al. ที่พบว่าภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว (Zhang, H. et al., 2014) ความภักดีของนักท่องเที่ยว หมายถึงนักท่องเที่ยวนอกจากจะกลับมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวซ้ำ ยังมีการแนะนำผู้อื่นให้มาท่องเที่ยวอีก

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้นำเสนอโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวเกาะสมุย (CFA Model of Samui Destination Brand Image) โดยมีตัวแปรแฝง (Latent Constructs) 1 ตัว คือ ภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว มี 3 มิติ คือ 1) ด้านหน้าที่ (Functional) 2) ด้านสัญลักษณ์ (Symbolic) และ 3) ด้านอารมณ์ (Emotional) และตัวแปรสังเกตได้ (Manifest Variables) 9 ตัว ที่ผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันของภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว โดยโมเดลภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว มีความสอดคล้องกับกับ

ข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลจากการศึกษาในครั้งนี้มีประโยชน์ต่อผู้วิจัยที่สนใจจะศึกษา การวัดระดับความคิดเห็นภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งผลจากการศึกษาดังกล่าว ย่อมมีประโยชน์ต่อนักธุรกิจ ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการทองเที่ยว ในการทำความเข้าใจพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวและสามารถนำไปใช้นำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว ถือเป็นองค์ประกอบเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐ สามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยว เพราะถ้ามีการเสริมสร้างและธำรงรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว จะส่งผลดีต่อการรักษาความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว โดยเฉพาะในบริบทที่นักท่องเที่ยวมีทางเลือกจำนวนมากและตลาดมีความเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้สรุปได้ว่า ผลการศึกษาความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Brand Image: DBI) ของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายัง เกาะสมุย ส่วนใหญ่ประกอบด้วยเพศชาย อายุ 30 - 39 ปี มีสถานภาพโสด ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนในระดับปานกลางถึงสูง (30,000 - 44,999 บาท) รวมทั้งส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี 2) ผลการทดสอบโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Brand Image) ของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าข้อกำหนดต่างๆ ได้ผ่านเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาความสอดคล้องของโมเดลโดยพิจารณาจากดัชนีความสอดคล้องของโมเดล ดังนั้นโมเดลภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว มีความสอดคล้องกับกับข้อมูลเชิงประจักษ์ องค์ประกอบเชิงยืนยันของภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วยตัวแปรแฝง (Latent Constructs) 1 ตัว คือ ภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว มี 3 มิติ คือ 1) ด้านหน้าที่ (Functional) 2) ด้านสัญลักษณ์ (Symbolic) และ 3) ด้านอารมณ์ (Emotional) รวมตัวแปรสังเกตได้ (Manifest Variables) 9 ตัว จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) เนื่องจากภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวเกาะสมุยด้านอารมณ์คือ (EMO3) หรือภาพลักษณ์ของเกาะสมุยสอดคล้องกับภาพลักษณ์บุคลิกของตัวฉันเอง มีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) สูงสุด สะท้อนบุคลิกของคนวัยทำงานและมีรายได้ค่อนข้างสูง มีความทันสมัย ผู้ประกอบการควรมีกลยุทธ์ทางการตลาด เช่น ปรับปรุงสื่อโฆษณาด้วยภาพลักษณ์ที่สะท้อนตัวตนของนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ค่อนข้างสูง มีความทันสมัย ใช้พรีเซนเตอร์ ที่บุคลิกดี มีความทันสมัยและสื่อที่ใช้ควรมีหลายภาษา 2) ควรมีการศึกษาการวัดระดับความคิดเห็นภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยวัดจาก 3 มิติ คือ 1) ด้านหน้าที่ (Functional) 2) ด้านสัญลักษณ์ (Symbolic) และ 3) ด้านอารมณ์ และ 3) ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว กับความพึงพอใจที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว ความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยว และความตั้งใจกลับมาเยือน (Revisit Intention)

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2557). การวิเคราะห์สมการ โครงสร้าง (SEM) ด้วย AMOS. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สามลดา.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2568). สำรวจ เกาะสมุย. เรียกใช้เมื่อ 14 พฤษภาคม 2568 จาก https://shorturl.asia/p7etk

ณัฐวุฒิ วิทา และสุวารี นามวงค์. (2561). การรับรู้ของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้าทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา ชุมชนท่องเที่ยวแม่กำปอง. วารสารวิชาการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 14(2), 94-123.

ผู้จัดการออนไลน์. (2567). ททท.เผยปี 66 นักท่องเที่ยวเข้าสมุยกว่า 3.5 ล้าน สร้างรายได้กว่า 6 หมื่นล้าน จับมือผู้ประกอบการ 3 เกาะ วางแผนทำตลาดดึงเข้าเพิ่ม. เรียกใช้เมื่อ 14 พฤษภาคม 2568 จาก https://mgronline.com/south/detail/9670000037011

รัฐบาลไทย. (2568). มาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศ. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2568 จาก https://www.thaigov.go.th/th/news/101390

Aaker, D. A. (1991). Managing Brand Equity. New York: Free Press.

_____. (1996). Building Strong Brands. New York: Free Press.

Chi, C. G.-Q. & Qu, H. (2008). Examining the structural relationships of destination image, tourist satisfaction and destination loyalty: An integrated approach. Tourism Management, 29(4), 624-636.

Cronbach, L. J. (1949). Essentials of Psychological Testing. New York: Harper & Row.

Echtner, C. M. & Ritchie, J. R. B. (2003). The meaning and measurement of destination image. The Journal of Tourism Studies, 14(1), 37-48.

Gómez, M. et al. (2015). A model of tourism destination brand equity: The case of wine tourism destinations in Spain. Tourism Management, 51, 210-222. https://doi.org/10.1016/j.tourman.2015.05.019.

Hair, J. F. et. al. (2010). Multivariate Data Analysis. (7th ed.). New York: Pearson.

Hankinson, G. (2005). Destination brand images: a business tourism perspective Available to Purchase. Journal of Services Marketing, 19(1), 24-32. https://doi.org/10.1108/08876040510579361.

Kotler, P. & Keller, K. (2016). Marketing Management. (15th ed.). Edinburgh: Pearson Education.

Pike, S. et. al. (2010). Consumer-based brand equity for Australia as a long-haul tourismdestination in an emerging market. International Marketing Review, 27(4), 434-449. https://doi.org/10.1108/02651331011058590.

Zhang, H. et al. (2014). Destination image and tourist loyalty: A meta-analysis. Tourism Management, 40, 213-223. https://doi.org/10.1016/j.tourman.2013.06.006.

บทความวิชาการ

นวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยบูรณาการด้วยหลักสามัคคีธรรม เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล*

INNOVATIVE TOURISM PROMOTION THROUGH INTEGRATION BASED ON THE PRINCIPLE OF UNITY AND HARMONY TO DEVELOP TOURISM IN THE DIGITAL AGE

ปัณณพงศ์ วงศ์ณาศรี[1*], ปรรณพัชญ์ จิตร์จำนงค์[1], พระครูปิยธรรมานุสาสน์ (บรรจง ปิยธมฺโม)[1], พระศุภชาติ สำลีวงษ์ (ธมฺมิสฺสโร)[2], จิราภรณ์ ชูชำนาญ[3]

Punnapong Wongnasri[1*], Pannaphat Jitjumnong[1], PhraKhruphiyadhammanusat (Banjong Piyadhammo)[1], PhraSupachat Samreewong (Dhammissaro)[2], Jiraphon Choochamnan[3]

[1]คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

[1]Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University, Sridharmasokaraja Campus, Nakhon Si Thammarat, Thailand

[2]คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

[2]Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University, Sridharmasokaraja Campus, Nakhon Si Thammarat, Thailand

[3]มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

[3]Mahamakut Buddhist University, Sridharmasokaraja Campus, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: sodajedd@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและรูปแบบของนวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการบูรณาการหลักสามัคคีธรรม เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวในบริบทของสังคมยุคดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ได้ส่งผลให้รูปแบบการท่องเที่ยวในปัจจุบันต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น การนำหลักสามัคคีธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่เน้นความร่วมมือ ความปรองดอง และการทำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมายเดียวกัน มาประยุกต์ใช้กับการพัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยว จึงเป็นแนวทางที่สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการท่องเที่ยวของประเทศได้อย่างยั่งยืน จากการทบทวนเอกสาร พบว่า การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมช่วยส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการทรัพยากรและการออกแบบบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น แอปพลิเคชัน Amazing Thailand ระบบสารสนเทศการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวเสมือนจริง สามารถช่วยเพิ่มช่องทางการเข้าถึงข้อมูลและขยายโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการพัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวบนฐานของหลักสามัคคีธรรมยังช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ท้องถิ่นควบคู่ไปกับการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทำให้การท่องเที่ยวไม่เป็นเพียงกิจกรรมเชิงพาณิชย์ แต่เป็นกระบวนการพัฒนาสังคมอย่างมีคุณภาพและสมดุล ดังนั้น การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมเข้ากับนวัตกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็นกลยุทธ์สำคัญในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยให้มีความยั่งยืน มั่นคง และสามารถแข่งขันได้ในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: นวัตกรรมการท่องเที่ยว, หลักสามัคคีธรรม, การท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

* Received 9 January 2025; Revised 28 January 2026; Accepted 31 January 2026

Abstract

This academic article aims to examine the concepts and models of tourism innovation through the integration of the principle of Samakkhī-dhamma (the Buddhist principle of unity and harmony) as a framework for developing tourism innovation in the context of the digital society. Rapid changes in information technology, communication systems, and tourist behavior have required contemporary tourism to continuously adapt to increasingly diverse and complex demands. Applying the principle of Samakkhī-dhamma, which emphasizes cooperation, harmony, and collective action toward shared goals, provides an effective approach for strengthening the sustainability of the national tourism system. A review of the literature revealed that integrating Samakkhī-dhamma promotes effective collaboration among the public sector, private enterprises, and local communities. This collaboration serves as a key mechanism for developing tourist destinations, managing resources, and designing services that respond to the needs of tourists in the digital era. The application of digital technologies-such as the Amazing Thailand application, tourism information systems, and virtual tourism-helps expand access to information, enhance tourist experiences, and create greater economic opportunities for local communities. Furthermore, tourism innovation developed on the foundation of Samakkhī-dhamma supports the conservation of natural resources, cultural heritage, and local identity alongside economic value creation. Tourism therefore becomes not merely a commercial activity but a process of balanced and high-quality social development. Consequently, integrating Samakkhī-dhamma with tourism innovation represents a strategic approach for driving Thailand's tourism industry toward sustainability, resilience, and competitiveness in the digital age.

Keywords: Tourism Innovation, The Principle of Unity, Tourism In The Digital Age, Sustainable Tourism

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน การท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของหลายประเทศ โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีดิจิทัลไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยว แต่ยังเป็นเครื่องมือในการสร้างประสบการณ์ที่ใหม่และหลากหลายมากขึ้นผ่านการใช้งานแอปพลิเคชัน, การจองที่พักออนไลน์, การใช้ข้อมูลเสมือนจริง (VR) และการเชื่อมต่อกับการสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการต่าง ๆ ทั้งในแง่ของการบริหารจัดการ การส่งเสริมการตลาด และประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ไม่เพียงแค่เพิ่มความสะดวกสบาย แต่ยังช่วยยกระดับการบริการและการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (UNWTO, 2020)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีการบูรณาการหลักสามัคคีธรรม ซึ่งเน้นการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและครอบคลุม ทุกภาคส่วนควรร่วมมือกันพัฒนาแนวทางที่ไม่เพียงตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุค

ดิจิทัล แต่ยังรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น (Hwang, J. & Lee, C., 2019) การใช้หลักสามัคคีธรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวไม่เพียงแค่การพัฒนาเทคโนโลยีเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสร้างความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ร่วมกันระหว่างทุกฝ่าย การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมเข้ากับการพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลเป็นแนวทางที่สามารถสร้างความสมดุลและยั่งยืนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักสามัคคีธรรมที่หมายถึงการร่วมมือกันอย่างกลมเกลียวระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น ทำให้สามารถพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทย์ทุกภาคส่วนได้ พร้อมทั้งสร้างประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว การส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะนี้จึงไม่เพียงแต่คำนึงถึงผลประโยชน์ทางการเงิน แต่ยังคำนึงถึงความยั่งยืนและการรักษาสมดุลทางสิ่งแวดล้อม

การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมในยุคดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการสร้างนวัตกรรมที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน ซึ่งไม่เพียงแค่ต้องการการบริการที่สะดวกและรวดเร็ว แต่ยังคาดหวังประสบการณ์ที่มีคุณค่าและเชื่อมโยงกับค่านิยมทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (UNWTO, 2021) ตัวอย่างเช่น การใช้เทคโนโลยีในการสร้างประสบการณ์เสมือนจริง (virtual tourism) หรือการใช้แอปพลิเคชันเพื่อเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับกิจกรรมในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวช่วยเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลและบริการต่าง ๆ แต่ก็ยังคงต้องมีการพัฒนานวัตกรรมที่สามารถเชื่อมโยงและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในมิติที่หลากหลาย การสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจและมีความหมายมากขึ้น จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับความเข้าใจในวัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงที่ยั่งยืนระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน

การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมในยุคดิจิทัลไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน แต่ยังช่วยพัฒนาแนวคิดและนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียม ทั้งนี้ การสร้างความร่วมมือและการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวจึงเป็นทางเลือกที่สำคัญในการยกระดับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เติบโตได้อย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล ด้วยการบูรณาการหลักสามัคคีธรรมและนวัตกรรมดิจิทัล การส่งเสริมการท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลจะไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจในระยะสั้น แต่ยังสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในระยะยาวได้ ทั้งนี้การทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างภาครัฐและเอกชน พร้อมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมจะสามารถยกระดับการท่องเที่ยวให้เป็นอุตสาหกรรมที่เติบโตได้อย่างยั่งยืนและมีคุณค่าต่อทุกภาคส่วน (Smith, A. & Thomas, R., 2022)

การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมในนวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว

ด้วยหลักสามัคคีธรรมเป็นหลักการที่มุ่งเน้นการร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่นเพื่อสร้างความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล การบูรณาการหลักการนี้ทำให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและกลยุทธ์ในการพัฒนา ซึ่งสามารถปรับให้เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคที่เทคโนโลยีก้าวหน้าและการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ภาครัฐมีบทบาทในการออกแบบนโยบายและกฎระเบียบที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาในทิศทางที่ยั่งยืน ในขณะที่ภาคเอกชนช่วยส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ และชุมชนท้องถิ่นมีส่วนสำคัญในการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและการส่งเสริมวัฒนธรรมในบริบทของการท่องเที่ยว (Hwang, J. & Lee, C., 2019)

การบูรณาการหลักสามัคคีธรรม (Samakkhitham) ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทยถือเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลและการเชื่อมโยงโลกาภิวัตน์กำลังมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและการดำเนินงานในหลายอุตสาหกรรม

จากพระไตรปิฎกพระไตรปิฎกเล่มที่ 25 พระสุตตันตปิฎกเล่มที่ 17 (ฉบับมหาจุฬาฯ) กล่าวว่า ภิกษุทั้งหลาย ก็เมื่อสงฆ์พร้อมเพรียงกัน ย่อมไม่มีความบาดหมางกัน ไม่มีการข่มขู่กัน ไม่มีการด่าว่ากัน และไม่มีการขับไล่กัน ในเพราะความสามัคคีของสงฆ์นั้น ชนทั้งหลายที่ยังไม่เลื่อมใส ก็เลื่อมใส ส่วนชนทั้งหลายที่เลื่อมใสแล้ว ก็เลื่อมใสยิ่ง ๆ ขึ้นไป” พระผู้มีพระภาคได้ตรัสเนื้อความดังกล่าวมานี้แล้ว ในพระสูตรนั้น จึงตรัสคาถาประพันธ์ดังนี้ว่า ความสามัคคีแห่งสงฆ์ เป็นเหตุให้เกิดสุข และบุคคลผู้อนุเคราะห์สงฆ์ผู้สามัคคีกันแล้ว ผู้ยินดีในความสามัคคีกัน ตั้งอยู่ในธรรม ย่อมไม่พลาดจากธรรมอันเป็นแดนเกษมจากโยคะ ย่อมบันเทิงในสวรรค์ตลอดกัป เพราะสมานสงฆ์ให้สามัคคีกัน แม้เนื้อความนี้ พระผู้มีพระภาคก็ตรัสไว้แล้ว ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้แล (พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ เอกกนิบาต ทุติยวรรค ปทุฏฐจิตตสูตร)

ดังนั้นหลักสามัคคีธรรมจึงเป็นธรรมที่เหมาะแก่การนำมาบูรณาการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนและไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรท้องถิ่น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ, 2563)

การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลเป็นแนวทางที่มุ่งเน้นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนานวัตกรรมที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน หลักสามัคคีธรรมเน้นการสร้างความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ภาครัฐมีบทบาทในการออกแบบนโยบายและกฎระเบียบที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาในทิศทางที่ยั่งยืน ภาคเอกชนช่วยส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ และชุมชนท้องถิ่นมีส่วนสำคัญในการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและการส่งเสริมวัฒนธรรมในบริบทของการท่องเที่ยว

แนวคิดและรูปแบบของนวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการบูรณาการหลักสามัคคีธรรม

การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมในภาคการท่องเที่ยวของไทยได้ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในหลายระดับ ภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและกฎระเบียบที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ภาคเอกชนมีบทบาทในการพัฒนาเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่นได้ร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ในประเทศไทย การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมถูกนำมาใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในหลายระดับ โดยภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและกฎระเบียบที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เช่น โครงการ "Thailand 4.0" ซึ่งมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ๆ ที่ไม่เพียงแต่เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ยังรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทย ภาคเอกชนมีบทบาทในการพัฒนาเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว โดยการใช้แอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ช่วยให้การเดินทางสะดวกขึ้น และชุมชนท้องถิ่นได้ร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในระยะยาว (ธนวัฒน์ ตาลทอง, 2563) การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมในภาคการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเน้นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างความสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ได้ดังนี้

การท่องเที่ยวเพื่อสันติภาพ

ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 ประเทศไทยได้เปิดตัวโครงการ "การท่องเที่ยวเพื่อสันติภาพ" ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีระหว่างศาสนาและวัฒนธรรม โดยมีสถานที่สำคัญทางศาสนาหลายแห่งในกรุงเทพฯ ที่เป็นสัญลักษณ์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การท่องเที่ยวเพื่อสันติภาพจึงเป็นแนวทางที่สำคัญในการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศและวัฒนธรรม

ต่าง ๆ ผ่านการแลกเปลี่ยนและการเรียนรู้ร่วมกัน (Travel Impact Newswire (รายงานเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2568) ในหัวข้อ "Thai spiritual leaders unite to advance ‘Peace Tourism’ Soft Power agenda")
ความหมายของการท่องเที่ยวเพื่อสันติภาพ

นิยามเชิงวิชาการ: การเดินทางที่มีแรงจูงใจเฉพาะเจาะจงเพื่อการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้ง การป้องกันสงคราม และการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสันติภาพ (Antoniou, 2021) บทบาททางสังคม: องค์การสหประชาชาติ (UN) เคยกล่าวไว้ว่า "การท่องเที่ยวคือหนังสือเดินทางสู่สันติภาพ" (Tourism is a Passport to Peace) เนื่องจากช่วยสลายกำแพงทางวัฒนธรรมและสร้างความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ระหว่างผู้มาเยือนและเจ้าบ้าน

รูปแบบของการท่องเที่ยวเพื่อสันติภาพ

การท่องเที่ยวลักษณะนี้สามารถแบ่งออกได้เป็นหลายประเภทตามวัตถุประสงค์: การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และรำลึก: เช่น การเยี่ยมชมค่ายกักกันเอาชวิทซ์ (Auschwitz), อนุสรณ์สถานสันติภาพฮิโรชิมา หรือกำแพงเบอร์ลิน เพื่อเรียนรู้จากบทเรียนความผิดพลาดในอดีตและเน้นย้ำถึงความสำคัญของสันติภาพ

การทูตภาคประชาชน (Citizen Diplomacy): การที่นักท่องเที่ยวทำหน้าที่เป็น "ทูต" ในการสร้างมิตรภาพและทำลายภาพจำที่ผิด ๆ (Stereotypes) ระหว่างประเทศที่เคยมีความขัดแย้งกัน

การท่องเที่ยวเชิงพุทธหรือจิตวิญญาณ: การเดินทางเพื่อฝึกฝนความสงบภายในใจ ซึ่งเชื่อว่าเป็นรากฐานของสันติภาพภายนอก เช่น กิจกรรม "Walk for Peace" หรือการเดินธุดงค์เพื่อสันติภาพในสหรัฐอเมริกาและพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วโลก

ประโยชน์และผลกระทบ ด้านเศรษฐกิจ: สันติภาพเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้การท่องเที่ยวเติบโต ในขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนช่วยลดความยากจน ซึ่งเป็นหนึ่งในสาเหตุหลักของความขัดแย้ง
ด้านความเข้าใจ: ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม (Cultural Exchange) ทำให้ผู้คนยอมรับความแตกต่างหลากหลาย (Tolerance) ได้มากขึ้น

ด้านนโยบาย: รัฐบาลหลายประเทศใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือลดความตึงเครียดทางการเมืองและฟื้นฟูภาพลักษณ์ประเทศหลังสงคราม เช่น กรณีของประเทศรวันดาที่ใช้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศช่วยเยียวยาบาดแผลในใจคนในชาติ ในงานวิจัย The Role of Tourism in Post-Conflict Peacebuilding)

การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ได้ดำเนินการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้หลักเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Criteria หรือ GSTC) เป็นแนวทางในการพัฒนาบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษและพื้นที่เตรียมการประกาศเป็นพื้นที่พิเศษ

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมยังเห็นได้จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการสนับสนุนกิจกรรมและเทศกาลที่สะท้อนถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประเทศไทย การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยมุ่งเน้นการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านกิจกรรมที่มีความหลากหลายและสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวมองหาประสบการณ์ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ธุรกิจท่องเที่ยวจึงต้องปรับตัวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสวัฒนธรรมชนบทและวิถีชีวิตของชุมชน อย่างไรก็ตาม การดึงดูดการลงทุนจากภายนอกอาจส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของชุมชน หากขาดการวางแผนและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ

การนำทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชุมชนมาประยุกต์ใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถสร้างกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ เช่น การสอนทอผ้าพื้นบ้าน การแสดงลำพวน และการมีส่วนร่วมในประเพณีกำฟ้า การสร้างกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบบูรณาการที่มีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมความยั่งยืนของวัฒนธรรมและเศรษฐกิจท้องถิ่น

การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

ความสำเร็จในการบูรณาการหลักสามัคคีธรรมในภาคการท่องเที่ยวของไทยขึ้นอยู่กับความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศ การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public-Private Partnership: PPP) เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาโครงการสาธารณะและโครงสร้างพื้นฐาน โดยการรวมทรัพยากรและความเชี่ยวชาญของทั้งสองภาคส่วนเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน เช่น รูปแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนมีหลายประเภท เช่น ห้างหุ้นส่วนภาครัฐและเอกชน (PPP) ภาครัฐและเอกชนร่วมลงทุนและบริหารจัดการโครงการร่วมกัน การจ้างบุคคลภายนอก (Outsourcing) ภาครัฐมอบหมายการดำเนินงานบางส่วนให้กับเอกชน กิจการร่วมค้า (Joint Ventures) ภาครัฐและเอกชนร่วมกันจัดตั้งบริษัทใหม่เพื่อดำเนินโครงการ ข้อตกลงสัมปทาน (Concession Agreements) ภาครัฐให้สิทธิ์เอกชนในการดำเนินงานและเก็บรายได้จากโครงการ พันธมิตรเชิงกลยุทธ์ (Strategic Alliances) ภาครัฐและเอกชนร่วมมือในด้านต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ข้อตกลงระดับการให้บริการ (Service Level Agreements - SLAs) ข้อตกลงที่กำหนดมาตรฐานการให้บริการระหว่างภาครัฐและเอกชน การกำกับดูแลร่วมและการกำกับดูแลตนเอง (Co-regulation and Self-regulation) ภาครัฐและเอกชนร่วมกันกำหนดและปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงาน การเลือกใช้รูปแบบความร่วมมือที่เหมาะสมขึ้นอยู่กับลักษณะของโครงการ วัตถุประสงค์ และทรัพยากรที่มีอยู่ของทั้งสองภาคส่วน

กรอบในการพัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวในบริบทของสังคมยุคดิจิทัล

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่ช่วยให้การท่องเที่ยวเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น การพัฒนาแอปพลิเคชัน "Amazing Thailand" ที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมและโปรโมชั่นต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น (สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2563) นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีการท่องเที่ยวเสมือนจริง (Virtual Tourism) ยังเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างของการบูรณาการที่ช่วยเพิ่มประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวในรูปแบบที่ยั่งยืนและครอบคลุม โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ที่ทำให้การท่องเที่ยวต้องปรับตัวเข้าสู่การท่องเที่ยวออนไลน์ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2564)

การส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนผ่านหลักสามัคคีธรรม

การส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทยต้องคำนึงถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยไม่เพียงแต่เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ต้องคำนึงถึงการรักษาความเป็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภาครัฐได้มีการส่งเสริมโครงการ "ท่องเที่ยววิถีไทย" ซึ่งสนับสนุนให้มีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างมีความรับผิดชอบ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2563) การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมจึงช่วยให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกันในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพและทำให้การท่องเที่ยวในประเทศไทยเติบโตได้อย่างยั่งยืนและไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

หลักการสามัคคีธรรมในภาคการท่องเที่ยว

หลักสามัคคีธรรมเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในกระบวนการพัฒนานวัตกรรมทางการท่องเที่ยว หลักการนี้จะช่วยให้เกิดการทำงานร่วมกันในรูปแบบที่สามารถ

สร้างประโยชน์ร่วมกันได้ในระยะยาว ภาครัฐมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสามารถจัดการกับผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดจากการท่องเที่ยว ภาคเอกชนมีบทบาทในการพัฒนาเทคโนโลยีที่สามารถเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมต่าง ๆ ในขณะเดียวกัน ชุมชนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สามารถสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้แก่นักท่องเที่ยว (UNWTO, 2021)

หลักสามัคคีธรรมในภาคการท่องเที่ยวในประเทศไทยเน้นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชนและชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การนำหลัก "สามัคคีธรรม" มาใช้ในการท่องเที่ยว มักปรากฏชัดเจนในรูปแบบ การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของชาวบ้านเพื่อจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น โดยไม่ได้มุ่งเน้นเพียงกำไร แต่เน้นการอยู่รอดร่วมกันและการอนุรักษ์วัฒนธรรมเช่นชุมชน ดังต่อไปนี้

1. ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จ.ตราด ชุมชนนี้เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดของสามัคคีธรรมในด้าน “พหุวัฒนธรรม” การรวมพลัง เป็นชุมชน 2 ศาสนา (พุทธ-อิสลาม) และ 3 วัฒนธรรม (ไทย-จีน-มุสลิม) ที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติ การจัดการ ชาวบ้านร่วมกันจัดโปรแกรมท่องเที่ยวที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของทุกกลุ่ม เช่น การทำงอบใบจาก การทำข้าวเกรียบปากหม้อ และการล่องเรือชมป่าชายเลน ผลลัพธ์ ความขัดแย้งเป็นศูนย์ ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์จากนักท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียม

2. ชุมชนบ้านนาต้นจั่น จ.สุโขทัย โดดเด่นในเรื่อง “การเกื้อกูลและแบ่งปัน” การรวมพลัง เดิมเป็นหมู่บ้านเกษตรกรรมธรรมดา แต่ร่วมใจกันผลักดันเรื่องโฮมสเตย์และผ้าหมักโคลนจนมีชื่อเสียงระดับโลก การจัดการมีระบบคิวโฮมสเตย์ที่ชัดเจน เพื่อให้ทุกบ้านมีรายได้ ไม่มีการแย่งแขกกัน และมีการตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนจากรายได้ท่องเที่ยว ผลลัพธ์ ชุมชนเข้มแข็ง คนรุ่นใหม่กลับมาทำงานที่บ้านเกิด ลดปัญหาแรงงานย้ายถิ่น

3. ชุมชนลีเล็ด จ.สุราษฎร์ธานี เน้นสามัคคีธรรมด้าน “การอนุรักษ์ทรัพยากร” การรวมพลัง ชาวบ้านร่วมกันฟื้นฟูป่าชายเลนจากเดิมที่เคยเสื่อมโทรม เพื่อสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการ มีข้อตกลงร่วมกันในการรักษาความสะอาดและการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว เพื่อไม่ให้กระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมและสิ่งแวดล้อม ผลลัพธ์ ได้รับรางวัลการันตีด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และกลายเป็นห้องเรียนธรรมชาติที่สร้างรายได้ให้คนในพื้นที่ (ทำเนียบรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (ปี 2560 - ปัจจุบัน) สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน)

ประโยชน์ของการบูรณาการหลักสามัคคีธรรม

การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมในภาคการท่องเที่ยวช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพิ่มรายได้และส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างภาครัฐ เอกชนและชุมชน

การบูรณาการหลักสามัคคีธรรม (Samakkhitham) (พระเดชาธร จารุธมฺโม พรหมเอียด และคณะ, 2567) ซึ่งเน้นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนท้องถิ่นมีประโยชน์หลายประการในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. การพัฒนาที่ยั่งยืน การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมช่วยสร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. การเสริมสร้างความร่วมมือ การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศ

3. การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมช่วยให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกันในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

4. การพัฒนานวัตกรรม การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมช่วยส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล

5. การเสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศและวัฒนธรรมต่าง ๆ ผ่านการแลกเปลี่ยนและการเรียนรู้ร่วมกัน

การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมจึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

แนวทางการส่งเสริมการบูรณาการหลักสามัคคีธรรม

การส่งเสริมการบูรณาการหลักสามัคคีธรรมควรเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและทรัพยากรท้องถิ่น การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาการท่องเที่ยว และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน

การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมในภาคการท่องเที่ยวเป็นแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล แนวทางการส่งเสริมการบูรณาการหลักสามัคคีธรรม ได้แก่

การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน (สุภัฐวิทย์ ธารชัย, 2560) ภาครัฐควรออกแบบนโยบายและกฎระเบียบที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในขณะที่ภาคเอกชนมีบทบาทในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public-Private Partnership: PPP) เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาโครงการสาธารณะและโครงสร้างพื้นฐาน โดยการรวมทรัพยากรและความเชี่ยวชาญของทั้งสองภาคส่วนเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ดังนี้

1. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมยังเห็นได้จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยมุ่งเน้นการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านกิจกรรมที่มีความหลากหลายและสร้างสรรค์

2. การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ได้ดำเนินการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้หลักเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Criteria หรือ GSTC) เป็นแนวทางในการพัฒนาบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษและพื้นที่เตรียมการประกาศเป็นพื้นที่พิเศษ

3. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการส่งเสริมการท่องเที่ยว การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่ช่วยให้การท่องเที่ยวเป็นไปได้อย่างมี4ประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น การพัฒนาแอปพลิเคชัน "Amazing Thailand" ที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมและโปรโมชั่นต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น

4. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสันติภาพ "การท่องเที่ยวเพื่อสันติภาพ" ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีระหว่างศาสนาและวัฒนธรรม โดยมีสถานที่สำคัญทางศาสนาหลายแห่งในกรุงเทพฯ ที่เป็นสัญลักษณ์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมในแนวทางเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล

การบูรณาการสามัคคีธรรมกับนวัตกรรมทางดิจิทัล

การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมในนวัตกรรมดิจิทัลช่วยให้การพัฒนาเทคโนโลยีสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น การใช้แอปพลิเคชันการจองที่พักหรือการท่องเที่ยวที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกและวางแผนการเดินทางได้ง่ายขึ้น หรือการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ในการวิเคราะห์พฤติกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งช่วยในการนำเสนอบริการและผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว (Smith, A. & Thomas, R., 2022) การใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง (Virtual Reality) หรือการท่องเที่ยวผ่านเทคโนโลยีช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ที่ไม่จำเป็นต้องมีการเดินทางจริง จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้คนที่ไม่สามารถเดินทางได้สัมผัสประสบการณ์ท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ๆ

นอกจากนี้ การบูรณาการสามัคคีธรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวยังช่วยให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวมีความหลากหลายและยั่งยืน เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สามารถสร้างความสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ (Hwang, J. & Lee, C., 2019) ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนในการพัฒนานโยบายท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถเป็นเครื่องมือในการสร้างการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ซึ่งช่วยลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

ในยุคดิจิทัล หลักสามัคคีธรรมซึ่งเน้นการร่วมมือและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม สามารถถูกบูรณาการเข้ากับนวัตกรรมทางดิจิทัลเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน การผสานแนวคิดสามัคคีธรรมกับเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กร รัฐบาล ภาคเอกชน และประชาชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาและสร้างโอกาสใหม่ ๆ ในสังคม

1. สามัคคีธรรมกับเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) และการบริหารจัดการข้อมูลเทคโนโลยีบล็อกเชนสามารถเสริมสร้างความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ และความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยการใช้สมุดบัญชีดิจิทัลที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ (Tapscott, D. & Tapscott, A., 2016) ตัวอย่างเช่น ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว บล็อกเชนสามารถใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลการจองโรงแรม เที่ยวบิน และการชำระเงินแบบไร้คนกลาง ซึ่งช่วยลดต้นทุนและเพิ่มความโปร่งใส

2. สามัคคีธรรมกับปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) และการสื่อสารทางสังคม AI มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือทางสังคม เช่น การใช้แชทบอทเพื่อให้บริการข้อมูลสาธารณะ หรือการใช้ AI วิเคราะห์ข้อมูลจากโซเชียลมีเดียเพื่อตรวจสอบความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน (Russell, S. & Norvig, P., 2020) เช่น การใช้ AI ในระบบบริการสาธารณะ เช่น ระบบสายด่วนอัจฉริยะของหน่วยงานรัฐบาลที่สามารถให้คำแนะนำด้านสุขภาพหรือการท่องเที่ยว

3. สามัคคีธรรมกับอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT) และเมืองอัจฉริยะ การบูรณาการ IoT กับแนวคิดสามัคคีธรรมสามารถช่วยให้เมืองอัจฉริยะมีระบบบริหารจัดการที่ดีขึ้น เช่น ระบบขนส่งสาธารณะที่เชื่อมโยงกันเพื่อลดปัญหาจราจร การใช้เซ็นเซอร์ตรวจวัดคุณภาพอากาศ และการพัฒนาระบบพลังงานอัจฉริยะเพื่อการประหยัดพลังงาน (Gubbi, J. et al., 2013)

4. สามัคคีธรรมกับเศรษฐกิจแบ่งปัน (Sharing Economy) และแพลตฟอร์มดิจิทัล แพลตฟอร์มดิจิทัลเช่น Airbnb และ Uber ใช้แนวคิดเศรษฐกิจแบ่งปันในการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ทำให้ประชาชนสามารถแบ่งปันทรัพยากร เช่น ที่พักและพาหนะ ช่วยลดต้นทุนและเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน (Botsman, R. & Rogers, R., 2010)

5. สามัคคีธรรมกับเทคโนโลยีเสมือนจริง (VR) และการศึกษาออนไลน์ VR และเทคโนโลยีเสริมจริง (AR) ถูกนำมาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้แบบรวมกลุ่มและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น ห้องเรียนเสมือนจริงที่ช่วยให้นักเรียนและครูสามารถทำงานร่วมกันได้แม้อยู่ห่างไกล (Bailenson, J., 2018)

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมีผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเสริมสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่สะดวกสบายและมีคุณค่า ตัวอย่างเช่น แอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถจองตั๋วเครื่องบินและที่พักได้ง่ายดาย หรือแพลตฟอร์มที่ช่วยเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับกิจกรรมที่น่าสนใจในท้องถิ่น การใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ยังช่วยให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและเสนอสินค้าหรือบริการที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคได้ (Smith, A. & Thomas, R., 2022)

นอกจากนี้การใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง (Virtual Reality) และการท่องเที่ยวทางไกล (Remote Tourism) ยังเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่สามารถเดินทางได้สามารถสัมผัสประสบการณ์ท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ๆ การท่องเที่ยวเสมือนจริงไม่เพียงแค่ลดอุปสรรคทางกายภาพในการเดินทาง แต่ยังช่วยให้สถานที่ท่องเที่ยวที่มีการจำกัดเข้าถึงสามารถนำเสนอให้กับผู้ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือไม่สามารถเดินทางได้ การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเช่นนี้จึงไม่เพียงแต่เพิ่มประสิทธิภาพในการบริการเท่านั้น แต่ยังช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน โดยช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการนักท่องเที่ยว พัฒนาประสบการณ์การเดินทาง และส่งเสริมความยั่งยืนของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เทคโนโลยีที่สำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้แก่

1. แพลตฟอร์มและแอปพลิเคชันการท่องเที่ยว การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น เว็บไซต์ท่องเที่ยว แอปพลิเคชันบนมือถือและระบบการจองออนไลน์ ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหารและกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว (Buhalis, D. & Law, R., 2008) เช่น แอปพลิเคชัน "Amazing Thailand" ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถค้นหาข้อมูลและวางแผนการเดินทางได้ง่ายขึ้น (Tourism Authority of Thailand, 2021)

2. ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และแชทบอท ปัญญาประดิษฐ์และระบบแชทบอทถูกนำมาใช้เพื่อให้บริการข้อมูลและช่วยเหลือนักท่องเที่ยวแบบเรียลไทม์ เช่น ระบบแชทบอทในเว็บไซต์ของสายการบินและโรงแรมที่ช่วยตอบคำถามเกี่ยวกับการจองที่พักและเที่ยวบิน (Ivanov, S. & Webster, C., 2019)

3. เทคโนโลยีเสมือนจริง (VR) และเสริมจริง (AR) เทคโนโลยีเสมือนจริง (Virtual Reality: VR) และเทคโนโลยีเสริมจริง (Augmented Reality: AR) ช่วยให้ผู้ใช้สามารถสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวเสมือนจริงก่อนเดินทางจริง เช่น การท่องเที่ยวเสมือนจริงไปยังสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Guttentag, D. A., 2010)

4. การใช้บิ๊กดาต้า (Big Data) และการวิเคราะห์ข้อมูล บิ๊กดาต้าถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดและสร้างประสบการณ์ที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น เช่น การใช้ข้อมูลจากโซเชียลมีเดียเพื่อวิเคราะห์แนวโน้มและความนิยมของสถานที่ท่องเที่ยว (Xiang, Z. et al., 2015)

5. การใช้บล็อกเชน (Blockchain) ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเทคโนโลยีบล็อกเชนถูกนำมาใช้เพื่อเพิ่มความปลอดภัยและความโปร่งใสในธุรกรรมออนไลน์ เช่น ระบบการจองเที่ยวบินและที่พักผ่านสกุลเงินดิจิทัลและการใช้สัญญาอัจฉริยะ (Smart Contracts) เพื่อลดต้นทุนและความซับซ้อนในกระบวนการธุรกรรม (Onder, I. & Treiblmaier, H., 2018)

สรุป

หลักสามัคคีธรรมเป็นแนวทางที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในยุคดิจิทัล การบูรณาการหลักการนี้ช่วยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป การบูรณาการหลัก

สามัคคีธรรมในการพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากสามารถเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อพัฒนานวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทยต้องคำนึงถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยไม่เพียงแต่เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ต้องคำนึงถึงการรักษาความเป็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภาครัฐได้มีการส่งเสริมโครงการ "ท่องเที่ยววิถีไทย" ซึ่งสนับสนุนให้มีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างมีความรับผิดชอบ ประเทศไทยได้นำหลักสามัคคีธรรมมาใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในหลายระดับ ภาครัฐได้กำหนดนโยบายที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ภาคเอกชนได้พัฒนาเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่นได้ร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมยังเห็นได้จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น การสนับสนุนกิจกรรมและเทศกาลที่สะท้อนถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประเทศไทยเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว องค์ความรู้ที่ได้รับเชิงวิชาการ คือ ได้ตัวแบบการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการแบบดิจิทัลแบบหลักสามัคคีธรรม โดยได้ค้นพบโครงสร้างการจัดการท่องเที่ยวที่ไม่ได้พึ่งพาเพียงแค่แอปพลิเคชันหรือ AI แต่ใช้เทคโนโลยีเป็นตัวเชื่อมประสาน Platform ให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตามหลัก “สามัคคีธรรม” (การร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมรับผิดชอบ) ประโยชน์เชิงนโยบาย ภาครัฐควรสนับสนุนการสร้างแพลตฟอร์มกลาง เช่น App ท่องเที่ยวชุมชน ที่ออกแบบมาเพื่อรองรับการทำงานร่วมกันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยนำหลักสามัคคีธรรมมาใช้ในการกำหนดกติกาการใช้งาน เพื่อป้องกันการผูกขาดข้อมูล นโยบายส่งเสริม “Smart Community” แทน “Smart City” มุ่งเน้นการให้งบประมาณสนับสนุนนวัตกรรมที่ส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการรายย่อยในท้องถิ่น มากกว่าการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่เพียงอย่างเดียวแนวทางการวิจัยต่อยอด ทดลองนำโมเดลการท่องเที่ยวที่บูรณาการหลักสามัคคีธรรมไปปรับใช้ในพื้นที่ที่มีบริบทต่างกัน เช่น พื้นที่เมืองกับพื้นที่ห่างไกล เพื่อดูความแตกต่างของผลลัพธ์

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). โครงการท่องเที่ยววิถีไทยเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

_____. (2564). การท่องเที่ยวเสมือนจริง (Virtual Tourism) ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ธนวัฒน์ ตาลทอง. (2563). การส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนผ่านการบูรณาการภาครัฐและเอกชน. วารสารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 14(2), 35-52.

พระเดชาธร จารุธมฺโม พรหมเอียด และคณะ. (2567). การบูรณาการหลักเบญจศีลและเบญจธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันของเยาวชนในยุคโลกาภิวัตน์. วารสารมณีเชษฐาราม, 7(3), 45-62.

สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ. (2563). การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ.

สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). Amazing Thailand App: การเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในไทย. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

สุภัฐวิทย์ ธารชัย. (2560). การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาชุมชน. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น, 4(2), 112-128.

Bailenson, J. (2018). Experience on demand: What virtual reality is, how it works, and what it can do. New York: W. W. Norton & Company.

Botsman, R. & Rogers, R. (2010). What's mine is yours: The rise of collaborative consumption. New York: Harper Business.

Buhalis, D. & Law, R. (2008). Progress in information technology and tourism management: 20 years on and 10 years after the Internet-The state of eTourism research. Tourism Management, 29(4), 609-623.

Gubbi, J. et al. (2013). Internet of Things (IoT): A vision, architectural elements, and future directions. Future Generation Computer Systems, 29(7), 1645-1660.

Guttentag, D. A. (2010). Virtual reality: Applications and implications for tourism. Tourism Management, 31(5), 637-651.

Hwang, J. & Lee, C. (2019). The role of cooperation in the sustainable development of tourism. Tourism Management Perspectives, 31(1), 1-10.

Ivanov, S. & Webster, C. (2019). Robots, artificial intelligence, and service automation in travel, tourism, and hospitality. Bingley: Emerald Publishing Limited.

Onder, I. & Treiblmaier, H. (2018). Blockchain and tourism: Three research propositions. Annals of Tourism Research, 72, 180-182. https://doi.org/10.1016/j.annals.2018.03.005.

Russell, S. & Norvig, P. (2020). Artificial intelligence: A modern approach. (4th ed.). London: Pearson.

Smith, A. & Thomas, R. (2022). Digital innovation and sustainability in tourism development. Journal of Tourism Studies, 18(2), 45-62.

Tapscott, D. & Tapscott, A. (2016). Blockchain revolution: How the technology behind bitcoin is changing money, business, and the world. New York: Penguin.

Tourism Authority of Thailand. (2021). Amazing Thailand mobile application. Retrieved January 15, 2026 , from https://www.tourismthailand.org

UNWTO. (2020). Tourism and the digital transformation: Opportunities for the future. Madrid: World Tourism Organization.

_____. (2021). Tourism for sustainable development. Madrid: World Tourism Organization.

Xiang, Z. et al. (2015). Information technology and consumer behavior in travel and tourism: Insights from travel planning using the Internet. Journal of Retailing and Consumer Services, 22, 244-249. https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2014.08.005.

บทความวิจัย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย*

MARKETING MIX FACTORS INFLUENCING THE DECISION TO USE CONSTRUCTION AND HOME RENOVATION SERVICES

ณัฐชัย นิ่มน้อย*, ชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา
Nuthachai Nimnoi*, Chinnaso Visitnitikija
หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
Master of Business Administration, Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand
*Corresponding author E-mail: nuthachai.nim@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย 2) ศึกษาการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย 3) เปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล และ 4) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือผู้ที่เคยใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 20 - 30 ปี สถานภาพแยกกันอยู่ มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ด้านผลิตภัณฑ์และด้านราคามีความสำคัญสูงสุด การตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัยโดยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ผลการเปรียบเทียบพบว่าเพศที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณชี้ให้เห็นว่า ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ราคา บุคลากร และลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ ข้อจำกัดของงานวิจัยคือการเก็บข้อมูลในช่วงเวลาเดียว ซึ่งอาจไม่สะท้อนพฤติกรรมในบริบทพื้นที่หรือช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, การตัดสินใจเลือกใช้บริการ, ผู้รับเหมาก่อสร้าง, การต่อเติมบ้านพักอาศัย

Abstract

This study aimed to: 1) examine marketing mix factors influencing the use of construction and home renovation services; 2) examine the decision to use construction and home renovation services; 3) compare service usage decisions based on personal characteristics; and 4) examine marketing mix factors influencing the decision to use construction and home renovation services. This study employed a quantitative research approach. The population

* Received 7 January 2026; Revised 30 January 2026; Accepted 31 January 2026

consisted of individuals who had previously used construction and home renovation services. A sample of 400 respondents was selected using purposive sampling. Data were collected using a structured questionnaire. The statistical methods used for data analysis included percentage, mean, t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), and multiple regression analysis. The results revealed that the majority of respondents were male, aged between 20 and 30 years, separated, had an educational level lower than a bachelor's degree, were private company employees, and had a monthly income ranging from 20,001 to 30,000 baht. Overall, marketing mix factors were rated at a high level of importance, with product and price being the most significant factors. The overall decision to use construction and home renovation services was also rated at a high level. Comparative analysis indicated that differences in gender significantly affected service usage decisions at the 0.05 level of statistical significance. Furthermore, the results of multiple regression analysis showed that product, price, people, and physical evidence significantly influenced the decision to use construction and home renovation services. A limitation of this study is that the data were collected from the sample during a specific period of time, which may not fully reflect the service usage behavior of customers in different geographical contexts or time periods.

Keywords: Marketing Mix Factors, Service Selection Decision, Construction Contractors, Home Renovation

บทนำ

ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง (Construction Business) เป็นธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยครอบคลุมการก่อสร้างอาคาร ถนน สะพาน และงานก่อสร้างประเภทต่าง ๆ ซึ่งผู้รับเหมามีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน ระยะเวลา และงบประมาณที่กำหนด โดยเฉพาะผู้รับเหมาตกแต่งภายในซึ่งมีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ใช้สอยภายในอาคาร ทำหน้าที่เชื่อมโยงแนวคิดการออกแบบกับการก่อสร้างจริงให้เกิดผลลัพธ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ ผู้รับเหมาตกแต่งภายในสามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภทตามลักษณะการให้บริการ เช่น ผู้รับเหมาที่ให้บริการแบบครบวงจร ผู้รับเหมาที่ดำเนินงานตามแบบที่กำหนด และผู้รับเหมาที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การเลือกผู้รับเหมาที่เหมาะสมกับลักษณะงานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากช่วยลดปัญหาความล่าช้า ความผิดพลาดในการก่อสร้าง และความขัดแย้งระหว่างการดำเนินโครงการ ทั้งนี้การตัดสินใจเลือกผู้รับเหมามักพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ประสบการณ์และผลงานที่ผ่านมา ความน่าเชื่อถือ ความชัดเจนของสัญญาและราคา รวมถึงความสามารถในการสื่อสารและประสานงาน ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพของโครงการและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโดยรวม (วันไนน์วัน, 2568); (เอสเจ บิลดิ้ง คอนสตรัคชั่น, 2566)

การต่อเติมและปรับปรุงที่อยู่อาศัยเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัย แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าการดำเนินการดังกล่าวมักประสบปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาความล่าช้าในการก่อสร้าง ค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าที่ตกลงไว้ คุณภาพงานที่ไม่ได้มาตรฐาน และความขัดแย้งระหว่างผู้ว่าจ้างกับผู้รับเหมา ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดข้อมูลประกอบการตัดสินใจและการวางแผนที่รอบคอบก่อนการเลือกใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้าง การดำเนินงานก่อสร้างยังมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากธุรกิจประเภทอื่น กล่าวคือ ต้องดำเนินงานในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ใช้แรงงานจากหลายสาขา มีต้นทุนสูง และมีความเสี่ยงต่อชีวิตและทรัพย์สิน หากเกิดความผิดพลาดในการก่อสร้าง การแก้ไขปัญหาจะมีความยุ่งยากและ

ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งด้านเวลาและค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงของสถานที่ปฏิบัติงานในแต่ละโครงการ รวมถึงปัจจัยด้านสภาพอากาศ วัสดุอุปกรณ์ก่อสร้าง และการบริหารจัดการแรงงานล้วนส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย ดังนั้น การตัดสินใจเลือกผู้รับเหมาก่อสร้างที่เหมาะสมจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของโครงการและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ (วิสูตร จิระดำเนินเกิง, 2562); (ธนาคารอาคารสงเคราะห์, 2567)

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา สภาวะตลาดที่อยู่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง โดยแม้จำนวนโครงการที่อยู่อาศัยเปิดตัวใหม่จะลดลง แต่ความต้องการใช้ที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะบ้านประเภททาวน์เฮาส์ในระดับราคาปานกลางกลับเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ผู้อยู่อาศัยจำนวนมากประสบปัญหาพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอและจำเป็นต้องดำเนินการต่อเติมหรือปรับปรุงบ้านพักอาศัยเพื่อรองรับการใช้งานที่เปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม การต่อเติมบ้านในโครงการหมู่บ้านจัดสรรมักก่อให้เกิดปัญหาหลายด้าน ทั้งปัญหาด้านกายภาพ เช่น ความไม่สอดคล้องของรูปแบบอาคารและภาพลักษณ์ของโครงการ ปัญหาด้านสังคมจากความแออัด เสียง และฝุ่นในระหว่างการก่อสร้าง รวมถึงปัญหาด้านกฎหมายจากการดำเนินการต่อเติมที่อาจไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของผังเมืองและข้อบัญญัติท้องถิ่น ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้อยู่อาศัยซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย ต้องเผชิญกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอนในการตัดสินใจเลือกผู้รับเหมา ทั้งในด้านคุณภาพงาน ราคา ความน่าเชื่อถือ และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในระยะยาว จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงเกิดคำถามสำคัญว่าปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัยของผู้บริโภค ซึ่งยังขาดการศึกษาเชิงประจักษ์ในบริบทดังกล่าวอย่างเป็นระบบ (ทนิสร ศิริวัฒน์, 2562)

จากสภาพปัญหาและบริบทดังกล่าว กระบวนการคัดเลือกผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัยจึงนับเป็นขั้นตอนสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของโครงการ ทั้งในด้านคุณภาพงาน ระยะเวลา และงบประมาณ การตัดสินใจเลือกผู้รับเหมาที่ขาดข้อมูลหรือเกณฑ์การพิจารณาที่เหมาะสมอาจนำไปสู่ปัญหาความล่าช้า ค่าใช้จ่ายที่บานปลาย หรือคุณภาพงานที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ในขณะที่การกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกที่ไม่สมดุล ทั้งที่เข้มงวดหรือหละหลวมเกินไป อาจส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการแข่งขันหรือการคัดเลือกผู้รับเหมาที่ไม่มีศักยภาพเพียงพอ (เสวก ประทุมเมศ, 2556) ดังนั้น การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง งานวิจัยนี้มุ่งนำเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ช่วยอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้ใช้บริการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการตลาดบริการ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการปรับปรุงกลยุทธ์ทางการตลาดและกระบวนการให้บริการให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า อันจะนำไปสู่การลดความเสี่ยงในการดำเนินโครงการ เพิ่มความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ และเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย
2. เพื่อศึกษาการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างต่อเติมบ้านพักอาศัย
3. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างต่อเติมบ้านพักอาศัยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับ

ความคิดเห็น เปรียบเทียบความแตกต่าง และวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภค ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ที่เคยใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่นของเครื่องมือแล้ว การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ขอบเขตของการศึกษา

ด้านเนื้อหา การศึกษานี้มุ่งศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในฐานะ ตัวแปรต้น และการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัยในฐานะ ตัวแปรตาม โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ด้านบุคลากร (People) ด้านกระบวนการให้บริการ (Process) และด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ซึ่งแต่ละด้านถูกนำมาวัดระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามผ่านข้อคำถามในแบบสอบถาม โดยใช้มาตรวัดระดับประมาณค่า (Rating Scale) สำหรับตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย กำหนดกรอบการวัดตามทฤษฎีกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้ถึงความต้องการ (Need Recognition) การค้นหาข้อมูล (Information Search) การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) การตัดสินใจใช้บริการ (Purchase Decision) และพฤติกรรมภายหลังการใช้บริการ (Post Purchase Behavior) โดยวัดจากระดับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการต่อกระบวนการตัดสินใจในแต่ละขั้นตอน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่ใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างในกรณีไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ตามแนวคิดของ W.G. Cochran ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ทั้งนี้ การศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงระยะเวลา ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2568 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2568 (Cochran, W. G., 1977)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยอาศัยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาและต่อเติมบ้านพักอาศัย เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นจึงดำเนินการจัดทำแบบสอบถามฉบับร่าง และปรับปรุงโครงสร้างและถ้อยคำของคำถามให้มีความชัดเจนและเหมาะสมตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา เมื่อได้แบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงในระดับหนึ่งแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามดังกล่าวเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยนำข้อเสนอแนะที่ได้รับมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง ภายหลังจากการปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะทั้งหมดแล้ว ได้มีการทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 40 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีระดับความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยได้

การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคุณภาพของข้อคำถาม ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 มาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พบว่าข้อคำถามทุกข้อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษาในแต่ละด้าน ภายหลังการปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว เมื่อนำมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องโดยรวม พบว่ามีค่า IOC เท่ากับ 0.91 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยได้

การตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบเครื่องมือก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อประเมินความสอดคล้องและความชัดเจนของข้อคำถาม จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความเชื่อมั่นทั้งในระดับรายข้อและในภาพรวมของแบบสอบถาม การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือดำเนินการด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของมาตรวัด (Reliability Analysis) และกำหนดเกณฑ์การยอมรับค่าความเชื่อมั่นไว้ไม่น้อยกว่า 0.70 ผลการวิเคราะห์พบว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.913 ซึ่งอยู่ในระดับที่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเพียงพอและสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการจากทั้งข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ โดยข้อมูลทุติยภูมิได้มาจากการศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษา เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดและแนวทางในการดำเนินการวิจัย ขณะที่ข้อมูลปฐมภูมิได้มาจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย โดยผู้วิจัยได้เข้าถึงกลุ่มตัวอย่างผ่านการติดต่อผู้ใช้บริการที่เคยมีประสบการณ์ใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และดำเนินการแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างโดยตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง และได้ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของแบบสอบถามทุกฉบับก่อนนำไปวิเคราะห์ เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง

การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามถูกนำมาประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลตามตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การคำนวณค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย เพื่อแสดงแนวโน้มและลักษณะของข้อมูลในภาพรวม นอกจากนี้ ได้ใช้โปรแกรม Microsoft Excel ในการจัดทำแผนภูมิวงกลมและแผนภูมิแท่ง เพื่อช่วยให้การนำเสนอผลการวิเคราะห์มีความชัดเจนและเข้าใจง่ายยิ่งขึ้น จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาประกอบการอธิบายและวิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะของตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน โดยสถิติเชิงพรรณนาถูกนำมาใช้เพื่ออธิบายข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง รวมถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย ซึ่งประกอบด้วยการคำนวณค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย

สำหรับการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้ใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยสถิติที่ใช้ประกอบด้วยการทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ทั้งนี้ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณถูกนำมาใช้เพื่ออธิบายอิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัยอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศชาย อายุ 20-30 ปี สถานภาพแยกกันอยู่ ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท และมีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ	ลำดับ
ด้านผลิตภัณฑ์	4.59	0.62	มากที่สุด	1
ด้านราคา	4.55	0.66	มากที่สุด	2
ด้านบุคคล	4.46	0.59	มากท	3
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.35	0.66	มาก	4
ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.11	0.85	มาก	5
ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.37	0.74	ปานกลาง	6
ด้านกระบวนการให้บริการ	3.37	1.03	ปานกลาง	7
รวม	**4.11**		**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X}$ = 4.11) และเมื่อพิจารณาถึงรายด้าน มีระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด 2 รายการ ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์และการบริการ ($\bar{X}$ = 4.59) และด้านราคา ($\bar{X}$ = 4.55) อยู่ในระดับความสำคัญมาก 3 รายการ ประกอบด้วย ด้านบุคคล ($\bar{X}$ =4.46) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}$ = 4.35) และด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X}$ = 4.11) และอยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง 2 รายการ ประกอบด้วย ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}$ = 3.37) และด้านกระบวนการให้บริการ ($\bar{X}$ = 3.37) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านผลิตภัณฑ์และด้านราคามีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านบุคลากร ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านลักษณะทางกายภาพ ขณะที่ด้านการส่งเสริมการตลาดและด้านกระบวนการให้บริการอยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บริการให้ความสำคัญกับคุณภาพงานและความเหมาะสมของราคามากกว่ากิจกรรมส่งเสริมการตลาดหรือขั้นตอนการให้บริการ

3. การตัดสินใจใช้ตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ด้านการตัดสินใจตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ	ลำดับ
ด้านพฤติกรรมภายหลังการใช้บริการ	4.58	0.57	มากที่สุด	1
ด้านการประเมินผลข้อมูล	4.54	0.655	มากที่สุด	2
ด้านการตัดสินใจซื้อ	4.53	0.65	มากที่สุด	3
ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ	4.21	0.83	มาก	4
ด้านการค้นหาข้อมูล	4.05	1.04	มาก	5
รวม	**4.38**		**มาก**	

จากตารางที่ 2 พบว่าจากการศึกษาข้อมูลพบว่าการตัดสินใจใช้ตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X}$ = 4.38) และเมื่อพิจารณาถึงรายด้าน มีระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด 3 รายการ ประกอบด้วย ด้านการพฤติกรรมภายหลังการใช้บริการ ($\bar{X}$ = 4.58) ด้านการประเมินผลข้อมูล ($\bar{X}$ = 4.54) และด้านการตัดสินใจซื้อ ($\bar{X}$ = 4.53) และอยู่ในระดับความคิดเห็นด้วยมาก 2 รายการ ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ ($\bar{X}$ = 4.21) และด้านการค้นหาข้อมูล ($\bar{X}$ = 4.05) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจใช้บริการโดยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยด้านพฤติกรรมภายหลังการใช้บริการ ด้านการประเมินทางเลือก และด้านการตัดสินใจใช้บริการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บริการให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ของการใช้บริการและประสบการณ์ที่ได้รับภายหลังการตัดสินใจเป็นหลัก

4. เปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลเปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัยที่แตกต่างกัน พบว่า เพศ แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่ข้อมูลส่วนบุคคลด้านอื่นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศมีบทบาทต่อพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการมากกว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านอื่น

5. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย

ตารางที่ 3 แสดงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		
	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	0.938	0.140		6.723	.000**
ด้านผลิตภัณฑ์	0.94	0.045	0.108	2.086	0.038*
ด้านราคา	0.181	0.041	0.221	4.414	.000**
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.068	0.044	0.083	1.541	0.124
ด้านการส่งเสริมการตลาด	-0.017	0.027	-0.023	-0.635	.526
ด้านบุคคล	0.82	0.034	0.089	2.374	0.018*
ด้านกระบวนการให้บริการ	0.006	0.020	0.012	0.321	0.749
ด้านลักษณะทางกายภาพ	0.381	0.023	0.595	16.711	0.000**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

จากตารางที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านบุคคลและด้านลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านบุคลากร และด้านลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านคุณภาพ ราคา การให้บริการของบุคลากร และภาพลักษณ์ของผู้ให้บริการเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผู้ใช้บริการนำมาพิจารณาในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บริการให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านการตลาดอย่างรอบด้านในการตัดสินใจเลือกใช้บริการผู้รับเหมา โดยไม่ได้พิจารณาเพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเท่านั้น ผลการศึกษานี้สะท้อนแนวคิดส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการที่ชี้ให้เห็นว่าคุณภาพของงาน ราคา บุคลากร ช่องทางการให้บริการ และลักษณะทางกายภาพ ล้วนมีบทบาทร่วมกันในการสร้างการรับรู้คุณค่าและความเชื่อมั่นของผู้ใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุภาพร โสมภีร์ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา ที่พบว่าส่วนประสมทางการตลาด 7P’s โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการผู้รับเหมาในบริบทงานก่อสร้าง อย่างไรก็ตาม ในบริบทของการก่อสร้างและการต่อเติมบ้านพักอาศัย ซึ่งเป็นบริการที่มีมูลค่าสูงและมีผลกระทบในระยะยาว ผู้ใช้บริการอาจให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือและคุณภาพของงานมากกว่าธุรกิจบริการทั่วไป ส่งผลให้ทุกองค์ประกอบของส่วนประสมทางการตลาดถูกพิจารณาในระดับสูง (สุภาพร โสมภีร์ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา, 2565)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านบุคคล ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านลักษณะทางกายภาพ มีความสำคัญต่อการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัยอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าผู้ใช้บริการให้ความสำคัญกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการกับลูกค้า ความสะดวกในการติดต่อประสานงาน และภาพลักษณ์หรือสภาพแวดล้อมที่แสดงถึงความเป็นมืออาชีพของผู้รับเหมา ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีบทบาทในการสร้างความเชื่อมั่นและลดความเสี่ยงในการตัดสินใจใช้บริการ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร โสมภีร์ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา ที่พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านบุคลากร ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านลักษณะทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการผู้รับเหมาในบริบทงานก่อสร้างเช่นเดียวกัน (สุภาพร โสมภีร์ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา, 2565)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์และบริการ รวมถึงด้านราคา มีความสำคัญต่อการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัยอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บริการให้ความสำคัญกับคุณภาพของงานก่อสร้าง ความคงทนของวัสดุ และความเหมาะสมของราคาที่สอดคล้องกับคุณค่าและผลลัพธ์ที่ได้รับ เนื่องจากการก่อสร้างและการต่อเติมบ้านพักอาศัยเป็นบริการที่มีมูลค่าสูงและมีผลกระทบต่อการอยู่อาศัยในระยะยาว ผู้ใช้บริการจึงมีแนวโน้มพิจารณาปัจจัยด้านคุณภาพและราคาเป็นหลักในการตัดสินใจ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวชิราภรณ์ กลับกังวาล และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา ซึ่งพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์และด้านราคามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจใช้บริการรับเหมาก่อสร้างในบริบทของงานเฉพาะทางเช่นเดียวกัน (วชิราภรณ์ กลับกังวาล และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา, 2568)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาดมีความสำคัญต่อการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัยอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่าผู้ใช้บริการอาจไม่ได้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมส่งเสริมการตลาด เช่น การโฆษณาหรือการประชาสัมพันธ์ มากเท่ากับปัจจัยด้านคุณภาพงานและราคา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างและการต่อเติมบ้านพักอาศัยซึ่งเป็นบริการที่มีมูลค่าสูง ผู้ใช้บริการมักพิจารณาจากประสบการณ์ที่ผ่านมา คำแนะนำจากบุคคลใกล้ชิด และความน่าเชื่อถือของผู้รับเหมา มากกว่าการตัดสินใจจากกิจกรรมส่งเสริมการตลาดโดยตรง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุไลมาน ประสพเหมาะ ที่พบว่าปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดในธุรกิจรับเหมาก่อสร้างมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน (สุไลมาน ประสพเหมาะ, 2566)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย โดยเฉพาะปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านบุคลากร ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สะท้อนให้เห็นว่าผู้ใช้บริการให้ความสำคัญกับคุณภาพของงานก่อสร้าง ความเหมาะสมของราคา และความรู้ความสามารถรวมถึงการให้บริการของบุคลากรเป็นหลักในการตัดสินใจ ทั้งนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร โสมภีร์ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา ที่พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบางด้านมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการผู้รับเหมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แม้ว่างานวิจัยดังกล่าวจะพบว่าด้านลักษณะทางกายภาพมีอิทธิพลเด่นชัด แต่เมื่อพิจารณาร่วมกันสามารถอธิบายได้ว่าปัจจัยด้านคุณภาพที่จับต้องได้และความน่าเชื่อถือของผู้ให้บริการ ล้วนมีบทบาทสำคัญต่อการลดความเสี่ยงในการตัดสินใจใช้บริการก่อสร้าง นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานศึกษาของวชิราภรณ์ กลับกังวาล และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา ซึ่งพบว่าปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับเหมาก่อสร้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ ความแตกต่างของปัจจัยที่มีอิทธิพลในแต่ละงานวิจัยอาจเกิดจากความแตกต่างของลักษณะงานก่อสร้าง ประเภทบริการ และบริบทของกลุ่มผู้ใช้บริการ ซึ่งส่งผลต่อการให้น้ำหนักของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่แตกต่างกัน (สุภาพร โสมภีร์ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา, 2565); (วชิราภรณ์ กลับกังวาล และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา, 2568)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านบุคลากร มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บริการให้ความสำคัญกับคุณภาพของงานก่อสร้าง ความเหมาะสมของราคา และความรู้ความสามารถรวมถึงการให้บริการของบุคลากรเป็นองค์ประกอบหลักในการตัดสินใจเลือกผู้รับเหมา ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนลักษณะของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างซึ่งเป็นบริการที่มีความเสี่ยงและมีผลกระทบในระยะยาว ผู้ใช้บริการจึงมีแนวโน้มพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความคุ้มค่าและความน่าเชื่อถือเป็นสำคัญ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร โสมภีร์ ที่พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านบุคลากรส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการผู้รับเหมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในบริบทของงานต่อเติมโรงงานเช่นเดียวกัน ซึ่งสนับสนุนข้อค้นพบของงานวิจัยฉบับนี้ในแง่ของบทบาทสำคัญของปัจจัยด้านคุณภาพ ราคา และบุคลากรต่อการตัดสินใจของผู้ใช้บริการ (สุภาพร โสมภีร์ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา, 2565)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัย พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยเฉพาะด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา และด้านบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยที่ผู้ใช้บริการให้ความสำคัญสูงสุดในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ การตัดสินใจใช้บริการโดยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมากเช่นกัน นอกจากนี้ ผลการเปรียบเทียบตามข้อมูลส่วนบุคคลพบว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

และผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านบุคลากร และด้านลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิจัย ผู้ประกอบการธุรกิจรับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัยควรให้ความสำคัญกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์และการให้บริการ โดยเลือกใช้วัสดุก่อสร้างที่ได้มาตรฐาน ดำเนินงานก่อสร้างตามหลักวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ใช้บริการ ด้านราคา ควรกำหนดราคาค่าบริการให้เหมาะสมกับคุณภาพของงาน มีความโปร่งใส ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ รวมถึงจัดทำใบเสนอราคาอย่างละเอียด ด้านบุคลากร ควรพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะการให้บริการของบุคลากรให้สามารถให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่ลูกค้าได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน พร้อมทั้งส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ที่ดี นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับลักษณะทางกายภาพและภาพลักษณ์ของสถานประกอบการ เช่น ความเป็นระเบียบ ความน่าเชื่อถือ และการนำเสนอผลงานที่ผ่านมา เพื่อเพิ่มความมั่นใจและสนับสนุนการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้า ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป การวิจัยครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังพื้นที่อื่นหรือกลุ่มผู้ใช้บริการที่มีลักษณะแตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยในบริบทที่หลากหลาย นอกจากนี้ อาจศึกษาเพิ่มเติมในเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมและเหตุผลในการตัดสินใจเลือกใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างและต่อเติมบ้านพักอาศัยได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ทนิสร ศิริวัฒน์. (2562). การต่อเติมที่อยู่อาศัยประเภททาวน์เฮาส์และผลกระทบด้านกายภาพในโครงการหมู่บ้านจัดสรร. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ. มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

ธนาคารอาคารสงเคราะห์. (2567). เรื่องที่ควรรู้ก่อนการต่อเติมและปรับปรุงที่อยู่อาศัย. เรียกใช้เมื่อ 7 กรกฎาคม 2568 จาก https://blog.ghbank.co.th/what-to-know-for-home-improvement/

วชิราภรณ์ กลับกังวาล และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา. (2568). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับเหมาเสาเข็มเจาะ: กรณีศึกษา บริษัท ซีฟโก้ จำกัด (มหาชน). วารสารการจัดการสมัยใหม่, 9(2), 81-94.

วันไนน์วัน. (2568). ผู้รับเหมาตกแต่งภายในคืออะไร มีกี่ประเภท และวิธีเลือกผู้รับเหมาให้เหมาะกับงาน. เรียกใช้เมื่อ 7 กรกฎาคม 2569 จาก https://1nine1.com/บทความ/interior-design-contractor-types-and-hiring-guides/

วิสูตร จิระดำเนินเกิง. (2562). การบริหารงานก่อสร้าง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภาพร โสมภีร์ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา. (2565). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริษัทผู้รับเหมาต่อเติมโรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 16(2), 147-155.

สุไลมาน ประสพเหมาะ. (2566). ส่วนประสมทางการตลาดและการพัฒนาการให้บริการของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิจัยมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น, 8(2), 185-198.

เสวก ประทุมเมศ. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกผู้รับเหมาก่อสร้างในโครงการก่อสร้าง. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

เอสเจ บิลดิ้ง คอนสตรัคชั่น. (2566). เทคนิคการทำธุรกิจรับเหมาก่อสร้างให้ประสบความสำเร็จ. เรียกใช้เมื่อ 7 กรกฎาคม 2568 จาก https://www.sjbuilding-con.com/blog/10587/tips-for-construction-business

Cochran, W. G. (1977). Sampling techniques. (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.

บทความวิจัย

คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงาน บริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ*

QUALITY OF WORK LIFE AFFECTING EMPLOYEE ENGAGEMENT AT PREMIUM THAI BRAND CO., LTD. AND ITS AFFILIATES

สุรพี มณีศรี*, วัชระ ยี่สุ่นเทศ
Surapee Maneesri*, Watchara Yisuntes
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
Master of Business Administration, Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand
*Corresponding author E-mail: Surapee386@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ 2) ความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ 3) เปรียบเทียบความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล 4) คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ โดยการวิจัยในครั้งนี้ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดทั้งสิ้นจำนวน 83 ราย โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ ประกอบไปด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบสมมติฐานแบบ t-test ,F-test (One-way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis ผลการศึกษาพบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ อยู่ในระดับความสำคัญมาก และความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ พบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อเปรียบเทียบความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าเป็นเพศชาย อายุ 21 - 30 ปี การศึกษาปริญญาตรี สถานภาพโสด ตำแหน่งปฏิบัติการ ระยะเวลาการปฏิบัติงานน้อยกว่า 1 ปี และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 - 40,000 บาท คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ พบว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัดและบริษัทในเครือไม่แตกต่างกัน และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตการทำงาน, ความผูกพันต่อองค์กร, พนักงาน, บริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด

Abstract

The objectives of this research were to: 1) examine the quality of work life of employees at Premium Thai Brand Co., Ltd. and its affiliated companies; 2) investigate employee organizational commitment at Premium Thai Brand Co., Ltd. and its affiliated companies; 3) compare employee organizational commitment classified by personal demographic characteristics; and 4) analyze the effect of quality of work life on employee organizational commitment at Premium Thai Brand Co., Ltd. and its affiliated companies. The sample consisted

* Received 13 January 2026; Revised 30 January 2026; Accepted 31 January 2026

of 83 employees, selected using a questionnaire as the research instrument. The data were analyzed using descriptive statistics, including percentage and mean, as well as inferential statistics comprising t-test, F-test (One-way ANOVA), and multiple regression analysis. The results revealed that the overall quality of work life of employees at Premium Thai Brand Co., Ltd. and its affiliated companies was at a very high level. In addition, employee organizational commitment was found to be at a high level of agreement. When comparing organizational commitment based on personal characteristics, the majority of respondents were male, aged 21 - 30 years, held a bachelor's degree, were single, occupied operational-level positions, had less than one year of work experience, and earned an average monthly income of 30,001 - 40,000 baht. Furthermore, the findings indicated that differences in personal demographic factors did not result in statistically significant differences in organizational commitment among employees of Premium Thai Brand Co., Ltd. and its affiliated companies. However, quality of work life was found to significantly influence employee organizational commitment at the .05 level of statistical significance.

Keywords: Quality of Work Life (QWL), Organizational Commitment, Employees, Premium Thai Brand Co., Ltd.

บทนำ

การทำงานถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะในบริบทของสังคมอุตสาหกรรมที่ประชากรวัยแรงงานใช้เวลาส่วนใหญ่ในการปฏิบัติงานภายในองค์กร ไม่ว่าจะเป็นโรงงานหรือสำนักงาน การอยู่ร่วมกันของบุคลากรในองค์กรจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อทั้งคุณภาพชีวิตและประสิทธิภาพในการทำงาน ภายใต้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว องค์กรจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสม การดูแลสวัสดิภาพ และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน เพื่อให้สามารถรองรับความคาดหวังของบุคลากรและสร้างความสมดุลระหว่างการทำงานและการดำรงชีวิตยาว (สถาบันส่งเสริมความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน), 2562)

ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนองค์กรไปสู่การบรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ เนื่องจากพนักงานที่มีความผูกพันย่อมมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร มีความเต็มใจในการทุ่มเทแรงกายแรงใจและพร้อมร่วมมือในการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จขององค์กร ความผูกพันดังกล่าวไม่สามารถเกิดขึ้นจากการบังคับ แต่เกิดจากความรู้สึกสมัครใจ อันเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และลักษณะของงานที่ปฏิบัติ แนวคิดด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลในปัจจุบันจึงมุ่งเน้นการสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงานควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพบุคลากร เพื่อเสริมสร้างความผูกพันและความเข้มแข็งขององค์กรในระยะยาว (มธุริน แจ่มแจ้ง, 2563)

บริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ เป็นองค์กรที่ดำเนินธุรกิจด้านการผลิตและให้บริการ โดยมีลักษณะการทำงานที่ผสมผสานระหว่างกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิม งานฝีมือที่ต้องอาศัยความประณีต และการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการต้อนรับ ซึ่งต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของบุคลากรจากหลากหลายตำแหน่งและบทบาท ภายใต้บริบทของการแข่งขันทางธุรกิจและการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรม การรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพและสร้างความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรจึงเป็นประเด็นที่มี

ความสำคัญอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม ยังมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันของพนักงานในองค์กรลักษณะดังกล่าวค่อนข้างจำกัด (ผู้จัดการออนไลน์, 2562)

จากบริบทและประเด็นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ รวมถึงศึกษาความแตกต่างของความผูกพันของพนักงานตามลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล และวิเคราะห์อิทธิพลของคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ผลการวิจัยที่ได้คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารทรัพยากรบุคคล การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงาน และการสร้างความผูกพันของพนักงาน เพื่อสนับสนุนการเติบโตและความยั่งยืนขององค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ
2. เพื่อศึกษาความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ
3. เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

รูปแบบการวิจัย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ พนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ มีประชากรจำนวน 104 ราย เลือกตัวอย่าง จำนวน 83 ราย การศึกษาในครั้งนี้ ใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง (Sample size) แบบทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของ ทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนี้ ได้จำนวน จำนวน จำนวน 104 ราย ใช้สูตร n = N /(1 + Ne) เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง N = จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา e = ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (โดยในที่นี้กำหนดเท่ากับ 0.05) n = (104) / (1 + 104 (0.05)) = 82.5 ตัวอย่าง ในการคำนวณ จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 82.5 ราย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 83 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามขึ้นตามกรอบแนวคิดของการวิจัย เพื่อให้สามารถสะท้อนตัวแปรที่ศึกษาได้อย่างครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวใช้เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และใช้ประกอบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดระดับความสำคัญของคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ จำนวน 32 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การ เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ จำนวน 12 ข้อ

แบบสอบถามในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ใช้มาตรประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต เพื่อใช้วัดระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละประเด็นอย่างเป็นระบบการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยเพื่อให้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพและมีความเหมาะสมต่อการนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้

ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามทั้งในด้านความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ตามหลักการวิจัยเชิงปริมาณ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสม ความสอดคล้องของเนื้อหา และความครอบคลุมของข้อคำถามกับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ตามสูตร IOC = $\Sigma\frac{R}{N}$ โดยที่ IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง R หมายถึง คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งกำหนดค่า +1 หมายถึง ข้อคำถามสามารถวัดได้อย่างชัดเจน ค่า 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าสามารถวัดได้ และค่า –1 หมายถึง ข้อคำถามไม่สามารถวัดได้ ส่วน N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 เพื่อนำมาใช้เป็นข้อคำถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านพบว่า แบบสอบถามทุกข้อมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ครอบคลุมตัวแปรตามกรอบแนวคิด และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ภายหลังจากได้รับข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ผลการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .969 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเครื่องมือวิจัยมีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับสูงและสามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้อย่างเหมาะสม การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ภายหลังจากปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อประเมินความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นดำเนินการโดยการวิเคราะห์รายข้อ (Item Analysis) และคำนวณค่าความเชื่อมั่นรวมของแบบสอบถามด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha) ตามแนวคิดของ Cronbach ซึ่งกำหนดเกณฑ์การยอมรับค่าความเชื่อมั่นไว้ที่มากกว่า 0.70 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามมีระดับความเชื่อมั่นเพียงพอสำหรับการนำไปใช้ในการวิจัย การคำนวณค่าความเชื่อมั่นดำเนินการโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ด้วยคำสั่ง Analyze Scale Reliability Analysis ผลการวิเคราะห์พบว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .790 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดี แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ และเหมาะสมสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือน มิถุนายน ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2568 และได้รับกลับคืนมาด้วยตนเอง พร้อมดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ครบถ้วนดีแล้ว และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อได้

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละค่าเฉลี่ย พร้อมการทดสอบสมมติฐานแบบ t-test, F-test (One - Way ANOVA) และ Multiple Regression Analysisกำหนด ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรอบแนวความคิดในการศึกษา

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดการศึกษาโดยใช้คุณภาพชีวิตในการทำงานทั้ง 8 ด้าน ตามแนวคิดของ Richard E. Walton (1973) และลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลเป็นตัวแปรอิสระส่วนความผูกพันต่อองค์กรตามแนวคิดของ Steers and Porter (1991) เป็นตัวแปรตามได้กรอบแนวคิดการศึกษา แสดงดังนี้

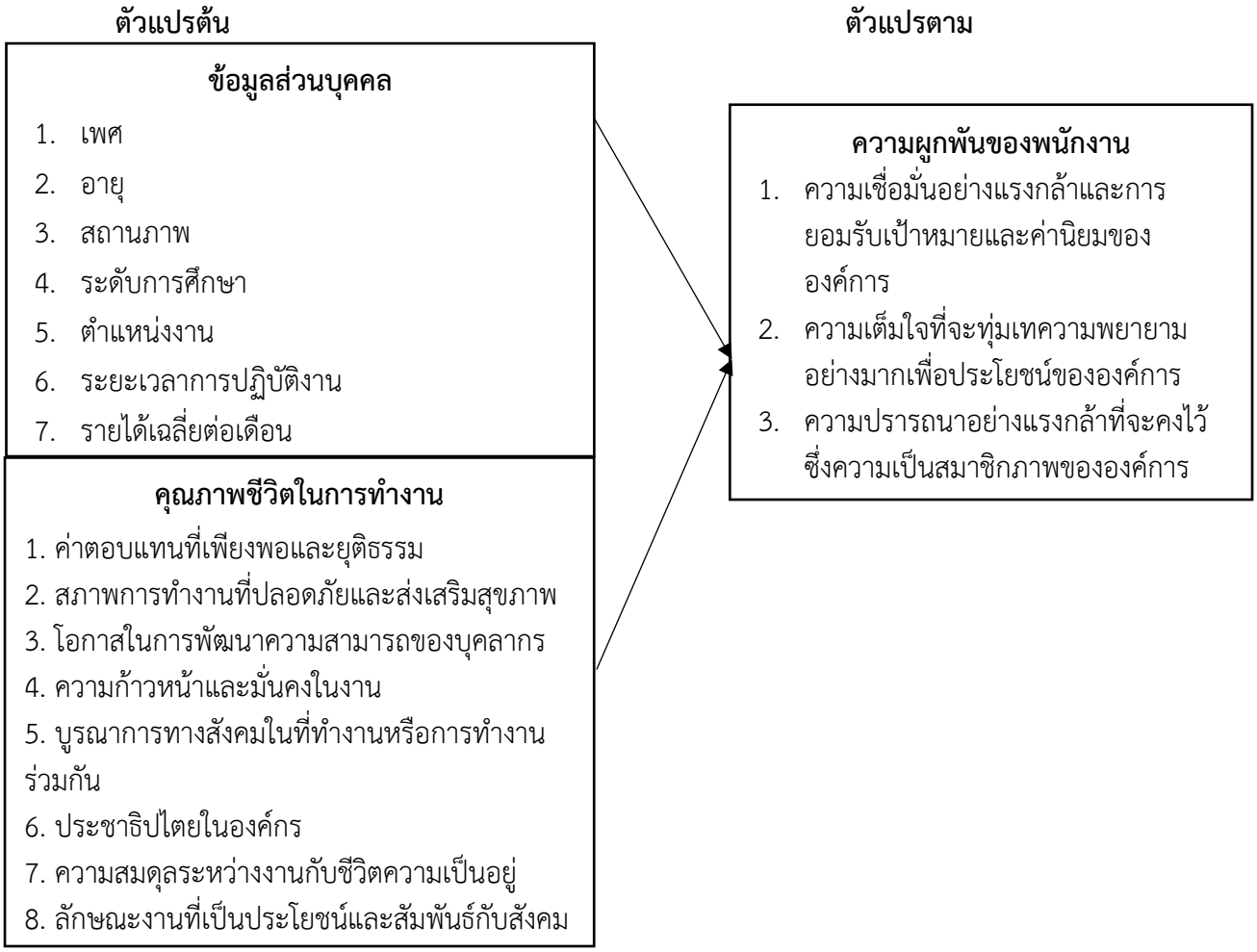

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์ได้มีวิธีการดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อคำนวณค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) ทั้งนี้ใช้โปรแกรม Microsoft Excel ซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับจัดทำและนำเสนอข้อมูลในรูปของแผนภูมิวงกลม (Pie Chart) และแผนภูมิแท่ง (Bar Chart) พร้อมคำอธิบายผลการวิเคราะห์ โดยนำผลที่ได้จากแผนภูมิดังกล่าวมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ตามลักษณะของตัวแปรต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการอธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไปและข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม รวมถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้อง โดยสถิติที่นำมาใช้ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อสรุปและนำเสนอภาพรวมของข้อมูลอย่างเป็นระบบ

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยสถิติที่นำมาใช้ประกอบด้วย การทดสอบค่าเฉลี่ยด้วย t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวโดยใช้ค่า F-test (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ทั้งนี้ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณถูกนำมาใช้เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และอิทธิพลของคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีต่อความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ ตามแนวคิดของกัลยาวาณิชย์บัญชา (2545)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงาน บริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ จากการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว สามารถทำให้ทราบผลการศึกษา ดังนี้

1. คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ พบว่าอยู่ในระดับความความสำคัญมาก และเมื่อพิจารณาถึงระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับความสำคัญมาก 8 รายการ ประกอบด้วย ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านประชาธิปไตยในองค์การ ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตความเป็นอยู่ ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน ด้านบูรณาการสังคมในที่ทำงานหรือการทำงานร่วมกัน ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคลากร และด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับสังคมตามลำดับ

ภาพรวมคุณภาพชีวิตการทำงาน

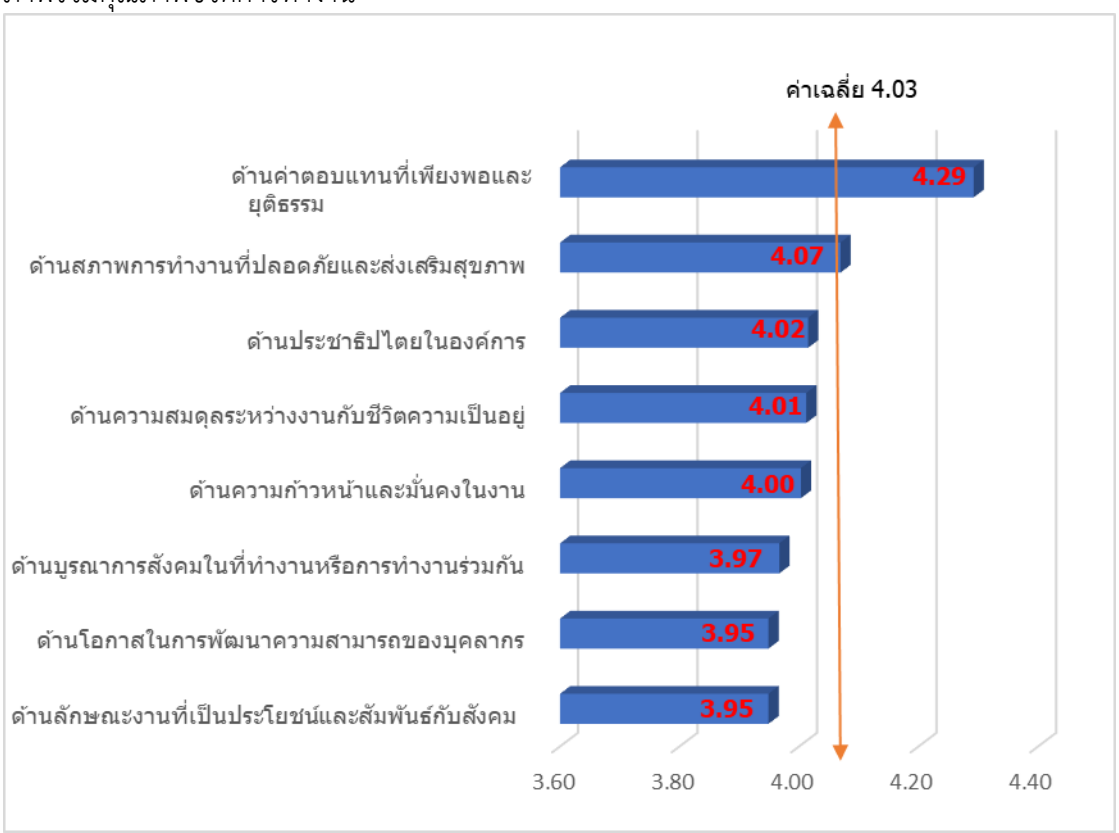

ภาพที่ 1 แสดงระดับความคิดเห็นในภาพรวมของคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ

จากภาพที่ 1 จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ระดับความความสำคัญโดยรวมของคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก (= 4.03) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับความสำคัญมาก 8 รายการ ประกอบด้วย ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม (= 4.29) ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (= 4.07) ด้านประชาธิปไตยในองค์การ (=4.02) ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตความเป็นอยู่ (= 4.01)

ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน (= 4.00) ด้านบูรณาการสังคมในที่ทำงานหรือการทำงานร่วมกัน (= 3.97) ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคลากร (= 3.95) และด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับสังคม (=3.95) ตามลำดับ

2. ความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ พบว่าระดับความคิดเห็นในภาพรวมความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และเมื่อพิจารณาถึงระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 3 รายการ ประกอบด้วย ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงไว้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาพขององค์การ ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อประโยชน์ขององค์การ และความเชื่อมั่นและยอมรับเป้าหมายรวมทั้งค่านิยมขององค์การตามลำดับ

ภาพรวมความผูกพันต่อองค์การ

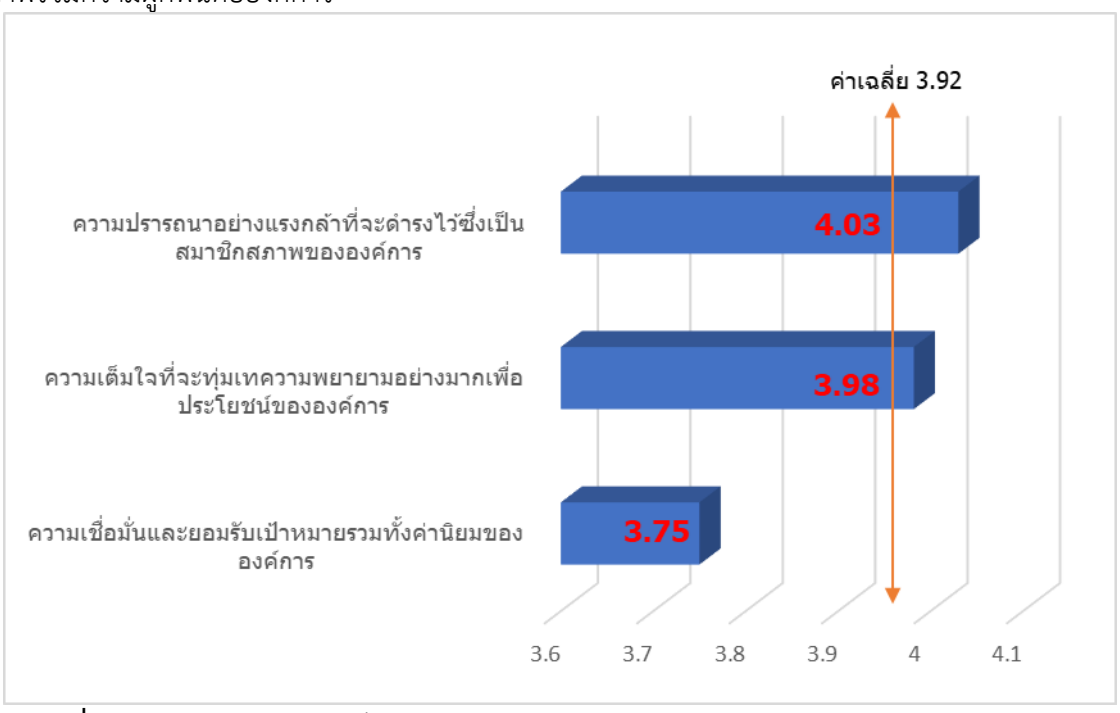

ภาพที่ 2 แสดงระดับความคิดเห็นภาพรวมความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ

จากภาพที่ 2 จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ระดับความคิดเห็นในภาพรวมความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก (= 3.92) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 3 รายการ ประกอบด้วย ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงไว้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาพขององค์การ (= 4.03) ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อประโยชน์ขององค์การ (= 3.98) และความเชื่อมั่นและยอมรับเป้าหมายรวมทั้งค่านิยมขององค์การ (=3.75) ตามลำดับ

3. เปรียบเทียบความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทยแบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า

3.1 ข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีผลต่อความผูกพันของความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 1 แสดงผลเปรียบเทียบความแตกต่างของบุคคลที่มีเพศแตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ จำแนกตามเพศ

เพศ	Mean	Std. Deviation	t	df	Sig	ผลการทดสอบ
ชาย	3.9031	0.25365	-.711	81	0.166	ไม่แตกต่าง
หญิง	3.9461	0.29437				

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า t-test ที่ระดับนัยสำคัญ .05 พบว่าความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ มีค่า sig. เท่ากับ 0.166 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานหลัก H_0 แสดงว่าเพศแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ ไม่แตกต่างกัน

3.2 ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีอายุแตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 แสดงผลเปรียบเทียบความแตกต่างของบุคคลที่มีอายุแตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ จำแนกตามอายุ

อายุ	Sum of Squares	DF	Mean Square	F	Sig.	ผลการทดสอบ
ระหว่างกลุ่ม	0.398	2	0.199	2.851	0.064	ไม่แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	5.587	80	0.070			
รวม	5.985	82				

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของบุคคลที่มีอายุแตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ พบว่า ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ มีค่า sig. เท่ากับ 0.064 ซึ่งมากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานหลัก H_0 แสดงว่าอายุแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ ไม่แตกต่างกัน

3.3 ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 แสดงผลเปรียบเทียบความแตกต่างของบุคคลที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	Sum of Squares	DF	Mean Square	F	Sig.	ผลการทดสอบ
ระหว่างกลุ่ม	0.106	2	0.053	0.723	0.488	ไม่แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	5.879	80	0.073			
รวม	**5.985**	**82**				

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของบุคคลที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ พบว่า ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ มีค่า sig. เท่ากับ 0.488 ซึ่งมากกว่านัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ยอบรับสมมติฐานหลัก H_0 แสดงว่าระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ ไม่แตกต่างกัน

3.4 ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 แสดงผลเปรียบเทียบความแตกต่างของบุคคลที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	**Sum of Squares**	**DF**	**Mean Square**	**F**	**Sig.**	**ผลการทดสอบ**
ระหว่างกลุ่ม	0.052	2	0.026	0.354	0.703	ไม่แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	5.932	80	0.074			
รวม	5.985	82				

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของบุคคลที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ พบว่า ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ มีค่า sig. เท่ากับ 0.703 ซึ่งมากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ยอบรับสมมติฐานหลัก H_0 แสดงว่าสถานภาพแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ ไม่แตกต่างกัน

3.5 ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 แสดงผลเปรียบเทียบความแตกต่างของบุคคลที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ จำแนกตามตำแหน่งงาน

ตำแหน่งงาน	Sum of Squares	DF	Mean Square	F	Sig.	ผลการทดสอบ
ระหว่างกลุ่ม	0.271	1	0.271	3.847	0.053	ไม่แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	5.713	81	0.071			
รวม	5.985	82				

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 5 เปรียบเทียบความแตกต่างของบุคคลที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ พบว่า ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ มีค่า sig. เท่ากับ 0.053 ซึ่งมากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ยอบรับสมมติฐานหลัก H_0 แสดงว่าตำแหน่งงานแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ ไม่แตกต่างกัน

3.6 ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานแตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 แสดงผลเปรียบเทียบความแตกต่างของบุคคลที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานแตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ จำแนกตามระยะเวลาปฏิบัติงาน

ระยะเวลาปฏิบัติงาน	Sum of Squares	DF	Mean Square	F	Sig.	ผลการทดสอบ
ระหว่างกลุ่ม	0.118	2	0.059	0.804	0.451	ไม่แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	5.867	80	0.073			
รวม	5.985	82				

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 6 เปรียบเทียบความแตกต่างของบุคคลที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานแตกต่างกันมีผลต่อ ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ พบว่า ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ มีค่า sig. เท่ากับ 0.451 ซึ่งมากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ยอบรับสมมติฐานหลัก H_0 แสดงว่าระยะเวลาปฏิบัติงานแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ ไม่แตกต่างกัน

3.7 ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 7 แสดงผลเปรียบเทียบความแตกต่างของบุคคลที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	Sum of Squares	DF	Mean Square	F	Sig.	ผลการทดสอบ
ระหว่างกลุ่ม	0.068	2	0.034	0.462	0.632	ไม่แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	5.916	80	0.074			
รวม	**5.985**	**82**				

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 7 เปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลส่วนบุคคลที่รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ พบว่า บุคคลที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ Sig เท่ากับ 0.632 ซึ่งมากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ยอบรับสมมติฐานหลัก H0 แสดงว่าระยะเวลาปฏิบัติงานแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ ไม่แตกต่างกัน

4. คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงาน บริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือสำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ จะใช้การทดสอบด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณเป็นขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) โดยพิจารณาจากค่าความคงทนของการยอมรับ (Tolerance) มีค่าไม่น้อยกว่า 10 ค่าปัจจัยการขยายตัวของความแปรปรวน (VIF) มีค่าที่น้อยกว่า 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบสรุปได้ดังตาราง

ตารางที่ 8 คุณภาพชีวิตการทำงาน มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ

คุณภาพชีวิตการทำงาน	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	ผลการทดสอบ
(Constant)	5.833	1.148		5.080	.000**	
ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	0.053	0.108	0.105	0.490	0.626	ไม่มี
ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ	0.008	0.118	0.015	0.067	0.947	ไม่มี
ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคลากร	0.127	0.103	0.154	1.227	0.224	ไม่มี
ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน	0.169	0.079	0.282	2.133	0.036*	มี
ด้านบูรณาการสังคมในที่ทำงานหรือการทำงานร่วมกัน	0.233	0.094	0.328	2.476	0.016*	มี
ด้านประชาธิปไตยในองค์กร	0.053	0.079	0.079	0.676	0.501	ไม่มี
ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตความเป็นอยู่	0.013	0.067	0.022	0.189	0.850	ไม่มี
ด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับสังคม	0.051	0.069	0.084	0.731	0.467	ไม่มี

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2-tailed)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2-tailed)

จากตารางที่ 8 คุณภาพชีวิตการทำงาน มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน และด้านบูรณาการด้านสังคมหรือทำงานร่วมกัน มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ สามารถอภิปรายผลการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก แสดงให้เห็นว่าพนักงานมีการรับรู้เชิงบวกต่อการจัดการด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน สวัสดิการ ความปลอดภัย ความมั่นคง และโอกาสในการพัฒนาตนเองขององค์กร ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรากร หนูเกื้อ และสุธรรม เลิศพงษ์ประเสริฐ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เจ็ท สตีล แอนด์เซอร์วิส จำกัด (วัชรากร หนูเกื้อ และสุธรรม เลิศพงษ์ประเสริฐ, 2566) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรสสุคนธ์ ภู่น้อย และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานบริษัทในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี (รสสุคนธ์ ภู่น้อย และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของนันทะโรจพงศ์ ค. ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรในอุตสาหกรรมโลหะและวัสดุ (นันทะโรจพงศ์ , 2021) รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของของอรวรรณ เปรมธีรวัฒน์ชัย ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ไทย จูรอง เอ็นจิเนียริ่ง จำกัด (อรวรรณ เปรมธีรวัฒน์ชัย, 2562) พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานโดยรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าการดูแลคุณภาพชีวิตการทำงานเป็นปัจจัยพื้นฐานที่องค์กรให้ความสำคัญและมีผลต่อทัศนคติของพนักงานโดยตรง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านของคุณภาพชีวิตการทำงาน ได้แก่ ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ประชาธิปไตยในองค์การ ความสมดุลระหว่างงาน

กับชีวิต ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน บูรณาการทางสังคมในที่ทำงาน โอกาสในการพัฒนาความสามารถและลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ล้วนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของนักวิจัยหลายท่านที่ชี้ให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตการทำงานในมิติต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญต่อความรู้สึกเชิงบวกของพนักงานต่อองค์การ

2. เพื่อศึกษาความผูกพันของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ทั้งในด้านความเชื่อมั่นและการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อประโยชน์ขององค์การ และด้านความปรารถนาที่จะคงไว้ซึ่งการเป็นสมาชิกขององค์การ ผลการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่าพนักงานมีความรู้สึกผูกพันและพร้อมสนับสนุนการดำเนินงานขององค์การอย่างเต็มที่ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทร์ทิพย์ กองทา ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท สมาร์ท แทรฟิค จำกัด (นรินทร์ทิพย์ กองทา, 2562) อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของของอรวรรณ เปรมธีรวัฒน์ชัย ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ไทย จูรอง เอ็นจิเนียริ่ง จำกัด (อรวรรณ เปรมธีรวัฒน์ชัย, 2562) และสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรากร หนูเกื้อ และสุธรรม เลิศพงษ์ประเสริฐ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เจ็ท สตีล แอนด์เซอร์วิส จำกัด (วัชรากร หนูเกื้อ และสุธรรม เลิศพงษ์ประเสริฐ, 2566) ซึ่งต่างรายงานว่าความผูกพันต่อองค์การของพนักงานอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการได้รับการดูแลเอาใจใส่จากองค์การและการมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสม ส่งผลให้พนักงานเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การและมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จขององค์การในระยะยาว

3. เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันของพนักงาน โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า พนักงานที่มีข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีระดับความผูกพันต่อองค์การไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ตำแหน่งงาน ระยะเวลาการทำงาน และรายได้ ไม่ได้เป็นตัวแปรหลักที่กำหนดระดับความผูกพันของพนักงานในองค์กรแห่งนี้ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากนโยบายและแนวทางการบริหารทรัพยากรบุคคลขององค์กรที่มุ่งเน้นการดูแลพนักงานอย่างเท่าเทียม ส่งผลให้พนักงานทุกกลุ่มมีการรับรู้ต่อองค์การในทิศทางเดียวกัน

4. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงาน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สะท้อนให้เห็นว่าการที่พนักงานมองเห็นโอกาสในการเติบโตในสายอาชีพ มีความมั่นคงในการทำงาน และมีอนาคตที่ชัดเจนภายในองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์การ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรา ภาณุศานต์ และอัควรรณ์ แสงวิภาค ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานและวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานระดับปฏิบัติการในอุตสาหกรรมโรงกลั่นน้ำมัน นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง (อัจฉรา ภาณุศานต์ และอัควรรณ์ แสงวิภาค, 2565) สอดคล้องกับงานวิจัยของพรมิตร กุลกาลยืนยง และคณะ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความ ผูกพันต่อองค์การของพนักงานที่ทำงานในนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ (พรมิตร กุลกาลยืนยง และคณะ, 2562) และสอดคล้องกับงานวิจัยของหยุนเฮา เฮ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานกลุ่มบริษัท มิตรภาพอาหารสัตว์ จำกัด (หยุนเฮา เฮ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา, 2561) ซึ่งพบว่าปัจจัยด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงานเป็นตัวแปรที่ส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาระบบความก้าวหน้าในอาชีพและการสร้างความมั่นคงให้แก่พนักงาน เป็นแนวทางสำคัญในการรักษาบุคลากรและเสริมสร้างความยั่งยืนขององค์กร

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า พนักงานบริษัท พรีเมียม ไทย แบรนด์ จำกัด และบริษัทในเครือ มีระดับคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับที่เหมาะสม และมีความผูกพันต่อองค์การอยู่ในระดับสูง โดยคุณภาพชีวิตการทำงานในหลายด้านมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ เมื่อจำแนกความผูกพันของพนักงานตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่ามีความแตกต่างกันในบางปัจจัย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยด้านบุคคลและสภาพแวดล้อมการทำงานมีบทบาทสำคัญต่อระดับความผูกพันของพนักงาน ผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และความผูกพันของพนักงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานและความมั่นคงขององค์การในระยะยาว จากผลการวิจัย ผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาองค์การ ดังนี้ ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม องค์การควรทบทวนโครงสร้างค่าตอบแทน เงินเดือน และสวัสดิการให้มีความเหมาะสมและสามารถแข่งขันได้กับธุรกิจในลักษณะเดียวกัน เพื่อสร้างความรู้สึกมั่นคงและความเป็นธรรมแก่พนักงาน, ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ควรจัดเตรียมอุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลให้เหมาะสมกับลักษณะงานของพนักงานแต่ละประเภท รวมถึงปรับปรุงสถานที่ทำงานให้มีความสะอาด เป็นระเบียบ และมีแสงสว่างเพียงพอ เพื่อเอื้อต่อประสิทธิภาพและความปลอดภัยในการทำงาน, ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคลากร องค์การควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ เช่น การกำหนดแผนพัฒนาเฉพาะบุคคล (Individual Development Plan: IDP) การใช้ Competency Framework การจัดสรรงบประมาณฝึกอบรมประจำปี และการประเมินผลการพัฒนา เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความก้าวหน้าในสายอาชีพ, ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน ควรกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพอย่างชัดเจน เพื่อสร้างแรงจูงใจ ลดอัตราการลาออก และส่งเสริมความผูกพันของพนักงานต่อองค์การ, ด้านบูรณาการสังคมในที่ทำงานหรือการทำงานร่วมกัน องค์การควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างพนักงาน เช่น กิจกรรมสันทนาการ กิจกรรมทีมเวิร์ก หรือการสัมมนาภายใน เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและบรรยากาศการทำงานที่ดี, ด้านประชาธิปไตยในองค์กร ควรเปิดโอกาสให้พนักงานทุกระดับมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและการบริหารจัดการ โดยยึดหลักความเท่าเทียม ความโปร่งใส และความรับผิดชอบร่วมกัน, ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตความเป็นอยู่ องค์การควรส่งเสริมการบริหารจัดการเวลาการทำงานอย่างเหมาะสม เช่น การเพิ่มวันลาพักร้อนตามอายุงาน และการวางแผนการผลิตที่ชัดเจน เพื่อให้พนักงานสามารถวางแผนชีวิตส่วนตัวได้อย่างเหมาะสม และด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับสังคม ควรสนับสนุนกิจกรรมเพื่อสังคมและความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) โดยเปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์การและความภาคภูมิใจในการทำงานของพนักงาน จากผลการวิจัย ผู้ศึกษาขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต ดังนี้ ควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังองค์การอื่นหรืออุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยและเพิ่มความสามารถในการอ้างอิงทั่วไป, ควรศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มเติม เช่น ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร หรือแรงจูงใจในการทำงาน ที่อาจมีผลต่อความผูกพันของพนักงาน และควรใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและสะท้อนมุมมองของพนักงานได้อย่างรอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

นรินทร์ทิพย์ กองทา. (2562). คุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท สมาร์ท แทรฟิค จำกัด. วารสารมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, 7(1), 251-273.

นันทะโรจพงศ์ . (2021). คุณภาพชีวิตในการทำงานและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรในอุตสาหกรรมโลหะและวัสดุ: การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล. วารสารการบัญชีและการจัดการ, 13(2), 109-129.

ผู้จัดการออนไลน์. (2562). Chalong Bay รัมออร์แกนิกที่คนไทยควรรู้จัก. เรียกใช้เมื่อ 3 ธันวาคม 2562 จาก https://mgronline.com/celebonline/detail/9620000115578

พรมิตร กุลกาลยืนยง และคณะ. (2562). คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความ ผูกพันต่อองค์การของพนักงานที่ทำงานในนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ: กรณีศึกษาสถาน ประกอบการที่ผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์. วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 8(2), 215-229.

มธุริน แจ่มแจ้ง. (2563). ความสัมพันธ์เชิงอิทธิพลระหว่างการรับรู้การมีจิตสำนึกของตนเอง คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์การกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 3(1), 42-61.

รสสุคนธ์ ภู่น้อย และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา. (2561). คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานบริษัทในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ชลบุรี. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 13(44), 58-69.

วัชรากร หนูเกื้อ และสุธรรม เลิศพงษ์ประเสริฐ. (2566). คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เจ็ท สตีล แอนด์ เซอร์วิส จำกัด. วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(1), 127-140.

สถาบันส่งเสริมความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน). (2562). คุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of Working life). เรียกใช้เมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2562 จาก https://www.tosh.or.th/index.php/blog/item/475-quality-of-working-life

หยุนเฮา เฮ และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานกลุ่มบริษัท มิตรภาพอาหารสัตว์ จำกัด. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 13(44), 70-78.

อรวรรณ เปรมธีรวัฒน์ชัย. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ไทย จูรอง เอ็นจิเนียริ่ง จำกัด. วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 14(49), 62-73.

อัจฉรา ภาณุศานต์ และอัควรรณ์ แสงวิภาค. (2565). คุณภาพชีวิตในการทำงาน และวัฒนธรรมองค์กรที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงาน ระดับปฏิบัติการในอุตสาหกรรมโรงกลั่นน้ำมัน นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 42(1), 132-149.

บทความวิจัย

การพัฒนาสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียวิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบอาหารสำรับ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน*

DEVELOPMENT OF MULTIMEDIA INSTRUCTIONAL MEDIA ON THE PRINCIPLES OF PREPARING SET MEALS FOR GRADE 9 STUDENTS IN THE CAREER EDUCATION SUBJECT AT RATTANAKOSIN SOMPHOT BANG KHUN THIAN SCHOOL

ดวงกมล สุขปาน[1], ชญาภัทร์ กี่อาริโย[1], ณัฐพล ธนเชวงสกุล[2], เชาวลิต อุปฐาก[3*]

Daungkamol Sukpan[1], Chayapat Kee-ariyo[1], Nattaphol Thanachawengsakul[2], Chaowalit Auppathak[3*]

[1]**คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย**

[1]Faculty of Home Economics Technology, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Bangkok, Thailand

[2]**คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย**

[2]Faculty of Science, Chandrakasem Rajabhat University, Bangkok, Thailand

[3]**คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไท**

[3]Faculty of Home Economics Technology, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Bangkok, Thailand

Corresponding Author E-mail: Chaowalit.a@rmutp.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียรายวิชาการงานอาชีพเรื่องหลักการประกอบอาหารสำรับ 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการจัดอาหารสำรับภาคกลาง รายวิชาการงานอาชีพ ระหว่างห้องเรียนที่ใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียกับห้องเรียนปกติ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบอาหารสำรับ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 80 คน แบบแบ่งกลุ่มโดยใช้วิธีการจับฉลาก 2 ห้องเรียน โดยห้องเรียนแรกเรียนด้วยสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียและห้องเรียนปกติ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาของสื่อมัลติมีเดียวิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบอาหาร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.03 แสดงให้เห็นว่าสื่อการสอนมีความเหมาะสม 2) ผลการเปรียบเทียบทักษะการจัดอาหารสำรับภาคกลาง รายวิชาการงานอาชีพ ระหว่างห้องเรียนที่ใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียกับห้องเรียนปกติ นักเรียนในห้องเรียนที่ใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียมีคะแนนร้อยละตั้งแต่ 85 - 95 และผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบอาหารสำรับ นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.18) พิจารณาเป็นรายด้านความพึงพอใจต่อเนื้อหาสาระอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.23) ด้านความพึงพอใจต่อรูปแบบสื่อการเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.27) และด้านความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากสื่อการเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.74, S.D. = 0.21)

* Received 9 January 2026; Revised 31 January 2026; Accepted 31 January 2026

คำสำคัญ: สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียวิชาการงานอาชีพ, อาหารสำรับ, หลักการประกอบอาหาร, ทักษะการจัดอาหารสำรับภาคกลางมื้อกลางวัน, ความพึงพอใจ

Abstract

This study aimed to: 1) develop multimedia learning materials for the Career and Occupational Education course on the principles of Thai set meal preparation; 2) compare students' skills in preparing Central Thai set meals between a classroom using multimedia learning materials and a conventional classroom; and3) examine students' satisfaction with the multimedia learning materials for the Career and Occupational Education course on the principles of Thai set meal preparation.The sample consisted of 80 Grade 9 students enrolled at Rattanakosin Sompoch Bang Khun Thian School during the second semester of the 2025 academic year. The participants were divided into two classrooms using a lottery method: one classroom was instructed using multimedia learning materials, while the other received traditional instruction.The research findings revealed that: 1) the overall quality of the developed multimedia learning materials for the Career and Occupational Education course on the principles of Thai set meal preparation was rated at a very high level, with a mean score of 4.96 and a standard deviation of 0.03, indicating that the instructional media were highly appropriate; 2) the comparison of Central Thai set meal preparation skills showed that students in the classroom using multimedia learning materials achieved performance scores ranging from 85 - 95 percent and all met the established criterion of 80 percent; and 3) students' overall satisfaction with the multimedia learning materials was at a very high level ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.18). When examined by dimension, satisfaction with the instructional content was at a very high level ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.23), satisfaction with the instructional media design was also at a very high level ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.27), and satisfaction with the benefits gained from the learning materials was rated at a very high level as well ($\bar{X}$ = 4.74, S.D. = 0.21).

Keywords: Multimedia Learning Materials in Career and Occupational Education, Thai Set Meals, Principles of Food Preparation, Central Thai Set Meal Preparation Skills (Lunch), Satisfaction

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้และสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้ อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมการเรียนรู้ได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย อันเป็นผลมาจากอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางสังคม เทคโนโลยี และการพัฒนาทางการศึกษา (กิตติพัฒน์ ศรีชัย, 2565) ในอดีต การเรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้แบบตั้งรับ (Passive Learning) หรือ เน้นครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher-Centered Learning) ซึ่งผู้เรียนจะได้รับข้อมูลผ่านครูผู้สอนเป็นหลัก และต้องอาศัยการจดจำเพื่อนำไปใช้ในการสอบ ทำให้การเรียนรู้มักใช้วิธีการท่องจำเป็นพื้นฐานของ การศึกษาไทยแต่เมื่อเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาท ระบบการศึกษาไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้โรงเรียนต้อง

ปรับเปลี่ยน รูปแบบการสอนไปสู่สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียแบบออนไลน์มากขึ้นผ่านโปรแกรมอย่าง Google Classroom และ Zoom (สกนธ์ชัย ชะนูนันท์ และสุริยา ชาปู่, 2566)

การเปลี่ยนแปลงนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Constructivism) ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปฏิสัมพันธ์ในสังคม ซึ่งช่วย ให้ผู้เรียนเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลขณะที่แนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) ส่งเสริมการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ทำให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วลิดา อุ่นเรือน, 2566) แนวคิดเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสื่อการ สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สื่อมัลติมีเดีย (Multimedia) คือการผสมผสานสื่อหลากหลายประเภท เช่น ข้อความ เสียง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว วิดีโอ และกราฟิก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร ปัจจุบันเทคโนโลยีทำ 2 ให้การเข้าถึงมัลติมีเดียง่ายขึ้น โดยเฉพาะในด้านการศึกษา สื่อมัลติมีเดียถูกนำมาใช้ในรูปแบบของการ เรียนการสอนออนไลน์ (E-Learning) และการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Learning) ผ่านแพลตฟอร์ม ดิจิทัลต่างๆ (ฐิติมา จันทะคีรี, 2565) นอกจากนี้ สื่อมัลติมีเดียยังช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ เพิ่มความน่าสนใจและกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยสื่อต่างๆ เช่น ข้อความ ภาพ กราฟิก แอนิเมชัน เสียง และวิดีโอ ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์มากขึ้น อีกทั้งยังสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และช่วยให้กระบวนการเรียนรู้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (อนิรุธ แง้มพราย และอุไรวรรณ ศรีไชยเลิศ, 2565)

ในยุคปัจจุบัน เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มจะขาดความรู้และทักษะพื้นฐานในการประกอบอาหาร สำรับ สาเหตุหลักเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างจาก อดีต เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของเด็ก ทำให้เวลาส่วนใหญ่ถูกใช้ไปกับ การเรียนรู้ผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และสื่อออนไลน์ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) แทนที่จะได้รับการฝึกฝนทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับการเตรียมอาหาร การเลือกวัตถุดิบ หรือการเข้าใจขั้นตอนในการประกอบอาหารอย่างถูกต้อง นอกจากนี้ การขาดการสอนและการปลูกฝังจากผู้ปกครองในเรื่องการทำอาหาร อาจทำให้เด็กไม่มี พื้นฐานที่ดีในการเตรียมอาหาร ซึ่งส่งผลให้เมื่อต้องทำอาหารด้วยตนเอง มักประสบปัญหาในการ จัดเตรียมวัตถุดิบ การคำนวณปริมาณ หรือการปรุงอาหารให้มีรสชาติและคุณค่าทางโภชนาการอย่าง เหมาะสม การประกอบอาหารสำรับไม่ใช่เพียงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพเท่านั้น แต่ยังเป็น พื้นฐานสำคัญของการสร้างวินัย ความรับผิดชอบ และทักษะการจัดการชีวิตประจำวัน เด็กในปัจจุบัน มีแนวโน้มที่จะถูกลดบทบาทในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมภายในครัว เนื่องจากสังคมให้ความสำคัญกับ การศึกษาในระบบและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีมากขึ้น ส่งผลให้เด็กขาดโอกาสในการฝึกฝน ทักษะการเตรียมอาหาร ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาในการดำเนินชีวิตในอนาคต เช่น การขาดความสามารถในการดูแลตนเอง การพึ่งพาผู้อื่นมากเกินไป และการขาดทักษะที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบ อาชีพ โดยเฉพาะในกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการบริการ การโรงแรม หรืออุตสาหกรรมอาหารและ โภชนาการ

เพื่อตอบสนองต่อปัญหาดังกล่าว การพัฒนาสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียจึงเป็นแนวทางที่สามารถช่วยเสริมสร้างทักษะการเตรียมประกอบอาหารสำรับให้กับเด็กยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อมัลติมีเดียช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ผ่านภาพ เสียง และวิดีโอที่มีความน่าสนใจ ทำให้การเรียนรู้ไม่ น่าเบื่อและสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ สื่อการสอนแบบมัลติมีเดียยังช่วยให้เด็ก สามารถฝึกฝนและทบทวนความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการสอนแบบดั้งเดิมเพียง อย่างเดียว ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดีย วิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบอาหารสำรับ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนรัตนโกสินทร์บางขุนเทียน โดยมี เป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาเนื้อหาได้อย่างเป็นระบบ ฝึกฝนทักษะการจัดเตรียม

วัตถุดิบ การวางแผนเมนู และการปรุงอาหารอย่างถูกต้องตามลำดับขั้นตอนและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพด้านอาหารและโภชนาการ เพื่อสร้างรายได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียรายวิชาการงานอาชีพเรื่องหลักการประกอบอาหารสำรับ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการจัดอาหารสำรับภาคกลางของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รายวิชาการงานอาชีพ โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน ระหว่างห้องเรียนที่ใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียกับห้องเรียนปกติ

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบอาหารสำรับ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียวิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบอาหารสำรับ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาจากประสบการณ์การทำงานด้านสื่อมัลติมีเดียและด้านเนื้อหารายวิชาใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง

1.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 566 คน รายวิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบ อาหารสำรับ โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน (งานทะเบียนโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบาง ขุนเทียน, 2568)

1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับ มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 40 คน รายวิชาการงานอาชีพ จำนวน 80 คน แบบแบ่งกลุ่มโดยใช้วิธีการจับฉลาก 2 ห้องเรียน โดยห้องเรียนแรกเรียนด้วยสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียและห้องเรียนปกติ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียวิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบอาหารสำรับ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัตนโกนสินทร์สมโภชบางขุนเทียน

2.2 แบบประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียวิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบ อาหารสำรับ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน

2.3 แบบประเมินทักษะการเรียนรู้มัลติมีเดีย วิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบ อาหารสำรับ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน มีลักษณะ การประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดีย วิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบอาหารสำรับ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน รัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน มีลักษณะการประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 จัดทำสื่อการเรียนรู้จากการนำหลักการออกแบบ ADDIE Model ประกอบด้วย5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การวิเคราะห์ (Analysis) การออกแบบ (Design) การพัฒนา (Development) การดำเนินการ (Implementation) และการประเมินผล (Evaluation)

3.1.1 การวิเคราะห์ (Analysis) ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตร สมรรถนะผู้เรียน คำอธิบายรายวิชา เอกสารประกอบการสอน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางเบื้องต้นในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดีย จากนั้นจึงวิเคราะห์และกำหนดโครงสร้างเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชาการงานอาชีพ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) ความหมายและประโยชน์ของอาหารสำรับ 2) หลักการประกอบอาหารสำรับและ 3) การจัดอาหารสำรับในหนึ่งวัน ซึ่งเป็นหัวข้อที่ผู้เรียนควรมีความรู้ก่อนเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ

3.1.2 การออกแบบ (Design) ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบและองค์ประกอบของสื่อมัลติมีเดียที่เหมาะสม เช่น ข้อความ เสียง ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว เพื่อนำมาวางแผนเป็นลำดับของเนื้อหาผ่านการจัดทำ Storyboard ของแต่ละตอน จากนั้นออกแบบกราฟิกในลักษณะการ์ตูน พร้อมเลือกใช้โทนสีที่ส่งเสริมความน่าสนใจของตัวการ์ตูน เนื้อหา และฉากการเรียนรู้ เมื่อแล้วเสร็จได้นำ Storyboard เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและแก้ไข ก่อนเข้าสู่ขั้นตอนการพัฒนาสื่อจริง

3.1.3 การพัฒนา (Development) ผู้วิจัยนำ Storyboard ที่ผ่านการตรวจสอบไปสร้างสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียตามโครงร่างที่กำหนด เมื่อสื่อเสร็จสมบูรณ์แล้วจึงนำกลับมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้งเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จากนั้นดำเนินการประเมินประสิทธิภาพของสื่อด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่อ–เทคโนโลยี จำนวน 5 คน โดยใช้แบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามมาตราวัดของลิเคิร์ท 5 ระดับ (Likert, R., 1967) โดยกำหนดเกณฑ์การยอมรับสื่อที่ค่าเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินสื่อมัลติมีเดีย

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสื่อมัลติมีเดีย	4.93	0.21	คุณภาพดีมาก
2. ด้านเนื้อหา	4.98	0.10	คุณภาพดีมาก
รวม	4.96	0.18	คุณภาพดีมาก

ผลการประเมินคุณภาพของสื่อแสดงผลการประเมินสื่อ ซึ่งพบว่าโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 4.96, S.D. = 0.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านสื่อมัลติมีเดีย อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 4.93, S.D. = 0.21) ด้านเนื้อหา อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 4.98, S.D. = 0.10)

3.1.4 การดำเนินการ (Implementation)

3.1.4.1 พัฒนาสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียวิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบอาหารสำรับ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน

3.1.4.2 การหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียวิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบอาหารสำรับ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน โดยมีผู้เชียวชาญ 5 ท่าน ประเมินสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียวิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบอาหารสำรับ

3.1.4.3 นำสื่อไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 40 คน แบบแบ่งกลุ่มโดยใช้วิธีการจับฉลาก 2 ห้องเรียน โดยห้องเรียนแรกเรียนด้วยสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียและห้องเรียนปกติ

3.1.5 การประเมินผล (Evaluation)

3.1.5.1 เปรียบเทียบคะแนนทักษะการจัดอาหารสำรับภาคกลางของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รายวิชาการงานอาชีพ โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน ระหว่างห้องเรียนที่ใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียกับห้องเรียนปกติ

3.1.5.2 การหาค่าความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดีย วิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบอาหารสำรับ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียวิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบอาหารสำรับ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน รวมทั้งเปรียบเทียบทักษะการจัดอาหารสำรับภาคกลางของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รายวิชาการงานอาชีพ โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน ระหว่างห้องเรียนที่ใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียกับห้องเรียนปกติ และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ดังกล่าว ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาของสื่อมัลติมีเดียวิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบอาหาร สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน

ผลการประเมินคุณภาพสื่อการสอนมัลติมีเดียรายวิชาการงานอาชีพ เรื่องอาหารสำรับ โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่าสื่อผลการประเมินคุณภาพสื่อการสอนโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{X}$ = 4.96, S.D. = 0.18) เมื่อพิจารณารายด้านดังนี้ ด้านสื่อการสอนมัลติมีเดีย อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{X}$ = 4.93, S.D. = 0.21) ความเหมาะสมของการนำเสนอเนื้อหา อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{X}$ = 4.92, S.D. = 0.11) คุณภาพของภาพและองค์ประกอบทางศิลป์อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{X}$ = 4.92, S.D. = 0.17) คุณภาพด้านเสียงและดนตรีประกอบอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{X}$ = 4.76, S.D. = 0.26) ความชัดเจนของตัวอักษรและข้อความอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{X}$ = 5.00, S.D. = 0.0) คุณภาพด้านเทคนิคและระบบการใช้งานอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{X}$ = 4.92, S.D. = 0.17) คุณค่าทางการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ ($\bar{X}$ = 5.00, S.D. = 0.0)ด้านเนื้อหา อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{X}$ = 4.98, S.D. = 0.10) การนำเข้าสู่บทเรียนอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{X}$ = 4.92, S.D. = 0.11) ด้านภาพและการใช้ภาษาอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{X}$ = 5.00, S.D. = 0.10) การดำเนินเรื่องอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{X}$ = 5.00, S.D. = 0.0) คุณค่าและประโยชน์อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{X}$ = 5.00, S.D. = 0.0)

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการจัดอาหารสำรับภาคกลางของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รายวิชาการงานอาชีพ โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน ระหว่างห้องเรียนที่ใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียกับห้องเรียนปกติ

ผลการเปรียบเทียบทักษะการจัดอาหารสำรับภาคกลางของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รายวิชาการงานอาชีพ โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน ระหว่างห้องเรียนที่ใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียกับห้องเรียนปกติ พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียมีผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการจัดอาหารสำรับภาคกลางสูงกว่านักเรียนที่เรียนในห้องเรียนปกติอย่างชัดเจน โดยนักเรียนในห้องเรียนที่ใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียมีคะแนนร้อยละตั้งแต่ 85–95 และผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ครบทั้ง 40 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่าง ขณะที่นักเรียนในห้องเรียนปกติมีคะแนนร้อยละอยู่ระหว่าง 60–85

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อสื่อการเรียนรู้

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียวิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบอาหารสำรับ โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความพึงพอใจต่อเนื้อหาสาระ นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.23) เนื้อหาที่นำเสนอมีความถูกต้องตามหลักวิชาการนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.55) เนื้อหาครอบคลุมตรงตามวัตถุประสงค์ของบทเรียนนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.80) เนื้อหามีความทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.55) เนื้อหานำเสนอด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ชัดเจน นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.59) เนื้อหามีความน่าสนใจ และกระตุ้นให้ติดตาม นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.68, S.D. = 0.52) ด้านความพึงพอใจต่อรูปแบบสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.27) การออกแบบสื่อมีความน่าสนใจและดึงดูดความสนใจอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.73, S.D. = 0.50) การใช้ภาพ เสียง และข้อความมีความเหมาะสมและสอดคล้องกันอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.78) สื่อมีความชัดเจนและช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้นอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.75, S.D. = 0.58) สามารถใช้งานได้สะดวก ไม่ซับซ้อนอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.62) การนำเสนอของสื่อมีความต่อเนื่อง ไม่สะดุดอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.92, S.D. = 0.35) ด้านความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากสื่อการเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.74, S.D. =0.21) สื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้นอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.93, S.D. =0.26) สื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาได้อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.83, S.D. = 0.44) สื่อช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.85, S.D. = 0.36) สามารถนำความรู้จากสื่อไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 0.76) โดยรวมแล้ว สื่อมีประโยชน์และควรส่งเสริมให้ใช้อย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.90, S.D. = 0.37)

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียวิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบอาหารสำรับ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน สามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาของสื่อมัลติมีเดียวิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบอาหาร สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน ผลการวิจัยพบว่าสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.00/89.88 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่าสื่อมีความเหมาะสมทั้งในด้านกระบวนการเรียนรู้ระหว่างเรียนและผลลัพธ์หลังเรียน ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการออกแบบสื่อ

อย่างเป็นระบบตามแนวคิด ADDIE Model ที่ช่วยให้สื่อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ (Branch, R. M., 2009)

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดียของ Mayer, R. E ที่อธิบายว่าการผสมผสานระหว่างข้อความ ภาพ เสียง และภาพเคลื่อนไหวอย่างเหมาะสม (Mayer, R. E., 2005) ช่วยส่งเสริมการประมวลผลข้อมูลของผู้เรียน และลดภาระทางปัญญา (Cognitive Load) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชญานิน อุประ และคณะ ที่พบว่าสื่อแอนิเมชันที่ออกแบบอย่างเป็นขั้นตอนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และความเข้าใจของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ (ชญานิน อุประ และคณะ, 2566)

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการจัดอาหารสำรับภาคกลางของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รายวิชาการงานอาชีพ โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน ระหว่างห้องเรียนที่ใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียกับห้องเรียนปกติ การวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบทักษะการจัดอาหารสำรับภาคกลางของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รายวิชาการงานอาชีพ โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะการจัดอาหารสำรับภาคกลางระหว่างห้องเรียนที่ใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียกับห้องเรียนปกติ โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 80 เป็นเกณฑ์มาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสูงกว่านักเรียนที่เรียนในห้องเรียนปกติอย่างชัดเจน โดยนักเรียนในห้องเรียนที่ใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียมีคะแนนอยู่ระหว่างร้อยละ 85 - 95 และผ่านเกณฑ์ครบทั้ง 40 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่าง ขณะที่นักเรียนในห้องเรียนปกติมีคะแนนอยู่ระหว่างร้อยละ 60 - 85 และมีนักเรียนบางส่วนไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียได้รับการออกแบบและพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการจัดลำดับเนื้อหาเป็นขั้นตอนจากง่ายไปยาก และผสมผสานภาพ เสียง ข้อความและกิจกรรมเชิงปฏิบัติ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและฝึกทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของเตชินี ทิมเจริญ และคณะ (2565) และคณิตตา ปันติ และคณะ (2564) ที่ชี้ให้เห็นว่าสื่อการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมและการฝึกปฏิบัติจริงสามารถพัฒนาทักษะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้อย่างชัดเจนของ (เตชินี ทิมเจริญ และคณะ, 2565) ; (คณิตตา ปันติ และคณะ, 2564)

3. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดีย ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยด้านประโยชน์ที่ได้รับจากสื่อมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านรูปแบบของสื่อ และด้านเนื้อหาสาระตามลำดับ ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียสามารถตอบสนองต่อความต้องการและลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัลได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Learning) (UNESCO, 2015)

นอกจากนี้ความพึงพอใจในระดับสูงยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มุกดา อามาตย์ (2562) ที่พบว่าสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียช่วยเพิ่มความสนใจ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนของผู้เรียน โดยเฉพาะเมื่อสื่อมีรูปแบบที่ทันสมัย ใช้งานง่าย และสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระยะยาว (มุกดา อามาตย์, 2562)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียรายวิชาการงานอาชีพ เรื่องหลักการประกอบอาหารสำรับสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน พบว่า สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียที่

ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.96 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.03 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านมัลติมีเดีย ด้านคุณภาพของภาพและองค์ประกอบทางศิลป์ ด้านเสียงและดนตรีประกอบ ด้านความชัดเจนของตัวอักษรและข้อความ ด้านเทคนิคและระบบการใช้งาน รวมถึงด้านคุณค่าทางการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก แสดงให้เห็นว่าสื่อมีความเหมาะสม มีมาตรฐานสูง และสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผลการเปรียบเทียบทักษะการจัดอาหารสำรับภาคกลางระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียกับนักเรียนในห้องเรียนปกติ พบว่านักเรียนที่ใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียมีทักษะการปฏิบัติสูงกว่าอย่างชัดเจน โดยมีคะแนนอยู่ในช่วงร้อยละ 85 - 95 และผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 80 ครบทั้ง 40 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่าง ขณะที่นักเรียนในห้องเรียนปกติมีคะแนนอยู่ในช่วงร้อยละ 60 - 85 และมีนักเรียนบางส่วนไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด สะท้อนว่าสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียสามารถส่งเสริมทักษะการจัดอาหารสำรับภาคกลางของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมต่อการนำไปใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการงานอาชีพ อีกทั้งผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อสื่อการเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยด้านความพึงพอใจต่อเนื้อหาสาระและประโยชน์ที่ได้รับจากสื่ออยู่ในระดับดีมาก ส่วนด้านรูปแบบสื่อการเรียนรู้อยู่ในระดับดี ทั้งนี้ การนำเนื้อหามาพัฒนาเป็นสื่อมัลติมีเดียในรูปแบบการ์ตูนเคลื่อนไหวพร้อมเสียงประกอบ ช่วยเสริมความเข้าใจของนักเรียนต่อบทเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ควรพัฒนารูปแบบสื่อการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายและมีปฏิสัมพันธ์มากยิ่งขึ้น โดยประยุกต์ใช้เกมการเรียนรู้แบบฝึกเสริม หรือกิจกรรมโต้ตอบ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้และกระตุ้นความสนใจอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการขยายขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างให้มีความหลากหลายทั้งในด้านระดับชั้นเรียน โรงเรียน และบริบททางการศึกษาอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียในกลุ่มผู้เรียนที่แตกต่างกัน อันจะช่วยเพิ่มความครอบคลุมและความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย และเอื้อต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในวงกว้าง นอกจากนี้ การวิจัยในครั้งต่อไปควรขยายเนื้อหาให้ครอบคลุมการจัดอาหารสำรับของทุกภาค พร้อมทั้งเพิ่มการวัดผลด้านความรู้ควบคู่กับการประเมินทักษะการปฏิบัติ เพื่อสะท้อนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างรอบด้านยิ่งขึ้น ในด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนควรใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียควบคู่กับกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและพัฒนาทักษะการปฏิบัติของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้ ผู้สอนควรออกแบบหน่วยการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระยะเวลาเรียนและสอดคล้องกับการวางแผนหลักสูตร โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างเนื้อหา กิจกรรม และการใช้สื่อการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กิตติพัฒน์ ศรีชัย. (2565). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ. วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์, 8(3), 14-26.

คณิตตา ปันติ และคณะ. (2564). การผลิตสื่อวีดิทัศน์เชิงปฏิสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมทักษะการปฏิบัติงานเย็บผ้าในรายวิชาการงานอาชีพของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 35(1), 113-122.

ชญานิน อุประ และคณะ. (2566). การพัฒนาสื่อการสอนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่องแม่ฮ่องสอนเมืองสามหมอก. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสู่ชุมชน, 1(1), 48-59.

ฐิติมา จันทะคีรี. (2565). การเรียนการสอนออนไลน์ในยุคดิจิทัล. Journal of Modern Learning Development, 7(10), 349-363.

เตชินี ทิมเจริญ และคณะ. (2565). การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบ เพื่อ ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 22(3), 1-12.

มุกดา อามาตย์. (2562). การพัฒนาสื่อการสอนมัลติมีเดียวิชาพื้นฐานงานประดิษฐ์ เรื่องดอกไม้ประดิษฐ์สำหรับนักเรียนสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

วลิดา อุ่นเรือน. (2566). กลยุทธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพโดยใช้สะเต็มศึกษาสำหรับผู้เรียน Generation Z. วารสารวิจัยวิชาการ, 6(6), 383-398.

สกนธ์ชัย ชะนูนันท์ และสุริยา ชาปู่. (2566). ผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ระดับมัธยมศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19: มุมมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง. Journal of Roi Kaensarn Academi, 9(1), 117-134.

อนิรุธ แง้มพราย และอุไรวรรณ ศรีไชยเลิศ. (2565). การพัฒนาสื่อช่วยสอนมัลติมีเดียร่วมกับเทคนิคการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ Innovation and Technology เพื่อรองรับสังคมไทยสู่ยุค Digital World ครั้งที่ 14 (หน้า 975-984). นครปฐม: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

Branch, R. M. (2009). Instructional design: The ADDIE approach. New York: NY: Springer.

Likert, R. (1967). The human organization: Its management and value. New York, NY: McGraw-Hill.

Mayer, R. E. (2005). The Cambridge handbook of multimedia learning. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

บทความวิจัย

การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน*

THE USE SOCIAL MEDIA TO PROMOTE MARKETING FOR SMALL AND MEDIUM ENTERPRISE IN THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

จาง หยู*, ภูริพัฒน์ แก้วตาธนวัฒนา, จำเริญ คังคะศรี, นิสากร ยินดีจันทร์
Zhang Yu*, Puripat Keawtathanawatthana, Chamroen Kungkhasri, Nisakorn Yindeechan
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ประเทศไทย
Faculty of Communication Arts, Rambhai Barni Rajabhat university, Chanthaburu, Thailand
*Corresponding author E-mail: puripat.k@rbru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณัฐประชาชนจีน และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประสบการณ์บริหารกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนในเมืองเศรษฐกิจหลัก 4 แห่ง ได้แก่ เมืองปักกิ่ง เมืองเซี่ยงไฮ้ เมืองกว่างโจว และเมืองเซิ่นเจิ้น จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมตราฐาน และใช้สถิติ F-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และพบว่า กิจกรรมทางการตลาดในสื่อสังคมออนไลน์ การมีส่วนร่วมของลูกค้าในสื่อสังคมออนไลน์ ภาพลักษณ์ของแบรนด์ในสื่อสังคมออนไลน์ ผลิตภัณฑ์ราคาและช่องทางการจัดจำหน่ายในสื่อสังคมออนไลน์ และประสิทธิผลทางการตลาดในสื่อสังคมออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์บริหารวิสาหกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สรุป: การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ส่งผลโดยตรงต่อการรับรู้ผลิตภัณฑ์ราคาและช่องทางการจัดจำหน่ายของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการเพิ่มยอดขายของวิสาหกิจ ซึ่งผลการวิจัยนี้สามารถนำไปกำหนดเป็นกลยุทธ์ในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ในด้านต่าง ๆ ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะกิจกรรมการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การใช้สื่อสังคมออนไลน์, การส่งเสริมการตลาด, วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Abstract

The purpose of this research is to study the use of online social media to promote the marketing of small and medium-sized enterprises in the People's Republic of China, and to examine the relationship between managerial experience and the use of social media to enhance marketing for small and medium-sized enterprises. The research employs a quantitative approach. Data was collected using questionnaires from a sample group of entrepreneurs in the People's

* Received 12 January 2026; Revised 30 January 2026; Accepted 31 January 2026

Republic of China in four major economic cities: Beijing, Shanghai, Guangzhou, and Shenzhen, totaling 400 individuals. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, and standard deviation, and an F-test was used for one-way ANOVA and Pearson correlation analysis. The research found that the use of social media to promote the marketing of small and medium-sized enterprises in the People's Republic of China is generally at a high level, with an average score of 4.30. It was found that social media marketing activities, customer engagement on social media, brand image on social media, product pricing and distribution channels on social media, and marketing effectiveness on social media are significantly correlated with business management experience at the 0.05 significance level. Conclusion: The use of social media to promote marketing for small and medium enterprises directly affects consumers' perceptions of products, prices, and distribution channels, which in turn impacts the increase in sales for these enterprises. The findings of this research can be used to develop strategies to effectively promote the use of social media in various aspects of small and medium-sized enterprises, especially in marketing activities.

Keywords: Used of Social Media, Marketing Promotion, Small and Medium Enterprises

บทนำ

ในปี 2020 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ทะลุเกณฑ์ระดับ 100 ล้านล้านหยวน หรือประมาณ 480 ล้านล้านบาทไทยเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ จีนเป็นเพียงแห่งเดียวในโลกที่สามารถรักษาอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจในเชิงบวกได้ท่ามกลางวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในขณะที่เศรษฐกิจโลกโดยรวมหดตัวลงร้อยละ 4.4 โดยเศรษฐกิจทางอินเทอร์เน็ตมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสามารถในการฟื้นตัวของเศรษฐกิจจีน โดยภาคเศรษฐกิจดิจิทัลของจีนขยายตัวร้อยละ 9.7 ในปี 2020 ซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศโดยรวมถึงสามเท่า และคิดเป็นสัดส่วนมากถึงร้อยละ 38.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศทั้งหมด (South China Morning Post, 2021) การเติบโตทางเศรษฐกิจเหล่านี้เกิดจากการเคลื่อนย้ายกิจกรรมของผู้บริโภคและธุรกิจไปสู่พื้นที่ออนไลน์อันเนื่องมาจากการหยุดชะงักที่เกิดจากการระบาดของโควิด-19 การเติบโตของเทคโนโลยีบรอดแบรนด์และอินเทอร์เน็ตมีความสำคัญต่อการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของจีนเป็นอย่างมาก จากการศึกษาของ (Xue. J et al., 2022) พบว่าประชาชนจีนมีการเข้าถึงบรอดแบรนด์เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ส่งผลให้อัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศจีนเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.87 ด้วยสถานการณ์โควิด-19 ทำให้รัฐบาลจีนมีมาตรการเข้มงวดให้ประชาชนอยู่บ้านและใช้มาตรการกักกันอย่างเข้มงวด ทำให้หลายองค์กรต้องปรับตัวสู่รูปแบบการทำงานจากที่บ้าน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยโครงสร้างพื้นฐานด้านอินเทอร์เน็ตที่แข็งแกร่ง โดย ณ เดือนธันวาคม 2021 จีนมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตถึง 1.032 พันล้านคน คิดเป็นหนึ่งในห้าของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลก การเติบโตของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนี้เกิดจากหลายปัจจัย ได้แก่ ผลกระทบจากการระบาดของโควิด-19 การปรับปรุงการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ชนบทและการเพิ่มขึ้นของการใช้งานในกลุ่มผู้สูงอายุ ส่งผลให้ตลาดค้าปลีกออนไลน์ของจีนมีขนาดใหญ่ระดับโลก โดยมูลค่าการขายออนไลน์ในปี 2020 อยู่ที่ 11.76 ล้านล้านหยวน (Global Times, 2021) จีนครองตำแหน่งตลาดค้าปลีกออนไลน์ที่ใหญ่ที่สุดในโลกมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาแปดปีติดต่อกันนับตั้งแต่ปี 2013 ในช่วงที่เกิดการระบาด จำนวนผู้ซื้อสินค้าออนไลน์เพิ่มขึ้น 72.15 ล้านคนในระหว่างเดือนมีนาคมถึงธันวาคม 2020 โดยส่วนใหญ่ทำการซื้อผ่านโทรศัพท์มือถือ จนมีผู้ซื้อสินค้าออนไลน์รวมทั้งสิ้น 782 ล้านคน (CNBC., 2021)

การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่ง่ายขึ้นและการก้าวเข้ามาของสื่อสังคมออนไลน์ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องวิถีชีวิตของเราอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หน้าที่เราคือต้องเป็นส่วนหนึ่งของอินเทอร์เน็ตและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่นเดียวกับที่ต้องใช้ประโยชน์จากสื่อต่าง ๆ เหล่านี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเช่นเดียวกัน บุคคลในฐานะผู้เสพและผู้ใช้เทคโนโลยีไม่สามารถปฏิเสธที่จะเสพหรือใช้เทคโนโลยีเหล่านั้นได้อีกต่อไป การสื่อสารออนไลน์นี้จึงมีประโยชน์ ทำให้ทุกคนสามารถรับรู้ข่าวสาร ความเคลื่อนไหว หรือการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น เข้าถึงได้ทุกกลุ่มเป้าหมาย หากว่าเลือกใช้การสื่อสารออนไลน์ได้อย่างถูกวิธี จะช่วยสร้างข้อมูลเพื่อการตัดสินใจด้านต่าง ๆ ได้มากขึ้น เพราะการสื่อสารออนไลน์เราสามารถรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร การวิเคราะห์ ความน่าเชื่อถือ ข้อเท็จจริง และอื่น ๆ จากผู้ที่เคยใช้สื่อสังคมออนไลน์นั้นมาก่อนได้ การสื่อสารออนไลน์ประหยัดค่าใช้จ่ายได้เป็นอย่างมากการติดต่อสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์นั้นผู้สื่อสารไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายแค่มีแอพพลิเคชั่น หรือโปรแกรมติดต่อกัน จากนั้นก็ทำการเชื่อมต่อ Wi-Fi เท่านี้ก็สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ การเติบโตของสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก เนื่องด้วยคุณสมบัติในการถ่ายทอดข้อมูลความรู้ได้อย่างรวดเร็วของสื่อสังคมออนไลน์ที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดการสื่อสารและมีการถ่ายโอนข้อมูลได้อย่างสะดวกมากขึ้น ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจนก่อให้เกิดชุมชนเสมือน (Virtual community) (Cao, D. et al., 2021) การสื่อสารออนไลน์กำลังเปลี่ยนแปลงวิธีการสื่อสารและพฤติกรรมการซื้อของผู้คนอย่างมีนัยสำคัญ สื่อสังคมออนไลน์ได้เปลี่ยนจากแพลตฟอร์มสำหรับการเชื่อมต่อทางสังคม มาเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังสำหรับการโฆษณาแบรนด์และผลิตภัณฑ์ในรูปแบบดิจิทัล

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศจีนถือว่าเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายในประเทศมาโดยตลอด จากข้อมูลสถิติพบว่าในประเทศจีนมีธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีมากถึงร้อยละ 99 ของธุรกิจทั้งหมดในประเทศจีน และนอกจากนี้ธุรกิจดังกล่าวยังเป็นแหล่งสร้างงานที่สำคัญในกับคนในประเทศถึงร้อยละ 80 สร้างรายได้ทางภาษีคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 50 ของรายได้จากภาษีทั้งหมดของภาครัฐ และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 60 ของจีดีพีของปี 2023 อย่างไรก็ตามแม้ว่าสื่อสังคมออนไลน์จะเป็นแพลตฟอร์มที่มีศักยภาพสูงและมีต้นทุนการเข้าถึงที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับช่องทางการสื่อสารการตลาดแบบดั้งเดิม แต่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจีนกลับประสบปัญหาและความท้าทายมากขึ้น เมื่อพยายามใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการสื่อสารการตลาดในทางปฏิบัติ (Chen, L. & Zhou, Y. , 2021); (Zhang, M., 2018) ทั้งด้านของความท้าทายด้านเนื้อหาและความคิดสร้างสรรค์ โดยเนื้อหาที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสร้างขึ้นมักขาดนวัตกรรม ความน่าสนใจ และความน่าดึงดูดใจ ทำให้ยากต่อการสร้างความโดดเด่นด้านเนื้อหาและความคิดสร้างสรรค์ในสื่อสังคมออนไลน์ท่ามกลางความหนาแน่นของข้อมูลบนสื่อสังคมออนไลน์ (Minh. T. et al., 2022) การผลิตเนื้อหาที่มีคุณภาพสูงในการสื่อสารการตลาดอย่างสม่ำเสมอ ทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความต้องการทรัพยากรและทักษะเฉพาะทาง ซึ่งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหลายแห่งขาดแคลน (Laradi. F et al., 2023) การขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านการตลาดและการสื่อสารนำไปสู่การผลิตเนื้อหาและการโพสต์ในสื่อสังคมออนไลน์เพื่อการโปรโมตสินค้าของวิสาหกิจที่ไม่สม่ำเสมอซึ่งเป็นแนวทางที่เป็นแบบตอบสนองต่อตัววิสาหกิจเองมากกว่าการทำการสื่อสารการตลาดเชิงรุก (Jibril, A. et al., 2019); (McCann, M. & Barlow, A., 2015) และปัญหาอื่น ๆ เช่นความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถปรับกลยุทธ์การตลาดหรือกลยุทธ์การสื่อสารได้ทันเวลา และยังมีความเสี่ยงทางกฎหมายและข้อกังวลด้านความเป็นส่วนตัว ในขณะเดียวกันวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังเผชิญกับความท้าทายด้านผลิตภัณฑ์ ความสม่ำเสมอของผลิตภัณฑ์ ราคา การแข่งขันด้านราคาต่ำ และช่องทางการขาย ขาดกลยุทธ์การตลาดดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ

แนวทางการสื่อสารการตลาดแบบดั้งเดิม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศจีน มักจะมีกลยุทธ์การสื่อสารการตลาด และดำเนินการในลักษณะแยกกันระหว่างกลยุทธ์และการสื่อสารการตลาดของส่วนต่าง ๆ ซึ่งอาจทำให้ภาพรวมของการประชาสัมพันธ์ การโฆษณา การตลาดทางตรง การขาดโดยบุคคล และการส่งเสริม

การขายเป็นไปอย่างไม่เป็นระบบระเบียบ ส่งผลให้ลูกค้าอาจย้ายไปซื้อสินค้าของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแบรนด์อื่นที่ลักษณะการสื่อสารการตลาดออนไลน์ที่มีความชัดเจนมากกว่า ดังนั้นข้อมูลผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เผยแพร่โดยสื่อสังคมออนไลน์ ผู้บริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่คำนึงถึงประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ และสามารถประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์มาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารการตลาดร่วมกันจะทำให้ผลประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีอัตราการขยายตัวที่สูงขึ้น และการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดของวิสาหกิจขนากกลางและขนาดย่อมในประเทศจีนยังสอดคล้องกับแนวทางการใช้สื่อสมัยใหม่ที่กลมกลืนกับพฤติกรรมของผู้บริโภคยุคดิจิทัลได้ดีมากยิ่งขึ้น การสื่อสารการตลาดออนไลน์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมช่วยให้เข้าถึงผู้บริโภคขนาดใหญ่ขึ้น การใช้การสื่อสา รตลาดออนไลน์ผ่านช่องทางที่หลากหลายช่วยให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้มากขึ้น และสื่อสังคมออนไลน์ยังช่วยขยายขอบเขตการเข้าถึงสินค้าหรือบริการของผู้บริโภคมากขึ้นด้วย ซึ่งหมายความว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงมีโอกาสมากขึ้นในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและดึงดูดผู้บริโภคที่เหมาะสมมาที่แบรนด์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ด้วยความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเมืองเศรษฐกิจหลัก 4 แห่ง ได้แก่ เมืองปักกิ่ง เมืองเซี่ยงไฮ้ เมืองกว่างโจว และเมืองเซิ่นเจิ้น ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ และพื้นที่อื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านการส่งเสริมการตลาดให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้ และเกิดพฤติกรรมการซื้อที่จะเกิดประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยรวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณัฐประชาชนจีน

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประสบการณ์บริหารกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชาการและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ในเมืองเศรษฐกิจหลัก 4 แห่ง ได้แก่ คือ 1) เมืองปักกิ่ง 2) เมืองเซี่ยงไฮ้ 3) เมือง กว่างโจว และ 4) เมืองเซิ่นเจิ้น มีจำนวน 25,883 คน จึงคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ซึ่งในแต่ละเมืองมีผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไม่เท่ากัน เพื่อให้มั่นใจว่าสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 4 เมืองมีความสมดุล จึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling)

ขอบเขตด้านเนื้อหา ทำการศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ในครั้งนี้ ดำเนินการศึกษาลักษณะส่วนบุคคลของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ด้านเพศ ด้านอายุ ด้านประสบการณ์การบริหารวิสาหกิจ ด้านระดับการศึกษา รวมถึงศึกษาปัจจัย 5 ด้าน ที่ส่งเสริมการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้ประการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ ด้านกิจกรรมการตลาดในสื่อสังคมออนไลน์

ด้านการมีส่วนร่วมของลูกค้าในสื่อสังคมออนไลน์ ด้านภาพลักษณ์ของแบรนด์วิสาหกิจ ด้านผลิตภัณฑ์ ราคา และช่องทางการจัดจำหน่าย และประสิทธิผลทางการตลาดในสื่อสังคมออนไลน์

ขอบเขตด้านเวลา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาศึกษาทั้งสิ้น 1 ปี (สิงหาคม 2567 - สิงหาคม 2568)

ขอบเขตด้านสถานที่ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เฉพาะในเมืองเศรษฐกิจหลัก 4 แห่ง คือ 1) เมืองปักกิ่ง 2) เมืองเซี่ยงไฮ้ 3) เมืองกว่างโจว และ 4) เมืองเซิ่นเจิ้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสร้างแบบสอบถามตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อความถูกต้องและครอบคลุมประเด็นที่ศึกษา ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะตรวจสอบรายการ (Check list) ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการตลาดในสื่อสังคมออนไลน์, การมีส่วนร่วมของลูกค้าในสื่อสังคมออนไลน์, ภาพลักษณ์ของแบรนด์วิสาหกิจ, ผลิตภัณฑ์ ราคา และช่องทางการจัดจำหน่าย, และประสิทธิผลทางการตลาดในสื่อสังคมออนไลน์ เป็นชุดคำถามแบบมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ (Ranting Scale) ตามแบบของลิเคร์ท (Likert's) ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะงานวิจัย แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจความตรงของเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และมีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of Item- Objective Congruence : IOC) (Tirakanon, S., 2014) ได้ค่า IOC มีค่าเท่ากับ 0.85 ซึ่งมีค่า IOC สูงกว่า 0.50 ถือว่ามีความเที่ยงตรงสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการนำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามมาตรวจความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูลและนำไปวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยลักษณะส่วนบุคคลของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และด้านกิจกรรมการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์, ด้านการมีส่วนร่วมของลูกค้า, ด้านภาพลักษณ์ของแบรนด์วิสาหกิจ, ด้านผลิตภัณฑ์ ราคา และช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านประสิทธิผลทางการตลาดของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ด้วยสถิติ F-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ตามวัตถุประสงค์ และนำเสนอข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณา

ผลการวิจัย

การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

1. การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณัฐประชาชนจีน พบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาด ด้านกิจกรรมการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 4.41 ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาด ด้านการมีส่วนร่วมของลูกค้าในสื่อสังคมออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 4.21 ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาด ด้านภาพลักษณ์ของแบรนด์ในสื่อสังคมออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 4.23 ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ราคา และช่องทางการขาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 4.33 และผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาด ด้านประสิทธิผลทางการตลาดในสื่อสังคมออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 4.42

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (N=400)

การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาด		$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	ด้านกิจกรรมการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์	4.41	0.74	มากที่สุด
2	ด้านการมีส่วนร่วมของลูกค้าในสื่อสังคมออนไลน์	4.21	0.72	มากที่สุด
3	ด้านภาพลักษณ์ของแบรนด์ในสื่อสังคมออนไลน์	4.23	0.75	มากที่สุด
4	ด้านผลิตภัณฑ์ ราคา และช่องทางการขาย	4.33	0.72	มากที่สุด
5	ด้านประสิทธิผลทางการตลาดในสื่อสังคมออนไลน์	4.42	0.74	มากที่สุด
รวม		4.30	0.73	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่า ด้านกิจกรรมการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ ด้านการมีส่วนร่วมของลูกค้าในสื่อสังคมออนไลน์ ด้านภาพลักษณ์ของแบรนด์ในสื่อสังคมออนไลน์ ด้านผลิตภัณฑ์ ราคา และช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านประสิทธิผลทางการตลาดในสื่อสังคมออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์บริหารวิสาหกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบค่าความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การบริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน กับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ประสบการณ์การบริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน	การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน									
	ด้านกิจกรรมการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์		ด้านการมีส่วนร่วมของลูกค้าในสื่อสังคมออนไลน์		ด้านภาพลักษณ์ของแบรนด์ในสื่อสังคมออนไลน์		ด้านผลิตภัณฑ์ ราคา และช่องทางการจัดจำหน่าย		ด้านประสิทธิผลทางการตลาดในสื่อสังคมออนไลน์	
	r	Sig.	r	Sig.	r	Sig.	r	Sig.	r	Sig.
1-5 ปี	.245	.064	-.188	.056	.154	.083	.145	.054	.066	.187
6-10 ปี	.139	.006*	.310	.000*	.359	.032*	.129	.000*	.126	.012*
11-15 ปี	.063	.044*	.170	.001*	.158	.024*	-.053	.041*	.109	.029*
16 ปีขึ้นไป	.285	.003*	.381	.022*	.129	.040*	.310	.036*	.228	.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบค่าความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การบริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน กับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่า

1. ประสบการณ์การบริหาร 1 - 5 ปี ของผู้บริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีประสบการณ์การบริหาร 1 - 5 ปี ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

2. ประสบการณ์การบริหาร 6 - 10 ปี ของผู้บริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีประสบการณ์การบริหาร 6 - 10 ปี มีความสัมพันธ์กับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนทุกด้าน

3. ประสบการณ์การบริหาร 11 - 15 ปี ของผู้บริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีประสบการณ์การบริหาร 11 - 15 ปี มีความสัมพันธ์กับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนทุกด้าน

4. ประสบการณ์การบริหาร 16 ปีขึ้นไปของผู้บริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีประสบการณ์การบริหาร 16 ปีขึ้นไป มีความสัมพันธ์กับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนทุกด้าน

อภิปรายผล

1. ผลศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณัฐประชาชนจีน มีประเด็นสำคัญนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 กิจกรรมการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ จากการศึกษาพบว่า กิจกรรมการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีอิทธิพลและมีความสำคัญมากต่อประสิทธิผลทางการตลาด ช่วยเพิ่มการรับรู้แบรนด์ของวิสาหกิจ (Brand Awareness) และสามารถกระตุ้นความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคได้อย่างชัดเจน และพบว่า กิจกรรมการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นกิจกรรมทางการตลาดเพื่อสร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจ สร้างการยอมรับ รวมไปถึงรักษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับผู้บริโภค โดยมุ่งหวังให้เกิดการรับรู้ แล้วนำไปสู่การกระตุ้นยอดขาย และสร้างความจงรักภักดีของลูกค้าที่มีแต่แบรนด์สินค้าของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผ่านกิจกรรมการนำเสนอเนื้อหาด้วยวิดีโอสั้นและการไลฟ์สดเกี่ยวกับสินค้าและบริการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เน้นการมีปฏิกิริยาโต้ตอบระหว่างกันและการสร้างความบันเทิงแก่ผู้บริโภคที่เป็นลูกค้าในสื่อสังคมออนไลน์ และยังพบว่า รูปแบบกิจกรรมการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมถูกใช้เป็นกลยุทธ์สำคัญด้านการสื่อสารการตลาดที่ขับเคลื่อนด้วยเนื้อหาด้านคุณภาพของสินค้า และปรับเปลี่ยนแนวคิดจากการมุ่งเน้นการขายสินค้าวิสาหกิจเพียงอย่างเดียว มาเป็นการผลิตสื่อออนไลน์ที่ให้ความรู้ ความบันเทิง และแบ่งปันประสบการณ์เพื่อสร้างความผูกพันทางอารมณ์และความน่าเชื่อถือ ซึ่งกิจกรรมการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมช่วยลดระยะเวลาการตัดสินใจซื้อสินค้าวิสาหกิจได้มาก สอดคล้องกับแนวคิดของ ปรีชา ศรีศักดิ์หิรัญ, 2561 กระบวนการเลือกสรรข่าวสารก่อนการซื้อ การรับรู้เป็นขั้นตอนต่อมาจากการตระหนักที่ผู้รับสารหรือผู้บริโภคได้ตีความหมายของสารโดยการพิจารณาจากปัจจัยด้านจิตวิทยาและสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ (ปรีชา ศรีศักดิ์หิรัญ, 2561) ของผู้บริโภคซึ่งผู้รับสารหรือผู้บริโภคสามารถตีความหมายสารจากผู้ประกอบการตามประสบการณ์ของตน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chatterjee, S., & Kar, A. k., 2020 ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับและใช้การตลาดผ่านโซเชียลมีเดียของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศอินเดีย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงประโยชน์จากโซเชียลมีเดีย การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานโซเชียลมีเดียเป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศอินเดีย (Chatterjee, S. & Kar, A. K., 2020)

1.2 การมีส่วนร่วมของลูกค้าในสื่อสังคมออนไลน์ จากการศึกษาพบว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้ความสำคัญกับลูกค้า มีการเปิดโอกาสให้ลูกค้าเข้ามามีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมในสื่อสังคมออนไลน์ของลูกค้า เป็นการเปิดโอกาสให้ลูกค้าเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในส่วนต่าง ๆ ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และการบริการลูกค้า โดยการนำความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ความต้อง

และความคาดหวังต่อสินค้าของวิสาหกิจที่นำเสนอบนสื่อสังคมออนไลน์มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของสินค้าหรือบริการของวิสาหกิจให้มีคุณภาพที่ตอบสนองความต้องการและสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภค และพบว่า การมีส่วนร่วมของลูกค้าในสื่อสังคมออนไลน์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ในลักษณะการโต้ตอบกันทันที คือการพูดคุยกับลูกค้าเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับความต้องการ ความชอบ และความคาดหวัง เพื่อให้สามารถผลิตผลิตภัณฑ์และบริการที่ตรงกับความต้องการของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมของลูกค้าในสื่อสังคมออนไลน์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีได้หลายรูปแบบ เช่น การให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ การเข้าร่วมกลุ่มสนทนาหรือการสำรวจ หรือแม้แต่การร่วมสร้างหรือร่วมออกแบบผลิตภัณฑ์กับวิสาหกิจ กิจกรรมการมีส่วนร่วมในสื่อสังคมออนไลน์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นการส่งเสริมความรู้สึกของลูกค้าว่าลูกค้าได้เป็นหุ้นส่วนหนึ่งและทำให้ลูกค้ามีความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญที่สามารถส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าเพราะตนเองเป็นผู้สนับสนุนวิสาหกิจและเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นธุรกิจหลักของการมีส่วนร่วมของลูกค้ามากกว่าธุรกิจประเภทอื่น ๆ การมีส่วนร่วมของลูกค้าในสื่อสังคมออนไลน์ของวิสาหกิจจึงเป็นการเพิ่มความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อีกทั้งการมีส่วนร่วมในสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้วิสาหกิจขนาดขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเข้าใจความต้องการของลูกค้า คาดการณ์ และสร้างผลิตภัณฑ์และบริการที่ตรงกับความคาดหวังความต้องการของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Amazon Ads., 2024 การมีส่วนร่วมของผู้บริโภคเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกบริษัทที่ต้องการเติบโตในเศรษฐกิจที่โหดร้ายในปัจจุบัน (Amazon Ads., 2024) การมีส่วนร่วมของลูกค้าในกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาจส่งผลให้เกิดการพัฒนาโซลูชันที่สร้างสรรค์ที่ตอบสนองความต้องการและความชอบของพวกเขา ธุรกิจสามารถเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้าและสามารถทำให้ธุรกิจดำเนินกิจการต่อไปได้ การมีส่วนร่วมส่งผลโดยรวมให้ลูกค้าตัดสินใจได้ดีขึ้น การมีส่วนร่วมนี้ส่งเสริมความรู้สึกภักดีและความไว้วางใจในหมู่ลูกค้า การมีส่วนร่วมของลูกค้ายังสามารถสร้างข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ แคมเปญโฆษณา และการสนับสนุนลูกค้า ธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของลูกค้าในท้ายที่สุดมีโอกาสประสบความสำเร็จในระยะยาวมากขึ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นารีรัตน์ ภาคกินร, 2564 ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของลูกค้าบนสื่อออนไลน์ ของกลุ่มเจเนอเรชั่น Y ในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมบนสื่อออนไลน์ ด้านการจัดให้เข้าร่วมกิจกรรมของร้านค้าออนไลน์ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมบนสื่อออนไลน์ในภาพรวมมากที่สุด (นารีรัตน์ ภาคกินร , 2564) และการมีส่วนร่วมบนสื่อออนไลน์ส่งผลต่อส่วนประสมการตลาดออนไลน์ด้านการติดตาม การกดถูกใจ การแสดงความ คิดเห็น และการสั่งซื้อสินค้า การจัดให้เข้าร่วมกิจกรรมของร้านค้าออนไลน์ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมบนสื่อออนไลน์มากที่สุด และพบว่า การมีส่วนร่วมบนสื่อออนไลน์ส่งผลต่อส่วนประสมการตลาดออนไลน์ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการจัดให้เข้าร่วมกิจกรรมของร้านค้าออนไลน์ส่งผลมากที่สุด และการให้บริการ การดูแล การตอบคำถามแบบรวดเร็วและได้รับข้อมูลที่เป็นจริงของร้านค้าออนไลน์

1.3 ภาพลักษณ์ของแบรนด์ในสื่อสังคมออนไลน์ จากการศึกษาพบว่า ภาพลักษณ์ของแบรนด์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสร้างขึ้นมา เพื่อให้ลูกค้าที่ซื้อสินค้าของวิสาหกิจจดจำ อาทิ คุณภาพของสินค้าวิสาหกิจ, คุณค่าของแบรนด์, จุดยืนของแบรนด์, การให้บริการ, ประสบการณ์ที่ผู้บริโภคได้รับ เพื่อให้แบรนด์ของวิสาหกิจมีความโดดเด่นและมีความแข็งแกร่งมากกว่าแบรนด์คู่แข่งที่อยู่ในท้องตลาด จนทำให้แบรนด์วิสาหกิจมีความน่าเชื่อถือและส่งผลให้การดำเนินกิจการวิสาหกิจเติบโตมากขึ้นทางด้านชื่อเสียง ยอดขาย และส่วนแบ่งการตลาด (Market Share) เนื่องจากภาพลักษณ์ของแบรนด์วิสาหกิจนั้นส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคเป็นอย่างมาก และพบว่า ลูกค้าจะเลือกซื้อสินค้าจากแบรนด์ของวิสาหกิจที่มีภาพลักษณ์ที่ดีและน่าเชื่อถือ มากกว่าสินค้าจากแบรนด์ที่ไม่เคยได้ยินชื่อและไม่มีใครเคยใช้มาก่อน ภาพลักษณ์แบรนด์วิสาหกิจในสื่อสังคมออนไลน์เป็น

ช่องทางการสื่อสารที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุดในยุคปัจจุบัน การทำให้แบรนด์ของวิสาหกิจเป็นที่รู้จักในวงกว้างโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ก็จะทำให้ผู้บริโภครู้ว่ามีแบรนด์ของวิสาหกิจขายสินค้า หรือการให้บริการของวิสาหกิจประเภทต่าง ๆ เหล่านี้อยู่ ซึ่งจะช่วยเพิ่มโอกาสในการเป็นหนึ่งในตัวเลือกประกอบการตัดสินใจซื้อ สอดคล้องกับแนวคิดของ (วิเชียร เลิศโภคานนท์ และคณะ, 2561) กิจกรรมการตลาดที่ดีจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ กิจกรรมที่ต้องจัดต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอที่แปลกใหม่อยู่ตลอดเวลา แต่ต้องคงเอกลักษณ์ของแบรนด์ให้ลูกค้าจดจำ และสิ่งที่สำคัญคือสร้างรายได้ให้กิจการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดกิจกรรมที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของแบรนด์จึงเป็นกิจกรรมการตลาดให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายด้านเป็นการใช้ระบบบริหารจัดการเป็นการสร้างภาพลักษณ์ช่วยให้แบรนด์สามารถรักษาฐานลูกค้าเก่าและสร้างยอดขายซื้อได้อย่างต่อเนื่อง

1.4 ผลิตภัณฑ์ ราคา และช่องทางการจัดจำหน่าย จากการศึกษาพบว่า 1) ด้านผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจเป็นสินค้าหรือบริการที่วิสาหกิจนำเสนอในสื่อสังคมออนไลน์เพื่อให้กับลูกค้าทราบเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจโดยคำนึงถึงความต้องการและสนองตอบต่อความพึงพอใจของลูกค้า โดยการพัฒนาคุณภาพ การออกแบบ และคุณสมบัติพิเศษอื่น ๆ ของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจที่สามารถใช้ได้ง่ายและมีความคงทนทำให้ผู้บริโภคเกิดการประหยัด เพราะไม่ต้องซื้อสินค้าบ่อยโดยไม่จำเป็น และพบว่า วิสาหกิจมีการพัฒนาสินค้าจากข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ตลาดและการวิจัยผู้บริโภค ช่วยให้วิสาหกิจมีความเข้าใจผู้บริโภค และสามารถผลิตผลิตภัณฑ์อย่างมีความรู้ความเข้าใจว่าผลิตภัณฑ์ใดที่เหมาะสมและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้ดีที่สุด และยังพบว่า ปัจจัยสู่ความสำเร็จของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจ คือคุณภาพ ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจที่มีคุณภาพสูงจะสร้างความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้า การรักษามาตรฐานคุณภาพและการปรับปรุงผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งจำเป็น และวิสาหกิจยังมีการใช้นวัตกรรมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ของวิสาหกิจที่มีความเป็นเอกลักษณ์และตอบสนองต่อความต้องการของตลาด สามารถช่วยให้วิสาหกิจมีความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยวิสาหกิจมีการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจและใช้งานได้สะดวก สามารถดึงดูดความสนใจของลูกค้าและเพิ่มโอกาสในการซื้อ รวมถึงวิสาหกิจยังมีการบริการหลังการขายที่ดี เช่น การรับประกันคุณภาพผลิตภัณฑ์ ช่วยสร้างความพึงพอใจและความภักดีของผู้บริโภคในระยะยาว 2) ด้านราคาของผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการกำหนดความสำเร็จของผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจในตลาด การตั้งราคาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจมีความเหมาะสมโดยวิสาหกิจนำมีการต้นทุนการผลิต ราคาแข่งขันในตลาด และความสามารถในการจ่ายเงินค่าสินค้าของลูกค้า และพบว่า วิสาหกิจมีวิธีการหาวิธีการตั้งราคาที่ไม่สูงมากจึงสามารถดึงดูดลูกค้าได้ และในขณะเดียวกันวิสาหกิจยังสามารถทำกำไรได้ด้วยการใช้กลยุทธ์การตั้งราคา เช่น การตั้งราคาต่ำในสินค้าบริโภคทั่วไปเพื่อเจาะตลาด และการตั้งราคาสูงในสินค้าที่มีเอกลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นเพื่อสร้างภาพลักษณ์ เป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการตั้งราคาที่เหมาะสมของวิสาหกิจที่ทำให้สามารถแข่งขันในตลาดได้ และสามารถช่วยดึงดูดลูกค้าและเพิ่มยอดขาย 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์วิสาหกิจ เป็นวิธีการที่วิสาหกิจพยายามนำผลิตภัณฑ์หรือบริการให้เข้าถึงลูกค้าให้ได้มากที่สุด โดยพบว่าวิสาหกิจมีการเลือกช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีการแจ้งที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ และบุคคลที่ลูกค้าสามารถติดต่อได้ตลอดเวลา และพบว่า วิสาหกิจเลือกช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีประสิทธิภาพและตรงกับพฤติกรรมการซื้อของลูกค้า คือผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจมีการขายผ่านร้านค้าปลีกเพื่ออำนวยความสะดวกและผู้บริโภคสามารถซื้อและนำไปใช้ได้ทันที และร้านค้าออนไลน์ซึ่งเป็นการขายตรงเพื่ออำนวยความสะดวกช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางในการเดินทางไปซื้อสินค้าที่ร้านค้าปลีก การเลือกช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านร้านค้าปลีกและผ่านร้านค้าออนไลน์ของวิสาหกิจนับเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบันสามารถช่วยให้ลูกค้าเข้าถึงผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจได้ง่ายขึ้น และเป็นการเพิ่มโอกาสในการขายสินค้าของวิสาหกิจ สอดคล้องกับแนวคิดของ Li, Y., 2018 การตลาดดิจิทัลในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนธุรกิจด้วยประสิทธิภาพที่เหนือกว่าการตลาดแบบดั้งเดิม (Li, Y., 2018) โดยลักษณะเด่นประการแรกคือการเน้นการบูรณาการระบบการทำงานทั้งส่วนหน้าและส่วนหลังอย่างสมบูรณ์ ซึ่งหมายถึงการเชื่อมโยงกระบวนการทั้งหมดตั้งแต่

การนำเสนอข้อมูลผลิตภัณฑ์ การทำธุรกรรมการชำระเงิน ไปจนถึงการให้บริการหลังการขาย ให้สามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและไร้รอยต่อบนแพลตฟอร์มเดียวกัน ซึ่งช่วยลดความซับซ้อนและเพิ่มความรวดเร็วในการดำเนินงานและยังสอดคล้องกับแนวคิดของ (Smith, A. et al., 2017) โดยลักษณะเด่นประการที่สองคือการให้ความสำคัญกับการบริการส่วนบุคคลในระดับสูง การตลาดดิจิทัลอาศัยเทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคแต่ละราย ทำให้ธุรกิจสามารถนำเสนอผลิตภัณฑ์ บริการ หรือเนื้อหาโฆษณาที่ตรงกับความต้องการเฉพาะบุคคลได้อย่างแม่นยำ ซึ่งเป็นการสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจและเพิ่มโอกาสในการขาย

1.5 ประสิทธิผลทางการตลาดในสื่อสังคมออนไลน์ จากการศึกษาพบว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพเกิดผลลัพธ์ดีมากในยุคดิจิทัลปัจจุบันมีผู้ชมสื่อสังคมออนไลน์และตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจจำนวนมากในยุคดิจิทัลปัจจุบัน การสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือที่สำคัญของวิสาหกิจในการเพิ่มการจำนวนการมองเห็นผลิตภัณฑ์และกิจกรรมทางการตลาดอื่น ๆ ของวิสาหกิจ ด้วยคุณสมบัติของสื่อสังคมออนไลน์ที่ช่วยในการมีปฏิสัมพันธ์ในลักษณะโต้ตอบระหว่างกันแบบเรียลไทม์สามารถช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวิสาหกิจกับลูกค้าอย่างได้มีประสิทธิภาพ การเข้าใจลูกค้าและการใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมในการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์สามารถทำให้วิสาหกิจมีความโดดเด่นจากคู่แข่งและเพิ่มยอดขายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพบว่า ประสิทธิผลทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นการนำเสนอแนวทางในการสร้างกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ โดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการสื่อสารการตลาดที่ชัดเจน คือ การเพิ่มจำนวนผู้ติดตาม การเพิ่มการมีส่วนร่วม (Engagement) การเพิ่มการเข้าชมเว็บไซต์สื่อสังคมออนไลน์ และการเพิ่มยอดขายผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจ และพบว่า ความชัดเจนเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญของวิสาหกิจในการวางกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป้าหมายที่ชัดเจนช่วยให้วิสาหกิจสามารถวัดผลและปรับกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดให้เหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิสาหกิจมีการระบุสิ่งที่วิสาหกิจต้องการบรรลุ อาทิ การเพิ่มการมองเห็นแบรนด์ของวิสาหกิจ การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เห็นแบรนด์ของวิสาหกิจทำให้เกิดการใช้สินค้าและเป็นการเพิ่มยอดขาย เป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถวัดผลได้จะช่วยให้วิสาหกิจสามารถสร้างกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดที่เหมาะสมและสามารถติดตามความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ (Ryan, D., 2017) การตลาดดิจิทัลยังช่วยให้ธุรกิจสามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ได้ตลอดเวลาตามข้อมูลจริงที่ได้รับ หากแคมเปญใดไม่เป็นไปตามเป้าหมาย หรือพฤติกรรมผู้บริโภคมีการเปลี่ยนแปลง ธุรกิจสามารถปรับปรุงเนื้อหา งบประมาณ หรือช่องทางการสื่อสารได้ทันที ความยืดหยุ่นนี้ช่วยให้ธุรกิจสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ตลาดที่ผันผวนได้อย่างทันท่วงที และสอดคล้องกับแนวคิดของ (Chaffey, D. & Ellis-Chadwick, F., 2019) รูปแบบและเครื่องมือของการตลาดดิจิทัลมีความหลากหลายและครอบคลุมในหลายมิติ ได้แก่ การตลาดผ่านเครื่องมือค้นหาที่เน้นการซื้อโฆษณาเพื่อให้เว็บไซต์ปรากฏในผลการค้นหา การตลาดเชิงเนื้อหาที่เน้นการสร้างคุณค่าผ่านข้อมูลข่าวสาร การตลาดผ่านอีเมลเพื่อรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้า และการโฆษณาแบบจ่ายต่อคลิก ซึ่งเครื่องมือเหล่านี้สามารถเลือกใช้ผสมผสานกันเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทางธุรกิจและกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ (Chaffey, D. & Smith, P. R., 2017) กระบวนการวางแผนการตลาดดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพจึงต้องเริ่มต้นจากการกำหนดวัตถุประสงค์ทางธุรกิจที่ชัดเจน การวิเคราะห์ตลาดและกลุ่มเป้าหมายอย่างละเอียด การเลือกช่องทางและเครื่องมือที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการตั้งค่าตัวชี้วัดประสิทธิภาพเพื่อใช้ในการติดตามและประเมินผล ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้เป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จและสามารถปรับปรุงแผนการตลาดได้อย่างต่อเนื่อง (Chaffey, D. & Ellis-Chadwick, F., 2019); (Chaffey, D. & Smith, P. R., 2017)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากผลการวิจัยเรื่อง การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน นำไปสู่การสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ที่สะท้อนความสัมพันธ์เชิงระบบของการประยุกต์การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการส่งเสริมการตลาด โดยมีโครงสร้างการบูรณาการ 3 ส่วนที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล ได้แก่ 1) การสื่อสารการข้อมูลข่าวสารเชิงคุณค่าแทนการมุ่งเน้นการขายเป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) จากการสื่อสารการตลาดเชิงรุกที่เน้นการขายสินค้าเพียงอย่างเดียวไปสู่การสร้าง ความผูกพันทางอารมณ์ 2) ลูกค้าในฐานะหุ้นส่วนร่วมสร้าง (Co-Creation Partner) สื่อสังคมออนไลน์ได้เปลี่ยนสถานะของลูกค้าจากผู้รับสาร (Passive Receiver) มาเป็นผู้มีส่วนร่วมในห่วงโซ่คุณค่า 3) พลวัตความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์บริหารและเทคโนโลยี องค์ความรู้ใหม่นี้แสดงให้เห็นว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีความสอดคล้องตั้งแต่ปรัชญาการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่มุ่งใช้ทุนทางทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ความสามารถ และคุณสมบัติที่ดีของสื่อสังคมออนไลน์ ไปจนถึงการกำหนดกลยุทธ์บริหารจัดการที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจให้สามารถแข่งขันในตลาดได้ อันส่งผลต่อการเพิ่มจำนวนของลูกค้าที่ต้องการสินค้าหรือผลิตภัณฑ์วิสาหกิจมากยิ่งขึ้น สามารถสรุปเป็นโมเดล ได้ดังนี้

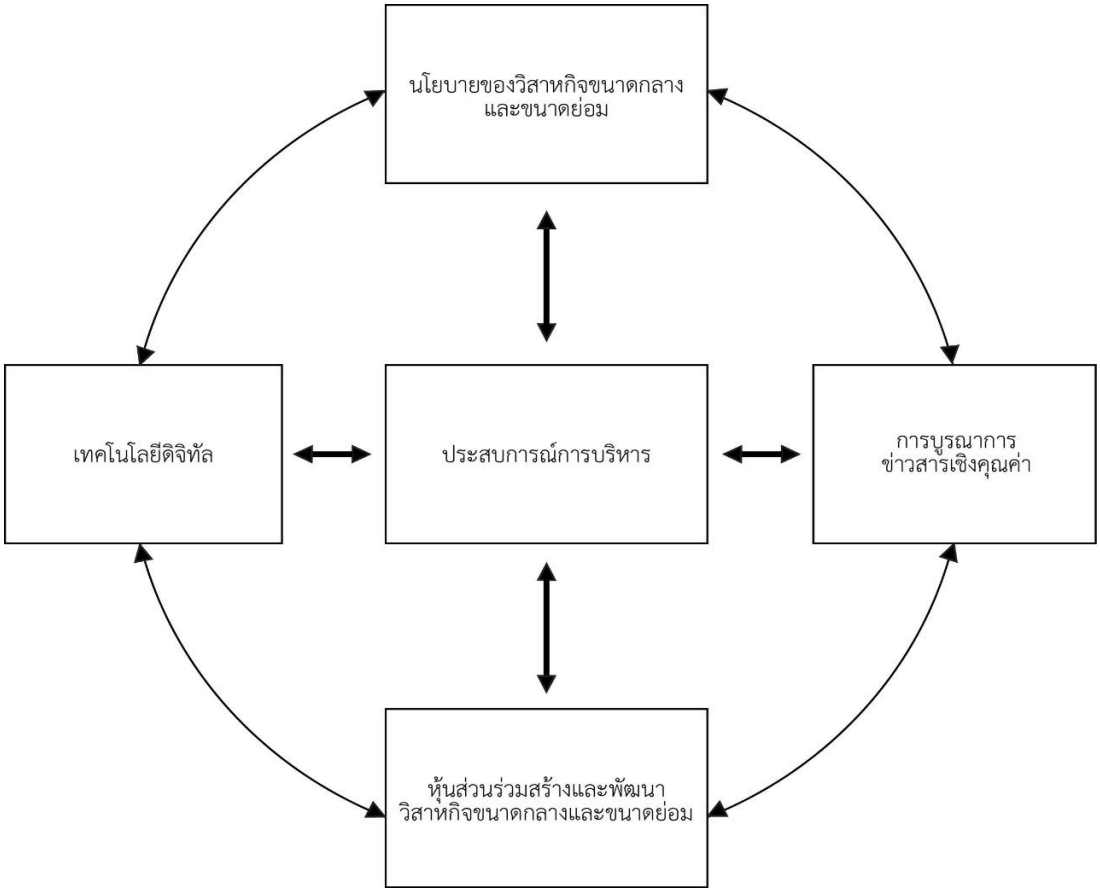

ภาพที่ 1 โมเดลการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จากโมเดลนี้สามารถอธิบายแสดงให้เห็นถึงโครงสร้าง 4 ระดับที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นเหตุเป็นผลเพื่อยกระดับคุณภาพและการเข้าถึงสินค้าหรือผลิตภัณฑ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สู่การเพิ่มยอดขาย

ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจเพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากไปสู่ความเข็มแข็งและมีความสามารถทางการแข่งขันในตลาด คือ

1. การสื่อสารข้อมูลข่าวสารเชิงคุณค่า นำเสนอข้อมูลคุณภาพผลิตภัณฑ์วิสาหกิจแทนการมุ่งเน้นยอดขาย การสื่อสารเชิงคุณค่าคือการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) จากการสื่อสารการตลาดเชิงรุกที่เน้นการขายสินค้าเพียงอย่างเดียว ไปสู่การสร้างความผูกพันทางอารมณ์ โดยการผลิตสื่อที่ให้ความรู้ ความบันเทิง และแบ่งปันประสบการณ์ผ่านวิดีโอสั้นและการไลฟ์สด ส่งผลที่เกิดผลลัพธ์ที่ช่วยลดระยะเวลาการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค และสร้างความจงรักภักดีต่อแบรนด์วิสาหกิจผ่านความเชื่อมั่นและความเป็นมิตร

2. การปรับมุมมองลูกค้าให้อยู่ในฐานะหุ้นส่วนร่วมสร้าง (Co-Creation Partner) สื่อสังคมออนไลน์มีคุณลักษณะที่สามารถเปลี่ยนสถานะของลูกค้าจากผู้รับสาร (Passive Receiver) มาเป็นผู้มีส่วนร่วมในห่วงโซ่คุณค่าของการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ด้วยการเปิดโอกาสให้ลูกค้ามีส่วนร่วมตั้งแต่ออกแบบผลิตภัณฑ์ แสดงความคิดเห็น และเสนอแนะความต้องการ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ส่งเสริมให้ลูกค้ารู้สึกว่าตนเองเป็นหุ้นส่วน และมีความสำคัญต่อความเจริญของวิสาหกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการรักษาฐานลูกค้าในเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันสูง

3. พลวัตความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์บริหาร ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า "ประสบการณ์บริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม" มีความสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิภาพในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์สามารถประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ที่ครอบคลุม 5 มิติหลัก ได้แก่ กิจกรรมการตลาด, การมีส่วนร่วมของลูกค้า, ภาพลักษณ์แบรนด์, ส่วนประสมทางการตลาด (4Ps), และการวัดประสิทธิผลทางการตลาด

4. เทคโนโลยีดิจิทัล สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อดิจิทัลที่เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางการตลาด (Market Tool) เพื่อใช้สื่อสารระหว่างวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับผู้บริโภค ในลักษณะเป็นเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ผ่านทางโปรแกรมประยุกต์บนสื่อสังคมออนไลน์ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต โดยเน้นให้ผู้ใช้ทั้งที่เป็นวิสาหกิจผู้ส่งสารและผู้บริโภคที่เป็นผู้รับสารมีส่วนร่วม (Collaborative) อย่างสร้างสรรค์ ในการพัฒนาคุณภาพสินค้าหรือบริการและการสื่อสาร เช่น การผลิตเนื้อหาข้อมูลข่าวสารขึ้นเอง (User-Generate Content : UGC) ในรูปของข้อมูล ภาพ และเสียง ที่สะท้อนถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์หรือบริการของวิสาหกิจ

สรุปและข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาศักยภาพของการสื่อสารการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน การส่งเสริมการตลาดไม่ได้ถูกจำกัดอยู่กับสื่อหลักอีกต่อไป สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นสื่อหลักที่สำคัญสำหรับการสร้างโอกาสในการเข้าถึงสินค้าและบริการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผู้บริโภค ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภค จากการรับรู้เป็นการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นั่นคือความสามารถที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมและมีความความสอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้สื่อยุคใหม่ของประชาชน และการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่นำเสนอสินค้าและบริการที่มีคุณภาพอย่างมีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค ซึ่งเป็นการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ 1) ผู้บริหารวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อม สามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการสื่อสารข้อมูลข่าวสารของวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ให้ผู้บริโภคได้รับรู้ ด้านกิจกรรมการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ ด้านการมีส่วนร่วมของลูกค้าในสื่อสังคมออนไลน์ ด้านภาพลักษณ์ของแบรนด์ในสื่อสังคมออนไลน์ ด้านผลิตภัณฑ์ ราคา และช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านประสิทธิผลทางการตลาดในสื่อสังคมออนไลน์ สิ่งอำนวยความสะดวก และความสำเร็จด้านต่างๆ ของวิสาหกิจ

ขนาดกลางและขนาดย่อม 2) ผู้บริหารวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อม ควรกำหนดให้การใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นกลยุทธ์ในการส่งเสริมการตลาด การเรียนรู้ตลาด และการพัฒนาการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อม 3) ผู้บริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ควรเก็บข้อมูลความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และความต้องการต่าง ๆ ของผู้บริโภค หรือประชาชนที่ปรากฏอยู่ในสื่อสังคมออนไลน์เพื่อใช้ปรับปรุง พัฒนาการบริหารงานของ วิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อม ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยมุ่งศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งในงานวิจัยนี้เป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างเจาะจงเฉพาะประเด็นการส่งเสริมการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อม โดยใช้แนวคิดการสื่อสารการตลาดเท่านั้น ดังนั้นผู้สนใจควรที่จะศึกษาการส่งเสริมการตลาดด้วยแนวคิดอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ที่สามารถสร้างการรับรู้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค เพื่อจะได้มองเห็นภาพรวมของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ทั้งหมด ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น งานวิจัยครั้งนี้ใช้การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเมืองปักกิ่ง เมืองกวางโจ่ว เมืองเซี่ยงไฮ้ และเมืองเซิ่นเจิ้น เท่านั้น ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ผู้สนใจควรที่จะใช้การวิจัยโดยเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่อื่น ๆ 2) ควรทำการศึกษา เพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวแปรอื่นๆ ในการวิจัย เช่น ประสิทธิผลของสื่อสังคมออนไลน์ต่อการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือผู้ประกอบการธุรกิจอื่น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่อาจส่งผลต่อการวิจัยที่ชัดเจนขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนขึ้น และสามารถนำมาพัฒนาปรับปรุง แก้ไขให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3) ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นหนึ่งในธุรกิจที่ต้องเผชิญกับความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงจากสภาวะแวดล้อมภายนอกทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี คู่แข่งขัน และพฤติกรรมของผู้บริโภคในยุคปกติใหม่ ควรทำการศึกษา เพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีบทบาทและมีผลกระทบต่อความสำเร็จของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ และในพื้นที่อื่น ๆ เช่น การพัฒนารูปแบบผู้ประกอบการกับวิสาหกิจที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความจำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจในยุคปัจจุบัน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

นารีรัตน์ ภาคกินร. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของลูกค้าบนสื่อออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชั่น Y ในประเทศไทย. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการตลาดดิจิทัล. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ปรีชา ศรีศักดิ์หิรัญ. (2561). การสื่อสารและการส่งเสริมการตลาด. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วิเชียร เลิศโภคานนท์ และคณะ. (2561). การสื่อสารและการส่งเสริมการตลาด. (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Amazon Ads. (2024). What is Digital Marketing? Types, Examples and Courses. Retrieved February 24, 2023, from https://advertising.amazon.com/th-th/library/guides/digital-marketing#4j

Cao, D. et al. (2021). Understanding consumer's social media engagement behavior: An examination of the moderation effect of social media context. Journal of Business research, 12(21), 835-846.

Chaffey, D. & Ellis-Chadwick, F. (2019). Digital marketing: Strategy, implementation, and practice. London: Pearson Education.

Chaffey, D. & Smith, P. R. (2017). Digital marketing excellence. Planning, optimizing and integrating online marketing, 31, 104324. https:// doi.org/10.1017/Routledge.201710434.

Chatterjee, S. & Kar, A. K. (2020). Why do small and medium enterprises use social media marketing and what is the impact: Empirical insights from India. International Journal of Information Management, 53, 102103. https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2020.102103.

Chen, L. & Zhou, Y. . (2021). Digital service innovation and customer satisfaction. Journal of Service Research, 21(3), 234-250.

CNBC. (2021). China's online shoppers rise to 782 million as pandemic boosts e-commerce. Retrieved March 21, 2023, from https://www.cnbc.com/2021/02/03/china-internet-report-covid-drives-online-shopping-short-video-users.html

Global Times. (2021). The Global Times and The China Threat Narrative: An Empirical Analysis. Journal of Chinese Political Science, 27(3), 1-18.

Jibril, A. et al. (2019). The impact of social media on consumer-brand loyalty: A mediating role of online based brand community. Cogent Business & Management, 6(1), 1673640. https://doi.org/10.1080/23311975.2019.1673640.

Laradi. F et al. (2023). Social media marketing strategies for SMEs: A systematic literature review. International Journal of Business and Management, 18(2), 45-58.

Li, Y. (2018). Integration strategies in e-commerce platforms. Journal of Electronic Commerce Research, 19(1), 45-60.

McCann, M. & Barlow, A. (2015). Use and measurement of social media for SMEs. Journal of Small Business and Enterprise Development, 22(2), 273-287. https://doi.org/10.1108/JSBED-08-2012-0096.

Minh. T. et al. (2022). The effectiveness of social media marketing on brand awareness of small and medium enterprises. International Journal of Advanced and Applied Sciences, 9(6), 120-129.

Ryan, D. (2017). Understanding digital marketing: Marketing strategies for engaging the digital generation. Amsterdam: Kogan Page Publishers.

Smith, A. et al. (2017). Data-driven personalization in digital marketing. Journal of Interactive Marketing, 4(39), 1-15.

South China Morning Post. (2021). China's digital economy grows 9.7% to account for 38.6% of GDP in 2020. China's digital economy grows 9.7% to account for 38.6% of GDP in 2020. Retrieved June 20, 2024, from https://www.scmp.com/tech/policy/article/3131360/chinas-digital-economy-grows-97-cent-account-386-cent-gdp-2020

Tirakanon, S. (2014). Social science research methods. (4 ed.). Bangkok: Chulalongkorn Press.

Xue. J et al. (2022). The impact of broadband infrastructure on economic resilience during COVID-19: Evidence from Chinese cities. Telecommunications Policy, 46(3), https://doi.org/ 10.3390/math10162988.

Zhang, M. (2018). Advanced concept in dijital marketing : Integration and innovation. Journal of Marketing Theory and Practice, 26(2), 150-165.

บทความวิจัย

วัฒนธรรมองค์กรเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล*

ORGANIZATIONAL CULTURE FOR ENHANCING QUALITY OF WORK LIFE OF PERSONNEL AT SATUN COMMUNITY COLLEGE

กิตติยา ฤทธิภักดี*, อุใบ หมัดหมุด, ปิยะพร จันทร์เพ็ชร, จันทร์จิรา สอนสวัสดิ์
Kittiya Rittipakdee*, Ubaid Mathmut, Piyaporn Chanphet, Chanjira Sonsawat
สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยชุมชนสตูล สตูล ประเทศไทย
Program of Management, Satun Community College, Satun, Thailand
*Corresponding author E-mail: Kittiya.c2517@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับวัฒนธรรมองค์กรในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล 2) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากร และ 3) วิเคราะห์อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากร การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล จำนวน 44 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม ซึ่งมีค่า IOC เท่ากับ 0.67 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์กรในการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยวัฒนธรรมแบบปรับตัวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ วัฒนธรรมแบบเครือญาติ วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ และวัฒนธรรมแบบราชการตามลำดับ ส่วนคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และด้านการทำงานร่วมกันและมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณพบว่า วัฒนธรรมองค์กรสามารถพยากรณ์คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยแบบจำลองมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.724 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 52.4 ทั้งนี้ วัฒนธรรมแบบปรับตัวเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุด รองลงมา ได้แก่ วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ วัฒนธรรมแบบเครือญาติ และวัฒนธรรมแบบราชการตามลำดับ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมองค์กรเป็นกลไกสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากร

คำสำคัญ: วัฒนธรรมองค์กร, คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงาน, การพัฒนาองค์กร, วิทยาลัยชุมชน

Abstract

This research aimed to: 1) examine the level of organizational culture in the work performance of staff at Satun Community College; 2) investigate the level of quality of work life of the staff; and 3) analyze the influence of organizational culture on the quality of work life. The study employed a survey research design. The population consisted of 44 staff members of Satun Community College, and the entire population was included in the study. The research

* Received 16 January 2026; Revised 29 January 2026; Accepted 31 January 2026

instrument was a questionnaire with an index of item–objective congruence (IOC) ranging from 0.67 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.98. The data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics using multiple linear regression analysis, with the significance level set at .05. The results revealed that the overall level of organizational culture in work performance was at the highest level, with adaptive culture showing the highest mean score, followed by clan culture, achievement-oriented culture, and bureaucratic culture, respectively. The overall level of quality of work life was at a high level, with the dimensions of social usefulness of work and teamwork and interpersonal relations rated at the highest level. The results of the multiple linear regression analysis indicated that organizational culture significantly predicted the quality of work life. The model yielded a multiple correlation coefficient of 0.724 and explained 52.4% of the variance in the quality of work life. Among the predictors, adaptive culture had the strongest influence, followed by achievement-oriented culture, clan culture, and bureaucratic culture, respectively. The findings indicate that organizational culture is a strategically important mechanism for enhancing the quality of work life of staff in educational institutions.

Keywords: Organizational Culture, Quality of Work Life, Organizational Development, Community College

บทนำ

การบริหารจัดการองค์กรภาครัฐของไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้ปรับเปลี่ยนไปสู่แนวคิดการบริหารภาครัฐสมัยใหม่ที่ให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ความคุ้มค่า และการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างหลากหลายมากขึ้น องค์กรภาครัฐจึงมิได้ถูกคาดหวังเพียงให้ปฏิบัติงานตามภารกิจเชิงระบบเท่านั้น หากแต่ต้องสามารถปรับตัว มีความคล่องตัว และสร้างผลลัพธ์เชิงคุณค่าต่อสังคมอย่างเป็นรูปธรรม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องปรับกระบวนทัศน์การทำงานและให้ความสำคัญกับการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการทำงานร่วมกัน การเรียนรู้ และความสามารถในการปรับตัวควบคู่ไปกับการดูแลคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อแรงจูงใจ ความพึงพอใจ ความผูกพันต่อองค์กร และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระยะยาว (Robbins, S. P. & Judge, T. A., 2012) และแนวคิดด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of Working Life: QWL) ในงานวิชาการร่วมสมัยพบว่า การออกแบบงาน สภาพแวดล้อมการทำงาน ความสัมพันธ์ในองค์กร และระบบสนับสนุนการทำงาน ล้วนมีอิทธิพลต่อความสุขในการทำงาน สุขภาวะ และผลิตภาพของบุคลากร ซึ่งไม่เพียงส่งผลต่อระดับบุคคลเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงโดยตรงกับประสิทธิผลและความยั่งยืนขององค์กรโดยรวม (World Health Organization, 2022) องค์กรที่สามารถสร้างสมดุลระหว่างผลการดำเนินงานกับคุณภาพชีวิตของบุคลากรได้อย่างเหมาะสม มักมีความได้เปรียบเชิงองค์การทั้งในด้านประสิทธิภาพและความผูกพันของบุคลากร

การสร้างวัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) นับเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร แม้ว่าองค์กรจะมีนโยบายหรือกลยุทธ์การบริหารที่มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพ หากขาดการพัฒนาและปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กรให้สอดรับกับทิศทางดังกล่าว ก็อาจทำให้การขับเคลื่อนองค์กรไม่บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ วัฒนธรรมองค์กรที่มีความเข้มแข็งมีบทบาทสำคัญในการสร้างค่านิยมร่วม ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กร ซึ่งส่งผลให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจ ความมุ่งมั่น และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มตามศักยภาพของตนเอง งานวิชาการด้านการจัดการองค์กรจำนวน

มากชี้ให้เห็นว่าวัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลการดำเนินงานขององค์กร โดยเฉพาะในองค์กรที่ให้บริการและองค์กรทางการศึกษา ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและความยืดหยุ่นในการทำงาน ทั้งนี้ วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ความสามารถในการปรับตัว และการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง มักเอื้อต่อการยกระดับประสิทธิภาพและความยั่งยืนขององค์กรในระยะยาว ขณะที่วัฒนธรรมที่เน้นลำดับชั้นอำนาจและขั้นตอนเชิงระบบมากเกินไป อาจจำกัดการมีส่วนร่วม ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการปรับตัวของบุคลากร ทั้งนี้ แนวคิดเรื่อง Corporate Culture and Performance อธิบายว่า วัฒนธรรมองค์กรที่สอดคล้องกับกลยุทธ์และได้รับการสนับสนุนจากภาวะผู้นำ จะช่วยเสริมสร้างผลการดำเนินงานขององค์กรในระยะยาว ผ่านการสร้างเป้าหมายร่วม การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และการจูงใจให้บุคลากรแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมขององค์กร (Kotter, J. P. & Heskett, J. L., 1992)

ในด้านการอธิบายลักษณะและประเภทของวัฒนธรรมองค์กร นักวิชาการเสนอว่าวัฒนธรรมองค์กรคือชุดของค่านิยม ความเชื่อ และแบบแผนพฤติกรรมที่สมาชิกยึดถือร่วมกัน ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงาน ระบบการดำเนินงาน และผลการปฏิบัติงานขององค์กร วัฒนธรรมองค์กรมีทั้งส่วนที่สามารถสังเกตเห็นได้และส่วนที่ฝังลึกซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ยาก นอกจากนี้ Daft, R. L. ได้จำแนกวัฒนธรรมองค์กรออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) วัฒนธรรมแบบเครือญาติ 2) วัฒนธรรมแบบปรับตัว 3) วัฒนธรรมแบบราชการ และ 4) วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ ซึ่งกรอบแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์วัฒนธรรมองค์กรของหน่วยงานราชการด้านการศึกษา ที่มีลักษณะเฉพาะในการผสมผสานความเป็นระบบตามหลักการบริหารภาครัฐเข้ากับความยืดหยุ่นการทำงานร่วมกัน และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของภารกิจทางการศึกษา อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรอย่างยั่งยืน (Daft, R. L., 2016) นอกจากนี้แนวคิดการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงาน ทฤษฎีของแมคคลีแลนด์ (McClelland, D. C., 1985) ได้อธิบายว่า แรงจูงใจที่นำไปสู่การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วยแรงจูงใจสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ และแรงจูงใจใฝ่อำนาจ โดยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแรงผลักดันภายในที่ทำให้บุคลากรมุ่งมั่นทำงานให้ได้มาตรฐานสูงและบรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของงาน ขณะที่แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์มีความเกี่ยวข้องกับความต้องการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ส่งผลต่อความสุข ความพึงพอใจ และสุขภาวะทั้งทางร่างกายและจิตใจของบุคลากร ส่วนแรงจูงใจใฝ่อำนาจสะท้อนความต้องการมีอิทธิพลต่อผู้อื่น ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นแรงจูงใจใฝ่อำนาจส่วนบุคคลและแรงจูงใจใฝ่อำนาจเพื่อสังคมหรือองค์กร โดยเฉพาะแรงจูงใจใฝ่อำนาจเพื่อสังคมมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กร เนื่องจากผู้นำที่ใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนรวมจะให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกัน การสร้างความไว้วางใจ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากร ซึ่งช่วยเอื้อให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่เกื้อหนุนต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานและการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ทั้งนี้ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Yukl, G. A. ที่กล่าวว่า การใช้อำนาจและอิทธิพลของผู้นำอย่างเหมาะสมและมีจริยธรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรและความสำเร็จขององค์กรในภาพรวม (Yukl, G. A., 2013)

สำหรับบริบทของวิทยาลัยชุมชนสตูล ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่มีพันธกิจสำคัญในการผลิตและพัฒนากำลังคนระดับท้องถิ่น ควบคู่กับการเป็นกลไกในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ การดำเนินงานขององค์กรจึงมิได้จำกัดอยู่เพียงภารกิจด้านการจัดการเรียนการสอน หากแต่ยังครอบคลุมถึงบทบาทในการพัฒนาชุมชน การสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย และการตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่และนโยบายการอุดมศึกษาของประเทศ ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายและความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทของ “วิทยาลัยของพื้นที่” วิทยาลัยชุมชนสตูลจำเป็นต้องขับเคลื่อนองค์กรด้วยรูปแบบการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นความคล่องตัวและการทำงานเชิงบูรณาการควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร ในเชิงโครงสร้างองค์กร วิทยาลัยชุมชนสตูลมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาทั่วไป

กล่าวคือ เป็นองค์กรการศึกษาของรัฐที่ต้องปฏิบัติภารกิจภายใต้กรอบระบบราชการ ขณะเดียวกันก็ต้องทำงานเชิงรุกกับชุมชนและภาคีเครือข่ายในพื้นที่ บุคลากรจึงต้องดำรงบทบาททั้งในฐานะ “ผู้ปฏิบัติงานตามระบบ” และ “ผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่” ไปพร้อมกัน ซึ่งทำให้บริบทการทำงานมีความซับซ้อนและต้องอาศัยความยืดหยุ่นสูง หากวัฒนธรรมองค์กรไม่เอื้อต่อการทำงานลักษณะดังกล่าว ย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งประสิทธิภาพการดำเนินงานและคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร เมื่อพิจารณาจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรและคุณภาพชีวิตในการทำงานส่วนใหญ่มักดำเนินการในบริบทของหน่วยงานราชการส่วนกลาง มหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ หรือองค์กรธุรกิจ ขณะที่การศึกษาในบริบทของ “วิทยาลัยชุมชน” ซึ่งเป็นองค์กรการศึกษาฐานพื้นที่ยังมีอยู่อย่างจำกัด อีกทั้งงานวิจัยจำนวนไม่น้อยมักศึกษาตัวแปรดังกล่าวแยกส่วน งานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กรต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในบริบทเฉพาะของวิทยาลัยชุมชนสตูล เพื่อเติมเต็มช่องว่างองค์ความรู้เชิงประจักษ์ในระดับองค์กรการศึกษาฐานพื้นที่

จากบริบทและกรอบแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาระดับวัฒนธรรมองค์กรในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล รวมถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กรที่มีต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากร ผลการวิจัยที่ได้คาดว่าจะช่วยสะท้อนภาพรวมของบรรยากาศและรูปแบบการทำงานภายในองค์กร และสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดแนวทางเชิงนโยบายและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน และสนับสนุนการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนในระยะต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ของบุคลากรต่อวัฒนธรรมองค์กรของวิทยาลัยชุมชนสตูล จำแนกเป็น 4 แบบ ได้แก่ วัฒนธรรมแบบปรับตัว วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ วัฒนธรรมแบบเครือญาติ และวัฒนธรรมแบบราชการ
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล
3. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กรทั้ง 4 แบบที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยและประชากร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรของวิทยาลัยชุมชนสตูล จำนวน 44 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมด (Census) เนื่องจากจำนวนประชากรมีขนาดไม่มากและสามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนทั้งองค์กร จึงไม่มีการสุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ ผู้มีสิทธิให้ข้อมูลต้องเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลและยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการสร้างแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษากรอบแนวคิดและกำหนดตัวแปรตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ วัฒนธรรมองค์กร และคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงาน
2. นิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร และกำหนดมิติ/องค์ประกอบของตัวแปรให้สอดคล้องกับกรอบทฤษฎี
3. พัฒนาตัวชี้วัด (Indicators) ของแต่ละมิติ แล้วดัดแปลงเป็นข้อคำถามเชิงประจักษ์ ให้สะท้อนพฤติกรรม/การรับรู้ที่สามารถวัดได้
4. จัดทำแบบสอบถามฉบับร่าง ตรวจทานความชัดเจนของภาษา ความครอบคลุมของเนื้อหา และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ก่อนนำไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (เช่น ประเภทบุคลากร เพศ อายุงาน) เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรของวิทยาลัยชุมชนสตูล จำแนกเป็น 4 แบบ ได้แก่
วัฒนธรรมแบบปรับตัว 2) วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ 3) วัฒนธรรมแบบเครือญาติ และ 4) วัฒนธรรมแบบราชการ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากร 10 ด้าน ได้แก่ 1) ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม 2) สิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ถูกลักษณะและปลอดภัย 3) ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน 4) การพัฒนาความสามารถของบุคลากร 5) การทำงานร่วมกันและมนุษยสัมพันธ์ 6) การมีส่วนร่วมและหลักประชาธิปไตยในองค์กร 7) ความสมดุลระหว่างงานและชีวิตส่วนตัว 8) ลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม 9) ผลงานของผู้ปฏิบัติงานได้รับการยอมรับ และ 10) การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาและองค์กร โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert scale) 5 ระดับ ตั้งแต่มากที่สุดถึงน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 คำถามปลายเปิด เพื่อให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Reliability) ได้ค่าเท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรของวิทยาลัยชุมชนสตูล ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและผ่านระบบออนไลน์ เพื่ออำนวยความสะดวกและเพิ่มอัตราการตอบแบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการภายหลังจากได้รับความยินยอมจากผู้ตอบแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความครบถ้วนก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ใช้สถิติความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ระดับวัฒนธรรมองค์กร และระดับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล โดยใช้เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยของมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

4.21 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด
3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับมาก
2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง
1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับน้อย
1.00 - 1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน ใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากคำถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบุคลากร

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ ประเภทบุคลากร อายุงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล

ข้อมูล		จำนวนคน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	11	25.0
	หญิง	33	75.0
ประเภทบุคลากร	ผู้สอนประจำ	14	31.82
	พนักงานราชการ	14	31.82
	ลูกจ้าง	16	36.36
อายุงาน	ต่ำกว่า 5 ปี	11	25.00
	5-10 ปี	18	40.91
	มากกว่า 10 ปี	15	34.09
รวม		**44**	**100.00**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล จำนวนทั้งสิ้น 44 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 และเพศชาย จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 เมื่อพิจารณาจำแนกตามประเภทบุคลากร พบว่า เป็นลูกจ้าง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 รองลงมาเป็นผู้สอนประจำ และพนักงานราชการ อย่างละ 14 คน คิดเป็นร้อยละ 31.82 และเมื่อพิจารณาตามอายุงานของบุคลากร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุงานระหว่าง 5–10 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 40.91 รองลงมาคือ มีอายุงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 34.09 และมีอายุงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวัฒนธรรมองค์กรในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล ในภาพรวม

วัฒนธรรมองค์กรในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผล
1. วัฒนธรรมแบบปรับตัว	4.42	0.57	ระดับมากที่สุด
2. วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ	4.30	0.58	ระดับมากที่สุด
3. วัฒนธรรมแบบเครือญาติ	4.25	0.60	ระดับมากที่สุด
4. วัฒนธรรมแบบราชการ	4.18	0.62	ระดับมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	**4.29**	**0.50**	**ระดับมากที่สุด**

จากตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของวัฒนธรรมองค์กรในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล พบว่า วัฒนธรรมองค์กรในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูลโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (μ= 4.29, σ = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า วัฒนธรรมแบบปรับตัวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด (μ= 4.42, σ = 0.57) รองลงมา ได้แก่ วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ (μ= 4.30, σ = 0.58) วัฒนธรรมแบบเครือญาติ (μ= 4.25, σ = 0.60) และ วัฒนธรรมแบบราชการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.18, σ = 0.62) ตามลำดับ

3. คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล ในภาพรวม

คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผล
1. ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	3.55	0.86	มาก
2. สิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ถูกลักษณะและปลอดภัย	3.62	0.69	มาก
3. ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน	3.66	0.88	มาก
4. การพัฒนาความสามารถของบุคลากร	3.83	0.74	มาก
5. การทำงานร่วมกันและมนุษยสัมพันธ์	3.92	0.76	มากที่สุด
6. การมีส่วนร่วมและหลักประชาธิปไตยในองค์กร	3.74	0.80	มาก
7. ความสมดุลระหว่างงานและชีวิตส่วนตัว	3.58	0.84	มาก
8. ลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม	3.94	0.72	มากที่สุด
9. ผลงานของผู้ปฏิบัติงานได้รับการยอมรับ	3.57	0.85	มาก
10. การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาและองค์กร	3.60	0.83	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.70**	**0.78**	**มาก**

คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูลทั้ง 10 ด้านโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ= 3.70, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามารถสรุปได้ดังนี้ ลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก (μ = 3.94, σ= 0.72) รองลงมา คือ การทำงานร่วมกันและมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 3.92, σ= 0.76) การพัฒนาความสามารถของบุคลากร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 3.83, σ = 0.74) การมีส่วนร่วมและหลักประชาธิปไตยในองค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 3.74, σ = 0.80) ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 3.66, σ = 0.88) สิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ถูกลักษณะและปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 3.62, σ = 0.69) การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาและองค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ= 3.60, σ = 0.83) ความสมดุลระหว่างงานและชีวิตส่วนตัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ= 3.58, σ = 0.84) ผลงานของผู้ปฏิบัติงานได้รับการยอมรับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ= 3.57, σ = 0.85) และค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ= 3.55, σ = 0.86)

4. วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล

ตัวแปรพยากรณ์	B (Unstandardized)	β (Standardized)	t	Sig.
Constant	0.412	–	3.214	.002*
วัฒนธรรมแบบปรับตัว	0.286	0.268	3.487	.001*
วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ	0.241	0.221	2.964	.004*
วัฒนธรรมแบบเครือญาติ	0.198	0.187	2.452	.016*
วัฒนธรรมแบบราชการ	0.154	0.142	2.031	.045*

R = 0.724, R^2 = 0.524, Adjusted R^2 = 0.507, Std. Error = 0.462, F = 30.86, Sig = .000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 การศึกษา “วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล” กำหนดให้ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) วัฒนธรรมแบบปรับตัว 2) วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ 3) วัฒนธรรมแบบเครือญาติ และ 4) วัฒนธรรมแบบราชการ โดยมีตัวแปรตาม คือ คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล เมื่อนำตัวแปรปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรดังกล่าวมาวิเคราะห์ด้วยการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่า แบบจำลองมีความเหมาะสมทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.724 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 52.4 ($R^2 = 0.524$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยแบบมาตรฐาน (Standardized Beta) เพื่อเปรียบเทียบขนาดอิทธิพลของตัวแปรพยากรณ์ พบว่า วัฒนธรรมแบบปรับตัวมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานมากที่สุด ($\beta = 0.268$, $t = 3.487$, $p = .001$) รองลงมา ได้แก่ วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ ($\beta = 0.221$, $t = 2.964$, $p = .004$) วัฒนธรรมแบบเครือญาติ ($\beta = 0.187$, $t = 2.452$, $p = .016$) และวัฒนธรรมแบบราชการ ($\beta = 0.142$, $t = 2.031$, $p = .045$) ตามลำดับ โดยตัวแปรทุกตัวส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแบบจำลองมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ ±0.462

ทั้งนี้ สามารถเขียนสมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized score) ได้ดังนี้

$$Y = 0.412 + 0.286(X_1) + 0.241(X_2) + 0.198(X_3) + 0.154(X_4)$$

โดยที่

Y แทน คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล

X_1 แทน วัฒนธรรมแบบปรับตัว

X_2 แทน วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ

X_3 แทน วัฒนธรรมแบบเครือญาติ

X_4 แทน วัฒนธรรมแบบราชการ

ซึ่งสมการถดถอยดังกล่าวสามารถใช้พยากรณ์คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูลได้ร้อยละ 52.4 และสะท้อนให้เห็นว่า วัฒนธรรมแบบปรับตัวและวัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จเป็นปัจจัยขับเคลื่อนหลัก ขณะที่วัฒนธรรมแบบเครือญาติและวัฒนธรรมแบบราชการเป็นปัจจัยสนับสนุนเชิงเสริม

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรและคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงาน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรและคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล สามารถสังเคราะห์ประเด็นสำคัญออกเป็น 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. ประเด็นด้านบรรยากาศการทำงานและความสัมพันธ์ในองค์กร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สะท้อนว่าบรรยากาศการทำงานในวิทยาลัยชุมชนสตูลมีลักษณะเป็นกันเอง เอื้อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา มีการทำงานเป็นทีม และสามารถปรึกษาหารือกันได้อย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณที่พบว่า “วัฒนธรรมแบบเครือญาติ” และ “การทำงานร่วมกันและมนุษยสัมพันธ์” อยู่ในระดับสูง

2. ประเด็นด้านการปรับตัวและการพัฒนาองค์กร ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากแสดงความคิดเห็นว่า องค์กรมีการปรับตัวตามบริบทการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านนโยบาย เทคโนโลยี และภารกิจใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง แม้จะมีภาระงานเพิ่มขึ้น แต่บุคลากรส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

ซึ่งสอดคล้องกับผลเชิงปริมาณที่พบว่า “วัฒนธรรมแบบปรับตัว” เป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานมากที่สุดในเชิงพยากรณ์

3. ประเด็นด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนสะท้อนถึงความคาดหวังในเรื่องความมั่นคงในอาชีพ เส้นทางความก้าวหน้า และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะกลุ่มลูกจ้างและพนักงานราชการ ซึ่งสอดคล้องกับผลเชิงปริมาณที่พบว่า ด้าน “ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน” และ “การพัฒนาความสามารถของบุคลากร” อยู่ในระดับมาก แต่ยังไม่ถึงระดับมากที่สุด

4. ประเด็นด้านค่าตอบแทนและภาระงาน มีข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนว่าภาระงานในบางช่วงมีความหนาแน่น และค่าตอบแทนหรือผลตอบแทนบางประเภทยังไม่สอดคล้องกับภาระงานที่รับผิดชอบมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณที่พบว่า “ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม” เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับท้ายเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยอธิบายตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์กรในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ= 4.29, σ = 0.50) แสดงให้เห็นว่าบุคลากรมีการรับรู้เชิงบวกต่อบรรยากาศและรูปแบบการดำเนินงานขององค์กร ทั้งในด้านโครงสร้างการบริหาร ความร่วมมือในการทำงาน และการมุ่งพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า วัฒนธรรมแบบปรับตัว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.42, σ= 0.57) สะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรรับรู้ว่าองค์กรมีความยืดหยุ่น เปิดรับการเปลี่ยนแปลง และสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษาและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทของวิทยาลัยชุมชนที่ต้องดำเนินงานเชิงพื้นที่และตอบสนองความต้องการของชุมชน รองลงมา ได้แก่ วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ (μ = 4.30, σ = 0.58) ซึ่งแสดงถึงการให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายและภารกิจขององค์กร และ วัฒนธรรมแบบเครือญาติ (μ = 4.25, σ = 0.60) ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ที่ดี การทำงานร่วมกันอย่างเป็นกันเอง การช่วยเหลือเกื้อกูล และการสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ขณะที่ วัฒนธรรมแบบราชการ แม้จะมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น แต่ยังอยู่ในระดับมาก (μ = 4.18, σ = 0.62) แสดงให้เห็นว่าองค์กรยังคงยึดถือระบบ ระเบียบ และโครงสร้างการบริหารตามลักษณะของหน่วยงานราชการด้านการศึกษา ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิกานต์ ทรงศิลป์และคณะ ทำการศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของข้าราชการสำนักงานเขตบางนา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านอยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นบทบาทของวัฒนธรรมองค์กรในหน่วยงานภาครัฐที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์พบว่าวัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการปฏิบัติงานและการรับรู้คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แม้ลำดับความโดดเด่นของวัฒนธรรมแต่ละด้านจะแตกต่างกันตามบริบทและภารกิจของแต่ละองค์กรก็ตาม (นันทิกานต์ ทรงศิลป์ และคณะ, 2568)

2. คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูลโดยรวมอยู่ในระดับมาก (μ= 3.70, σ= 0.78) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิทยาลัยชุมชนสตูลให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน การทำงานร่วมกันของบุคลากร และบทบาทของงานที่สร้างคุณค่าให้กับสังคมและชุมชน ซึ่งเป็นอัตลักษณ์สำคัญของวิทยาลัยชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก (μ= 3.94,

σ = 0.72) รองลงมา ได้แก่ การทำงานร่วมกันและมนุษยสัมพันธ์ (μ = 3.92, σ = 0.76) และ การพัฒนาความสามารถของบุคลากร (μ= 3.83, σ = 0.74) ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรรับรู้ถึงคุณค่าและความหมายของงานที่ตนเองปฏิบัติ ซึ่งไม่เพียงตอบสนองภารกิจขององค์กรเท่านั้น แต่ยังส่งผลเชิงบวกต่อชุมชนและสังคมโดยรอบ นอกจากนี้ ด้านการมีส่วนร่วมและหลักประชาธิปไตยในองค์กร ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน และด้านสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ถูกลักษณะและปลอดภัย ล้วนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าวิทยาลัยชุมชนสตูลมีการบริหารทรัพยากรบุคคลที่เอื้อต่อการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของบุคลากรผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ สอนดี ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานมหาวิทยาลัย ซึ่งพบว่าการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงานในมิติต่าง ๆ เช่น ค่าตอบแทน สภาพแวดล้อมการทำงาน ความก้าวหน้าในงาน มนุษยสัมพันธ์ และลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรในระยะยาว (จิราภรณ์ สอนดี, 2564)

3. วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลเชิงพยากรณ์ต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยแบบจำลองการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.724 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 52.4 ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนันท์ วุ่นฟัก โดยได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับผลปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักอำนวยการประจำศาลอทุธรณ์ภาค 7 ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมองค์การทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ วัฒนธรรมแบบเครือญาติ วัฒนธรรมแบบปรับตัว วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ และวัฒนธรรมแบบราชการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ แม้งานวิจัยดังกล่าวจะใช้ผลการปฏิบัติงานเป็นตัวแปรตาม แต่สามารถสะท้อนในทิศทางเดียวกันว่า วัฒนธรรมองค์กรเป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การรับรู้ และผลลัพธ์การทำงานของบุคลากร ซึ่งเชื่อมโยงไปสู่คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานในบริบทขององค์กร (สุนันท์ วุ่นฟัก, 2562) การศึกษาได้แสดงว่า วัฒนธรรมองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทต่อการรับรู้คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในบริบทของวิทยาลัยชุมชน ทั้งในด้านบรรยากาศการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร ระบบการบริหารจัดการ และการสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์กร ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑา จำปาเหลือง และ วิชิต ลือยศ ได้ทำการศึกษาวัฒนธรรมองค์กรและประสิทธิผลการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งพบว่า วัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการทำงานของครูในระดับสูงมาก (r = 0.901) และมีอิทธิพลเชิงพยากรณ์ต่อประสิทธิผลการทำงานของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลการทำงานได้ถึงร้อยละ 83.40 ผลการศึกษาทั้งสองชี้ให้เห็นในทิศทางเดียวกันว่า วัฒนธรรมองค์กรไม่เพียงส่งผลต่อผลลัพธ์เชิงภารกิจหรือประสิทธิผลการทำงานเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญต่อการรับรู้คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสร้างความผูกพัน ความพึงพอใจ และความยั่งยืนขององค์กรทางการศึกษา (มณฑา จำปาเหลือง และวิชิต ลือยศ, 2567)

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ ความสัมพันธ์เชิงพยากรณ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชน โดยแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมองค์กรไม่ได้ทำหน้าที่เพียงเป็นกรอบเชิงโครงสร้างของการบริหารจัดการเท่านั้น หากแต่เป็นปัจจัยเชิงกลไกที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าในการทำงาน แรงจูงใจ และคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบ องค์ความรู้ดังกล่าวสะท้อนผ่าน แบบจำลองวัฒนธรรมองค์กรเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล ซึ่งประกอบด้วยวัฒนธรรมองค์กร 4 มิติ ได้แก่ วัฒนธรรมแบบปรับตัว วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ วัฒนธรรมแบบเครือญาติ และวัฒนธรรมแบบราชการ โดยวัฒนธรรมแบบปรับตัวและวัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จมีบทบาทสำคัญในฐานะปัจจัยขับเคลื่อนหลัก ขณะที่วัฒนธรรมแบบเครือญาติและวัฒนธรรมแบบราชการทำหน้าที่เป็นปัจจัยเสริมที่ช่วยสร้างความมั่นคงและสมดุลในการทำงาน องค์ความรู้ใหม่นี้สามารถใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาการบริหารทรัพยากรบุคคลและการออกแบบสภาพแวดล้อมการทำงานของวิทยาลัยชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้สอดคล้องกับบริบทองค์กรภาครัฐด้านการศึกษาและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ดังภาพที่ 1

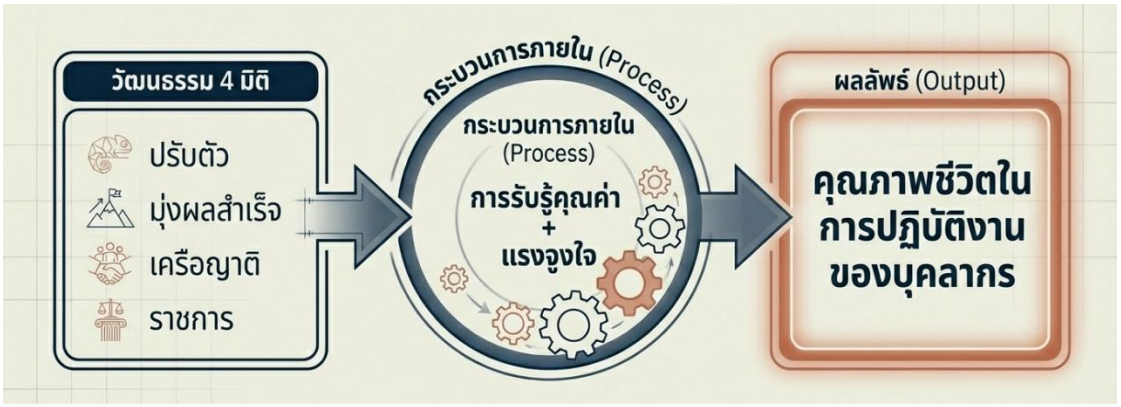

ภาพที่ 1 แบบจำลองวัฒนธรรมองค์กรเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องวัฒนธรรมองค์กรและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูล พบว่า วัฒนธรรมองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีอิทธิพลเชิงพยากรณ์ต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยวัฒนธรรมองค์กรทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ วัฒนธรรมแบบปรับตัว วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ วัฒนธรรมแบบเครือญาติ และวัฒนธรรมแบบราชการ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 52.4 ทั้งนี้ วัฒนธรรมแบบปรับตัวเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุด รองลงมาคือ วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ วัฒนธรรมแบบเครือญาติ และวัฒนธรรมแบบราชการ ตามลำดับ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการองค์กรที่ผสมผสานความเป็นระบบของหน่วยงานภาครัฐเข้ากับความยืดหยุ่น การมีส่วนร่วม และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน มีส่วนสำคัญต่อการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรในบริบทวิทยาลัยชุมชน ซึ่งเป็นองค์กรด้านการศึกษาที่มีบทบาทเชิงพื้นที่และการพัฒนาชุมชน จากผลการวิจัย ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้ 1) กำหนดนโยบายส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแบบปรับตัวอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายที่สนับสนุนการปรับตัวขององค์กรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา เทคโนโลยี และบริบทชุมชน โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอ

แนวคิด นวัตกรรม และแนวทางการพัฒนางาน เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตในการทำงาน 2) พัฒนาระบบการบริหารที่มุ่งผลสำเร็จควบคู่กับการดูแลบุคลากร ควรกำหนดนโยบายที่เน้นการบริหารงานตามเป้าหมายและผลลัพธ์ที่ชัดเจน พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการสนับสนุนทรัพยากร การพัฒนาศักยภาพ และการให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์แก่บุคลากร เพื่อให้การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานไม่กระทบต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงาน 3) ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานแบบเครือญาติและการทำงานร่วมกัน ควรสนับสนุนนโยบายที่สร้างความสัมพันธ์อันดีในองค์กร เช่น การทำงานเป็นทีม การสื่อสารภายในที่เปิดกว้าง และกิจกรรมเสริมสร้างความผูกพันในองค์กร เพื่อให้บุคลากรรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรและมีความสุขในการทำงาน 4) รักษาความเป็นระบบของวัฒนธรรมแบบราชการควบคู่กับความยืดหยุ่น แม้ว่าวัฒนธรรมแบบราชการจะมีความสำคัญต่อความเป็นระเบียบและความชัดเจนในการปฏิบัติงาน แต่ควรมีการปรับนโยบายให้เกิดความยืดหยุ่นในการทำงาน ลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน และเอื้อต่อการตัดสินใจเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร และ 5) บูรณาการนโยบายด้านวัฒนธรรมองค์กรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานควรกำหนดนโยบายระดับองค์กรที่เชื่อมโยงการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรเข้ากับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การพัฒนาทักษะ การสร้างสมดุลระหว่างงานและชีวิตส่วนตัว และการยอมรับในผลงานของบุคลากร เพื่อการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน และเสนอข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสตูลเท่านั้น ซึ่งเป็นการศึกษาในระดับประชากรของสถาบันเดียว ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังบุคลากรของวิทยาลัยชุมชนอื่น ๆ ในสังกัดสถาบันวิทยาลัยชุมชน เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สามารถสะท้อนภาพรวมและนำไปใช้เชิงเปรียบเทียบหรือเชิงนโยบายในระดับที่กว้างขึ้น 2) ควรมีการศึกษาปัจจัยภายนอกองค์กรเพิ่มเติม เช่น ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ นโยบายภาครัฐ สภาพแวดล้อมการทำงานเชิงพื้นที่ หรือบริบทชุมชน ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากร ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการจัดการศึกษาที่มุ่งความยั่งยืน และ 3) ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่มกับบุคลากร เพื่อศึกษาและอธิบายปรากฏการณ์ด้านวัฒนธรรมองค์กรและคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานจากประสบการณ์จริงและบริบทการทำงานของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึก สามารถอธิบายผลการวิจัยเชิงปริมาณได้อย่างรอบด้าน และนำไปใช้ในการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

จิราภรณ์ สอนดี. (2564). คุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญญบุรี.

นันทิกานต์ ทรงศิลป์ และคณะ. (2568). วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของ ข้าราชการสำนักงานเขตบางนา กรุงเทพมหานคร. วารสารมหาจุฬาคชสาร, 16(1), 198-212.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

มณฑา จำปาเหลือง และวิชิต ลือยศ. (2567). องค์ประกอบวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 9(2), 1-16.

สุนันท์ วุ่นฟัก. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับผลปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักอำนวยการประจำศาลอุทธรณ์ภาค 7. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

Daft, R. L. (2016). Organization theory and design. (12th ed.). Boston, MA: Cengage Learning.

Kotter, J. P. & Heskett, J. L. (1992). Corporate culture and performance. New York, NY: Free Press.

McClelland, D. C. (1985). Human motivation. Glenview, IL: Scott, Foresman.

Robbins, S. P. & Judge, T. A. (2012). Organizational behavior. (15th ed.). Bangkok: Pearson.

World Health Organization. (2022). World mental health report: transforming mental health for all. Geneva: World Health Organization.

Yukl, G. A. (2013). Leadership in organizations. (8th ed.). New York: University of Albany State.

บทความวิจัย

การสร้างชุดการสอนทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้นโดยใช้รูปแบบโมเดลซิปปา (CIPPA) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี*

CREATION OF A BASIC WESTERN MUSIC THEORY INSTRUCTIONAL PACKAGE USING THE CIPPA MODEL FOR MATHAYOM 1 STUDENTS AT CHANTHABURI COLLEGE OF DRAMATIC ARTS

อนุวัชร ร้อยมา*, มนสิการ เหล่าวานิช, ณัฐศรัณย์ ทฤษฎิคุณ
Anuwat Royma*, Monsikarn Laovanich, Natsarun Tissadikun
หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
Master of Education Program, Rajabhat Bansomdejchaopraya University, Bangkok, Thailand
*Corresponding author E mail: artpoiasd090@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อสร้างชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้นโดยใช้โมเดล ซิปปา สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้ชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้นโดยใช้รูปแบบโมเดลซิปปา สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปที่มีต่อการใช้ชุดการสอน การวิจัยเป็นเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลองแบบ (One Group Pretest-Posttest Design) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ ชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เป็นสื่อในการจัดเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนจำนวน 11 คน ที่มีต่อชุดการสอน สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Wilcoxon Signed Ranks Test จากผลวิจัยการวิจัยพบว่า ชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้นโดยใช้รูปแบบโมเดลซิปปา แบ่งออกเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ ผลการศึกษาประสิทธิภาพของชุดการสอน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.93, S.D. = 0.08) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน สามารถ อ่าน เขียน อธิบายสัญลักษณ์เครื่องหมายทางดนตรีสากลได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากขึ้นหลังจากการเรียน โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ นักเรียนยังมีความพึงพอใจต่อการใช้ชุดการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.17)

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, ชุดการสอน, ซิปปา (CIPPA Model), ทักษะทางดนตรี, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The Objectives of this Research were to create a Basic Western Music Theory Instructional Package Using the CIPPA Model for Mathayom 1 Students at Chanthaburi College of Dramatic Arts. To compare the students' learning achievement before and after using the instructional package on Basic Western Music Theory based on the (CIPPA Model). To investigate students' satisfaction

* Received 9 November 2026; Revised 31 January 2026; Accepted 31 January 2026

toward the use of the instructional package. This research employed a quantitative approach using a quasi-experimental design with a one-group pretest–posttest design. The research instruments included the instructional package on basic Western music theory and lesson plans used for instructional implementation. The data collection instruments consisted of a learning achievement test and a student satisfaction questionnaire. The sample group comprised 11 Grade 7 students at Chanthaburi College of Dramatic Arts. The statistical methods used for data analysis were mean, standard deviation, and the Wilcoxon Signed Ranks Test. The results revealed that the instructional package based on the CIPPA model consisted of four learning units. The overall effectiveness of the instructional package was rated at the highest level ($\bar{X}$ = 4.93, S.D. = 0.08). After receiving instruction through the developed package, students demonstrated improved abilities in reading, writing, and explaining Western music symbols and notations accurately and effectively. Furthermore, the posttest learning achievement scores were significantly higher than the pretest scores at the .05 level of statistical significance. In addition, students' satisfaction toward the use of the instructional package was found to be at the highest level ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.17)
Keywords: CIPPA Model, Instructional Package, Learning Achievement, Musical Skills, Student Satisfaction

บทนำ

ดนตรีเป็นศาสตร์ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสติปัญญา อารมณ์ สังคม และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา วิชาดนตรีจึงถูกบรรจุอยู่ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและพื้นฐานทางศิลปะอย่างรอบด้าน การเรียนรู้ดนตรีไม่เพียงมุ่งเน้นทักษะการบรรเลงหรือการร้องเพลงเท่านั้น แต่ยังช่วยพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น สมาธิ ความอดทน และทักษะการฟังอย่างมีคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนทฤษฎีดนตรีในสถานศึกษาทั่วไปมักเน้นการบรรยายและการท่องจำ มากกว่าการสร้างความเข้าใจเชิงลึกและการเชื่อมโยงกับการปฏิบัติ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจ ไม่สามารถอ่านโน้ต วิเคราะห์โครงสร้างเพลง เข้าใจจังหวะ และใช้สัญลักษณ์ทางดนตรีได้อย่างถูกต้อง เมื่อผู้เรียนจากโรงเรียนทั่วไปเข้าสู่สถาบันที่เน้นการเรียนดนตรีอย่างเข้มข้น เช่น วิทยาลัยนาฏศิลป มักประสบปัญหาในการทำความเข้าใจเนื้อหาทฤษฎีที่มีความซับซ้อน เนื่องจากขาดพื้นฐานที่มั่นคง ส่งผลต่อความมั่นใจ การประยุกต์ใช้ความรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางดนตรี (จิตติวิทย์ พิทักษ์ และคณะ, 2563) หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2562 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้ ทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพด้านนาฏดุริยางคศิลป์ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นพลเมืองที่ดี ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม ตลอดจนการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่และยั่งยืน (กองส่งเสริมวิชาการและงานวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม, 2562)

แม้ว่าหลักสูตรการเรียนการสอนของวิทยาลัยนาฏศิลปทั่วประเทศจะอยู่ภายใต้สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งมีการกำหนดเนื้อหาวิชาและโครงสร้างหลักสูตรในลักษณะเดียวกันทุกแห่ง ของรายวิชาดนตรีสากล 1 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีเวลาเรียน 240 ชั่วโมงต่อภาคเรียน 12 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รวม 6 หน่วยกิต มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะทางดนตรีทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 4 สาระ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของดนตรีสากล ทฤษฎีดนตรีสากล การฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรี และการประยุกต์เผยแพร่ผลงาน โดยเฉพาะสาระที่ 2 ว่าด้วยทฤษฎีดนตรีสากล ถือเป็นแกนกลางในการเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติ เช่น การอ่าน เขียน และวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรีเพื่อใช้ในการบรรเลงจริง

แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลับมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนในแต่ละภูมิภาค อันเนื่องมาจากแนวทางการจัดการเรียนการสอนและบริบทของผู้เรียนที่ไม่เหมือนกันในแต่ละพื้นที่ จากการสอบถามข้อมูลจากครูผู้สอนในแต่ละวิทยาลัยนาฏศิลป พบว่าแนวทางการจัดการเรียนรู้ทฤษฎีดนตรีสากลมีความหลากหลายตามลักษณะของผู้เรียนและแนวคิดของผู้สอน เช่น ภาคเหนือ วิทยาลัยนาฏศิลปเชียงใหม่ มีการจัดการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง Integrated Learning โดยให้ครูผู้สอนเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ ใช้เครื่องดนตรีเอกของตนเองเป็นสื่อหลักในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงหลักการทางดนตรีเข้ากับการเล่นเครื่องดนตรีได้อย่างเข้าใจและมีประสิทธิภาพ (ทวีคุณ มาลีชัย, 2568) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด ใช้การจัดการเรียนรู้แบบก้าวหน้า Progressive Learning โดยสอนเนื้อหาทฤษฎีจากง่ายไปยาก เน้นการสร้างความเข้าใจพื้นฐานในการอ่านโน้ตและจังหวะ มีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเห็นภาพและเข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจน รวมทั้งจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ศิริพงศ์ สมบูรณ์, 2568) ในส่วนของภาคกลาง วิทยาลัยนาฏศิลป มีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการสำรวจพื้นฐานของนักเรียนก่อนเปิดภาคเรียน จากนั้นจัดการเรียนปรับพื้นฐานเป็นเวลา 5 วันก่อนเริ่มเรียนตามเกณฑ์หลักสูตร เพื่อให้ครูผู้สอนเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนอย่างละเอียด มีการกำหนดการเรียนเป็นเรียนปฏิบัติ 3 วัน ทฤษฎี 1 วัน และเรียนรวมวง 1 วันต่อสัปดาห์ เน้นการมอบหมายแบบฝึกหัดเพื่อเสริมความเข้าใจ และมีระบบการวัดผลที่ตรงไปตรงมา ช่วยให้ติดตามพัฒนาการของผู้เรียนได้ชัดเจนและต่อเนื่อง (ชัยพร สว่างวรรณ์, 2568) ภาคใต้ วิทยาลัยนาฏศิลปพัทลุง มีลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ความสมดุลระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ โดยเฉพาะในช่วงต้นภาคเรียน จะมุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้ทฤษฎีอย่างเป็นระบบก่อนเข้าสู่การฝึกปฏิบัติจริง ครูผู้สอนจัดให้มีการเรียนทฤษฎีวันละ 1 ชั่วโมงอย่างต่อเนื่องจนถึงกลางภาค เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเรื่องจังหวะ การอ่านโน้ต และเครื่องหมายทางดนตรีได้อย่างถูกต้องและมั่นคง ก่อนนำไปประยุกต์ใช้กับเครื่องดนตรีของตนเอง นอกจากนี้ยังมีการใช้ กิจกรรมกลุ่มแบบเกมดนตรี เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้สนุกและไม่กดดัน โดยให้นักเรียนคละกลุ่มตามระดับความสามารถ เก่ง/กลาง/อ่อน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ Cooperative Learning และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กิจกรรมลักษณะนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากขึ้น ลดช่องว่างของความแตกต่างระหว่างผู้เรียน และทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาทฤษฎีดนตรีของนักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานในระดับที่ดี (อรปรียา วิริโยธิน, 2568) ภาคตะวันออก วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้

จากประสบการณ์ของผู้วิจัยในการจัดการเรียนการสอนของผู้วิจัย ระหว่างปีการศึกษา พ.ศ. 2565 - 2567 พบว่า นักเรียนในแต่ละปีการศึกษามีผลการเรียนรู้ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีนักเรียนกว่าร้อยละ 50 ในแต่ละปีการศึกษาไม่สามารถผ่านเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการสอบปลายภาคด้านทฤษฎีดนตรีสากล ปัญหานี้อาจสะท้อนถึงบริบทเฉพาะของผู้เรียนในพื้นที่ภาคตะวันออก ซึ่งนักเรียนจำนวนหนึ่งมาจากโรงเรียนสายสามัญ ที่ขาดการเรียนรู้พื้นฐานทางดนตรีอย่างต่อเนื่อง ทำให้เมื่อเข้าสู่การเรียนการสอนในวิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี ที่ต้องอาศัยความเข้าใจในทฤษฎีดนตรีพื้นฐาน จึงเกิดความยากในการปรับตัว ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การปฏิบัติทางดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียน และช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้เทียบเท่าสถาบันอื่น ๆ ดังนั้น การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ที่มุ่งเน้นศึกษาปัญหาและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ไม่เพียงแต่เพื่อแก้ไขจุดอ่อนของผู้เรียนในพื้นที่เท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางตัวอย่างในการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนของสถาบันนาฏศิลปอื่น ๆ ทั่วประเทศในอนาคต จากข้อจำกัดที่กล่าวมา จึงจำเป็นต้องมีการปรับแนวทางการจัดการเรียนรู้ใหม่ โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อให้สอดคล้องกับ

ธรรมชาติของวิชาดนตรีที่ต้องอาศัยทั้งความรู้ ความเข้าใจ และการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA Model เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ครอบคลุม 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การสร้างความรู้ (Construction) 2) การปฏิสัมพันธ์ (Interaction) 3) การฝึกปฏิบัติ (Process skills) 4) การนำไปประยุกต์ใช้ (physical participation) และ 5) การประยุกต์ใช้ (Application) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เกิดการคิดวิเคราะห์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง โดยจัดขั้นตอนการสอนเป็น 7 ขั้น ดังนี้ 1) ขั้นทบทวนความรู้เดิม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตน 2) ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ 3) ขั้นศึกษาทำความเข้าใจความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม 4) ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม 5) ขั้นสรุปและจัดระเบียบความรู้ 6) ขั้นแสดงผลงาน เพื่อให้โอกาสผู้เรียนได้ตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตนด้วยการได้รับข้อมูลย้อนกลับจากผู้อื่น 7) ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อฝึกฝนให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ (ทิศนา แขมมณี และคณะ, 2548) เมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบการสอนอื่น เช่น Problem-Based Learning (PBL) ซึ่งเน้นการแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง แต่ไม่ได้มีกระบวนการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง หรือ Project-Based Learning (PBL) ที่เหมาะกับการทำโครงงานขนาดใหญ่แต่ใช้เวลาและทรัพยากรมากเกินไปสำหรับรายวิชาทฤษฎีพื้นฐาน และ Cooperative Learning ที่แม้จะเน้นการทำงานร่วมกันแต่ไม่เน้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่เป็นขั้นตอน จะเห็นได้ว่า CIPPA Model มีจุดเด่นที่เหนือกว่า เพราะผสมผสานจุดแข็งของรูปแบบเหล่านั้นเข้าด้วยกันอย่างสมดุล โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ ได้คิด ได้ทำ ได้ฝึก และได้ใช้ความรู้จริงในบริบทของตนเอง การนำโมเดลซิปปาที่มีการจัดลำดับในการจัดการเรียนการสอนเป็นขั้นเป็นตอนมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องพื้นฐานทฤษฎีดนตรีสากล จึงเป็นแนวทางที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ โมเดลซิปปาที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนแล้วชุดการสอน ยังเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญต่อการส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในด้านที่เกี่ยวข้องกับวิชานั้น ๆ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การฝึกปฏิบัติ การอภิปราย หรือกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและทักษะของผู้เรียนในระดับที่สูงขึ้น (กัญญา ศรีติ้ง, 2556) ชุดการสอน เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองภายใต้กรอบแนวคิดที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน ทั้งในด้านเนื้อหา ขั้นตอนการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และเครื่องมือวัดผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ชุดการสอนสามารถช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ และการนำไปประยุกต์ใช้ อีกทั้งยังสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะรายวิชา ความสามารถของผู้เรียน และบริบทของห้องเรียนแต่ละแห่งได้อย่างยืดหยุ่น จึงนับเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ทั้งในเชิงความรู้และทักษะการปฏิบัติ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ผ่านชุดการสอนเรื่อง พื้นฐานทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น ที่พัฒนาขึ้นตามรูปแบบโมเดลซิปปา และสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดการสอนดังกล่าว ผลการวิจัยที่ได้รับจะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาแนวทางการสอนทฤษฎีดนตรีสากลในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อไป รวมถึงเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับครูผู้สอนดนตรีและนักวิจัยด้านการศึกษาดนตรีในการพัฒนาเครื่องมือและกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้นโดยใช้โมเดลซิปปา สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้ชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น โดยใช้รูปแบบโมเดลซิปปา สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปที่มีต่อการใช้ชุดการสอนเรื่องทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้นโดยใช้รูปแบบโมเดลซิปปา

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การสร้างชุดการสอนทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้นโดยใช้รูปแบบโมเดลซิปปา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้รูปแบบ การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) แบบ (One Group Pretest-Posttest Design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระดนตรีสากล วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษาที่ 2568 จำนวน 11 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น โดยใช้รูปแบบโมเดลซิปปา ซึ่งประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ แบบฝึกหัด และสื่อประกอบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 ชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น โดยใช้รูปแบบโมเดลซิปปา

หน่วยการเรียนรู้/แผน	เรื่อง	ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	พื้นฐานการอ่านโน้ตสากล	**2**
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	ระบบบันทึกเสียงโน้ตบนบรรทัด 5 เส้น	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	ตัวโน้ตและตัวหยุด	1
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	**จังหวะและการอ่านโน้ตเบื้องต้น**	**5**
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	การอ่านโน้ตในจังหวะพื้นฐาน	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	เครื่องหมายตั้งบันไดเสียงทางชาร์ป	2
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	เครื่องหมายตั้งบันไดเสียงทางแฟล็ต	2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3	**Major Scale**	**3**
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6	เครื่องหมายแปลงเสียง	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7	C major	2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4	**การประยุกต์ใช้**	**2**
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8	มินิคอนเสิร์ต	2
	รวม	**12**

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ครอบคลุมเนื้อหาทั้งก่อนและหลังการเรียน

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ต่อชุดการสอนเรื่องพื้นฐานทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านความชัดเจนของคำอธิบายและสื่อประกอบ ด้านความเหมาะสมของกิจกรรม/แบบฝึกหัด ด้านความสนุกและแรงจูงใจในการเรียน และด้านผลลัพธ์จากการเรียนด้วยชุดการสอน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูล

1.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนดนตรีสากล

1.2 ศึกษาการจัดการการเรียนการสอนรูปแบบโมเดลซิปปา

1.3 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ชัดเจน จัดลำดับเนื้อหาของบทเรียนอย่างเป็นระบบจากระดับพื้นฐานไปสู่ระดับที่ซับซ้อนมากขึ้น และออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสอดรับกับพัฒนาการของผู้เรียน

2. การสร้างชุดการสอนพื้นฐานทฤษฎีดนตรีสากลโดยใช้รูปแบบโมเดลซิปปา

2.1 ทำการศึกษาหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดของวิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ศึกษากระบวนการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงพิจารณารายละเอียดองค์ประกอบต่าง ๆ ทำการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้านดนตรีเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน

2.3 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวทาง โมเดลซิปปา เพื่อนำหลักการและแนวคิดของรูปแบบการเรียนรู้นี้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา ชุดการสอนเรื่องทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น ให้มีความสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การปฏิบัติ และการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ วิชาดนตรีสากล 1 เรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้นโดยใช้รูปแบบโมเดลซิปปา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 12 คาบ สัปดาห์ละ 2 คาบ รวม 12 ชั่วโมง ทั้งหมด 6 สัปดาห์

2.5 นำเสนอ ชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น ที่สร้างเสร็จแล้วต่ออาจารย์ที่ปรึกษาหลัก เพื่อให้พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการตรวจสอบจะถูกนำมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาให้ชุดการสอนให้มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.6 นำเสนอ ชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้นที่ได้รับการปรับปรุง และแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านทำการตรวจสอบ เพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่าง ด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล ผลการพิจารณาพบว่าชุดการสอนมีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.93, S.D. = 0.08) โดยด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.92, S.D. = 0.14) ด้านเนื้อหา ($\bar{X}$ = 4.83, S.D. = 0.14) ด้านการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 5.00, S.D. = 0.00) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการสอน ($\bar{X}$ = 4.92, S.D. = 0.14) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$ = 5.00, S.D. = 0.00) ทั้งนี้ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ประเมินมีดังต่อไปนี้

2.6.1 นายไพรัตน์ แสงทอง อาจารย์ประจำหลักสูตรดนตรีศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนดนตรีศึกษา

2.6.2 จ.ส.อ. สมาน รักจันทร์ ข้าราชการบำนาญ โรงเรียนวัดดอนทองตำแหน่งครูวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญด้านทฤษฎีดนตรีสากล

2.6.3 นายไพศาล ศรีชัยทุ่ง อาจารย์ประจำด้านวัดผลกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผลประเมินผล

2.7 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและดำเนินการปรับแก้ไข โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง ในรูปแบบ Rating Scale จากผู้เชี่ยวชาญ ของชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น ค่าดัชนีเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความเที่ยงตรงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เหมาะสมสำหรับนำไปใช้ในการทดลองใช้ (Try-out) จากนั้นนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาอีกครั้ง เพื่อรับรองคุณภาพและความสอดคล้องของชุดการสอนก่อนนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

2.8 ดำเนินการทดลองใช้ชุดการสอน (Try Out) เรื่องทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้นกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นกลุ่มที่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างหลักที่ใช้เก็บข้อมูล เพื่อประเมินความเข้าใจในเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษา และระดับความยากง่ายของชุดการสอน ผลการทดลองใช้ชุดการสอนเรื่องพื้นฐานทฤษฎีดนตรีสากลกับกลุ่มทดลองใช้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 14.82 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.10 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 20.36 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.85 คะแนน อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นหลังจากใช้ชุดการสอน จากนั้นนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงและแก้ไขชุดการสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.9 สร้างชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) จนได้ชุดการสอนที่ผ่านการปรับปรุงและตรวจสอบคุณภาพอย่างสมบูรณ์ เหมาะสมสำหรับการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานวิจัยต่อไป

3. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน/หลังเรียน

3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยยึดหลักสูตร เพื่อให้แบบทดสอบมีความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity)

3.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และการวัดผล จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) ภาษาที่ใช้ และดัชนีความสอดคล้องของข้อสอบ ผู้วิจัยวิเคราะห์ และสรุปผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อ หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 30 ข้อ มีข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 จำนวน 25 ข้อ และมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 จำนวน 5 ข้อ ซึ่งทุกข้อมีค่า IOC สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มากกว่า 0.5 แสดงว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ และทำการปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญต่อไป

3.4 นำผลการทำแบบทดสอบของนักเรียนทั้งหมดตรวจให้คะแนน ดังนี้ นำคะแนนที่ได้มาหาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (R) เป็น รายข้อ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS จากนั้นคัดเลือกข้อสอบที่มีความยากง่าย ที่อยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.80 และค่าอำนาจจำแนกที่มีค่าตั้งแต่ 0.20 ถึง 1.00 ผลที่ได้คือ ข้อสอบสามารถนำไปใช้ได้ทั้ง 30 ข้อ

3.5 นำแบบทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR – 20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richarson) ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของ แบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.79 ถือว่าแบบทดสอบมีความเชื่อถือได้สูง

3.6 ได้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องพื้นฐานทฤษฎีดนตรีสากล มาใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

4.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และวิธีการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ รวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในด้านการจัดการเรียนการสอน

4.2 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดการสอน เรื่อง พื้นฐานทฤษฎีดนตรีสากลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี

4.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างเสร็จแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับแก้ให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ปรับแก้ไขแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเที่ยงตรง โดยประเมินในรูปแบบของ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามความพึงพอใจโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่า แบบสอบถามจำนวน 20 ข้อ มีข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 จำนวน 17 ข้อ และมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 จำนวน 3 ข้อ ซึ่งทุกรายการมีค่า IOC สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด มากกว่า 0.50 แสดงว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การประเมิน และสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

4.5 วิเคราะห์ข้อมูลหาค่า IOC จากนั้น ผู้วิจัยทำการคัดเลือกข้อที่มีค่ามากกว่า 0.5 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง เพื่อทำการปรับแก้ไขแบบสอบถามความพึงพอใจ ก่อนนำไปทดลองใช้

4.6 นำแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจ ไปทดลอง กับนักเรียนที่ไม่ใช่ ประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เพื่อตรวจสอบความพึงพอใจ จากนั้นนำข้อเสนอมาพัฒนาปรับปรุง แก้ไขให้สมบูรณ์

4.7 ได้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อ ชุดการสอนพื้นฐานทฤษฎีดนตรีสากลที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยต่อไป

การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปตรวจหาความเหมาะสมและประสิทธิภาพของเครื่องมือวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. ชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น ทำการประเมิน ประสิทธิภาพของชุดการสอน หาความเที่ยงตรง และความสอดคล้องของเนื้อหา ซึ่งประเมินในรูปแบบของ Rating Scale ลิเคิร์ท (Likert Scale) ชนิด 5 ตัวเลือก กำหนดเกณฑ์ความเหมาะสมและความสอดคล้องเฉลี่ยรวมตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์พบว่าค่าความเหมาะสมและความสอดคล้องเฉลี่ยรวม 4.93 (ระดับมาก) ถือว่าชุดการสอนมีความเหมาะสมและสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

2. แบบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น หาความเที่ยงตรง และความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of item objective congruence-IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยข้อคำถามและความสอดคล้องจะต้องมีค่า ความเที่ยงตรงและสอดคล้องไม่น้อยกว่าค่าเฉลี่ย 0.50 ขึ้นไป เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 30 ข้อ พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.95 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก แสดงให้เห็นว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการใช้ชุดการสอน หาความเที่ยงตรง และความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of item objective congruence-IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยข้อคำถามและความสอดคล้องจะต้องมีค่า ความเที่ยงตรงและสอดคล้องไม่น้อยกว่าค่าเฉลี่ย 0.50 ขึ้นไป จึงจะถือว่าเครื่องมือวิจัยมีประสิทธิภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) แบบ One Group Pretest-Posttest Design (องอาจ นัยพัฒน์, 2554)

ซึ่งมีรายละเอียดของการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียนโดยใช้ t-test แบบ Dependent

กลุ่ม	Pretest	Treatment	Posttest
E	T1	X	T2

ความหมายของสัญลักษณ์

E หมายถึง กลุ่มตัวอย่างการทดลอง

T1 หมายถึง การทดสอบก่อนการทดลองหรือทดสอบก่อนเรียน (Pretest)

X หมายถึง การเรียนผ่านชุดการสอนเรื่อง พื้นฐานทฤษฎีดนตรีสากล

T2 หมายถึง การทดสอบหลังการทดลองหรือทดสอบหลังเรียน (Posttest)

โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและออกแบบชุดการสอน
2. นำชุดการสอนเรื่อง พื้นฐานทฤษฎีดนตรีสากลเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาและปรับปรุง
3. สร้างและพัฒนาแบบทดสอบและแบบสอบถามความพึงพอใจ
4. ทดลองใช้เครื่องมือในกลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียง
5. ดำเนินการเก็บข้อมูลจริง โดยมีขั้นตอนดังนี้:

ก่อนดำเนินกิจกรรมใน สัปดาห์ที่ 1 : ทดสอบก่อนเรียน (Pretest)

สัปดาห์ที่ 1 - 6 : ดำเนินการสอนด้วยชุดการสอนตาม CIPPA Model

หลังดำเนินกิจกรรมใน สัปดาห์ที่ 6 : ทดสอบหลังเรียน (Posttest) และตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ

6. วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น โดยใช้จัดการการเรียนการสอนแบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน โดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed Ranks Test

2. ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนรายด้านและรายข้อ โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

1. การสร้างชุดการสอนเรื่อง พื้นฐานทฤษฎีดนตรีสากล สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี ประกอบด้วยการประเมินใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการสอน และด้านการวัดและประเมินผล รวมจำนวน 20 ข้อ ผลการพิจารณาพบว่าชุดการสอนมีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.93, S.D. = 0.08)

ตารางที่ 3 การสร้างชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น โดยใช้รูปแบบโมเดลซิปปา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี

ข้อ	รายการข้อคำถาม	คุณภาพของชุดการสอน		ผลการประเมิน
		$\bar{x}$	S.D.	
ด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้				
1	วัตถุประสงค์การเรียนรู้ของชุดการสอนสอดคล้องกับตัวชี้วัดของหลักสูตร	**5.00**	0.00	มากที่สุด
2	วัตถุประสงค์สามารถชี้วัดทักษะทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติได้	4.67	0.58	มากที่สุด
3	วัตถุประสงค์เหมาะสมกับระดับความรู้และอายุของผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนต้น	5.00	0.00	มากที่สุด
4	วัตถุประสงค์สามารถสร้างแรงจูงใจและความสนใจในการเรียนของผู้เรียนได้	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านเนื้อหา				
5	เนื้อหาของชุดการสอนครอบคลุมหัวข้อพื้นฐานทฤษฎีดนตรีสากลอย่างครบถ้วน	5.00	0.00	มากที่สุด
6	เนื้อหามีลำดับการนำเสนอที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย	4.67	0.58	มากที่สุด
7	เนื้อหาเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้	4.67	0.58	มากที่สุด
8	เนื้อหามีความถูกต้องตาม	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านการเรียนการสอน				
9	วิธีการสอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาของชุดการสอน	**5.00**	0.00	มากที่สุด
10	วิธีการสอนส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความเข้าใจของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
11	ครูสามารถปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับระดับความรู้ของผู้เรียนได้	5.00	0.00	มากที่สุด
12	การเรียนการสอนกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และทักษะการวิเคราะห์ของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการสอน				
13	กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
14	กิจกรรมช่วยพัฒนาทักษะปฏิบัติและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน	4.67	0.58	มากที่สุด
15	สื่อการสอน (เช่น แบบฝึกหัด, เครื่องดนตรี, สื่อดิจิทัล) ใช้งานง่ายและเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
16	สื่อการสอนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านการวัดผลและประเมินผล				
17	วิธีการวัดผลและประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
18	แบบประเมินครอบคลุมทักษะทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติ	5.00	0.00	มากที่สุด
19	การประเมินสามารถสะท้อนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
20	การวัดผลและประเมินผลช่วยให้ครูปรับปรุงการสอนและผู้เรียนพัฒนาตนเองได้	5.00	0.00	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ยรวม	**4.93**	**0.08**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 การสร้างชุดการสอนเรื่อง พื้นฐานทฤษฎีดนตรีสากล สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี ประกอบด้วยการประเมินใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการสอน และด้านการวัดและประเมินผล รวมจำนวน 20 ข้อ ผลการพิจารณาพบว่าชุดการสอนมีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.93,

S.D. = 0.08) โดยด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.92, S.D. = 0.14) ด้านเนื้อหา ($\bar{X}$ = 4.83, S.D. = 0.14) ด้านการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 5.00, S.D. = 0.00) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการสอน ($\bar{X}$ = 4.92, S.D. = 0.14) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$ = 5.00, S.D. = 0.00)

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องพื้นฐานทฤษฎีดนตรีสากล ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี ผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$ = 25.09, S.D. = 1.92) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 13.27, S.D. = 2.24) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น โดยใช้รูปแบบโมเดลซิปปา นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน โดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed Ranks Test (n = 11)

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	N	$\bar{X}$	S.D.	Wilcoxon	
					Z	Sig.
ก่อนเรียน	30	11	13.27	2.24	-2.956[1]	<0.001[2]
หลังเรียน	30	11	25.09	1.92		

[1]Based on negative ranks และ [2]มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น โดยใช้จัดการการเรียนการสอนแบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พื้นฐานทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้นฝึกหัดวัดผล ($\bar{X}$ = 25.09, S.D. = 1.92) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ย จากการทดสอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 13.27, S.D. = 2.24) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี ที่มีต่อชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model)

ตารางที่ 5 ผลความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี ที่มีต่อการใช้ชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น โดยใช้รูปแบบโมเดลซิปปา

ข้อ	รายการข้อคำถาม	ระดับความพึงพอใจ		ผลการประเมิน
		$\bar{X}$	S.D.	
ด้านเนื้อหา				
1	เนื้อหาของชุดการสอนครอบคลุมหัวข้อทฤษฎีดนตรีสากลพื้นฐาน	4.64	0.50	มากที่สุด
2	ระดับความยากง่ายของเนื้อหาเหมาะสมกับความรู้ของผู้เรียน	4.27	0.65	มาก
3	ลำดับการสอนเป็นระบบ ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย	4.45	0.69	มาก
4	แบบฝึกหัดและตัวอย่างในชุดการสอนช่วยให้เข้าใจเนื้อหา	4.45	0.69	มาก
5	เนื้อหาในชุดการสอนสามารถเชื่อมโยงกับการปฏิบัติได้	4.27	0.79	มาก
ด้านความชัดเจนของคำอธิบายและสื่อประกอบ				
6	คำอธิบายในชุดการสอนชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.36	0.67	มาก
7	สื่อประกอบ เช่น โน้ต แผ่นงาน วีดิทัศน์ ช่วยให้เรียนรู้สะดวก	4.45	0.52	มาก
8	ภาพประกอบและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในชุดการสอนช่วยให้เข้าใจเนื้อหา	4.73	0.65	มากที่สุด
9	ตัวอย่างในชุดการสอนสอดคล้องกับแบบฝึกหัด	4.27	0.90	มาก
10	การจัดวางเนื้อหาและสื่อประกอบทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้รวดเร็ว	4.64	0.67	มากที่สุด

ตารางที่ 5 ผลความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี ที่มีต่อการใช้ชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น โดยใช้รูปแบบโมเดลซิปปา (ต่อ)

ข้อ	รายการข้อคำถาม	ระดับความพึงพอใจ		ผลการประเมิน
		$\bar{x}$	S.D.	
ด้านความเหมาะสมของกิจกรรม/แบบฝึกหัด				
11	กิจกรรมในชุดการสอนช่วยฝึกทักษะการอ่านโน้ตและจังหวะ	4.45	0.82	มาก
12	แบบฝึกหัดช่วยพัฒนาทักษะปฏิบัติจริงของผู้เรียน	4.82	0.40	มากที่สุด
13	กิจกรรมเชื่อมโยงทฤษฎีและการปฏิบัติได้ดี	4.64	0.50	มากที่สุด
14	จำนวนกิจกรรมและแบบฝึกหัดเหมาะสมกับเวลาเรียน	4.09	0.83	มาก
15	กิจกรรมและแบบฝึกหัดสามารถทำได้ด้วยตนเอง	4.55	0.69	มากที่สุด
ด้านความสนุกและแรงจูงใจในการเรียน				
16	แบบฝึกหัดและกิจกรรมกระตุ้นแรงจูงใจในการเรียน	4.64	0.50	มากที่สุด
17	ชุดการสอนทำให้ผู้เรียนรู้สึกตื่นเต้นและอยากเรียนต่อ	4.55	0.52	มากที่สุด
ด้านผลลัพธ์จากการเรียนด้วยชุดการสอน				
18	นักเรียนเข้าใจเนื้อหาและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4.55	0.69	มากที่สุด
19	ชุดการสอนช่วยพัฒนาทักษะการอ่านโน้ตและจังหวะ	4.73	0.47	มากที่สุด
20	นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้จากชุดการสอนในการปฏิบัติ	4.55	0.82	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ยรวม	**4.50**	**0.17**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 5 ความพึงพอใจของของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี ที่มีต่อชุดการสอนเรื่อง พื้นฐานทฤษฎีดนตรีสากล ประกอบด้วยการประเมินใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านความชัดเจนของคำอธิบายและสื่อประกอบ ด้านความเหมาะสมของกิจกรรม/แบบฝึกหัด ด้านความสนุกและแรงจูงใจในการเรียน และด้านผลลัพธ์จากการเรียนด้วยชุดการสอน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านเนื้อหา ($\bar{x}$ = 4.42, S.D. = 0.38) ด้านความชัดเจนของคำอธิบายและสื่อประกอบ ($\bar{x}$ = 4.49, S.D. = 0.30) ด้านความเหมาะสมของกิจกรรม/แบบฝึกหัด ($\bar{x}$ = 4.51, S.D. = 0.16) ด้านความสนุกและแรงจูงใจในการเรียน ($\bar{x}$ = 4.59, S.D. = 0.44) ด้านผลลัพธ์จากการเรียนด้วยชุดการสอน ($\bar{x}$ = 4.61, S.D. = 0.36)

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการสร้างชุดการสอนเรื่อง พื้นฐานทฤษฎีดนตรีสากล โดยใช้รูปแบบซิปปา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี เพื่อสร้างชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้นโดยใช้โมเดลซิปปา สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้ชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้นโดยใช้รูปแบบโมเดลซิปปา และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 1 ที่มีต่อชุดการสอนเรื่อง ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้นโดยใช้รูปแบบโมเดลซิปปา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำไปสู่การอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาชุดการสอนเรื่องพื้นฐานทฤษฎีดนตรีสากลโดยใช้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า คุณภาพของชุดการสอนโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.93, S.D. = 0.08) ครอบคลุมด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการสอน รวมถึงด้านการวัดและประเมินผล สะท้อนให้เห็นว่าชุดการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้จริงในบริบทการจัดการเรียนการสอนดนตรีระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาชุดการสอนตามกระบวนการออกแบบการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวิเคราะห์เนื้อหา การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ

ประกอบการสอน ตลอดจนการทดลองใช้และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและผู้เรียนในรอบทดลอง ส่งผลให้ชุดการสอนมีความสมบูรณ์และสอดคล้องกับบริบทผู้เรียน เมื่อพิจารณาโครงสร้างของหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 พื้นฐานการอ่านโน้ตและระบบบันทึกเสียงบนบรรทัด 5 เส้น หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 จังหวะและการอ่านโน้ตเบื้องต้น หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Major Scale และหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การประยุกต์ใช้ผ่านกิจกรรมมินิคอนเสิร์ต พบว่าการจัดลำดับเนื้อหาเป็นไปอย่างมีระบบ เริ่มจากความรู้พื้นฐานไปสู่การพัฒนาทักษะ และต่อยอดสู่การประยุกต์ใช้จริง ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านทฤษฎีดนตรีเข้ากับการปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ของแต่ละหน่วยอย่างชัดเจน เช่น ความสามารถในการอ่านและเขียนโน้ต การแยกจังหวะและค่าโน้ต และการนำความรู้ไปใช้ในการแสดงดนตรี ยังช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีทิศทางที่ชัดเจน และเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติทางดนตรีผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับหลักการของรูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Construction) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและครู (Interaction) การพัฒนาทักษะกระบวนการคิด (Process Skills) การมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติ (Physical Participation) และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (Application) การออกแบบกิจกรรมในชุดการสอน เช่น การฝึกอ่านโน้ต การฝึกจังหวะ การทำแบบฝึกปฏิบัติ การซ้อมบทเพลง และการจัดกิจกรรมมินิคอนเสิร์ต ช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivism) ที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์การเรียนรู้ มากกว่าการรับข้อมูลจากครูเพียงฝ่ายเดียว นอกจากนี้ การนำกิจกรรมมินิคอนเสิร์ตมาเป็นกิจกรรมสุดท้ายของชุดการสอน ยังช่วยเติมเต็มมิติของการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะทางดนตรีในสถานการณ์จริง ผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้ด้านการอ่านโน้ต จังหวะ และบันไดเสียงมาบูรณาการร่วมกับทักษะการแสดง ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Learning) และช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในตนเอง รวมถึงทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในรายวิชาดนตรีและศิลปศึกษา ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดา สะดี และภาสุดา ภาคาผล ที่ศึกษาการจัดการเรียนรู้ดนตรีโดยใช้กิจกรรมเชิงปฏิบัติ พบว่าการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและทำงานร่วมกัน ช่วยเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาและพัฒนาทักษะการแสดงดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุดา สะดี และภาสุดา ภาคาผล, 2568)

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนที่เรียนผ่านชุดการสอนเรื่อง พื้นฐานทฤษฎีดนตรีสากล จากการวิเคราะห์เชิงสถิติพบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยชุดการสอนที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งบ่งชี้ว่าชุดการสอนมีผลในเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนด้านความเข้าใจและทักษะพื้นฐานของทฤษฎีดนตรีสากล เช่น การอ่านโน้ต การกำหนดค่าตัวโน้ตและตัวหยุด การอ่านจังหวะพื้นฐาน ตลอดจนการสร้างและจำแนกบันไดเสียงหลักในลักษณะเชิงกระบวนการ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มขึ้นอาจอธิบายได้จากการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน การจัดเนื้อหาออกเป็นหน่วยย่อยที่มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ การใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่สอดคล้องกับทักษะที่ต้องการประเมิน และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติซ้ำอย่างต่อเนื่อง สะท้อนผล (reflection) ซึ่งทั้งหมดยังเป็นหลักการพื้นฐานของการเรียนรู้เชิงโครงสร้าง (structured learning) ที่ถูกสนับสนุนโดยทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (constructivism) และแนวคิดการประมวลความรู้เชิงลึก (deep processing) การจัดกิจกรรมที่กระตุ้นการปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาและการผลิตผลงานจริงจะช่วยให้ความจำและการนำความรู้ไปใช้ยาวนานขึ้น (เบญจวรรณ์ เลิศทองคำ และอลงกรณ์ อัศวโสวรรณ, 2568) งานวิจัยไทยที่ศึกษาแนวทางเหล่านี้ในบริบทของการพัฒนาชุดฝึกทักษะดนตรีและกิจกรรมการเรียนรู้พบผลเช่นเดียวกันว่าการปฏิบัติจริงและการสะท้อนผลทำให้ผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ควรสังเกตข้อจำกัดเชิงระเบียบวิธี เช่น ขนาด

ตัวอย่าง การเลือกกลุ่มทดลองแบบเจาะจง ระยะเวลาการทดลอง และความเป็นไปได้ของผลกระทบจากปัจจัยภายนอก เช่น บุคลากรผู้สอน ความพร้อมของผู้เรียน ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อขนาดของผลสัมฤทธิ์ที่พบ ดังนั้น การสรุปผลควรระบุว่า ผลสัมฤทธิ์ที่เพิ่มขึ้นสะท้อนประสิทธิผลของชุดการสอนภายใต้บริบทการทดลองนี้ และยังจำเป็นต้องมีการศึกษาซ้ำในบริบทอื่น ๆ พร้อมการควบคุมตัวแปรเพิ่มเติม เช่น การสุ่มและการมีกลุ่มควบคุม เพื่อยืนยันความทั่วไปของผลลัพธ์ (โอภาส สุวรรณโพธิ์ และนัฏฐิกา สุนทรธนผล, 2565)

3. การสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนนี้ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.17 และโดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนถึงความพึงพอใจต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ของชุดการสอน เช่น ความชัดเจนของเนื้อหา ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ ความน่าสนใจของสื่อการสอน และโอกาสในการปฏิบัติจริงที่ชุดการสอนมอบให้ ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอธิบายได้จากแนวคิดด้านแรงจูงใจและจิตวิทยาการเรียนรู้ โดยเฉพาะทฤษฎีแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) และแนวคิดความต้องการพื้นฐานทางจิตวิทยา (Self-Determination Theory) ซึ่งระบุว่าผู้เรียนจะเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้เมื่อได้รับการตอบสนองต่อความรู้สึกของความสามารถของตนเอง (perceived competence) การมีอิสระในการเรียนรู้และตัดสินใจ (autonomy) และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (relatedness) การจัดกิจกรรมในชุดการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำงานร่วมกัน และนำเสนอผลงานต่อผู้อื่น เช่น กิจกรรมการซ้อมดนตรีและการแสดงมินิคอนเสิร์ต ช่วยเสริมสร้างความรู้สึกประสบความสำเร็จและความเชื่อมั่นในตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและมีแรงจูงใจภายในในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดลฤดี ไชยศิริ ที่กล่าวว่า ความปรารถนาที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายให้สำเร็จ โดยมีการตั้งเป้าหมายและวางแผนถึงกระบวนการที่จะไปให้ถึงเป้าหมายอย่างชัดเจนและเป็นระบบ โดยผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะมีความพยายาม มุ่งมั่น อดทนต่อการทำงาน มีความรับผิดชอบสูง กล้าคิดกล้าตัดสินใจ มีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านประสบการณ์ตรง งานวิจัยด้านการสอนดนตรีและกิจกรรมการเรียนรู้ยืนยันว่าการออกแบบกิจกรรมที่ให้โอกาสการปฏิบัติและการแสดงผลงาน เช่น มินิคอนเสิร์ต ช่วยเพิ่มทั้งความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ในการตีความผลความพึงพอใจ ควรพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของอคติจากการให้คะแนน เช่น social desirability หรือความปรารถนาที่จะตอบเชิงบวกต่อครูผู้สอน และควรมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเสริม สัมภาษณ์เชิงลึกหรือสังเกตการเรียนการสอน เพื่อให้เข้าใจบริบทและสาเหตุที่แท้จริงของความพึงพอใจนั้น ๆ มากขึ้น การศึกษาเชิงผสม (mixed-methods) ในอนาคตจะช่วยยืนยันและขยายผลเชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบของชุดการสอนกับความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ที่พบ (ดลฤดี ไชยศิริ, 2563)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง การสร้างชุดการสอนเรื่องพื้นฐานทฤษฎีดนตรีสากล โดยใช้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี พบว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดในทุกด้าน ทั้งด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผล โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.08 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดการสอน พบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดซิปปามีส่วนช่วยส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาทางทฤษฎีดนตรีสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีเข้ากับการปฏิบัติจริงได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.17 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าชุดการสอนที่พัฒนาขึ้น

สามารถตอบสนองต่อความต้องการและลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในด้านการมีส่วนร่วม การคิดวิเคราะห์ และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองตามแนวทางของการเรียนรู้เชิงรุก ข้อเสนอแนะจากการวิจัย 1) ครูผู้สอนควรนำชุดการสอนตามรูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาดนตรีอื่น ๆ เช่น การฝึกการฟัง การแต่งทำนอง หรือการบรรเลง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติจริง 2) สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาชุดการสอนเชิงบูรณาการในลักษณะเดียวกัน เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และทักษะในศตวรรษที่ 21 3) ควรมีการจัดอบรมหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้แก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับแนวทางการออกแบบกิจกรรมตามรูปแบบซิปปา เพื่อให้ครูสามารถสร้างสื่อการสอนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายมากขึ้น เช่น นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือในสถาบันการศึกษาที่มีบริบทต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบและยืนยันผลการวิจัยในภาพรวมของการใช้รูปแบบซิปปาในบริบทที่หลากหลาย 2) ควรศึกษาผลระยะยาวของการใช้ชุดการสอนตามรูปแบบซิปปา เช่น การคงอยู่ของความรู้ ความสามารถในการประยุกต์ใช้ และพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังสิ้นสุดการเรียน เพื่อประเมินประสิทธิผลในเชิงลึก 3) ควรเพิ่มการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ ความคิด และแรงจูงใจของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาชุดการสอนในอนาคตมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กองส่งเสริมวิชาการและงานวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม. (2562). หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. นนทบุรี: บริษัท ไทภูมิ พับลิชชิ่ง จำกัด.

กัญญา ศรีติ้ง. (2556). การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในวิทยาลัยการอาชีพวังไกลกังวล. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการศึกษา. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

จิตติวิทย์ พิทักษ์ และคณะ. (2563). สภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนดนตรีของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 11(1), 225-237.

ชัยพร สว่างวรรณ์. (1 พ.ย. 2568). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนดนตรีสากล วิทยาลัยนาฏศิลป. (อนุวัชร ร้อยมา, ผู้สัมภาษณ์)

ดลฤดี ไชยศิริ. (2563). การส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้การเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับแนวคิดเกมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนผดุงนารี. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ทวีคุณ มาลีชัย. (1 พ.ย. 2568). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนดนตรีสากล วิทยาลัยนาฏศิลปเชียงใหม่. (อนุวัชร ร้อยมา, ผู้สัมภาษณ์)

ทิศนา แขมมณี และคณะ. (2548). การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซิปปา CIPPA model. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). หลักการวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

เบญจวรรณ์ เลิศทองคำ และอลงกรณ์ อัศวโสวรรณ. (2568). การพัฒนาทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทรวิเชียรฉันท์ 11 และทักษะการคิดสร้างสรรค์ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์, 7(1), 289-302.

ศิริพงศ์ สมบูรณ์. (1 พ.ย. 2568). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนดนตรีสากล วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด. (อนุวัชร ร้อยมา, ผู้สัมภาษณ์)

สุดา สะดี และภาสุดา ภาคาผล. (2568). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์, 7(2), 91-102.

องอาจ นัยพัฒน์. (2554). การออกแบบการวิจัย วิธีการเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และผสมผสานวิธีการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรปรียา วิริโยธิน. (1 พ.ย. 2568). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนดนตรีสากล วิทยาลัยนาฏศิลปพัทลุง. (อนุวัชร ร้อยมา, ผู้สัมภาษณ์)

โอภาส สุวรรณโพธิ์ และนัฏฐิกา สุนทรธนผล. (2565). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจโดยใช้ชุดฝึกทักษะ เรื่อง การปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตพิบูลบำเพ็ญ. วารสารดนตรีและการแสดง, 8(2), 125-135.

บทความวิจัย

การเปรียบเทียบแบบจำลองอนุกรมเวลาสำหรับพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราช*

A COMPARISON OF TIME SERIES MODELS FOR FORECASTING THE NUMBER OF THAI TOURISTS VISITING NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ศิวพร ถาวรวงศา[1], วาสนา สุวรรณวิจิตร[2*]

Siwaporn Thawornwongsa[1], Wassana Suwanvijit[2*]

[1]คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

[1]Faculty of Management Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

[2]คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา ประเทศไทย

[2]Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University, Songkhla, Thailand

*Corresponding author E-mail: wassana@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบประสิทธิภาพของแบบจำลองอนุกรมเวลาสำหรับพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาใน จ.นครศรีธรรมราช และ 2) พยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาใน จ.นครศรีธรรมราช ล่วงหน้า 24 เดือน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลจากสถิติรายเดือนจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในช่วงมกราคม พ.ศ. 2563 ถึงธันวาคม พ.ศ. 2568 ข้อมูลถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์อนุกรมเวลา และเปรียบเทียบแบบจำลองการพยากรณ์ จำนวน 2 แบบ ได้แก่ วิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนียนเชียลแบบวินเทอร์ (Holt–Winters Exponential Smoothing) และแบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาล (Seasonal Auto Regressive Integrated Moving Average) ผลการวิเคราะห์ลักษณะข้อมูล พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยมีลักษณะเป็นข้อมูลอนุกรมเวลาที่ประกอบด้วยแนวโน้ม ฤดูกาล และความผันผวนสูง โดยเฉพาะในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งก่อให้เกิดความไม่คงที่และการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของข้อมูลในบางช่วงเวลา ผลการเปรียบเทียบความแม่นยำของแบบจำลองโดยใช้ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย (Root Mean Squared Error) และค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ย (Mean Absolute Percentage Error) พบว่า แบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาล ให้ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ยต่ำกว่าวิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนียนเชียลแบบวินเทอร์อย่างชัดเจน สะท้อนถึงความสามารถในการจับรูปแบบความผันผวนและโครงสร้างของข้อมูลได้ดีกว่า ผลการวิจัยสรุปได้ว่า แบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาลมีความเหมาะสมมากกว่าวิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนนเชียลแบบวินเทอร์ในการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยว ภายใต้บริบทของข้อมูลที่มีความผันผวนและความไม่แน่นอนสูงจากเหตุการณ์เชิงโครงสร้าง

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพแบบจำลอง, อนุกรมเวลา, พยากรณ์นักท่องเที่ยวชาวไทย, จังหวัดนครศรีธรรมราช

Abstract

This study aims to 1) Compare the performance of time series models for forecasting the number of Thai tourists visiting Nakhon Si Thammarat Province, and 2) Forecast the number of

* Received 6 January 2026; Revised 30 January 2026; Accepted 31 January 2026

Thai tourists visiting the province over a 24-month horizon. The study employs a quantitative research approach using monthly secondary data obtained from the Ministry of Tourism and Sports, covering the period from January 2020 to December 2025. Time series analysis techniques were applied, and two forecasting models were compared: Holt–Winters Exponential Smoothing and the Seasonal Autoregressive Integrated Moving Average (SARIMA) model. The exploratory data analysis revealed that the number of Thai tourists exhibits typical time series characteristics, including trend, seasonality, and high volatility. These features were particularly pronounced during the COVID-19 pandemic, which introduced non-stationarity and structural changes in the data during certain periods. Forecasting accuracy was evaluated using the Root Mean Squared Error (RMSE) and the Mean Absolute Percentage Error (MAPE). The results indicate that the SARIMA model produced substantially lower RMSE values than the Holt–Winters Exponential Smoothing method. The findings suggest that the SARIMA model is more suitable than the Holt–Winters approach in contexts characterized by high volatility and structural disruptions. Beyond supporting tourism planning and policy formulation at the regional level, this study also provides methodological insights into the selection of appropriate time series forecasting models under conditions of high uncertainty.

Keywords: Model Performance, Time Series, Forecasting Thai Tourists, Nakhon Si Thammarat Province

บทนำ

การพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนการวางแผนและการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวในหลายประเทศและหลายพื้นที่ เนื่องจากช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถคาดการณ์แนวโน้มอุปสงค์ ประเมินความต้องการใช้ทรัพยากร และบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวนโยบายการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์และการวิเคราะห์เชิงคาดการณ์เพื่อรองรับการตัดสินใจเชิงนโยบาย โดยเฉพาะในบริบทที่ภาคการท่องเที่ยวของไทยเริ่มเผชิญความท้าทายจากความผันผวนทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง (บัณฑิตย์ พิณอุดม, 2568) งานวิจัยในอดีตจำนวนมากได้ทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแบบจำลองอนุกรมเวลาเพื่อพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ต่าง ๆ โดยพบว่า แบบจำลองแต่ละประเภทมีความเหมาะสมแตกต่างกันตามลักษณะข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลที่มีองค์ประกอบของแนวโน้ม ฤดูกาล และความผันผวน (Lim, C. & McAleer, M., 2002); (Song, H. & Li, G. , 2008) ดังนั้น แนวปฏิบัติที่ดีในการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องอาศัยการเลือกใช้แบบจำลองพยากรณ์ที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และลักษณะข้อมูล เพื่อให้ผลการคาดการณ์มีความแม่นยำและสามารถนำไปใช้สนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิผล

การศึกษาการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยในระดับพื้นที่หรือจังหวัดอื่น ๆ ที่ผ่านมา ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลภายใต้สภาวะปกติ หรือช่วงเวลาที่ข้อมูลมีความผันผวนไม่รุนแรงนัก ส่งผลให้แบบจำลองที่พัฒนาขึ้นอาจไม่สามารถสะท้อนพฤติกรรมของข้อมูลได้อย่างเหมาะสมเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ไม่คาดคิด เช่น วิกฤตด้านสาธารณสุขหรือเศรษฐกิจ แม้ว่างานวิจัยเหล่านี้จะช่วยยืนยันประโยชน์ของการใช้เทคนิคอนุกรมเวลาในการพยากรณ์อุปสงค์การท่องเที่ยว แต่ยังมีข้อจำกัดในการอธิบายประสิทธิภาพของแบบจำลองภายใต้บริบทของความไม่แน่นอนสูงและการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของข้อมูล โดยเฉพาะในระดับจังหวัด

ซึ่งเป็นระดับพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการวางแผนเชิงนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระยะยาว

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง ทั้งในด้านทรัพยากรธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงศรัทธา ซึ่งสามารถเชื่อมโยงเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีอัตลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ อย่างไรก็ตาม จังหวัดนครศรีธรรมราชได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 อย่างรุนแรง ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงอย่างมีนัยสำคัญและเกิดความผันผวนสูง รูปแบบข้อมูลการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปจากแนวโน้มเดิม สอดคล้องกับรายงานขององค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติที่ระบุว่าวิกฤตโควิด - 19 ส่งผลให้ข้อมูลการท่องเที่ยวเกิดความไม่เป็นนิ่งและมีความผันผวนสูงในหลายพื้นที่ทั่วโลก การวิเคราะห์และพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวในบริบทของจังหวัดนครศรีธรรมราชจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อทำความเข้าใจโครงสร้างข้อมูลเชิงพื้นที่ และใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะต่อไป

จากช่องว่างขององค์ความรู้ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาและเปรียบเทียบประสิทธิภาพของวิธีการพยากรณ์อนุกรมเวลา ได้แก่ วิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนนเชียลแบบวินเทอร์ และแบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาล เพื่อพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายเดือนจากหน่วยงานทางการ การออกแบบการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับชื่อเรื่องและวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่มุ่งเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแบบจำลองและจัดทำการพยากรณ์ล่วงหน้า 24 เดือน ภายใต้บริบทข้อมูลที่มีความผันผวนสูง อันจะนำไปสู่ข้อค้นพบเชิงวิชาการและเชิงนโยบายที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน การตัดสินใจ และการกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เปรียบเทียบประสิทธิภาพของแบบจำลองอนุกรมเวลาสำหรับพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. พยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ล่วงหน้า 24 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบแบบจำลองอนุกรมเวลาสำหรับพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์อนุกรมเวลาเพื่อศึกษารูปแบบการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวตามช่วงเวลา และเปรียบเทียบประสิทธิภาพของวิธีการพยากรณ์ที่แตกต่างกัน การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็นขั้นตอนสำคัญดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้อมูลสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งเป็นข้อมูลรายเดือนที่บันทึกอย่างเป็นทางการโดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2563 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2568 รวมระยะเวลา 72 เดือน โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย รวมทั้งหมด 340,363,840 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2568)

กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2563 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2568 รวมระยะเวลา 72 เดือน โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย รวมทั้งหมด 17,907,015 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2568) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ครอบคลุมทั้งก่อน ระหว่าง และหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้ข้อมูลจากสถิติรายเดือนจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในช่วงมกราคม พ.ศ. 2563 ถึงธันวาคม พ.ศ. 2568 ก่อนนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลในด้านความครบถ้วน ความถูกต้อง และความสอดคล้องตามช่วงเวลา รวมถึงการตรวจสอบค่าผิดปกติ และการเรียงลำดับข้อมูลตามลำดับเวลา เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องเหมาะสม

วิธีการพยากรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการพยากรณ์อนุกรมเวลา จำนวน 2 วิธี ซึ่งเป็นวิธีที่ได้รับความนิยมและถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในงานวิจัยด้านการพยากรณ์การท่องเที่ยว ได้แก่

1. วิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนียนเชียลแบบวินเทอร์ เป็นวิธีการพยากรณ์ที่เหมาะสมกับข้อมูลอนุกรมเวลาที่มีทั้งแนวโน้มและฤดูกาล โดยอาศัยการปรับเรียบข้อมูลในองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน ได้แก่ ระดับ แนวโน้ม และฤดูกาล (Holt, C. C., 2004); (Winters, P. R., 1960) วิธีนี้ให้ความสำคัญกับข้อมูลในช่วงเวลาล่าสุดมากกว่าข้อมูลในอดีตที่อยู่ไกลออกไป จึงสามารถสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว เหมาะสำหรับการพยากรณ์ข้อมูลรายเดือนที่มีรูปแบบฤดูกาลค่อนข้างชัดเจน และมีการกำหนดรูปแบบของแบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาล โดยพิจารณาจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลว่าเป็นแบบบวกหรือแบบคูณ เพื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้างของอนุกรมเวลา

2. แบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาล เป็นแบบจำลองทางสถิติที่พัฒนาต่อยอดจากแบบจำลองถดถอยอัตโนมัติแบบผสานค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ (Autoregressive Integrated Moving Average) โดยเพิ่มองค์ประกอบของฤดูกาลเข้าไปในแบบจำลอง เพื่อรองรับข้อมูลอนุกรมเวลาที่มีโครงสร้างซ้ำตามช่วงเวลา (Box, G. E. P. et al., 2015) การกำหนดโครงสร้างของแบบจำลองพิจารณาจากการตรวจสอบกราฟสหสัมพันธ์ (Autocorrelation Function: ACF) และกราฟสหสัมพันธ์ย่อย (Partial Autocorrelation Function: PACF) ร่วมกับการใช้เกณฑ์สารสนเทศ (Akaike Information Criterion: AIC) และมีการตรวจสอบเศษเหลือ (Residual Diagnostics) ของแบบจำลองเพื่อให้มีลักษณะใกล้เคียงกับสัญญาณรบกวนแบบสุ่ม ทั้งนี้ ก่อนการประมาณค่าแบบจำลอง มีการตรวจสอบความนิ่งของข้อมูลและดำเนินการแปลงข้อมูลให้อยู่ในสภาวะเหมาะสมต่อการสร้างแบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาล

การประเมินและเปรียบเทียบความแม่นยำของผลการพยากรณ์

ในการประเมินความแม่นยำของแบบจำลอง ข้อมูลถูกแบ่งออกเป็นชุดข้อมูลสำหรับการสร้างแบบจำลองและชุดข้อมูลสำหรับการทดสอบ โดยใช้ตัวชี้วัดค่าความคลาดเคลื่อนที่ได้รับการยอมรับในงานวิจัยด้านการพยากรณ์ ได้แก่ ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย และค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ย โดยงานวิจัยนี้ให้ความสำคัญกับค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ยเป็นหลัก เนื่องจากมีความเหมาะสมในกรณีที่ข้อมูลมีค่าจริงใกล้ศูนย์ในบางช่วงเวลา การวิเคราะห์ข้อมูลและการพยากรณ์ทั้งหมดดำเนินการโดยใช้แพ็กเกจที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์อนุกรมเวลาในด้วยโปรแกรม R ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ทางสถิติที่ได้รับความนิยมในการวิเคราะห์ข้อมูลอนุกรมเวลา

ผลการวิจัย

1. แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2563 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2568

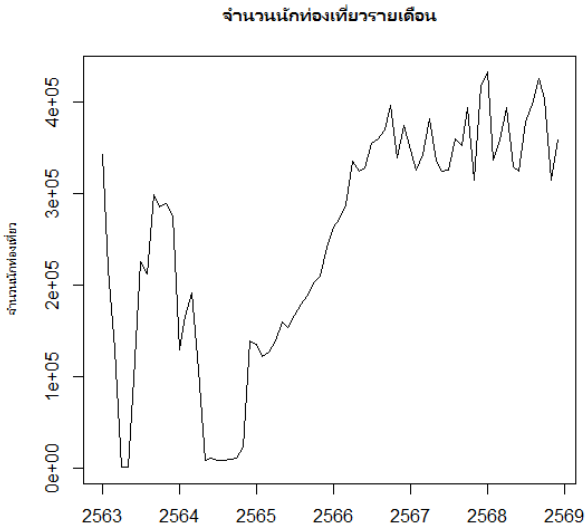

ภาพที่ 1 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างปี พ.ศ. 2563 - 2569

ภาพที่ 1 จากการนำข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2563 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2568 มาวิเคราะห์ในรูปแบบอนุกรมเวลา พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2563 ถึงต้นปี พ.ศ. 2564 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างรุนแรงและมีความผันผวนสูง โดยบางช่วงมีค่าลดลงใกล้ศูนย์ ซึ่งสะท้อนถึงผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และมาตรการควบคุมการเดินทางของภาครัฐ ส่งผลให้กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศชะลอตัวลงอย่างมาก ต่อมาในช่วงปลายปี พ.ศ. 2564 ถึงปี พ.ศ. 2565 พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวเริ่มปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แสดงถึงการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวภายหลังจากการผ่อนคลายมาตรการควบคุมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยแนวโน้มของข้อมูลมีทิศทางเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจน สำหรับช่วงปี พ.ศ. 2566 ถึงปี พ.ศ. 2569 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยอยู่ในระดับค่อนข้างสูงและมีความผันผวนขึ้นลงเป็นรอบ ๆ ตามช่วงเวลา ซึ่งบ่งชี้ถึงลักษณะของฤดูกาลทางการท่องเที่ยว เช่น ช่วงเทศกาลหรือฤดูท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็นประจำทุกปี อย่างไรก็ตาม แนวโน้มโดยรวมยังคงอยู่ในระดับสูงและมีความเสถียรมากกว่าช่วงก่อนหน้า จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว สรุปได้ว่า ข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยรายเดือนของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีลักษณะสำคัญ ได้แก่ มีแนวโน้มในระยะยาว มีฤดูกาล และมีความผันผวนผิดปกติในบางช่วงเวลา โดยเฉพาะช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ลักษณะดังกล่าวทำให้ข้อมูลมีความเหมาะสมต่อการนำไปวิเคราะห์และสร้างแบบจำลองพยากรณ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์อนุกรมเวลา เช่น วิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนียนเชียลแบบวินเทอร์ และแบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาล เพื่อนำไปใช้ในการเปรียบเทียบประสิทธิภาพและการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวล่วงหน้า 24 เดือนต่อไป

ตารางที่ 1 ข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราชแยกเป็นรายปี ระหว่าง พ.ศ. 2563 - 2568

ปี (พ.ศ.)	จำนวนนักท่องเที่ยวรวมต่อปี (คน)	ค่าเฉลี่ยต่อเดือน (คน)	ค่าสูงสุดรายเดือน (คน)	ค่าต่ำสุดรายเดือน (คน)
2563	2,376,056	198,005	343,329	101
2564	809,642	67,470	190,988	7,956
2565	2,026,517	168,876	241,620	121,703
2566	4,010,329	334,194	397,150	264,006
2567	4,226,310	352,193	418,026	314,926
2568	4,458,161	371,513	433,096	315,144

จากตารางที่ 1 ข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราชระหว่างปี พ.ศ. 2563 - 2568 แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนตามสถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนนักท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 2,376,056 คน หรือเฉลี่ยเดือนละ 198,005 คน อย่างไรก็ตาม ค่าต่ำสุดรายเดือนลดลงอย่างมากเหลือเพียง 101 คน สะท้อนผลกระทบอย่างรุนแรงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ในปี พ.ศ. 2564 สถานการณ์การท่องเที่ยวยังคงซบเซาอย่างต่อเนื่อง โดยจำนวนนักท่องเที่ยวรวมต่อปีลดลงเหลือ 809,642 คน และมีค่าเฉลี่ยต่อเดือนเพียง 67,470 คน ซึ่งเป็นระดับต่ำที่สุดในช่วงเวลาที่ศึกษา ขณะที่ค่าต่ำสุดรายเดือนอยู่ที่ 7,956 คน แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดด้านการเดินทางและมาตรการควบคุมโรคที่ยังเข้มงวด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2565 เป็นต้นมา จำนวนนักท่องเที่ยวเริ่มฟื้นตัวอย่างชัดเจน โดยมีนักท่องเที่ยวรวม 2,026,517 คน และค่าเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นเป็น 168,876 คน สะท้อนถึงการผ่อนคลายมาตรการและการฟื้นตัวของกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศ และในปี พ.ศ. 2566 - 2568 พบว่า แนวโน้มการท่องเที่ยวเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพมากขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2566 มีนักท่องเที่ยวรวม 4,010,329 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 4,226,310 คน และ 4,458,161 คน ในปี พ.ศ. 2567 และ 2568 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 334,194 คน เป็น 371,513 คน ขณะเดียวกัน ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุดรายเดือนอยู่ในระดับสูงและใกล้เคียงกันมากขึ้น สะท้อนถึงการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวตลอดทั้งปีและการฟื้นตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. ผลการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยวิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนียนเชียลแบบวินเทอร์

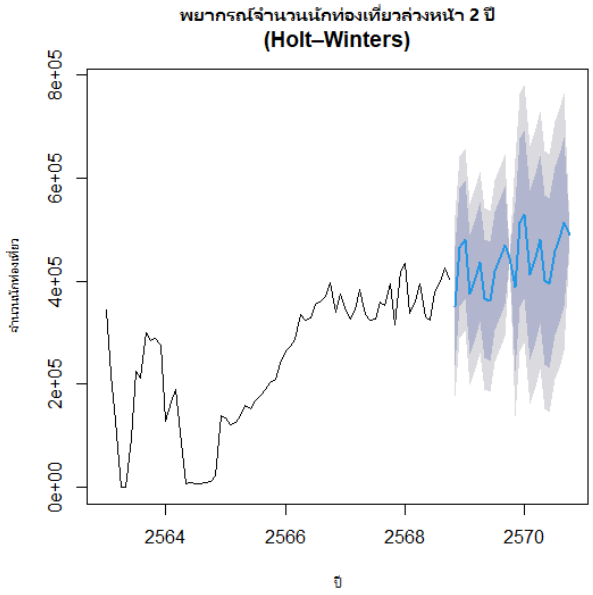

ภาพที่ 2 ผลการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยวิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนียนเชียลแบบวินเทอร์ ด้วยโปรแกรม R

จากการนำข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราช รายเดือนมาสร้างแบบจำลองพยากรณ์ด้วยวิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนียนเชียลแบบวินเทอร์ เพื่อพยากรณ์ล่วงหน้า 24 เดือน ผลการพยากรณ์แสดงดังภาพที่ 2 เส้นสีดำแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยจริงในอดีต ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องภายหลังจากช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ขณะที่เส้นสีน้ำเงินแสดงค่าพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวในช่วงล่วงหน้า 24 เดือน โดยพบว่า ค่าพยากรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและมีการผันผวนขึ้นลงเป็นรอบ ๆ สอดคล้องกับลักษณะฤดูกาลของการท่องเที่ยว นอกจากนี้ พื้นที่เงาสีเทาที่ล้อมรอบเส้นค่าพยากรณ์ แสดงถึงช่วง

ความเชื่อมั่นของค่าพยากรณ์ ซึ่งสะท้อนถึงความไม่แน่นอนของการพยากรณ์ในอนาคต โดยพบว่า ช่วงความเชื่อมั่นมีความกว้างมากขึ้นเมื่อระยะเวลาการพยากรณ์ยาวออกไป แสดงให้เห็นว่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามระยะเวลา โดยภาพรวมวิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนียนเชียลแบบวินเทอร์สามารถอธิบายรูปแบบข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีทั้งแนวโน้มและฤดูกาลได้เป็นอย่างดี และให้ค่าพยากรณ์ที่สอดคล้องกับแนวโน้มการฟื้นตัวของการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการพยากรณ์ดังกล่าวสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนและการตัดสินใจด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในอนาคตได้

ตารางที่ 2 การประเมินความแม่นยำของแบบจำลองพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้เกณฑ์ ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย และค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ย

Parameter	Values
ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย	434,955.80
ค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ย	147.86431

จากตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความแม่นยำของแบบจำลองพยากรณ์โดยใช้วิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนียนเชียลแบบวินเทอร์ พบว่า แบบจำลองให้ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย เท่ากับ 434,955.80 สะท้อนว่าความคลาดเคลื่อนระหว่างค่าพยากรณ์กับค่าจริงยังอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งอาจเกิดจากความผันผวนของข้อมูลอย่างรุนแรงในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ขณะที่ค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ย เท่ากับ 147.86% แสดงว่าค่าพยากรณ์มีความคลาดเคลื่อนจากค่าจริงในระดับสูงมาก โดยเฉพาะในช่วงที่ข้อมูลมีค่าต่ำหรือใกล้ศูนย์ ซึ่งเป็นข้อจำกัดสำคัญของตัวชี้วัดดังกล่าวเมื่อใช้กับข้อมูลในช่วงวิกฤตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

3. ผลการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยวิธีการแบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาล

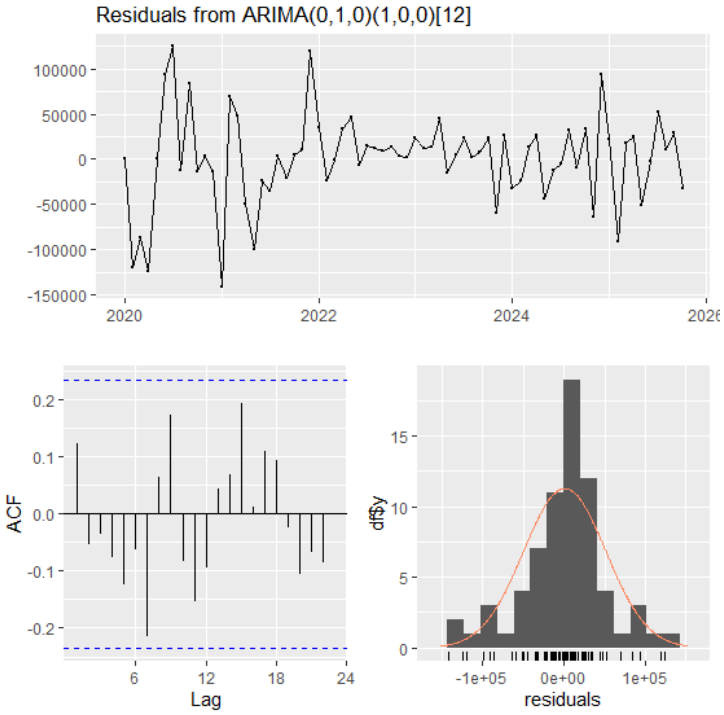

ภาพที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมของแบบจำลองถดถอยอัตโนมัติแบบผสานค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่โดยการวิเคราะห์ค่าคงเหลือ ด้วยโปรแกรม R

จากภาพที่ 3 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแบบจำลองถดถอยอัตโนมัติแบบผสานค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ โดยการวิเคราะห์ค่าคงเหลือ พบว่า ค่าคงเหลือมีการกระจายตัวรอบค่าเฉลี่ยใกล้ศูนย์ตลอดช่วงเวลา แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองไม่มีอคติในการพยากรณ์ และสามารถอธิบายโครงสร้างของข้อมูลอนุกรมเวลาได้อย่างเหมาะสม แม้จะพบความผันผวนของค่าคงเหลือในบางช่วงเวลา แต่โดยรวมไม่ปรากฏรูปแบบที่เป็นระบบ

การวิเคราะห์ฟังก์ชันสหสัมพันธ์ของค่าคงเหลือ พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ส่วนใหญ่อยู่ภายในขอบเขตความเชื่อมั่นทางสถิติ บ่งชี้ว่าค่าคงเหลือไม่มีความสัมพันธ์กันตามเวลาอย่างมีนัยสำคัญ หรือมีลักษณะใกล้เคียงกับสัญญาณรบกวนแบบสุ่ม สะท้อนว่าแบบจำลองสามารถดึงองค์ประกอบของแนวโน้มและฤดูกาลออกจากข้อมูลได้อย่างเพียงพอ

นอกจากนี้ การพิจารณาการกระจายของค่าคงเหลือจากฮิสโตแกรม พบว่า ค่าคงเหลือมีการแจกแจงใกล้เคียงกับการแจกแจงแบบปกติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของแบบจำลองถดถอยอัตโนมัติแบบผสานค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ ผลการตรวจสอบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการประเมินความแม่นยำของแบบจำลองโดยใช้ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย และค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ยซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าแบบจำลองเปรียบเทียบ แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองถดถอยอัตโนมัติแบบผสานค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้พยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวในอนาคต

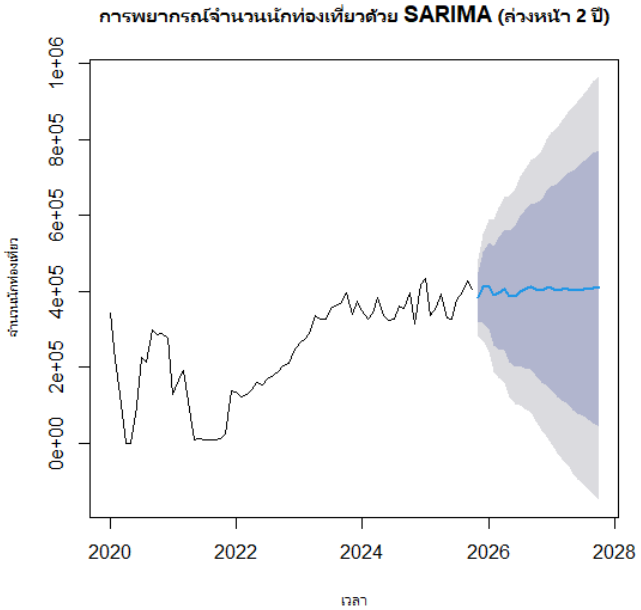

ภาพที่ 4 ผลการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยวิธีการแบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาลด้วยโปรแกรม R

จากการนำข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราช รายเดือน สร้างแบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาลเพื่อพยากรณ์ล่วงหน้า 24 เดือน ผลการพยากรณ์แสดงดังภาพที่ 4 เส้นสีดำแสดงข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยจริงในอดีต ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องหลังจากช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ขณะที่เส้นสีน้ำเงินแสดงค่าพยากรณ์ของจำนวนนักท่องเที่ยวในช่วงล่วงหน้า 24 เดือน โดยพบว่า ค่าพยากรณ์มีลักษณะค่อนข้างทรงตัวอยู่ในระดับใกล้เคียงกับช่วงปลายของข้อมูลจริง และมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงเพียงเล็กน้อยพื้นที่เงาที่ล้อมรอบเส้นค่าพยากรณ์แสดงถึงช่วงความเชื่อมั่นของค่าพยากรณ์ ซึ่งขยายกว้างขึ้นตามระยะเวลาการพยากรณ์ที่ยาวออกไป สะท้อนถึงความไม่แน่นอนของการพยากรณ์ในอนาคต โดยช่วงความเชื่อมั่นด้านบนและด้านล่างครอบคลุมค่าที่เป็นไปได้ของจำนวนนักท่องเที่ยวในระดับที่กว้างกว่าวิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนียนเชียลแบบวินเทอร์ผลการพยากรณ์ด้วยแบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอย

อัตโนมัติแบบมีฤดูกาล แสดงให้เห็นว่า แม้แนวโน้มระยะสั้นจะไม่มีการเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน แต่แบบจำลองสามารถรักษาระดับของข้อมูลและสะท้อนความผันผวนตามฤดูกาลในลักษณะเชิงสถิติได้ดี เหมาะสมกับข้อมูลที่มีความสัมพันธ์ตามเวลาและมีโครงสร้างฤดูกาลที่สม่ำเสมอ

ตารางที่ 3 การประเมินความแม่นยำของแบบจำลองพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้เกณฑ์ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ยและ ค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ย

Parameter	Values
ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย	50,285.71
ค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ย	1,219.013

จากตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินความแม่นยำของแบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาล พบว่า แบบจำลองให้ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย เท่ากับ 50,285.71 ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนียนเชียลแบบวินเทอร์ สะท้อนว่าแบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาล สามารถพยากรณ์ค่าจำนวนนักท่องเที่ยวได้ใกล้เคียงกับค่าจริงมากกว่าในเชิงความคลาดเคลื่อนเชิงปริมาณ อย่างไรก็ตาม ค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ย เท่ากับ 1,219.01% ซึ่งอยู่ในระดับสูงมาก อันเนื่องมาจากข้อจำกัดของตัวชี้วัดดังกล่าวเมื่อใช้กับข้อมูลที่มีค่าจริงต่ำหรือใกล้ศูนย์ โดยเฉพาะในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19

4. ผลการเปรียบเทียบความแม่นยำของค่าพยากรณ์

ตารางที่ 4 ค่าเปรียบเทียบของตัวแบบการพยากรณ์แต่ละวิธี จำแนกตามค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย และค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ย

ตัวแบบการพยากรณ์	**ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย**	**ค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ย**
วิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนียนเชียลแบบวินเทอร์	434,955.80	147.86431
แบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาล	50,285.71	1,219.013

จากตารางที่ 4 แสดงค่าเปรียบเทียบของตัวแบบการพยากรณ์แต่ละวิธี จำแนกตามค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย และค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ย ผลการวิจัย พบว่า แบบจำลองที่มีค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ แบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาล เท่ากับ 50,285.71 รองลงมา คือ วิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนียนเชียลแบบวินเทอร์มีค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย เท่ากับ 434,955.80 แต่เมื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแบบจำลองด้วยค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ย พบว่า แบบจำลองที่มีค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนียนเชียลแบบวินเทอร์มีค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ย เท่ากับ 147.86431 รองลงมา คือ แบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาลมีค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ย เท่ากับ 1,219.013

จากการเปรียบเทียบผลการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราชด้วยวิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนียนเชียลแบบวินเทอร์และแบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาลโดยใช้เกณฑ์วัดความแม่นยำ ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย และค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ย สรุปได้ว่า แบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาลมีค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ยต่ำกว่าวิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนียนเชียลแบบวินเทอร์อย่างชัดเจน แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาลมีความแม่นยำเชิงปริมาณในการ

พยากรณ์สูงกว่า อย่างไรก็ตาม ค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ยของทั้งสองวิธีอยู่ในระดับสูงมาก โดยเฉพาะแบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาลซึ่งมีค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ยสูงกว่าวิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนียนเชียลแบบวินเทอร์ เนื่องจากข้อจำกัดของการคำนวณค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ยในช่วงที่ข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวมีค่าต่ำหรือใกล้ศูนย์

เมื่อพิจารณาภาพรวมร่วมกับลักษณะของข้อมูลอนุกรมเวลา ซึ่งมีความผันผวนรุนแรงในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 และมีโครงสร้างฤดูกาลที่ชัดเจนในช่วงหลังการฟื้นตัว พบว่า แบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาลมีความเหมาะสมมากกว่าวิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนียนเชียลแบบวินเทอร์ สำหรับการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากสามารถจัดการกับความไม่นิ่งของข้อมูลและโครงสร้างความสัมพันธ์ตามเวลาได้ดีกว่า ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงเลือกใช้แบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาลเป็นแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยล่วงหน้า 24 เดือน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีลักษณะเป็นข้อมูลอนุกรมเวลาที่ประกอบด้วยแนวโน้มในระยะยาว ฤดูกาลที่ชัดเจน และความผันผวนสูง โดยเฉพาะในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ซึ่งถือเป็นเหตุการณ์เชิงโครงสร้าง ที่ทำให้รูปแบบข้อมูลเบี่ยงเบนไปจากสภาวะปกติอย่างมีนัยสำคัญ ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลอุปสงค์การท่องเที่ยวมักได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกและมีความไม่เป็นนิ่งสูง ส่งผลให้การพยากรณ์จำเป็นต้องใช้แบบจำลองที่สามารถรองรับความซับซ้อนของข้อมูลได้อย่างเหมาะสม (Song, H. & Li, G. , 2008)

ผลการเปรียบเทียบความแม่นยำของแบบจำลองพยากรณ์ พบว่า แบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาลให้ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ยต่ำกว่าวิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนนเชียลแบบวินเทอร์อย่างชัดเจน สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของแบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาลในการอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์ตามเวลาและจัดการกับความไม่เป็นนิ่งของข้อมูลได้ดีกว่า สอดคล้องกับการศึกษาการแข่งขันการพยากรณ์การท่องเที่ยวและ พบว่า แบบจำลองในกลุ่มแบบจำลองถดถอยอัตโนมัติแบบผสานค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ และแบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาลมีประสิทธิภาพสูงในการพยากรณ์ข้อมูลรายเดือนที่มีฤดูกาลและความผันผวน โดยเฉพาะเมื่อข้อมูลได้รับผลกระทบจากความไม่แน่นอนหรือการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง (Athanasopoulos, G. et al., 2011)

แม้ว่าวิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนียนเชียลแบบวินเทอร์จะมีจุดเด่นในการอธิบายแนวโน้มและรูปแบบฤดูกาลของข้อมูลได้อย่างชัดเจน และให้ภาพรวมของการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวที่เข้าใจง่าย แต่ข้อจำกัดของวิธีดังกล่าวอยู่ที่ความสามารถในการรองรับความผันผวนรุนแรงและการเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลันของข้อมูล เมื่อเกิดเหตุการณ์ภายนอกที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรง เช่น การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 วิธีการปรับเรียบซึ่งให้น้ำหนักกับข้อมูลในอดีตอาจไม่สามารถสะท้อนการเปลี่ยนแปลงที่ผิดปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการพยากรณ์เชิงปรับเรียบที่มีข้อจำกัดในการจัดการกับข้อมูลที่มีความผันผวนสูง (Song, H. et al., 2019)

ในขณะที่แบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาลมีความยืดหยุ่นทางสถิติสูงกว่า โดยสามารถจัดการกับความไม่เป็นนิ่งของข้อมูลผ่านกระบวนการหาผลต่าง และอธิบายความสัมพันธ์ของข้อมูลในช่วงเวลาที่แตกต่างกันได้อย่างเป็นระบบ คุณลักษณะดังกล่าวช่วยให้แบบจำลองสามารถรักษาระดับความแม่นยำของการพยากรณ์ได้ดีกว่าในบริบทของความไม่แน่นอนสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยด้านการพยากรณ์การท่องเที่ยวภายใต้ภาวะวิกฤตที่ชี้ให้เห็นว่าแบบจำลองเชิงสถิติมีความเหมาะสมในการรองรับความผันผวนมากกว่าวิธีการเชิงประสบการณ์หรือเชิงพรรณนา

สำหรับค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ยที่อยู่ในระดับสูงของทั้งสองแบบจำลองนั้น ไม่ได้สะท้อนถึงความไม่มีประสิทธิภาพของแบบจำลองพยากรณ์โดยตรง แต่เป็นผลจากข้อจำกัดเชิงเทคนิคของตัวชี้วัดดังกล่าวเมื่อใช้กับข้อมูลที่มีค่าจริงต่ำหรือใกล้ศูนย์ ซึ่งพบได้บ่อยในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 เมื่อค่าจริงมีขนาดเล็ก แม้ความคลาดเคลื่อนเชิงปริมาณจะไม่สูงมาก แต่เมื่อนำมาคำนวณเป็นสัดส่วนร้อยละจะทำให้ค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นอย่างผิดปกติ ประเด็นนี้ชี้ถึงข้อจำกัดของค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ยในกรณีที่ข้อมูลมีค่าจริงต่ำหรือผันผวนสูง ดังนั้น การใช้ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ยเป็นเกณฑ์หลักในการประเมินประสิทธิภาพของแบบจำลองในงานวิจัยนี้จึงมีความเหมาะสมมากกว่า (Hyndman, R. J. & Koehler, A. B., 2006)

โดยสรุปผลการวิจัยยืนยันว่าแบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาลมีความเหมาะสมมากกว่าวิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนียนเชียลแบบวินเทอร์ สำหรับการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดนครศรีธรรมราช ภายใต้บริบทของความผันผวนสูงและความไม่แน่นอนจากปัจจัยภายนอก ผลการศึกษานี้สนับสนุนข้อค้นพบจากวรรณกรรมที่ผ่านมา และช่วยเสริมสร้างหลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการเลือกใช้แบบจำลองพยากรณ์การท่องเที่ยวในช่วงวิกฤต ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่หรือช่วงเวลาที่มีลักษณะข้อมูลใกล้เคียงกันได้ในอนาคต

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบวิธีพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพของวิธีการพยากรณ์อนุกรมเวลาและจัดทำการคาดการณ์จำนวนนักท่องเที่ยวล่วงหน้า 24 เดือน โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายเดือนจากกระ ทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2568 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สะท้อนความผันผวนของภาคการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการด้วยเทคนิคอนุกรมเวลาสองวิธี ได้แก่ วิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนนเชียลแบบวินเทอร์ และแบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาล ผลการวิเคราะห์ลักษณะข้อมูลเบื้องต้นพบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยมีโครงสร้างของข้อมูลที่ประกอบด้วยแนวโน้มระยะยาว องค์ประกอบฤดูกาลที่ชัดเจน และความผันผวนในระดับสูง โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตด้านสาธารณสุขซึ่งส่งผลให้ค่าข้อมูลลดลงอย่างรุนแรงในบางช่วงเวลา ก่อนจะฟื้นตัวอย่างต่อเนื่องในระยะหลัง ผลการเปรียบเทียบความแม่นยำของแบบจำลองโดยใช้ตัวชี้วัดทางสถิติ พบว่า แบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาลให้ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ยต่ำกว่าวิธีการปรับเรียบเอ็กซ์โปเนียนเชียลแบบวินเทอร์อย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนถึงความสามารถในการอธิบายโครงสร้างข้อมูลที่มีฤดูกาลและความผันผวนซับซ้อนได้ดีกว่า แม้ว่าทั้งสองวิธีจะมีค่าเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นข้อจำกัดของตัวชี้วัดดังกล่าวเมื่อใช้กับข้อมูลที่มีค่าจริงต่ำหรือใกล้ศูนย์ จากผลการศึกษาจึงสรุปได้ว่า แบบจำลองค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ถดถอยอัตโนมัติแบบมีฤดูกาล เป็นแบบจำลองที่เหมาะสม ที่สุดสำหรับการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราชในระยะล่วงหน้า 24 เดือน ผลการพยากรณ์ที่ได้มีนัยสำคัญเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ โดยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยว การวางแผนงบประมาณ การจัดสรรทรัพยากร และการบริหารจัดการกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดให้สอดคล้องกับแนวโน้มอุปสงค์ในอนาคต ขณะเดียวกันผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการท่องเที่ยวและการใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุกรมเวลาอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับความแม่นยำในการคาดการณ์และเพิ่มประสิทธิภาพการตัดสินใจเชิงนโยบายภายใต้บริบทความไม่แน่นอน อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2568). สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศ รายจังหวัด ปี 2568. เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2569 จาก https://www.mots.go.th/news/category/808

บัณฑิตย์ พิณอุดม. (2568). เจาะความท้าทายภาคการท่องเที่ยวไทยในวันที่เริ่มอ่อนแรง. เรียกใช้เมื่อ 19 สิงหาคม 2568 จาก https://shorturl.asia/iWg5P

Athanasopoulos, G. et al. (2011). The tourism forecasting competition. International Journal of Forecasting, 27(3), 822-844.

Box, G. E. P. et al. (2015). Time Series Analysis: Forecasting and Control. (5th ed.). New Jersey: John Wiley and Sons Inc.

Holt, C. C. (2004). Forecasting seasonals and trends by exponentially weighted moving averages. International Journal of Forecasting, 20(1), 5-10.

Hyndman, R. J. & Koehler, A. B. (2006). Another look at measures of forecast accuracy. International Journal of Forecasting, 22(4), 679-688.

Lim, C. & McAleer, M. (2002). Time series forecasts of international travel demand for Australia. Tourism Management, 23(4), 389-396.

Song, H. & Li, G. (2008). Tourism demand modelling and forecasting-A review of recent research. Tourism Management, 29(2), 203-220.

Song, H. et al. (2019). A review of research on tourism demand forecasting. Annals of Tourism Research, 75, 338-362. https://doi.org/10.1016/j.annals.2018.12.005.

Winters, P. R. (1960). Forecasting Sales by Exponentially Weighted Moving Averages. Management Science, 6(3), 231-362.

บทความวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทย ของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง*

FACTORS INFLUENCING THE PRESERVATION OF THAI SPORTS CULTURE THROUGH THE PERFORMANCE OF KEETA MUAY THAI AMONG SECONDARY SCHOOL STUDENTS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE IN CHONBURI AND RAYONG PROVINCES

ประสิทธิ์ชัย ผาสุข[1], ธิติพงษ์ สุขดี[2], อิสรีย์ ศรีหะสุทธิ์[3], หยิน หาง[2], ศิรามล ดีพุดซา[4*]

Prasitchai Pasuk[1], Thitipong Sukdee[2], Aitsaree Srihasut[3], Yin Hang[2], Siramol Deepudsa[4*]

[1]สาขาวิชามวยไทยศึกษาและพลศึกษา วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี ประเทศไทย

[1]Department of MuayThai Studies and Physical Education, College of Muay Thai Studies and Thai Traditional Medicine Muban, Chombueng Rajabhat University, Ratchaburi, Thailand

[2]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี ชลบุรี ประเทศไทย

[2]Faculty of Education, Thailand National Sports University, Chonburi Campus, Chonburi, Thailand

[3]โรงเรียนพานทองสภาชนูปถัมภ์ ชลบุรี ประเทศไทย

[3]Phanthongsabhachanupathum School, Chonburi, Thailand

[4]สำนักงานกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี ชลบุรี ประเทศไทย

[4]Sports Office, Thailand National Sports University, Chonburi Campus, Chonburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: Deepudsa1996@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปริมาณนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา หาความสัมพันธ์และสร้างสมการพยากรณ์การอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง ที่เข้าร่วมการแข่งขันการแสดงคีตะมวยไทยในปีการศึกษา 2568 จำนวน 150 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัย การสอนวิชามวยไทยในชั้นเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์กีฬามวยไทยในโรงเรียน ทัศนคติต่ออนุรักษ์กีฬามวยไทย นโยบายการอนุรักษ์กีฬามวยไทยของผู้บริหารโรงเรียน สื่อและการประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์กีฬามวยไทย ทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) การอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยทุกด้านมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ ปัจจัยด้านการสอนวิชามวยไทยในชั้นเรียน (β = 0.38) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์กีฬามวยไทยในโรงเรียน (β = 0.36) ด้านสื่อและการประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์กีฬามวยไทย

* Received 14 December 2025; Revised 31 January 2026; Accepted 31 January 2026

(β = 0.25) โดยทั้งสามปัจจัยสามารถร่วมกันทำนายการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยได้ร้อยละ 75.60

คำสำคัญ: การอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทย, คีตะมวยไทย, นักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง

Abstract

This quantitative research aimed to study the relationships and develop a predictive equation for the preservation of Thai sports culture through the performance of Keeta Muay Thai among students under the Secondary Educational Service Area Office in Chonburi and Rayong provinces. The sample consisted of 150 students from the Secondary Educational Service Area Office in Chonburi and Rayong in the academic year 2025, selected using multistage sampling. The research instrument was a questionnaire. The statistical methods used for data analysis included mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis. The research findings revealed that: 1) The level of factors including teaching Muay Thai in the classroom, participation in Muay Thai conservation activities in schools, attitudes toward Muay Thai conservation, school administrators' policies on Muay Thai conservation, and media and public relations for Muay Thai conservation were all at a high level. 2) The preservation of Thai sports culture through the performance of Keeta Muay Thai among students under the Secondary Educational Service Area Office in Chonburi and Rayong Provinces was overall at a high level. 3) All factors had a positive relationship with the preservation of Thai sports culture through the performance of Keeta Muay Thai at a statistical significance level of 0.01. 4) Factors that significantly influenced the preservation of Thai sports culture through the performance of Keeta Muay Thai at a statistical significance level of 0.01 were: teaching Muay Thai in the classroom (β = 0.38), participation in Muay Thai conservation activities in schools (β = 0.36), and media and public relations for Muay Thai conservation (β = 0.25), All three factors together could predict 75.60 percent of the preservation of Thai sports culture through the performance of Keeta Muay Thai.

Keywords: Preservation of Thai Sports Culture, Keeta Muay Thai, Students Under the Secondary Educational Service Area Office in Chonburi and Rayong Provinces

บทนำ

มวยไทยเป็นศิลปวัฒนธรรมการกีฬาของชาติที่สะท้อนเอกลักษณ์การต่อสู้และภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทย จนได้รับการยอมรับในระดับโลก สอดคล้องกับ สาคร แก้วสมุทร ที่ระบุว่ามวยไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดและพัฒนาตามยุคสมัย โดยยังคงอัตลักษณ์เดิม ปัจจุบันภาครัฐและเอกชนร่วมส่งเสริมทำให้มวยไทยได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ ก่อให้เกิดกิจกรรมการฝึกซ้อม การแข่งขัน และองค์กรที่ช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมไทย รวมถึงสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจ ดังนั้นทุกภาคส่วนควรส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้แก่เยาวชนเพื่อการอนุรักษ์มวยไทยอย่างยั่งยืน (สาคร แก้วสมุทร, 2567) สอดคล้องกับ สุรเชษฐ์ ชัยวงศ์ และต่อศักดิ์ แก้วจรัสวิไล ที่ระบุว่ามวยไทยเป็นศิลปวัฒนธรรมการกีฬาของชาติ สะท้อนเอกลักษณ์การต่อสู้และภูมิปัญญาไทย

เป็นทุนทางสังคมที่หล่อหลอมความสัมพันธ์ของคนไทยผ่านจารีต ประเพณี และพิธีกรรม เช่น การไหว้ครูและครอบครู ซึ่งส่งเสริมคุณธรรม ความเคารพ ความเอื้ออาทร และความสัมพันธ์อันดีต่อกัน (สุรเชษฐ์ ชัยวงศ์ และต่อศักดิ์ แก้วจรัสวิไล, 2566) และ Dawson, D. B. ได้กล่าวว่า กีฬามวยไทยมีความเชื่อมโยงกับบริบททางวัฒนธรรมของประเทศไทย เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ประเทศไทยต้องการเผยแพร่ศิลปะการต่อสู้สู่ระดับโลก การเล่นกีฬามวยไทยนั้นเป็นการฝึกร่างกายให้แข็งแรง ฝึกความอดทนทางจิตใจ (Dawson, D. B., 2024) โดยมวยไทยเป็นหนึ่งในอำนาจละมุน (Soft Power) ซึ่งเป็นนโยบายของกระทรวงวัฒนธรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ในการเสริมสร้างเศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็ง สอดคล้องกับ ชินพรรธน์ อธิชัยวรานนท์ และคณะ ได้กล่าวว่า มวยไทยเป็นซอฟต์พาวเวอร์ที่ใช้อิทธิพลทางวัฒนธรรมไทย เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ทรงคุณค่าในฐานะที่เป็นศิลปะป้องกัน เสริมสร้างความสมบูรณ์ทางสมรรถภาพร่างกาย เป็นกิจกรรมที่ผ่อนคลายสนุกสนาน ตลอดจนปลูกฝังความมีน้ำใจนักกีฬา และมวยไทยเป็นกีฬาประจำชาติไทย (ชินพรรธน์ อธิชัยวรานนท์ และคณะ, 2568) และ Soontayatron, S. ได้กล่าวว่า ชาวต่างชาติได้เดินทางมายังประเทศไทยเพื่อฝึกมวยไทย การอาศัยอยู่ในค่ายมวยไทยของไทยทำให้ซึมซับกับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมไทย เกิดการปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรม และการยอมรับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมไทย (Soontayatron, S., 2025) จากบทบาทของมวยไทยในฐานะศิลปวัฒนธรรมการกีฬาของชาติและหนึ่งในกลไกสำคัญของนโยบายอำนาจละมุน (Soft Power) ของประเทศ การอนุรักษ์และสืบทอดมวยไทยจึงควรเริ่มต้นอย่างเป็นระบบในระดับสถานศึกษาเพื่อปลูกฝังคุณค่าและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้แก่เยาวชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยผ่านการแสดงคีตะมวยไทย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐและเกิดความยั่งยืน

คีตะมวยไทยเป็นการออกกำลังกายโดยการนำท่าทางต่าง ๆ ของ “ศิลปะมวยไทย” มารวมกับการเต้นแอโรบิก ซึ่งประกอบด้วยท่าทางการเคลื่อนไหวที่ดัดแปลงมาจากมวยไทย เช่น การชก การเตะ การใช้เข่าและศอก แต่ปรับให้เข้ากับจังหวะดนตรี ทำให้ผู้ฝึกได้เรียนรู้เทคนิคการป้องกันตัวไปพร้อมกับการออกกำลังกายที่ครบทุกส่วนของร่างกาย ตามที่ อุดมศักดิ์ แก้วบังเกิด และคณะ ได้กล่าวว่า การออกกำลังกายด้วยคีตะมวยไทยเป็นกิจกรรมแอโรบิกระดับปานกลางที่ใช้การเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อหัวไหล่ แขน สะโพก และต้นขาผ่านท่าหมัด ศอก ถีบ และเตะที่ประยุกต์จากแม่ไม้มวยไทย ส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ของร่างกาย และเมื่อฝึกฝนสม่ำเสมอจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ออกซิเจนและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ (อุดมศักดิ์ แก้วบังเกิด และคณะ, 2565)

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการแสดงคีตะมวยไทยในฐานะสื่อทางวัฒนธรรม จึงบูรณาการกิจกรรมดังกล่าวในการจัดการเรียนรู้ เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมชมรมมวยไทย และการส่งนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมกีฬาไทย อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่านักเรียนยังให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมคีตะมวยไทยค่อนข้างจำกัดเมื่อเทียบกับกิจกรรมรูปแบบอื่น ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการจัดการเรียนการสอนที่ยังไม่สามารถกระตุ้นความสนใจได้อย่างเพียงพอ ทัศนคติของนักเรียนที่มองว่าคีตะมวยไทยขาดความทันสมัย รวมถึงข้อจำกัดด้านนโยบาย การสนับสนุนจากผู้บริหาร และการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่ยังไม่สามารถสร้างแรงจูงใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการศึกษาและแก้ไขอย่างเป็นระบบ อาจส่งผลให้การอนุรักษ์และสืบทอดอัตลักษณ์วัฒนธรรมกีฬาไทยในสถานศึกษาขาดความต่อเนื่องและความยั่งยืนในระยะยาว

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสืบทอดและอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทย ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนวิชามวยไทยในชั้นเรียน ทัศนคติของนักเรียนต่อการอนุรักษ์กีฬามวยไทย การเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์กีฬามวยไทยในโรงเรียน นโยบายและการสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงการใช้สื่อและการประชาสัมพันธ์ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี

ระยอง จะมีความพยายามส่งเสริมคีตะมวยไทยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง แต่ในทางปฏิบัติยังพบว่านักเรียนมีแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวค่อนข้างจำกัด ซึ่งอาจส่งผลให้การสืบทอดภูมิปัญญาและอัตลักษณ์วัฒนธรรมกีฬาไทยในสถานศึกษาขาดความต่อเนื่องและความยั่งยืน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน ทัศนคติของนักเรียน นโยบายของผู้บริหาร และการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับการวางแผน กำหนดนโยบาย และพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง
3. เพื่อสร้างสมการทำนายการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทย ของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีวิธีการและการดำเนินการดังนี้ งานวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง ได้กำหนดตัวแปรทำนายประกอบด้วย 1) การสอนวิชามวยไทยในชั้นเรียน (X_1) 2) การเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์กีฬามวยไทยในโรงเรียน (X_2) 3) ทัศนคติต่ออนุรักษ์กีฬามวยไทย (X_3) 4) นโยบายการอนุรักษ์กีฬามวยไทยของผู้บริหารโรงเรียน (X_4) 5) สื่อและการประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์กีฬามวยไทย (X_5) และผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทย ของ Sarnoff, J. D. สรุปว่า การอนุรักษ์วัฒนธรรมมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) สร้างความทรงจำทางวัฒนธรรม หมายถึง ถ่ายทอดคุณค่าของบรรพบุรุษต่อคนรุ่นหลังให้มีความภาคภูมิใจ 2) การรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน หมายถึง คือความสัมพันธ์ของชุมชนอย่างสมดุล จะมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกัน ก่อให้เกิดความสามัคคี 3) รักษาความหลากหลายของสภาพแวดล้อม หมายถึง การอนุรักษ์วัฒนธรรมทำให้สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต่างๆ ไม่ถูกกลืนโดยอิทธิพลและการพัฒนา ซึ่งจะเป็นแบบเส้นตรง หรือทำให้มีลักษณะเหมือนๆกันการอนุรักษ์จึงทำให้ความหลายหลายดังกล่าวมีความเด่นชัดอยู่ และ 4) ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หมายถึง การอนุรักษ์ทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่าย และทำให้ชุมชุนและวิถีชีวิตที่ได้รับการอนุรักษ์เป็นจุดขายสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ (Sarnoff, J. D., 2011) จึงนำมากำหนดเป็นตัวแปรตาม (Y)

สมมุติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านการสอนวิชามวยไทยในชั้นเรียน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์กีฬามวยไทยในโรงเรียน ด้านทัศนคติต่ออนุรักษ์กีฬามวยไทย ด้านนโยบายการอนุรักษ์กีฬามวยไทยของผู้บริหารโรงเรียน ด้านสื่อและการประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์กีฬามวยไทย อย่างน้อยหนึ่งปัจจัยสามารถทำนายการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง ได้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น นักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง ที่เข้าร่วมการแข่งขันการแสดงคีตะมวยไทย ปีการศึกษา 2568 รวมทั้งสิ้น 362 คน

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง ที่เข้าร่วมการแข่งขันการแสดงคีตะมวยไทย ปีการศึกษา 2568 ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวนค่าอำนาจในการทดสอบในโปรแกรม G*power ตามแนวคิดของ Faul, F. et al. ซึ่งผู้วิจัยใช้สถิติในการทดสอบคือ วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ งานวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรทำนาย 5 ตัว กำหนดขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.15 (Effect Size) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05 (α) ค่าอำนาจทดสอบ (power of test) เท่ากับ 0.95 (Faul, F. et al., 2009) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 138 คน เพื่อป้องกันกลุ่มตัวอย่างสูญหายจึงเก็บข้อมูลเพิ่มเติมประมาณร้อยละ 5 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน จากวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two-stage Sampling) โดยมีขั้นตอน คือ 1) การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ทำการสุ่มนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง จังหวัดละ 5 โรงเรียน รวม 10 โรงเรียน 2) ทำการสุ่มนักเรียนจาก 10 โรงเรียน ได้โรงเรียนละ 15 คนได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในในการวิจัย เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดง คีตะมวยไทย ของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 37 ข้อ โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด ทำการหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประเมินดัชนีความสอดคล้องซึ่งแบบสอบถามมีค่า IOC เท่ากับ 0.80-1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามจากการทดลองใช้แบบสอบถามกับนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง จำนวน 30 คน ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค ซึ่งแบบสอบถามมีค่า α เท่ากับ 0.91

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่าง โดยนำแบบสอบถามและแบบวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทย ไปดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 ฉบับ และได้รับข้อมูลครบถ้วนคิดเป็นร้อยละ 100 และได้ทำการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพื่อป้องกันการเกิด Multicollinearity พบว่า อยู่ระหว่าง 0.67-0.79 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรทำนาย เหมาะสมในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทย ของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง ตามเกณฑ์การแปลผลของบุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีอยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีอยู่ในระดับน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง โดยใช้สัมประสิทธิสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson correlation Coefficient) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. วิเคราะห์การอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทย ของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมุติฐาน โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัย

1. ศึกษาระดับค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง

ปัจจัย	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. การสอนวิชามวยไทยในชั้นเรียน	4.38	0.40	มาก
2. การเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์กีฬามวยไทยในโรงเรียน	4.40	0.40	มาก
3. ทัศนคติต่ออนุรักษ์กีฬามวยไทย	4.39	0.38	มาก
4. นโยบายการอนุรักษ์กีฬามวยไทยของผู้บริหารโรงเรียน	4.35	0.46	มาก
5. สื่อและการประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์กีฬามวยไทย	4.40	0.37	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ศึกษาระดับค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทย ของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 ระดับค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทย ของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง

ด้าน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. สร้างความทรงจำทางวัฒนธรรม	4.43	0.39	มาก
2. การรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน	4.38	0.42	มาก
3. รักษาความหลากหลายของสภาพแวดล้อม	4.44	0.40	มาก
4. ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ	4.34	0.45	มาก
รวม	4.40	0.33	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า แสดงระดับการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง ดังตาราง 3

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง

ปัจจัย	การอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทย	
	Pearson Correlation	p
1. การสอนวิชามวยไทยในชั้นเรียน	0.79	0.00**
2. การเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์กีฬามวยไทยในโรงเรียน	0.77	0.00**
3. ทัศนคติต่ออนุรักษ์กีฬามวยไทย	0.61	0.00**
4. นโยบายการอนุรักษ์กีฬามวยไทยของผู้บริหารโรงเรียน	0.67	0.00**
5. สื่อและการประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์กีฬามวยไทย	0.74	0.00**

**p < 0.01

จากตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง พบว่า ปัจจัยทุกด้านมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. การสร้างสมการพยากรณ์การอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทย ของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง ดังตาราง 4-5

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อค้นหาการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	SS	df
Regression	12.38	3	4.13	154.58	0.00**
Residual	3.90	146	0.03		0.00**
Total	16.28	149			0.00**

**p < 0.01

จากตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า มีทั้งหมด 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทย ของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง

ตัวพยากรณ์	b	S.E.	β	t	p
ค่าคงที่	0.72	0.17	-	4.13	0.00**
1. การสอนวิชามวยไทยในชั้นเรียน(X_1)	0.31	0.05	0.38	6.16	0.00**
2. การเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์กีฬามวยไทยในโรงเรียน(X_2)	0.30	0.05	0.36	6.41	0.00**
3. สื่อและการประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์กีฬามวยไทย(X_5)	0.23	0.05	0.25	4.22	0.00**
R^2=0.761, Adjusted R^2 = 0.756					

**p <.01

จากตารางที่ 5 แสดง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการสอนวิชามวยไทยในชั้นเรียน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์กีฬามวยไทยในโรงเรียน ด้านสื่อและการประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์กีฬามวยไทย ซึ่งปัจจัย ทั้ง 3 นี้สามารถร่วมกันทำนายการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทย ได้ร้อยละ 75.60 และได้นำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์มาเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนคะแนนดิบ ได้แก่

$$Y' = 0.72 + 0.31(X_1) + 0.30(X_2) + 0.23(X_5)$$

จากสมการถดถอยแสดงว่าค่าคงที่ของการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยมีค่าเท่ากับ 0.72 โดยหากมีการสอนวิชามวยไทยในชั้นเรียนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน คาดว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยจะเพิ่มขึ้น 0.31 คะแนน หากมีการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์กีฬามวยไทยในโรงเรียนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน คาดว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยจะเพิ่มขึ้น 0.30 คะแนน

หากมีสื่อและการประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์กีฬามวยไทยเพิ่มขึ้น 1 คะแนน คาดว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยจะเพิ่มขึ้น 0.23 คะแนน สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้แก่

$$Z'Y = 0.38(ZX_1) + 0.36(ZX_2) + 0.25(ZX_5)$$

จากสมการถดถอยมาตรฐานแสดงว่า โดยหากมีการสอนวิชามวยไทยในชั้นเรียนเพิ่มขึ้น 1 คะแนนมาตรฐาน คาดว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยจะเพิ่มขึ้น 0.38 คะแนนมาตรฐาน หากมีการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์กีฬามวยไทยในโรงเรียนเพิ่มขึ้น 1 คะแนนมาตรฐาน คาดว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยจะเพิ่มขึ้น 0.36 คะแนนมาตรฐาน หากมีสื่อและการประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์กีฬามวยไทยเพิ่มขึ้น 1 คะแนนมาตรฐาน คาดว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทยจะเพิ่มขึ้น 0.25 คะแนนมาตรฐาน

อภิปรายผล

ปัจจัยด้านการสอนวิชามวยไทยในชั้นเรียน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์กีฬามวยไทยในโรงเรียน ด้านสื่อและการประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์กีฬามวยไทยสามารถร่วมกันทำนายความฉลาดรู้ทางกายได้ร้อยละ 74.50 ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการสอนวิชามวยไทยในชั้นเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการทำนายการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทย เพราะครูผู้สอนถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับคีตะมวยไทยได้ชัดเจน มีการบูรณาการคีตะมวยไทยในรายวิชาพลศึกษา การเรียนการสอนช่วยสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของการอนุรักษ์มวยไทย นักเรียนมีโอกาสฝึกปฏิบัติคีตะมวยไทยในชั้นเรียนอย่างเพียงพอ สอดคล้องกับ พงศ์ธร แสงวิภาค ได้ศึกษาการพัฒนารายวิชามวยไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. 2551 พบว่า หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ระบุว่าควรมีเอกสารประกอบการสอนรายวิชามวยไทยที่ได้สังเคราะห์รวบรวมไว้อย่างถูกต้อง แจกจ่ายเผยแพร่ให้กับโรงเรียนเพื่อเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของวิชามวยไทยและมีระดับความต้องการด้านอุปกรณ์และสถานที่ ด้านการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยหลังการทดลองใช้รายวิชามวยไทย นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรายวิชามวยไทยด้านเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และโดยรวมอยู่ในระดับมากทุก (พงศ์ธร แสงวิภาค, 2564)

2. ปัจจัยด้านการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์กีฬามวยไทยในโรงเรียน เป็นปัจจัยที่ 2 ในการทำนายการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทย เพราะโรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมคีตะมวยไทยอย่างต่อเนื่อง นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมแข่งขัน/แสดงคีตะมวยไทย กิจกรรมที่จัดขึ้นช่วยสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมมวยไทย นักเรียนได้รับโอกาสในการแสดงออกความสามารถด้านคีตะมวยไทยในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในการจัดและดำเนินกิจกรรมคีตะมวยไทย โดยนอกจากจะเป็นการการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยแล้ว การเข้าร่วมกิจกรรมยังสามารถพัฒนาร่างกายให้แข็งแรงได้ สอดคล้องกับชนายุทธ์ ไกรวิจิตร และคณะ พบว่า หลังการฝึกด้วยโปรแกรมคีตะมวยไทยครบ 8 สัปดาห์นักเรียนโรงเรียนวัดครุนอก มีสมรรถภาพทางกายสูงกว่าก่อนการฝึกทุกรายการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการฝึกคีตะมวยไทย มีคุณภาพและสามารถพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักเรียนโรงเรียนวัดครุนอกให้สูงขึ้นได้ (ชนายุทธ์ ไกรวิจิตร และคณะ, 2568) และ (Sukdee, T. et al., 2020) พบว่า ปัจจัยด้านการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาไทยในสถาศึกษาจะส่งผลต่อการการสืบสานวัฒนธรรมไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ด้านสื่อและการประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์กีฬามวยไทยเป็นปัจจัยที่ 3 ในการทำนายการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทย เพราะ โรงเรียนเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับคีตะมวยไทยผ่านสื่ออย่างเหมาะสมสื่อที่ใช้ (โปสเตอร์ คลิปวิดีโอ โซเชียลมีเดีย) กระตุ้นความสนใจในการอนุรักษ์มวยไทย การประชาสัมพันธ์

ช่วยเพิ่มจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมคีตะมวยไทย สื่อประชาสัมพันธ์ทำให้ผู้ปกครองและชุมชนรับรู้และตระหนักถึงความสำคัญของคีตะมวยไทย สอดคล้องกับ Muller-Junior, I. L., & Capraro, A. M. กล่าวว่ามวยไทยยังถือเป็นศิลปะการต่อสู้เนื่องจากมีแง่มุมทางวัฒนธรรม เช่น การทำสมาธิ ศาสนา ดนตรี และพิธีกรรมการแสดงความเคารพต่อครูบาอาจารย์ รัฐบาลไทยโดยกระทรวงวัฒนธรรมเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ และอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไปยังประชาชนทุกภาคส่วน โดยได้นำเสนอวัฒนธรรมประเพณีที่จะทำให้มวยไทยกลายเป็นหนึ่งในมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทย (Muller-Junior, I. L. & Capraro, A. M., 2022)

4. ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่าปัจจัยด้านทัศนคติต่อการอนุรักษ์กีฬามวยไทย และปัจจัยด้านนโยบายการอนุรักษ์กีฬามวยไทยของผู้บริหารโรงเรียนยังไม่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนยังขาดความตระหนักและแรงจูงใจว่าการอนุรักษ์คีตะมวยไทยจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ขณะที่ในเชิงนโยบาย โรงเรียนยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ ทรัพยากร และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เมื่อพิจารณาผลการวิจัยผ่านกรอบแนวคิดความฉลาดรู้ทางกาย (Physical Literacy) ซึ่งประกอบด้วยด้านร่างกาย ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านพฤติกรรม พบว่าปัจจัยด้านทัศนคติและนโยบายยังไม่สามารถส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดรู้ทางกายของนักเรียนได้อย่างครบถ้วน ส่งผลให้นักเรียนยังไม่เกิดความเข้าใจ คุณค่า ความภาคภูมิใจ และการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องในการแสดงคีตะมวยไทย จึงอาจไม่ก่อให้เกิดผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยอย่างชัดเจน

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าปัจจัยด้านการสอนวิชามวยไทยในชั้นเรียน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์กีฬามวยไทยในโรงเรียน ด้านสื่อและการประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์กีฬามวยไทยสามารถร่วมกันทำนายการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทย จึงควรนำผลวิจัยไปเสนอให้ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ครูพลศึกษาและผู้ที่สนใจนำไปใช้ในการวางแผนในการพัฒนาให้นักเรียนในสังกัดเข้าร่วมการเผยแพร่การอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยโดยการแสดงคีตะมวยไทย ให้เห็นคุณค่าของกีฬาไทยอันจะเป็นการสืบสานกีฬาไทยให้คงอยู่ในประเทศไทยต่อไป โดยข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกีฬาไทยในชนิดอื่น ๆ เช่น กระบี่กระบอง ตะกร้อ เป็นต้น ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ 1) ระดับนโยบายและบริหาร ผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารควรนำผลการวิจัยนี้ไปวางแผนเชิงนโยบาย โดยสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรสำหรับการจัดกิจกรรมคีตะมวยไทยอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม 2) ระดับการจัดการเรียนรู้ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา และครูผู้สอน ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชามวยไทย โดยเน้นการฝึกปฏิบัติคีตะมวยไทยที่ถูกต้องและน่าสนใจ รวมถึงการบูรณาการเข้ากับรายวิชาอื่น ๆ เพื่อสร้างความฉลาดรู้ทางกายให้กับนักเรียน 3) ระดับการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนควรพัฒนารูปแบบการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมัลติมีเดียและโซเชียลมีเดีย เพื่อให้นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของศิลปะมวยไทย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี คณะผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจคุณภาพเครื่องมือ และนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยองที่เข้าร่วมการแข่งขันการแสดงคีตะมวยไทยทุกท่านที่สละเวลาให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามซึ่งทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ชนายุทธ์ ไกรวิจิตร และคณะ. (2568). ผลของโปรแกรมการฝึกคีตะมวยไทยที่มีผลต่อสมรรถภาพทางกายของนักเรียนโรงเรียนวัดครุนอก (สาอาจ - ดิษฐเจริญวิทยาคาร). วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์, 9(2), 51-64.

ชินพรรธน์ อธิชัยวรานนท์ และคณะ. (2568). ซอฟต์พาวเวอร์มวยไทย : การขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐโดยใช้อิทธิพลทางวัฒนธรรม. Journal of Spatial Development and Policy, 3(3), 101-110.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

พงศ์ธร แสงวิภาค. (2564). การพัฒนารายวิชามวยไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. 2551. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ, 13(1), 215-232.

สาคร แก้วสมุทร. (2567). แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนากีฬามวยไทยของจังหวัดศรีสะเกษ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 15(1), 339-348.

สุรเชษฐ์ ชัยวงศ์ และต่อศักดิ์ แก้วจรัสวิไล. (2566). มวยไทย: อำนาจอ่อนที่ทรงอิทธิพล. วารสารกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์, 2(1), 1-13.

อุดมศักดิ์ แก้วบังเกิด และคณะ. (2565). ผลของโปรแกรมสร้างเสริมสุขภาพด้วยคีตะมวยไทยต่อดัชนีมวลกายเส้นรอบเอว และสมรรถภาพทางกาย ของบุคคลวัยทำงานที่มีภาวะน้ำหนักเกิน. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ, 40(2), 35-44.

Dawson, D. B. (2024). Embodiment and meaning: Muay Thai in different cultural contexts. Proceedings of the annual meeting of the Southern Anthropological Society, 48(1), 40-73.

Faul, F. et al. (2009). Statistical power analyses using G*Power 3.1: Tests for correlation and regression analyses. Behavior Research Methods, 41(2009), 1149-1160.

Muller-Junior, I. L. & Capraro, A. M. (2022). Muay Thai: the consolidation of an invented tradition as a martial art. Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology, 22(3), 44-50.

Sarnoff, J. D. (2011). Patent-Eligible Inventions After Bilski: History and Theory. Hastings LJ, 63(2012), 53-124.

Soontayatron, S. (2025). Exploring serious leisure: the journey of foreigners pursuing Muay Thai training in Bangkok and their socio-cultural adaptation. Annals of Leisure Research, 28(5), 1-19.

Sukdee, T. et al. (2020). Factors Affecting on the Preserving Thai Culture of Undergraduate Students in Thailand National Sports University. World Journal of Education, 10(2), 174-180.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 - 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3 - 5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็น สากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุปสั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุปและข้อเสนอแนะ (Conclusion and Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract)

2) บทนำ (Introduction)

3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ

4) สรุป (Conclusion)

5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้**วิธีการอ้างอิงระบบนาม - ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA)** ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด - ปิด แล้วระบุชื่อ - นามสกุล ของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น *การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาคนสู่อุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559)* โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่างเช่น “ภิกษุทั้งหลายรูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณเป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซร้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ - นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสาวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ - นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คุ้มรักษา และอัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ - นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎีก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kiarash, A., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สองและตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N., 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S. et al., 2005)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.//สถานที่พิมพ์://สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อหนังสือ.//(ครั้งที่พิมพ์).//สถานที่พิมพ์://สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทิตย์ อาภากโร. (2548). เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ใน/ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).//ชื่อเรื่อง/(เลขหน้าที่อ้าง).//สถานที่พิมพ์://สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณฑุวงศ์. (2556). ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อวารสาร.//ปีที่/(ฉบับที่),//เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสถาพร ปุณฺณนนฺโท (รำจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ใน/ชื่อสารานุกรม,//(เล่มที่อ้าง, เลขหน้าที่อ้าง).//สถานที่พิมพ์://สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทอาจพันธ์. (2537). หม้อคอควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อหนังสือพิมพ์,//เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อวิทยานิพนธ์.//ใน/ระดับวิทยานิพนธ์/สาขา.//ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ในรายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.//(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).//ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.//(ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิถีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อัตถาพร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่เผยแพร่).//ชื่อเรื่อง.//เรียกใช้เมื่อ/จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริงจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก http://www.tpso.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562. เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง (ถ้ามี).//ราชกิจจานุเบกษา/เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระบทสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจนุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานา.

ประภัสสร ปรี่เอี่ยม และธรรมนูญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็กสำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.

พระสุดรักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตรีทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนในตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13

พระสถาพร ปุณฺณนนฺโท (รำจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎกำ 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). รายงานทารกน้ำาหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPM ปีงบประมาณ 2560 (อินเตอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก http://atg.hdc.moph.go.th

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.

Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helpgiving practices and family-Centered care. Pediatr Nurs, 22(2), 334-337.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)
ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน[1*], ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน[1], ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน[2], ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน[3], ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน[3] (ภาษาไทย) (14 pt)
Author's name-surname[1*], Author's name-surname[1], Author's name-surname[2], Author's name-surname[3], Author's name-surname[3], (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)
[1]หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)
[1]Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)
[2]หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)
[2]Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)
[3]หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)
[3]Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)
[*]Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด)

คำสำคัญ: 3 - 5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ)

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ)

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

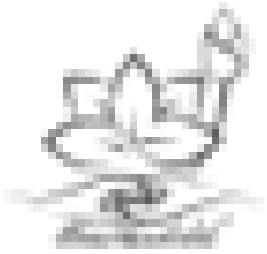

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

สรุปและข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กะทัดรัดได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ ร่วมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)
ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน[1*], ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน[1], ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน[2], ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน[3], ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน[3] (ภาษาไทย) (14 pt)
Author's name-surname[1*], Author's name-surname[1], Author's name-surname[2], Author's name-surname[3], Author's name-surname[3], (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)
[1]หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)
[1]Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)
[2]หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)
[2]Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)
[3]หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)
[3]Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)
[*]Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) .....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3 - 5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) .....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt)

(16 pt)

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt)

สรุป (18 pt)

(16 pt)

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)